

Migration och asylpolitik

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2002/03:28 Migration och asylpolitik samt sex motioner som väckts med anledning av skrivelsen. Dessutom behandlas ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden år 2002 som rör asyl- och migrationsfrågor.

Regeringen redovisar i skrivelsen den svenska migrationspolitiken sedan hösten 2001 mot bakgrund av migrations- och flyktingsituationen i världen. I skrivelsen redogörs också för Sveriges roll i Europasamarbetet och det internationella samarbetet i övrigt.

I motionerna, som rör såväl de nationella frågorna som internationella, och då främst EG-rättsliga aspekter och EU-samarbetet, tas bl.a. upp frågor om flyktningbegreppet, anhöriginvandring, visumkrav och praxis vid besöksvisum, asylprocessen samt mottagande av asylsökande. Flera motionsförslag tar upp frågan om ökad arbetskraftsinvandring till Sverige.

Utskottet har den 13 mars 2003 hållit en offentlig utfrågning om Sverige och asylmottagandet. En utskrift från utfrågningen har fogats till betänkandet som bilaga.

Samtliga motioner avstyrks. Utskottet föreslår också att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns 73 reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Ärendet och dess beredning.....	12
Utskottets överväganden	13
Migrationspolitiken	13
Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning	13
EU-samarbetet	16
Invandringspolitiken.....	22
Arbetskraftsinvandring	22
Anhöriginvandring.....	28
Familjeåterförening	28
Nyligen etablerade förhållanden.....	33
Flyktingpolitiken	37
Flyktingbegreppet och andra skyddsgrunder	37
Vidarebosättning.....	45
Människosmuggling	47
Dublinärenden m.m.	49
Säkra länder	52
Uppehållstillstånd av humanitära skäl	53
Barnets bästa.....	55
Uppehållstillstånd efter viss tid m.m.	56
Uppehållstillstånd vid människohandel	58
Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut.....	61
Visering	62
Viseringsplikt och besöksvisum	62
Visum för asylsökande och asylansökan i utlandet.....	66
Asylprocessen.....	68
Handläggningen.....	68
Förvar	73
Mottagande av asylsökande.....	75
Barn i asylprocessen	79
Reservationer.....	86
1. Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)	86
2. Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)	86
3. Återvandring (punkt 2)	86
4. Återvandring (punkt 2)	87
5. En kommission för att granska flyktingpolitiken (punkt 3)	87
6. EU:s flyktingpolitik (punkt 4)	88
7. EU:s flyktingpolitik (punkt 4)	88
8. EU:s flyktingpolitik (punkt 4)	89
9. Stöd till kandidatländer (punkt 5)	89

10. Sveriges agerande i EU (punkt 6).....	90
11. Arbetskraftsinvandring (punkt 7)	90
12. Arbetsstillstånd efter inresa m.m. (punkt 8).....	92
13. Handläggningstider för arbetsstillstånd (punkt 9).....	92
14. Gäststuderande (punkt 10).....	92
15. Anhöriginvandring (punkt 11).....	93
16. Anhöriginvandring (punkt 11).....	94
17. Direktiv om familjeåterförening (punkt 12)	94
18. Försörjningskrav (punkt 13).....	94
19. Försörjningskrav (punkt 13).....	95
20. Uppehållstillstånd efter inresa (punkt 14)	95
21. Uppehållstillstånd före referentens hemresa (punkt 15).....	96
22. DNA-analys (punkt 16).....	96
23. Uppskjuten invandringssprövning (punkt 17).....	96
24. Seriositetsprövning (punkt 18)	97
25. Registerkontroll (punkt 19)	97
26. Fullmaktsäktenskap m.m. (punkt 20)	98
27. Utvidgat flyktbegrepp (punkt 21).....	98
28. Avvisningsbeslut vid risk för tortyr (punkt 22)	99
29. Asylsökande från Iran (punkt 23).....	100
30. Inre flyktalternativ (punkt 24)	100
31. Vidarebosättning (punkt 25).....	100
32. Människosmuggling (punkt 26)	101
33. Människosmuggling (punkt 26)	101
34. Människosmuggling (punkt 26)	102
35. Människosmuggling (punkt 26)	102
36. Dublinärenden (punkt 27)	103
37. Dublinärenden (punkt 27)	103
38. Säkra länder (punkt 28).....	103
39. Humanitära skäl (punkt 29).....	104
40. Humanitära skäl (punkt 29).....	104
41. Barnets bästa (punkt 30).....	105
42. Uppehållstillstånd efter viss tid (punkt 31).....	105
43. Uppehållstillstånd vid verkställighetshinder (punkt 32).....	105
44. Gömda personer (punkt 33).....	106
45. Människohandel (punkt 34).....	106
46. Människohandel (punkt 34).....	106
47. Människohandel (punkt 34).....	107
48. Människohandel (punkt 34).....	107
49. Direktivförslag om människohandel (punkt 35).....	108
50. Skyddade vistelseorter (punkt 36)	108
51. Familjesplittring (punkt 37).....	109
52. S.k. god man vid verkställighet (punkt 38)	109
53. Besöksvisum (punkt 39).....	109
54. Viseringspliktiga länder (punkt 40).....	110

55. Norra Irak (punkt 41).....	110
56. Visum för asylsökande och asylansökan i utlandet (punkt 42).....	110
57. Visum för asylsökande och asylansökan i utlandet (punkt 42).....	111
58. Handläggningstid (punkt 43).....	111
59. Handläggningstid (punkt 43).....	112
60. Handläggningstid (punkt 43).....	112
61. Asylprocessen (punkt 44).....	113
62. Asylprocessen (punkt 44).....	113
63. Instansordning (punkt 45).....	114
64. Instansordning (punkt 45).....	114
65. Förvar (punkt 46).....	115
66. Mottagande av asylsökande (punkt 47).....	115
67. Mottagande av asylsökande (punkt 47).....	116
68. Arbetstillstånd för asylsökande (punkt 48).....	116
69. Ersättningar (punkt 49).....	116
70. Barn i asylutredningar (punkt 50).....	117
71. Barn i asylutredningar (punkt 50).....	117
72. Särskola och gymnasieskola (punkt 51).....	118
73. Ansvar för asylsökande barn m.m. (punkt 52).....	118
Särskilt yttrande.....	120
Humanitära skäl m.m. (punkterna 29, 30, 31, 45 och 52).....	120
Bilaga 1: Förteckning över behandlade förslag.....	121
Bilaga 2: Offentlig utfrågning om Migration och asylpolitik.....	137

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkandena 1 och 3 samt 2002/03:Sf256 yrkande 9.

Reservation 1 (fp, c)

Reservation 2 (mp)

2. Återvandring

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 18, 2002/03:Sf256 yrkande 10 och 2002/03:Sf334 yrkande 22.

Reservation 3 (fp, kd)

Reservation 4 (mp)

3. En kommission för att granska flyktingpolitiken

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf255.

Reservation 5 (mp)

4. EU:s flyktingpolitik

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 1, 2002/03:Sf5 yrkandena 7 och 8, 2002/03:Sf7 yrkandena 9 och 10, 2002/03:Sf8 yrkande 12, 2002/03:Sf256 yrkande 12, 2002/03:Sf334 yrkandena 1 och 2, 2002/03:K432 yrkande 9, 2002/03:U323 yrkande 4 och 2002/03:U326 yrkande 8.

Reservation 6 (fp, kd, c)

Reservation 7 (m)

Reservation 8 (mp)

5. Stöd till kandidatländer

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf334 yrkande 3.

Reservation 9 (kd)

6. Sveriges agerande i EU

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf239 yrkandena 2, 5 och 7.

Reservation 10 (v)

7. Arbetskraftsinvandring

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkande 8, 2002/03:Sf8 yrkande 4, 2002/03:Sf214 yrkande 9, 2002/03:Sf216 yrkandena 1 i denna del och 2, 2002/03:Sf239 yrkande 16, 2002/03:Sf248, 2002/03:Sf265, 2002/03:Sf296, 2002/03:A239 yrkande 26 och 2002/03:A320 yrkande 13.

Reservation 11 (m, fp, kd, c, mp)

8. Arbetstillstånd efter inresa m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 5 och 2002/03:Sf216 yrkande 1 i denna del.

Reservation 12 (fp, c)

9. Handläggningstider för arbetstillstånd

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 5 och 2002/03:Sf367 yrkande 29.

Reservation 13 (mp)

10. Gäststuderande

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ub486 yrkande 7.

Reservation 14 (m)

11. Anhöriginvandring

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf3 yrkande 2, 2002/03:Sf5 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf8 yrkandena 6 i denna del och 13, 2002/03:Sf216 yrkande 3 och 2002/03:Sf334 yrkandena 25 och 26.

Reservation 15 (kd, v, c, mp)

Reservation 16 (fp)

12. Direktiv om familjeåterförening

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf239 yrkande 9.

Reservation 17 (v, mp)

13. Försörjningskrav

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 6 i denna del och 2002/03:Sf216 yrkande 4.

Reservation 18 (fp)

Reservation 19 (mp)

14. Uppehållstillstånd efter inresa

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf239 yrkande 12 och 2002/03:Sf334 yrkande 29.

Reservation 20 (kd, v, c)

15. Uppehållstillstånd före referentens hemresa

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf223.

Reservation 21 (v)

16. DNA-analys

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf202.

Reservation 22 (m)

17. Uppskjuten invandringsprövning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 20, 2002/03:Sf239 yrkande 11, 2002/03:Sf334 yrkande 27, 2002/03:Sf367 yrkande 19 och 2002/03:Ju249 yrkande 21.

Reservation 23 (kd, v, c, mp)

18. Seriositetsprövning

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf8 yrkande 6 i denna del.

Reservation 24 (mp)

19. Registerkontroll

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf334 yrkande 28, 2002/03:A242 yrkande 35 och 2002/03:Ju363 yrkande 10.

Reservation 25 (kd)

20. Fullmaktsäktenskap m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf299 och 2002/03:Ju249 yrkande 19.

Reservation 26 (c)

21. Utvidgat flyktingbegrepp

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf3 yrkande 1, 2002/03:Sf4 yrkande 3, 2002/03:Sf5 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf6 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 17, 2002/03:Sf214 yrkande 15, 2002/03:Sf217, 2002/03:Sf228, 2002/03:Sf239 yrkande 8, 2002/03:Sf256 yrkande 2, 2002/03:Sf317, 2002/03:Sf319, 2002/03:Sf320, 2002/03:Sf334 yrkande 7, 2002/03:Sf367 yrkandena 17 och 18, 2002/03:L249 yrkandena 23 och 24, 2002/03:U326 yrkandena 6 och 7 samt 2002/03:U328 yrkande 17.

Reservation 27 (fp, kd, v, c, mp)

22. Avvisningsbeslut vid risk för tortyr

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf5 yrkande 6.

Reservation 28 (fp)

23. Asylsökande från Iran

Riksdagen avslår motion 2002/03:U238 yrkande 7.

Reservation 29 (v)

24. Inre flyktalternativ

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf334 yrkande 20.

Reservation 30 (kd)

25. Vidarebosättning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 3, 2002/03:Sf6 yrkande 8 och 2002/03:U297 yrkande 1.

Reservation 31 (fp, kd)

26. Människosmuggling

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 4, 2002/03:Sf7 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 7, 2002/03:Sf239 yrkande 4 och 2002/03:Sf256 yrkande 14.

Reservation 32 (fp, c)

Reservation 33 (m)

Reservation 34 (v)

Reservation 35 (mp)

27. Dublinärenden

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 16, 2002/03:Sf239 yrkande 6, 2002/03:Sf256 yrkande 13, 2002/03:Sf334 yrkande 6 samt 2002/03:Sf367 yrkandena 26 och 27.

Reservation 36 (fp, kd, c, mp)

Reservation 37 (v)

28. Säkra länder

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 1 samt 2002/03:Sf334 yrkandena 9 och 10.

Reservation 38 (fp, kd)

29. Humanitära skäl

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf256 yrkandena 3–5 och 2002/03:Sf334 yrkande 17.

Reservation 39 (fp, c)

Reservation 40 (kd)

30. Barnets bästa

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 6, 2002/03:Sf334 yrkande 23 och 2002/03:Sf367 yrkande 6.

Reservation 41 (fp, kd, c, mp)

31. Uppehållstillstånd efter viss tid

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf239 yrkande 13 samt 2002/03:Sf300 yrkandena 2 och 3.

Reservation 42 (v)

32. Uppehållstillstånd vid verkställighetshinder

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf334 yrkande 18.

Reservation 43 (kd)

33. Gömda personer

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 23, 2002/03:Sf256 yrkande 20 och 2002/03:Sf367 yrkande 8.

Reservation 44 (fp, mp)

34. Människohandel

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 5, 2002/03:Sf6 yrkande 5, 2002/03:Sf8 yrkande 8, 2002/03:Ju248 yrkande 1 och 2002/03:U328 yrkande 3.

Reservation 45 (fp, c)

Reservation 46 (m)

Reservation 47 (kd)

Reservation 48 (mp)

35. Direktivförslag om människohandel

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf239 yrkande 10.

Reservation 49 (v)

36. Skyddade vistelseorter

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf4 yrkande 2.

Reservation 50 (c)

37. Familjesplittring

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf256 yrkande 7.

Reservation 51 (fp, c)

38. S.k. god man vid verkställighet

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf367 yrkande 25.

Reservation 52 (mp)

39. Besöksvisum

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 15, 2002/03:Sf214 yrkande 3 i denna del, 2002/03:Sf216 yrkande 5, 2002/03:Sf239 yrkande 15, 2002/03:Sf334 yrkande 31 och 2002/03:Sf367 yrkande 24.

Reservation 53 (fp, kd, v, c, mp)

40. Viseringspliktiga länder

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 9, 2002/03:Sf214 yrkande 3 i denna del, 2002/03:Sf239 yrkande 14 och 2002/03:Sf256 yrkande 16.

Reservation 54 (fp, v, c)

41. Norra Irak

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf224.

Reservation 55 (v)

42. Visum för asylsökande och asylansökan i utlandet

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 14, 2002/03:Sf239 yrkande 18, 2002/03:Sf334 yrkande 5 och 2002/03:Sf367 yrkande 20.

Reservation 56 (kd, c)

Reservation 57 (v, mp)

43. Handläggningstid

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkandena 1–3, 2002/03:Sf8 yrkande 19, 2002/03:Sf214 yrkande 6, 2002/03:Sf264 yrkande 1 och 2002/03:Sf300 yrkande 1.

Reservation 58 (m)

Reservation 59 (c)

Reservation 60 (mp)

44. Asylprocessen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkande 4, 2002/03:Sf233, 2002/03:Sf334 yrkandena 8, 12–14 och 16, 2002/03:Sf363, 2002/03:Sf367 yrkandena 21 och 23, 2002/03:A242 yrkande 36, 2002/03:A270 yrkande 3 och 2002/03:Ju363 yrkande 11.

Reservation 61 (kd, v, mp)

Reservation 62 (m)

45. Instansordning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 2, 2002/03:Sf6 yrkande 1, 2002/03:Sf7 yrkande 11 och 2002/03:Sf239 yrkande 19.

Reservation 63 (m, fp, kd, c)

Reservation 64 (v, mp)

46. Förvar

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 2, 2002/03:Sf239 yrkande 17, 2002/03:Sf334 yrkande 19 och 2002/03:Sf367 yrkande 22.

Reservation 65 (kd, v, c, mp)

47. Mottagande av asylsökande

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf214 yrkande 4, 2002/03:Sf226 yrkandena 3 i denna del och 4, 2002/03:Sf336 yrkande 3 och 2002/03:Ub555 yrkande 2.

Reservation 66 (fp, c)

Reservation 67 (v)

48. Arbetstillstånd för asylsökande

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 4, 2002/03:Sf226 yrkande 3 i denna del och 2002/03:Sf334 yrkande 35.

Reservation 68 (fp, kd, c)

49. Ersättningar

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf8 yrkande 9.

Reservation 69 (mp)

50. Barn i asylutredningar

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf6 yrkande 2, 2002/03:Sf8 yrkande 22 samt 2002/03:Sf367 yrkandena 5 och 13–15.

Reservation 70 (kd)

Reservation 71 (mp)

51. Särskola och gymnasieskola

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sf8 yrkandena 10 och 11.

Reservation 72 (mp)

52. Ansvar för asylsökande barn m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 6, 2002/03:Sf6 yrkandena 3 och 4, 2002/03:Sf7 yrkande 7, 2002/03:Sf8 yrkande 21, 2002/03:Sf256 yrkande 8, 2002/03:Sf277, 2002/03:Sf321, 2002/03:Sf334 yrkande 24, 2002/03:Sf361, 2002/03:Sf367 yrkande 16 och 2002/03:Sf375.

Reservation 73 (fp, kd, c, mp)

53. Skrivelsen

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2002/03:28 till handlingarna.

Stockholm den 25 mars 2003

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Ronny Olander (s), Sten Tolgfors (m), Anita Jönsson (s), Mona Berglund Nilsson (s), Kalle Larsson (v), Mariann Ytterberg (s), Anita Sidén (m), Lennart Klockare (s), Birgitta Carlsson (c), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Anna Lilliehöök (m), Göte Wahlström (s), Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2002/03:28 Migration och asylpolitik. I skrivelsen, som är daterad den 19 december 2002, redovisas den svenska migrations- och asylpolitiken sedan hösten 2001. Vidare ingår en redogörelse för Sveriges roll i Europasamarbetet och i det internationella samarbetet i övrigt.

I betänkandet behandlas vidare sex motioner som väckts med anledning av skrivelsen och ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden år 2002. Förslagen i motionerna återges i *bilaga 1*.

Utskottet har under beredningen av ärendet inhämtat kompletterande information vid besök hos Utlänningsnämnden och Migrationsverket. Utskottet har också hållit en offentlig utfrågning om Sverige och asylmottagandet.

Som *bilaga 2* till betänkandet finns en utskrift från utskottets offentliga utfrågning om Sverige och asylmottagandet den 13 mars 2003.

Utskottets överväganden

Migrationspolitiken

Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- den svenska migrationspolitikens mål och inriktning
- återvandring
- en kommission för att granska flyktingpolitiken

Jämför reservationerna 1 (fp, c), 2 (mp), 3 (fp, kd), 4 (mp) och 5 (mp)

Gällande ordning

Enligt riksdagens beslut hösten 1996 (prop. 1996/97:25, bet. 1996/97:SfU5, rskr. 1996/97:80) bör den svenska migrationspolitiken ses som en helhet, som omfattar flykting-, invandrings- och återvändandepolitik och i sin tur ingår i utrikes-, säkerhets-, handels- och biståndspolitik. Migrationspolitikens mål är att verka för att migration till och från vårt land sker i ordnade former, att värna asylrätten och upprätthålla den reglerade invandringen. Vidare skall verksamheten präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Med invandringspolitik avses de principer och regler som anger vilka utlänningar som skall få tillstånd att bosätta sig i Sverige. Invandringen till Sverige är sedan år 1967 reglerad utom för nordiska medborgare samt, numera, för EU- och EES-medborgare. Medlemskapet i EU innebär att medborgare i medlemsländerna fritt kan flytta mellan länderna för att arbeta, studera, bo och leva utan krav på arbetstillstånd. Den fria rörligheten omfattar även familjemedlemmar oavsett medborgarskap.

Mottagandet av flyktingar i Sverige är endast ett av flera element i den svenska flyktingpolitiken. Dessutom ingår bl.a. arbete i FN och andra internationella organisationer, ekonomiskt stöd till UNHCR (FN:s flyktingkommissarie) och andra organisationer, arbete inom EU som syftar till ökad harmonisering av politiken och internationellt samarbete i syfte att verka för en solidarisk ansvarsfördelning mellan länder och för att stärka flyktingars rättsliga skydd och mottagande i Sverige av andra skyddsbehövande än flyktingar.

En ändring av de migrationspolitiska målen godkändes av riksdagen hösten 2000 (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:69 och 70). Jämfört med målen för migrationspolitiken såsom de uttrycks i propositionen

1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv innebär den nya målformuleringen att harmoniseringen av flykting- och invandringspolitiken i EU betonas tydligare i migrationspolitiken. Vidare förtydligades att hela kedjan från mottagande av asylsökande till återvändande eller integration i Sverige skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att svensk migrationspolitik sedan mitten av 1990-talet i allt högre grad utgår från ett helhetsperspektiv där migrationspolitiken ses integrerad med utrikes-, säkerhets-, handels- och biståndspolitiken. Sverige prioriterar därför Högnivågruppen för asyl- och migrationsfrågor (HLWG) inom EU som värnar om detta breda perspektiv.

Europeiska kommissionen har under år 2002 presenterat dels en grönbok, dels ett meddelande som bygger på grönboken om gemensamma återvändandeprogram för personer som vistas olagligt. Rådet har i november 2002 antagit ett program i vilket anges ett antal åtgärder, särskilt i fråga om operativt samarbete mellan medlemsstaternas verkställande myndigheter.

Motioner

I motion 2002/03:Sf256 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 9 och 10 begärs tillkännagivanden om åtgärder för återvändande och förebyggande av flykt. Motionärerna påkallar ett ökat stöd till olika FN-organ och generös mottagning av asylsökande i Sverige. Internationella hjälpinsatser har enligt motionärerna aldrig varit tillräckliga för flyktingar i tredje världen. Det krävs ett ökat stöd i närområdet, som dock aldrig får tas som intäkt för att bedriva en mer restriktiv asylopolitik i Sverige. En återvändandepolitik måste enligt motionärerna fullt ut respektera den enskildes valfrihet, och konjunkturskäl får aldrig vara orsak till att stimulera flyktingar att återvända.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 22 ett tillkännagivande om ett förbättrat och formaliserat återvändandeprogram. Enligt motionärerna är det viktigt att seriös, generös och tidig information ges om möjligheterna till stöd vid frivillig återvandring. Studier och praktik som underlättar återkomsten till hemlandet bör uppmuntras.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att de migrationspolitiska målen först och främst bör ange att verksamheten skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter. Vidare bör målformulering att den reglerade invandringen skall upprätthållas utgå helt. I yrkande 3 anges att Sverige i EU-sammanhang måste verka för att bidragen till UNHCR inte på något sätt minskar. Vidare anser motionärerna att det inte är humant att kräva att folk återvänder trots att det inte finns förutsättningar i hemlandet. Motionärerna påtalar behovet av att hjälpa till med återuppbyggnad av exempelvis krigshär-

jade länder för att göra det möjligt att återvända. Ett tillkännagivande härom begärs i yrkande 18.

Gustav Fridolin (mp) begär i motion 2002/03:Sf255 att regeringen tillsätter en kommission om flyktingpolitiken. Kommissionen bör få tillgång till samtliga relevanta dokument och ha rätt att förhöra ministrar från regeringarna från 1985 och framåt. Den bör enligt motionären ges befogenhet att moraliskt fria eller fälla dessa regeringar från att ha initierat den flyktingpolitik vi har i dag. Inga partipolitiker bör ingå i kommissionen, i stället bör såväl jurister som människor engagerade i den antirasistiska och flyktingvänliga rörelsen ingå.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Sverige måste söka samarbete och aktivt medverka till att migrationsfrågor löses på ett humant och rättssäkert sätt även i det internationella samarbetet. Ett viktigt inslag i den svenska politiken är att ge stöd i närområdet och att medverka till förebyggande insatser. Utskottet vill betona att flyktingpolitiken inte bara består av att ta emot flyktingar i Sverige. Det behövs en helhetssyn och en samordning av de olika politikområdena för att förebygga och undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration. Sverige har enligt utskottets mening i alla sammanhang, internationellt och nationellt, alltid strävat efter att flyktingpolitiken skall präglas av humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter samt att internationella åtaganden skall följas.

Utskottet anser att stöd till återvandring är ett viktigt inslag i migrationspolitiken och att det alltid måste ske med respekt för individen. Ingen tvekan får råda om att den som fått ett permanent uppehållstillstånd själv avgör om och när han eller hon vill återvända till sitt ursprungsland. Utskottet noterar att det inom det nordiska samarbetet bl.a. pågår ett projekt för stöd åt äldre bosnier som vill återvända. Vidare har vid ett seminarium diskuterats möjligheterna att bidra till utvecklingen i Somalia och möjligheterna för somalier att tillfälligt eller stadigvarande återvända. Motsvarande möjligheter har diskuterats med afghaner i Sverige. Beträffande stöd till utvecklingen i ursprungs-länder kan utskottet konstatera att ett sådant arbete också pågår inom EU.

I samband med ändringen i formuleringen av målen för migrationspolitiken våren 2000 konstaterade utskottet att den föreslagna ändringen innebar ett förtydligande av att hela kedjan från mottagande av asylsökande till återvändande eller integration i Sverige skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter. Samma mål gäller för 2003 (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:SfU2, rskr. 2002/03:45 och 46). Utskottet ser ingen anledning att nu göra annan bedömning.

När det gäller internationellt samarbete och humanitärt bistånd står FN-organen, främst UNHCR, i fokus. Utskottet vill peka på att Sverige ligger i topp när det gäller ländernas ekonomiska bidrag till UNHCR. Sverige spelar också en aktiv roll i UNHCR:s styrelsearbete liksom i den reformering som skett och sker inom organisationen. Enligt utskottets mening bör Sverige också vara pådrivande i fråga om EU:s roll i det internationella arbetet. Detta

kan ske bl.a. genom att värna om stödet till UNHCR, där EU och EU:s medlemsländer står för ca 40 % av UNHCR:s budget.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf8 yrkandena 1, 3 och 18, 2002/03:Sf256 yrkandena 9 och 10 samt 2002/03:Sf334 yrkande 22.

Utskottet kan inte se något skäl till att föreslå att en kommission får i uppdrag att granska den förda flyktingpolitiken. Utskottet avstyrker därför motion 2002/03:Sf255.

EU-samarbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- harmonisering av EU:s flyktingpolitik
- stöd till kandidatländernas uppbyggnad av asylsystem
- Sveriges agerande i EU

Jämför reservationerna 6 (fp, kd, c), 7 (m), 8 (mp), 9 (kd) och 10 (v)

Gällande ordning

Genom EU-fördragets ikraftträdande 1993 formaliserades det som kallas det rättsliga och inrikes samarbetet inom EU. Detta samarbete bildade då EU:s tredje pelare och handlade om att ge en allmän ram för uppbyggnaden av ett samarbete mellan medlemsländerna i fråga om migration, gränskontroller, asyl- och invandringsfrågor.

Amsterdamfördraget trädde i kraft den 1 maj 1999. Därigenom fördes bl.a. frågor om asyl, invandring och vissa frågor om fri rörlighet för personer över från tredje till första pelaren. Viseringsfrågor, som tidigare reglerades i EG-fördragets artikel 100 c, återfinns efter Amsterdamfördragets ikraftträdande i avdelning IV. Också frågan om fördelning mellan EU-länderna i samband med mottagandet av flyktingar kom genom Amsterdamfördraget att omfattas av EG-fördraget. Efter en övergångsperiod på fem år, dvs. den 1 maj 2004, skall fri rörlighet för personer garanteras.

I och med Amsterdamfördraget blev Schengensamarbetet, som kom till som en separat överenskommelse utanför det dåvarande EG-samarbetet för att skynda på samarbetet kring fri rörlighet för personer, en del av EU:s gemensamma regelverk. Schengenregelverket omfattar samtliga EU:s 15 medlemsländer, med undantag av Storbritannien och Irland. Norge och Island deltar i samarbetet genom ett specialavtal. Danmark, som har reserverat sig från att Schengenavtalet flyttas över till den första pelaren, kan inom sex månader besluta om man skall genomföra de beslut som fattats av Schengenländerna i deras nationella lagstiftning.

Vid Europeiska rådets möte i Wien i december 1998 antogs en handlingsplan för att genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I handlingsplanen anges prioriteringar och tidsramar för hur uppgifterna i fördraget om fri rörlighet för

personer, asyl, invandring samt civilrättsligt, polisiärt och straffrättsligt samarbete bör genomföras och inom vilka tidsramar. Genomförandetiden varierar mellan två och fem år från Amsterdamfördragets ikraftträdande.

Vid Europeiska rådets sammanträde hösten 1999 i Tammerfors drogs riktlinjerna upp för hur man så snart som möjligt skall kunna genomföra den fria rörligheten för personer fullt ut. Europeiska rådet efterlyste vid sitt möte en gemensam politik för invandring och en gemensam asylpolitik grundad på en fullständig och absolut tillämpning av FN:s konvention från 1951 om flyktingars rättsliga ställning, Genèvekonventionen. Fyra huvuddelar fastställdes: partnerskap med ursprungsländerna, ett gemensamt europeiskt asylsystem, som på längre sikt bör leda till ett gemensamt asylförfarande och en enhetlig status för dem som beviljas asyl, rättvis behandling av medborgare i tredje land och en effektivare hantering av migrationsflöden.

Vid toppmötet i Laeken i december 2001 bekräftades de riktlinjer och mål som fastställdes i Tammerfors. Europeiska rådet konstaterade att det, även om det går att notera vissa framåtskridanden, behövs nya uppslag och riktlinjer för att inhämta eftersläpningarna på vissa områden. Trots vissa genomförda satsningar, såsom Europeiska flyktingfonden, Eurodacförordningen och direktivet om tillfälligt skydd, har framstegen visat sig vara mindre snabba och mindre betydande än avsett. Enligt Europeiska rådet förutsätter en genuint gemensam asyl- och invandringspolitik bl.a. att en handlingsplan om illegal invandring och människohandel och ett europeiskt system för utbyte av information om asyl, migration och ursprungsländer inrättas. Vidare bör Dublinförordningen antas liksom gemensamma normer för asylförfaranden, mottagande, familjeåterförening och en definition av begreppet "flykting" samt former för subsidiärt skydd.

Europeiska rådet i Sevilla, juni 2002, uttalade bl.a. att det är fast beslutet att påskynda genomförandet av samtliga aspekter av det program som antogs i Tammerfors för att skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa och erinrade om nödvändigheten av att utforma en gemensam politik för EU när det gäller de skilda men nära förbundna frågorna om asyl och invandring. Europeiska rådet uttalade att för de åtgärder som vidtas på kort och medellång sikt för att hantera migrationsströmmarna måste en rättvis jämvikt upprätthållas mellan å ena sidan en politik för integration av invandrare som är lagligen etablerade och en asylpolitik som respekterar de internationella konventionerna, särskilt 1951 års Genèvekonvention, och å andra sidan en beslutsam kamp mot olaglig invandring och människohandel.

Skrivelsen

I skrivelsen anges att på det asyl- och migrationspolitiska området prioriterar Sverige ett skyndsamt genomförande av fastlagda åtaganden, särskilt slutsatserna från toppmötena i Tammerfors, Laeken och Sevilla. Kommissionen har presenterat samtliga förslag till rättsakter som fördraget föreskriver. Lagstiftningsarbetet har kommit i gång men processen mot en harmonisering har enligt skrivelsen hittills gått långsamt. Sverige arbetar pådrivande för en

utveckling mot en gemensam EU-politik som återspeglar en harmonisering med hög standard. Det är enligt skrivelsen av stor vikt att en EU-politik på asyl- och migrationsområdet formas utifrån ett helhetsperspektiv där även andra politikområden vägs in.

Vad rör framtidsfrågorna har Sverige i de senaste regeringskonferenserna stött tanken på införande av kvalificerad majoritetsröstning och medbestämmanderätt för Europaparlamentet på asyl- och migrationsområdet. Samma linje gäller också enligt skrivelsen för regeringskonferensen 2004. Från svensk sida framhålls att ett sådant arbetssätt borde kunna bana väg för framtagande av ambitiösa kompromisser. Vidare skulle Europaparlamentet ges en framträdande roll, vilket skulle främja ökad öppenhet och ett ökat demokratiskt stöd.

Av skrivelsen framgår att kommissionen i november 2001 lade fram ett meddelande om en gemensam politik om olaglig invandring (KOM(2001) 672 slutlig). Syftet med meddelandet var att presentera en sammanhållen och gemensam politik, som skulle kräva gemensamma insatser från medlemsstaterna. På grundval av meddelandet presenterade sedan det spanska ordförandeskapet en handlingsplan mot olaglig invandring och människohandel som antogs av rådet i februari 2002. En färdplan för uppföljning av slutsatserna från Europeiska rådet i Sevilla upprättades i juli 2002. Färdplanen innehåller tidsramar för när olika åtgärder skall vara genomförda.

Motioner

I motion 2002/03:Sf7 av Sten Tolgfors m.fl. (m) begärs i yrkandena 9 och 10 tillkännagivanden dels om betydelsen av gemensamma minimiregler inom EU vad gäller asylärenden för att därigenom bättre fördela ansvaret mellan fler länder och där mottagandekvaliteten är hög, dels om gemensamt agerande i EU för att undvika och förebygga flyktingkatastrofer och arbeta för fredsskapande och fredsbevarande åtgärder. Motionärerna anser att genom s.k. safe havens kan flyktingar hjälpas i närområdet.

I motion 2002/03:U323 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att EU:s flyktingpolitik skall baseras på humanitet och gemensam ansvarsfördelning. Motionärerna menar att med öppna gränser och fri rörlighet inom Europa blir det naturligt med gemensamma regler för invandring och en gemensam flyktingpolitik, vilket också är nödvändigt för att de immigranter och flyktingar som kommer till Europa skall kunna åtnjuta samma fria rörlighet inom EU som medborgare i EU-länder.

Bo Könberg m.fl. (fp) anför i motion 2002/03:Sf5 yrkandena 7 och 8 att länderna tvingas ta ansvar genom en human gemensam flyktingpolitik inom EU. Motionärerna anser att de mest solidariska länderna skall sätta normen. Som ett komplement till en generös flyktingpolitik i EU bör man på plats bekämpa orsakerna till flykt och ge stöd till grannstater. Sverige skall enligt motionärerna vara ett flyktingpolitiskt föredöme i EU genom att ha en egen human flyktingpolitik. Tillkännagivanden härom begärs i motionen.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär ett tillkännagivande i motion 2002/03:Sf256 yrkande 12 om nödvändigheten av att samordna EU:s medlemsstaters minimiansvar på det flyktingpolitiska området. I motionen anförs att en gemensam flyktingpolitik fördelar flyktingströmmar mellan de europeiska länderna och medför att alla tvingas ta ansvar. Praxis för beviljandet av asyl varierar och en samordning av medlemsstaternas minimiansvar är nödvändig. Det är enligt motionärerna inte de minst generösa länderna som skall sätta normen.

I motion 2002/03:K432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om åtgärder för ökad solidaritet och öppenhet gentemot omvärlden genom den gemensamma asyl- och flyktingpolitiken samt utvecklings- och biståndspolitiken. Motionärerna poängterar att asyldrätten på Genèvekonventionens grund gäller även inom ramen för en gemensam europeisk flyktingpolitik och att enskilda medlemsländer bör kunna bedriva en mer generös politik. Vidare bör bördorna fördelas bättre.

I motion 2002/03:Sf334 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs i yrkandena 1–3 tillkännagivanden om att verka för en mer generös och rättighetsbaserad europeisk flyktingpolitik med full respekt för internationella åtaganden. Enligt motionen bör man fokusera på flyktingars rättigheter väl så mycket som på kontroller. Det är EU:s skyldighet, som en av världens rikaste regioner, att ta sitt ansvar för världens flyktingproblem och leva upp till sina åtaganden enligt bl.a. Genèvekonventionen. EU bör göra mer inom alla relevanta politikområden, såsom bistånd, krishantering, handel, m.m., för att långsiktigt bearbeta flyktingströmmarnas orsaker. Vidare bör inslaget av finansiell solidaritet i EU:s flyktingpolitik öka. För att sprida kostnader och hjälpa de länder som tar emot en oproportionerligt stor andel flyktingar behövs en ökad solidaritet mellan medlemsländerna. Kandidatländerna måste ges hjälp med att bygga upp system och öka kapaciteten för att ta emot och hantera asylsökande. Bland annat gäller det att utbilda kompetent personal vid gränskontroller och migrationsmyndigheter.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion 2002/03:Sf4 yrkande 1 ett tillkännagivande om att Sverige bör verka för en generös och humanistisk asylpolitik i EU. Gemensamma regler kan enligt motionärerna motverka en ojämn fördelning mellan länderna och s.k. social dumpning. Asylpolitiken förefaller gå mot en skärpning. Det är därför viktigt att motverka ”fästning Europa”.

I motion 2002/03:U326 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om vikten av att Europa förblir en säker fristad för offer för förföljelse och att en utvidgad Genèvekonvention står som grund för den gemensamma asyl- och flyktingpolitiken i Europa.

Mona Jönsson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf8 yrkande 12 ett tillkännagivande om att migrationspolitiken inom EU inte bör harmoniseras då det medför en risk för försämringar.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkandena 2, 5 och 7 tillkännagivanden om att regeringen inte bör godta direktivförslag som i allt väsentligt saknar reellt innehåll. De direktivförslag som tillförsäkrar asyl-

sökande och invandrare rättigheter har i många fall fått en långt utdragen behandling och inte blivit accepterade eller urvattnade. Regeringen bör också använda sin vetorätt mot ytterligare repressiva förslag inom området för asyl och immigration innan direktivförslag som syftar till att garantera vissa miniminivåer för skyddsregler och mottagningsvillkor antagits. Enligt motionärerna borde regeringen ha vägrat godta direktivet om mottagningsvillkor för asylsökande. Motionärerna anser att kommissionens ursprungliga förslag har berövats på allt positivt innehåll och att det är tveksamt om direktivet kommer att bidra med en märkbar förbättring av miniminivån i de stater som haft de sämsta mottagningsvillkoren.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påtala vikten av att Sverige aktivt arbetar för att påverka utformningen av de gemensamma reglerna inom EU på det flyktingpolitiska området. Utskottet anser att det bl.a. till följd av den fria rörligheten inom EU och för att uppnå målsättningen att utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa behövs en gemensam politik för invandring och en gemensam asylpolitik. Som utskottet tidigare uttalat, senast i betänkande 2001/02:SfU8, bör flyktingpolitiken bygga på flyktingars rättigheter, internationell solidaritet och full respekt för internationella åtaganden. Den gemensamma politiken bör utgöras av miniminormer som läggs på en så hög nivå som möjligt. Utskottet vill även åter poängtera att mer tyngd måste läggas på arbetet med de grundläggande direktivförslagen som rör exempelvis skyddsgrunderna. Utskottet kan konstatera att kommissionen i sin halvårsuppdatering (andra halvåret 2002) av resultattavlan för framstegen i skapandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i EU anger att det vid Europeiska rådets möte i Laeken konstaterades att det bl.a. när det gäller den gemensamma asyl- och invandringspolitiken förekommer en "eftersläpning", trots att alla nödvändiga förslag för närvarande behandlas av rådet. Vid Europeiska rådets möte i Sevilla ville stats- och regeringscheferna ändå ge ny drivkraft åt arbetet genom att markera sin beslutsamhet att påskynda genomförandet av alla aspekter av det program som antogs i Tammerfors. Kommissionen anger att svårigheterna bl.a. beror på problemen med att jämka samman olika nationella förhållningssätt till känsliga frågor, som unionens institutionella ramar och den nuvarande beslutsprocessen inte kan bidra till att lösa.

Det krävs vidare enligt utskottets uppfattning ett ökat inslag av finansiell solidaritet i EU:s flyktingpolitik. En europeisk flyktingfond har inrättats för att stödja projekt för mottagande av asylsökande, integration och återvändande, men medel kan även användas för s.k. akutåtgärder, föreskrivna i direktivet om tillfälligt skydd vid massflykt. Direktivet om tillfälligt skydd har antagits i syfte att EU skall ta ett gemensamt ansvar för att i en krissituation ge omedelbart tillfälligt skydd till ett stort antal fördrivna personer. Direktivet syftar också till att bidra till en balans mellan medlemsstaternas insatser samt till att omsätta principen om solidaritet vid mottagande av fördrivna

personer till praktisk handling. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom nya bestämmelser om tillfälligt skydd från den 15 januari 2003.

Inom EU behövs det enligt utskottets mening en helhetssyn och en samordning av de olika politikområdena för att förebygga och undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration. I slutsatserna från det Europeiska rådets möte i Sevilla 2002 slås fast att migrationspolitiken tydligare skall integreras i gemenskapens utrikespolitik. Utskottet kan också konstatera att Sverige inom EU poängterar vikten av förebyggande insatser och att stöd i närområdet ges. Sverige prioriterar Högnivågruppen för asyl och migrationsfrågor (HLWG), som värnar om detta breda perspektiv. För ett antal länder håller handlingsplaner, som syftar till att på ett övergripande sätt angripa orsakerna till flyktingströmmarna i ursprungslandet, på att genomföras.

När det gäller tredjelandsmedborgares fria rörlighet har kommissionen lagt fram ett förslag till direktiv som rör villkoren för dessa personers frihet att resa inom unionen och ett förslag som behandlar de varaktigt bosatta tredjelandsmedborgarnas rättsliga ställning. Det sistnämnda förslaget syftar till att ge dem som varit bosatta i en medlemsstat i fem år en särskild permanent status som under vissa förutsättningar ger rätt till bl.a. bosättning i en annan medlemsstat.

Utskottet, som anser att regeringen så aktivt som möjligt skall verka för en gemensam asyl- och migrationspolitik inom EU, kan ha förståelse för att kompromisser kan krävas under harmoniseringsprocessen. Utskottet utgår dock från att regeringen i alla lägen strävar efter förslag till direktiv med miniminormer som höjer den lägsta nivån bland medlemsländerna.

Utskottet återkommer nedan i skilda avsnitt till olika EG-rättsliga frågor, direktivförslag m.m.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 1, 2002/03:Sf5 yrkandena 7 och 8, 2002/03:Sf7 yrkandena 9 och 10, 2002/03:Sf8 yrkande 12, 2002/03:Sf239 yrkandena 2, 5 och 7, 2002/03:Sf256 yrkande 12, 2002/03:Sf334 yrkandena 1 och 2, 2002/03:K432 yrkande 9, 2002/03:U323 yrkande 4 och 2002/03:U326 yrkande 8.

När det gäller EU:s utvidgning delar utskottet uppfattningen i motion 2002/03:Sf334 yrkande 3 att vad gäller de nya medlemsländerna och andra kandidatländer, dessa måste ges hjälp med att bygga upp sina system för att ta emot och hantera asylsökande. Utskottet kan konstatera att Sveriges stöd och bistånd på detta område redan ges i form av bl.a. besöksutbyte och seminarier på både tjänstemannanivå och politisk nivå. Av Migrationsverkets årsredovisning för 2002 framgår att verket har samarbete med de flesta länder i Central- och Östeuropa som kandiderar till medlemskap i EU. Syftet med förvaltningsstödet är att medverka till att aktivt bygga upp en migrationspolitisk rättsordning som stämmer överens med de av EU accepterade och internationella normerna och konventionerna på asyl- och migrationsområdet. Vidare noterar utskottet att EU har finansierat projekt i kandidatländerna som gällt bl.a. asylmottagande och organisations- och kapacitetsuppbyggnad inom hela migrationsfältet, exempelvis genom utbildning av kompetent personal vid

gränskontroller och migrationsmyndigheter. Motionen får anses i huvudsak tillgodosedd och avstyrks.

Invandringspolitiken

Arbetskraftsinvandring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- behov och utformning av arbetskraftsinvandring
- arbetstillstånd efter inresa m.m.
- handläggningstider för arbetstillstånd
- arbete för gäststuderande

Jämför reservationerna 11 (m, fp, kd, c, mp), 12 (fp, c), 13 (mp) och 14 (m)

Gällande ordning

Av 2 kap. 6 § utlänningslagen (1989:529), UtL, framgår att arbetstillstånd beviljas endast under vissa särskilda villkor och för viss tid. Ett uppehållstillstånd får ges till den som fått arbetstillstånd eller som har sin försörjning tryggad på annat sätt (2 kap. 4 § UtL).

I 1 kap. 5 § UtL anges att en utlänning som arbetar i Sverige enligt huvudregeln skall ha arbetstillstånd. Detta gäller oavsett om utlänningen har anställning här eller utomlands. Den som har permanent uppehållstillstånd eller är nordisk medborgare behöver emellertid inte ha arbetstillstånd. Personer som är medborgare i något av EES-länderna är också undantagna från kravet på arbetstillstånd. Detsamma gäller, oavsett medborgarskap, för deras anhöriga, maka/make/sambo och barn om dessa är under 21 år eller beroende av föräldrarna för sin försörjning (4 kap. 1 § UtL).

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) beslutar om riktlinjer för bedömningen av ärenden om arbetstillstånd. Innan sådana riktlinjer utfärdas eller ändras skall sammanslutningar av arbetsgivare och arbetstagare få tillfälle att yttra sig (4 kap. 6 § UtL). Det är Migrationsverket som beviljar arbetstillstånd.

Av 2 kap. 5 § första stycket och 6 § andra stycket UtL framgår att ansökan om arbetstillstånd enligt huvudregeln skall göras innan ankomsten till Sverige. Flyktingar som befinner sig här och personer som till stöd för sin ansökan åberopar humanitära skäl eller familjeanknytning är undantagna (2 kap. 5 § andra stycket, 5 a § och 6 § andra stycket UtL). Medborgare i ett EES-land och deras anhöriga behöver inte arbetstillstånd.

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att några mindre justeringar av utlänningsförordningen har gjorts för att underlätta för viss utländsk arbetskraft att arbeta i Sverige.

Syftet med ändringarna har varit att minska administrationen när det gäller besök för någon enstaka dag. Vidare är det mot bakgrund av den alltmer internationaliserade ekonomin enligt skrivelsen rimligt att specialister i internationella koncerner skall kunna utföra kortare uppdrag i Sverige utan att behöva gå igenom det vanliga förfarandet med att söka arbetstillstånd.

I skrivelsen anges att regeringen den 7 februari 2002 beslutade att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå hur arbetstagare från EU:s nya medlemsstater från anslutningsdagen skall kunna få tillgång till den svenska arbetsmarknaden på samma villkor som medborgare i nuvarande EU- och EES-länder (dir. 2002:1). Utredningen, som antog namnet EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet (UD 2002:01), kommer att redovisa sitt uppdrag i januari 2003.

Ett undantag från kravet på arbetstillstånd för gäststudenter under hela tiden uppehållstillstånd för studier gäller i Sverige trädde i kraft den 10 december 2002.

Motioner

Arbetskraftsinvandring

I motion 2002/03:Sf7 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om en ökad arbetskraftsinvandring för att klara tillväxten och välfärden och för att minska trycket på asylprövningen.

Per Bill (m) begär i motion 2002/03:Sf265 ett tillkännagivande om att möjliggöra en svensk motsvarighet till s.k. Green Card. Motionären anser att Sverige måste konkurrera om den kvalificerade arbetskraften genom bl.a. lägre skatter. I Östeuropa finns en kunskapsbank som borde kunna tas till vara. De slumpmässiga inslagen i Green Card-systemet är enligt motionären inget att anamma. I stället bör rekryteringsansvaret läggas över på företag vad gäller kompetensinvandringen. Ett arbetserbjudande borde leda till snabb handläggningstid och ett omedelbart uppehållstillstånd och arbetstillstånd.

I motion 2002/03:Sf248 av Henrik von Sydow (m) begärs ett tillkännagivande om en ny immigrationspolitik. Motionären anser att eftersom pensionärerna blir allt fler och det föds allt färre barn behöver Sverige fler människor som flyttar hit. Företagsamhet i allmänhet och företag i synnerhet är enligt motionären nyckeln till en ny immigrationspolitik. Regler och skatter som gör det svårt att anställa måste ses över – och några av dem måste avskaffas. Arbetstillstånd borde enligt motionären kunna delas ut direkt vid gränsen.

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf216 yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om att öppna Sverige för arbetskraftsinvandring även från länder utanför EU och kandidatländerna och att tillsätta en utredning som klarlägger behoven av vilka förändringar i regelverket som krävs för att möjliggöra en mer omfattande arbetskraftsinvandring. Enligt motionärerna kommer en växande arbetskraftsbrist inte att kunna täckas med inhemsk arbetskraft. De anser att den som inte har flyktingskäl skall få chansen att söka sig en ny framtid i Sverige som arbetskraftsinvandrare. Den som har en anställning som väntar i Sverige skall i normala fall ges uppehållstillstånd, och den

som har turistvisum och fått arbete skall inte behöva åka tillbaka till hemlandet för att söka uppehållstillstånd. Svenska lagar och de flesta sociala trygghetssystem bör enligt motionärerna gälla. För rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen bör en karenstid på tre till fem år gälla. Permanent uppehållstillstånd skall erhållas automatiskt efter fem år, men med möjlighet att få sådant redan efter tre år. Motionärerna anser att en större turistinvandring med möjlighet att söka arbetstillstånd i Sverige ökar företagens möjligheter att själva avgöra vem de vill anställa.

I motion 2002/03:A320 av Stefan Attefall m.fl. (kd) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att arbetskraftens ålderssammansättning och befolkningsutvecklingen visar att Sverige kommer att behöva arbetskraftsinvandring. Från länder utanför EU bör det gälla nyckelpersoner. Mycket talar enligt motionärerna för att arbetskraftsinvandring också underlättar för invandrare som i dag står utanför arbetsmarknaden att få jobb.

I motion 2002/03:Sf214 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 9 begärs att regeringen lägger fram förslag om ett regelverk som underlättar för arbetskraftsinvandring. I motionen anförs att Sverige står inför en situation med brist på arbetskraft som hotar den generella välfärden.

Också i motion 2002/03:A239 av Margareta Andersson m.fl. (c) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om ett regelverk för en mer generös arbetskraftsinvandring. Motionärerna anser att de invandrare som ordnat sin försörjning, antingen genom arbete eller eget företagande, skall kunna erhålla uppehållstillstånd i Sverige. Utländsk arbetskraft skall kunna komma till Sverige om arbete är ordnat och det inte finns inhemsk arbetskraft att tillgå.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) anser i motion 2002/03:Sf4 yrkande 5 att det behövs ökad flexibilitet vid beviljande av uppehållstillstånd till personer som inte har tillräckliga asylskäl men som har etablerat sig på arbetsmarknaden och klarar egen försörjning. Ett tillkännagivande härom begärs.

Gudrun Schyman m.fl. (v) begär i motion 2002/03:Sf239 yrkande 16 att regeringen skall tillsätta en parlamentarisk utredning om behovet av en framtida arbetskraftsinvandring och hur denna lämpligen bör regleras. Motionärerna menar att det inte kommer att vara möjligt att lösa arbetskraftsbristen enbart genom att sysselsätta arbetslösa. Inte heller kommer EU:s utvidgning att kunna bidra då de nya medlemsländerna har en än mer åldrande befolkning. Det är enligt motionärerna viktigt att utvecklingsländer inte utsätts för "brain-drain" och att "gästarbetarsystem", där utländsk arbetskraft exploateras, inte tillåts. Det får inte heller förekomma att skyddssökande, som haft otillräckliga skäl för asyl, ges arbetstillstånd för att de har en tillräckligt attraktiv yrkesutbildning.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att en parlamentarisk utredning gällande arbetskraftsinvandring bör tillsättas. Det krävs enligt motionärerna en plan för hur arbetskraftsinvandring skall kunna ske i ordnade former. Motionärerna vill se en

generell öppenhet med lika möjligheter för kvinnor och män från alla yrkesgrupper och inte elitgästarbetare.

I motion 2002/03:Sf296 av Anna Grönlund (fp) begärs ett tillkännagivande om att Norrbotten bör göras till försökslän för arbetskraftsinvandring. För att inte arbetskraftsbristen skall bli akut måste rekrytering ske utifrån, både från andra delar av landet och från andra länder. Norrbottens län skulle vara försökslän under en femårsperiod. Förståelsen för arbetskraftsinvandring och dess positiva effekter skulle enligt motionären öka.

Andra frågor om arbetstillstånd

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om handläggningstiderna när det gäller uppehållstillstånd på grund av arbetsmarknadsskäl. Motionärerna vill ha förslag till åtgärder.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf367 yrkande 29 ett tillkännagivande om att handläggningstiderna för arbetstillstånd bör förkortas.

Gunilla Carlsson m.fl. (m) begär i motion 2002/03:Ub486 yrkande 7 ett tillkännagivande om att samtliga utländska studenter med utländsk bakgrund automatiskt bör få arbetstillstånd. Även efter avlagd examen skall de som så önskar kunna förlänga sina arbetstillstånd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har behandlat motioner om arbetskraftsinvandring i tidigare betänkanden om migration och asylpolitik, senast i betänkande 2001/02:SfU8.

På senare år har det presenterats ett flertal studier och rapporter som visat att det råder arbetskraftsbrist inom en rad olika branscher och yrken. Migrationsverket och AMS har därför på regeringens uppdrag utarbetat förslag till ett antal förändringar i AMS riktlinjer. Vidare har mindre justeringar av utlänningsförordningen gjorts för att underlätta för viss utländsk arbetskraft att arbeta i Sverige.

I rapporten Arbetskraftsinvandring och åtgärder för att möta framtida arbetskraftsbehov från april 2001 anger AMS och Migrationsverket bl.a. följande. Inom vissa områden har svårigheten att rekrytera arbetskraft vuxit markant, framför allt inom flera yrken som kräver högskoleutbildning, och de demografiska förändringarna kommer att ha stor betydelse för utvecklingen på arbetsmarknaden i början av 2000-talet. Eftersom arbetskraftsbristen ökar inom EU kommer fler länder att vilja vara med och dela på denna arbetskraftsreserv som finns i kandidatländerna. Enligt rapporten bör Sverige därför i god tid förbereda för ett arbets- och kompetensutbyte med dessa länder. När det gäller frågan om en ökad sysselsättning och förbättrad integration av invandrare i Sverige kan svara för arbetsmarknadens behov, anges att det på flera håll i landet pågår arbete med att aktivera högutbildade arbetslösa från tredjeländ men att mer går att göra. En tröskel att komma över är oftast språkbarriären. Vidare anges i rapporten att deltidsarbetslösheten och timanställningen fortfarande är mycket omfattande i Sverige och att denna grupp

utgör ett viktigt arbetskraftsutbud som torde kunna tillvaratas på ett bättre sätt än tidigare och att man bör stimulera rörligheten inom Sverige.

Utskottet kan konstatera att Europeiska rådet i juni 2001 beslutat om övergångsperioder på minst två år och upp till sju år för arbetstagare från nya medlemsstater vad gäller rätten till fri rörlighet inom EU. Om ett land redan på förhand befarar negativa effekter har det enligt övergångsreglerna möjlighet att skjuta upp det fulla ikraftträdandet av den öppna arbetsmarknaden i maximalt sju år. Detta måste göras i förväg via nationell lagstiftning. I januari presenterades betänkandet EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet (SOU 2002:116). Utredaren anser att Sverige skall garantera att seriösa företag och arbetstagare från de nya medlemsstaterna skall kunna mötas lika lätt som i övriga EU i dag. Däremot bör effektiva hinder för missbruk av välfärdssystemet sättas upp. Sverige bör använda övergångsreglerna som skydd mot brott och missbruk så länge detta är möjligt. Utredaren föreslår därför att Sverige inte omedelbart skall tillämpa EG-reglerna fullt ut, utan i viss utsträckning behålla den nationella lagstiftningen. I betänkandet lämnas också förslag om bl.a. förlängning av vissa arbetstillstånd, förbättrat samarbete mellan myndigheter, bättre kontroll, arbetsmarknadspolitiska åtgärder för invandrare i bristyrken, ökat köp av arbetsmarknadsutbildning från kommunerna inom vårdområdet samt att regeringen i samarbete med AMS inbjuder arbetsmarknadens parter till en överenskommelse om gemensamt organiserad rekrytering vid stora arbetskraftsbehov. Utredningen remissbehandlas för närvarande inom Regeringskansliet.

Också inom EU pågår en intensiv diskussion rörande behovet av arbetskraft på kort och lång sikt. Europeiska kommissionen har tidigare presenterat ett meddelande om en invandringspolitik för gemenskapen, KOM(2000) 757. Kommissionen menar att frågan om EU:s roll i samband med migrationen är av särskilt intresse på grund av bl.a. den demografiska situationen med en befolkningsnedgång samt bristen på arbetskraft inom vissa sektorer i flera länder. Enligt meddelandet måste emellertid EU också granska och inta en ansvarsfull ställning i fråga om emigrationens effekter på ursprungsländerna. En mer öppen och tydlig migrationspolitik skulle enligt kommissionen, i samverkan med en samordnad politik för att minska de faktorer som uppmuntrar till utvandring s.k. push factors i ursprungsländerna och ökade ansträngningar att verkställa arbetslagstiftningen i medlemsstaterna, också kunna hjälpa till att minska den illegala invandringen. I juli 2001 presenterade kommissionen ett meddelande som rör en öppen samordningsmetod för gemenskapens invandringspolitik, KOM(2001) 387. Här vidareutvecklar kommissionen sina idéer kring en samordning av invandringspolitiken.

Vidare är frågan om tredjelandsmedborgares fria rörlighet föremål för debatt inom EU. En rad förslag härom har presenterats av kommissionen. I förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare, KOM(2001) 386, anges att förslaget syftar till att som en invandringspolitisk åtgärd harmonisera de nationella bestämmelserna om tredjelandsmedborgares

rätt att arbeta i EU. Tredjelandsmedborgaren skall ha ett s.k. uppehållstillstånd för arbetstagare respektive egenföretagare. Tillstånd kan ges efter en bedömning av situationen på den nationella arbetsmarknaden. Viktiga förändringar av arbetsgivare eller yrke kräver nytt tillstånd.

När det gäller frågan om arbetskraftsinvandring vill utskottet framhålla följande.

Utbudet av arbetskraft behöver långsiktigt öka för att undvika arbetskraftsbrist och flaskhalsar och säkra en hållbar ekonomisk tillväxt och välfärd. En viktig del i det arbetet är enligt utskottet att genomföra insatser för att främja ett bättre och effektivare arbetskraftsutbud genom aktiv arbetsmarknadspolitik, motverka diskriminering på arbetsmarknaden och genomföra åtgärder mot den ökade ohälsan i arbetslivet och de höga sjuktalen. Utöver dessa åtgärder finns det enligt utskottets uppfattning skäl att närmare utreda förutsättningarna för en ökad arbetskraftsinvandring. Redan under nästa år öppnas möjligheter för ytterligare arbetskraftsinvandring inom ramen för EU:s inre marknad. Utskottet anser emellertid att det finns skäl att även analysera de behov av arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES-området som kan uppstå framöver och att så sker i ett globalt perspektiv. Utskottet har erfarenhet att regeringen kommer att tillsätta en utredning i syfte att analysera det framtida behovet av arbetskraft i olika yrken och sektorer och de konsekvenser som detta kan få på arbetsmarknaden och samhället i övrigt. En viktig utgångspunkt för en sådan utredning är att bibehålla och utveckla trygghetsreglerna på arbetsmarknaden så att även invandrad arbetskraft omfattas av de arbetsrättsliga regler som i övrigt gäller på arbetsmarknaden. Kollektivavtalsrätten måste bevaras. Som utskottet tidigare framhållit är det inte lämpligt att införa ett s.k. gästarbetarsystem. Enligt utskottets mening måste hänsyn även tas till emigrationens ekonomiska, demografiska, sociala och politiska effekter på ursprungsländerna. Det är också viktigt att hålla isär frågorna om flyktinginvandring, dvs. Sveriges skyldighet att ta emot människor i behov av skydd, och övrig invandring så att en utökad arbetskraftsinvandring inte tillåts leda till en försämrad rättssäkerhet vid prövning av skyddsgrunderna för asyl. För rätt till asyl är skyddsskålen avgörande, inte möjligheterna till förvärvsarbete eller lämplig yrkesutbildning. Utskottet förutsätter att den kommande utredningen sker i nära samråd med arbetsmarknadens parter och riksdagens partier.

Utskottet noterar att det också inom EU och i EU:s medlemsstater pågår en bred diskussion om behovet av arbetskraft inom EU utifrån ett demografiskt perspektiv. Diskussionen rör även frågan om sambandet mellan invandringspolitiken och asylnpolitiken.

Med det anförda får motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 4, 2002/03:Sf216 yrkande 2 och 2002/03:Sf239 yrkande 16 anses delvis tillgodosedda och avstyrks. Även motionerna 2002/03:Sf7 yrkande 8, 2002/03:Sf214 yrkande 9, 2002/03:Sf216 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf248, 2002/03:Sf265, 2002/03:A239 yrkande 26 och 2002/03:A320 yrkande 13 avstyrks med det

anförda. Utskottet avstyrker även motion 2002/03:Sf296 om att Norrbotten bör göras till försökslän för arbetskraftsinvandring.

När det gäller asylsökandes möjlighet att ändra sin ansökan till att avse ansökan om uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl har utskottet ovan pekat på att det är angeläget att en utökad arbetskraftsinvandring inte tillåts leda till en försämrad rättssäkerhet vid prövning av skyddsgrunderna för asyl. För rätt till asyl är skyddsskälerna avgörande, inte möjligheterna till förvärvsarbete eller lämplig yrkesutbildning. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom att arbetstillstånd annat än i undantagsfall skall kunna sökas av den som redan befinner sig i Sverige. Ett sådant system skulle bl.a. kunna medföra att skyddet för personer med skyddsbehov på sikt urholkas. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 5 och 2002/03:Sf216 yrkande 1 i denna del.

Under 2002 avgjorde Migrationsverket 20 068 ärenden rörande arbetstillstånd. Den genomsnittliga handläggningstiden var 49 dagar. Utskottet avstyrker motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 5 och 2002/03:Sf367 yrkande 29 om handläggningstider.

Tanken med systemet för gäststuderande är att de skall ges en möjlighet att komma till Sverige för att bedriva studier. Utskottet kan inte ställa sig bakom yrkanden om att gäststuderande skall ges uppehållstillstånd med automatik efter avslutade studier. Utskottet, som konstaterar att ett undantag från kravet på arbetstillstånd under studietiden har trätt i kraft i december 2002, avstyrker motion 2002/03:Ub486 yrkande 7.

Anhöriginvandring

Familjeåterförening

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- nya regler för anhöriginvandring
- försörjningskrav vid anhöriginvandring
- ansökan om uppehållstillstånd efter inresa
- uppehållstillstånd före referentens hemresa
- DNA-analys

Jämför reservationerna 15 (kd, v, c, mp), 16 (fp), 17 (v, mp), 18 (fp), 19 (mp), 20 (kd, v, c), 21 (v) och 22 (m)

Gällande ordning

I 2 kap. 4 § UtL regleras i vilka fall uppehållstillstånd får ges till en utlänning som är anhörig till någon som är bosatt i Sverige eller har fått uppehållstillstånd för bosättning här. De anhöriga som omfattas enligt paragrafens första stycke 1–3 är make, maka och sambo (och därmed jämställda förhållanden), ogifta barn under 18 år, om de är eller har varit hemmavarande, samt annan nära anhörig som ingått i samma hushåll som anknytningspersonen. Homo-

sexuella förhållanden likställs med heterosexuella. Paragrafens första stycke 4 föreskriver vidare att tillstånd kan ges till en utlänning som på annat sätt har särskild anknytning till Sverige. Om makar eller sambor har sammanbott stadigvarande utomlands ges de uppehållstillstånd. En förutsättning för att tillstånd skall beviljas make, maka eller sambo i ett förhållande som inte är etablerat sedan tidigare är att förhållandet bedöms som seriöst och att särskilda skäl inte talar mot att tillstånd beviljas.

Vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd enligt förevarande bestämmelser skall beaktas om utlänningen kan förväntas föra en hederlig vandel.

Upphållstillstånd i anknytningsfall skall utverkas före inresan till Sverige, och en ansökan om uppehållstillstånd får som huvudprincip inte bifallas efter inresan. Undantag skall dock kunna göras om utlänningen har stark anknytning till en i Sverige bosatt person och det skäligen inte kan krävas att utlänningen återvänder till ett annat land för att ge in ansökan där.

Skrivelsen

I skrivelsen anges att utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring ändrades den 1 januari 1997. Bland annat begränsades möjligheterna för nära anhöriga utanför kärnfamiljen att invandra till Sverige. Den parlamentariska Anhörigkommittén har i delbetänkandet Vår anhöriginvandring (SOU 2002:13) föreslagit att invandringsmöjligheterna för sådana anhöriga åter skall vidgas något. Kommittén föreslår som huvudregel vid oetablerade förhållanden och för nära anhöriga utanför kärnfamiljen att anknytningspersonen skall svara för försörjningen under högst två år. Förslagen har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Samtidigt pågår inom EU förhandlingar om ett direktiv om familjeåterförening med ambitionen att ett beslut skall föreligga senast juni 2003. Detta kan komma att påverka beredningen av utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring.

Motioner

I motion 2002/03:Sf216 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om en flexiblare lagstiftning i Sverige och EU när det gäller anhöriginvandring. Motionärerna anser att antalet månader man levtt eller inte levtt tillsammans före eller efter uppbrottet från hemlandet inte bör vara avgörande vid prövningen av uppehållstillstånd. På EU-nivå är det synnerligen viktigt att det kommer till stånd gemensamma minimiregler för rätt till familjeåterförening. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att införa ett försörjningsansvar i tre år för dem som inte definieras som nära släktingar och för arbetskraftsinvandrare som vill ta med sina anhöriga. Förhandsprövningen bör hållas så minimal som möjligt, och enligt motionärerna kan regresskrav vara en rimlig sanktion gentemot anknytningspersonen.

I motion 2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 1 i denna del begärs ett tillkännagivande om en vidgad anhöriginvandring. Motionärerna anser att den långsamma beredningen av frågan är oacceptabel.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 25 att riksdagen beslutar att återinföra bestämmelsen om sista länken. I motionen begärs också i yrkande 26 att familjebegreppet i utlänningsärenden bör vidgas och omfatta bl.a. äldre föräldrar.

I motion 2002/03:Sf3 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att en proposition om invandring för anhöriga utanför kärnfamiljen bör läggas under våren. Förslagen bör enligt motionärerna grundas på Anhörigkommitténs betänkande SOU 2002:13.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 9 ett tillkännagivande om att familjeåterförningsdirektivet kräver en grundläggande omarbetning för att bringas i överensstämmelse med de principer som fastslogs av Europeiska rådet i Tammerfors 1999. Motionärerna anser att regeringen annars inte bör godta förslaget.

Mona Jönsson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf8 yrkandena 6 i denna del och 13 tillkännagivanden om att familjerna bör få bestämma själva vilka familjemedlemmar som skall förenas med dem som redan bor i Sverige. Motionärerna är också bekymrade över förslag om försörjningsansvar. Motionärerna anser vidare att eftersom EU-förslaget om familjeåterförening anger s.k. minimiregler är det inget som hindrar Sverige från att införa mer generösa regler.

Sten Tolgfors och Henrik von Sydow (m) begär i motion 2002/03:Sf202 yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om att DNA-prov skall kunna utgöra grund för familjeåterförening, i fall där skriftlig dokumentation saknas eller har brister. Huvudregeln bör vara att utförande av DNA-prov medges för att fastställa grund för återförening när detta begärs av enskild person.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 29 ett tillkännagivande om att det bör kunna göras ett undantag från huvudprincipen, att uppehållstillstånd skall beviljas före inresa, när utlänningen har barn i Sverige eller kvinnan i förhållandet väntar barn eller om sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begär motionärerna i yrkande 12 att regeringen skall återkomma med förslag om ändring i 2 kap. 5 § andra stycket UtL. Intentionerna med lagändringen 2000, att en ansökan om uppehållstillstånd skulle få bifallas trots att den i strid mot huvudregeln ingivits medan den sökande befinner sig i Sverige, har enligt motionärerna inte fått genomslag i praktiken. Det har visat sig att praxis blivit ännu hårdare än tidigare, tvärt emot vad lagstiftaren åsyftat.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion 2002/03:Sf223 att regeringen lägger fram förslag till ändring i 2 kap. 4 § UtL så att möjlighet ges för personer som levit tillsammans utomlands att få uppehållstillstånd beviljat före referentens hemresa. I motionen anförts att uppehållstillstånd på grund av anknytning i dag inte kan ges då bägge parterna befinner sig utomlands. Detta kan skapa stora problem för personer som t.ex. arbetat utomlands.

Utskottets ställningstagande

Anhörigkommittén har bl.a. haft i uppdrag att utvärdera effekterna av de begränsningar vad gäller utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring som infördes den 1 januari 1997. Kommittén har i sitt delbetänkande *Vår anhöriginvandring* (SOU 2002:13) anfört bl.a. att en human migrationspolitik måste innebära att reglerna för anhöriginvandring ger möjlighet att undvika oacceptabel familjesplittring och att olika familjemönster och sociala förhållanden skall beaktas inom rimliga gränser. Synen på anhöriginvandring utanför kärnfamiljen har i såväl Sverige som framför allt övriga EU-länder varit betydligt mer restriktiv än den som avser kärnfamiljen. Kommittén menar att det inte går att bortse från detta när riktlinjerna för svensk praxis läggs fast.

Kommittén har föreslagit att föräldrar och ogifta barn över 18 år skall kunna ges uppehållstillstånd om de är beroende av anknytningspersonen eller om andra särskilda skäl föreligger. Andra särskilda skäl skall utgöras av särskilt ömmande omständigheter, t.ex. att sökanden utgör ”sista länk”. Kraven på hushållsgemenskap, beroende redan i hemlandet och snar ansökan skall enligt kommitténs förslag upphöra. För övriga nära anhöriga utanför kärnfamiljen förutsätts att synnerliga skäl för uppehållstillstånd föreligger. Med synnerliga skäl avses närmast ”sista länk”. Behovet av familjekontakt i den gruppen bör i första hand upprätthållas genom besök. Kraven på hushållsgemenskap, beroende redan i hemlandet och snar ansökan skall även här upphöra. När det gäller återförening med äldre föräldrar påpekar kommittén att det inte skall vara omöjligt att ta viss hänsyn till andra kulturers familjeegenskaper. Detta skall emellertid inte innebära ett allmänt sett vidgat familjebegrepp för personer från vissa kulturkretsar.

När det gäller uppehållstillstånd för bl.a. nära anhöriga utanför kärnfamiljen föreslår kommittén att, om inte särskilda skäl föreligger, anknytningspersonen skall svara för utlännings försörjning. Försörjningskrav liksom uppskjuten invandringssprövning skall som huvudregel gälla under högst två år. Om försörjningskravet inte fullgörs kan förlängning av uppehållstillstånd och permanent uppehållstillstånd vägras. Enligt kommittén kommer förslagen i övrigt med största sannolikhet att leda till en ökad invandring av nära anhöriga utanför kärnfamiljen. Antalet beviljade tillstånd kan antas fördubblas på längre sikt och tredubblas under de två första åren efter ikraftträdandet. Kommittén anser därför att statsfinansiella skäl starkt talar för att ett försörjningskrav bör införas. Ytterligare ett skäl är att de flesta övriga europeiska länder uppställer ett sådant krav. Om Sveriges regler för anhöriginvandring avviker väsentligt från övriga EU-länders kan detta enligt kommittén leda till att intresset för att invandra till just Sverige blir större.

I ett frågesvar den 26 februari 2003 anförde statsrådet Jan O. Karlsson, beträffande vilka åtgärder som kommer att vidtas för att förslagen i Anhörigkommitténs delbetänkande *Vår anhöriginvandring* (SOU 2002:13) skall kunna genomföras som planerat och inte fördröjas av EU-förhandlingarna, att ambitionen är att ett direktiv skall föreligga i juni 2003. Statsrådet anförde att regeringen därefter kommer att låta utreda hur direktivet skall genomföras i

Sverige och efter remissbehandling av utredningsförslaget lämna en proposition till riksdagen. Ändringar av utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring kommer enligt ministern inte att kunna träda i kraft under 2003.

Utskottet har i ett yttrande till EU-nämnden (yttr. 2000/01:SfU7y) över kommissionens förslag till direktiv om familjeåterförening, KOM(2000) 624, uttalat att en klar fördel med direktivförslaget är att rätten till familjeåterförening kommer att regleras enligt för medlemsstaterna gemensamma regler och att rätten till familjeåterförening därmed torde komma att stärkas i vissa medlemsstater. Utskottet beklagade av det skälet att subsidiärt skyddsbehovande – på förslag av EU-parlamentet – inte längre omfattas av direktivförslaget och att nationella regler tills vidare kommer att gälla för den gruppen. Vidare angav utskottet att eftersom direktivförslaget är utformat som ett minimidirektiv innebär det att det blir möjligt för Sverige att ha generösare regler än vad som föreskrivs i direktivet.

Rådet för rättsliga och inrikes frågor har i februari i år fattat en politisk överenskommelse om ändrat förslag till direktiv om familjeåterförening, KOM(2002) 225. I samband med förhandlingarna infördes en särskild, avgränsad bestämmelse som möjliggör en 15-årsgräns för ansökan om familjeåterförening. Vidare godkändes krav från vissa medlemsstater i fråga om tillträde till arbetsmarknaden. En sådan begränsning får gälla högst ett år.

Utskottet föreslog i betänkande 1998/99:SfU5 ett tillkännagivande om att det borde göras en utvärdering av anhöriglagstiftningen som uppmärksammar speciellt udda och ömmande fall liksom även sista länken-fall och andra speciella anknytningar. En sådan utvärdering borde enligt utskottet ske skyndsamt. Riksdagen gjorde ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med utskottets förslag. Anhörigkommittén har nu lämnat sina förslag till regeringen. Utskottet utgår därför från att regeringen skyndsamt lägger fram förslag. Med hänsyn till det anförda är det enligt utskottets mening inte nödvändigt med något uttalande av riksdagen i dessa frågor. Utskottet avstyrker motionerna 2002/03:Sf3 yrkande 2, 2002/03:Sf5 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf8 yrkandena 6 i denna del och 13, 2002/03:Sf216 yrkandena 3 och 4, 2002/03:Sf239 yrkande 9 samt 2002/03:Sf334 yrkandena 25 och 26.

I några motioner yrkas att möjligheten att göra undantag från regeln om att uppehållstillstånd skall sökas för inresan bör utökas. I samband med att nuvarande undantag från regeln infördes uttalade utskottet i betänkande 1999/2000:SfU9 bl.a. att det bör finnas ett principiellt krav på att uppehållstillstånd skall ha beviljats före inresan och att detta även bör gälla för den som har stark anknytning hit. Undantag skall dock kunna göras om utlänningsen har stark anknytning till en i Sverige bosatt person och det skäligen inte kan krävas att utlänningsen återvänder till ett annat land för att ge in ansökan där. Utskottet ansåg att när det gäller de situationer när utlänningsen har eller väntar barn med någon person bosatt i Sverige kan inte heller detta undantagslöst innebära att huvudregeln skall frångås men bör liksom tidigare i de flesta fall innebära att uppehållstillstånd beviljas, i dessa fall då med uppskjuten invandringssprövning. Utskottet menade att det får ankomma på de tillämpande myn-

digheterna att vid sin bedömning av de enskilda fallen och med beaktande av lagstiftningen och de uttalanden som görs i förarbetena avgöra när undantag skall kunna göras. Utskottet vidhåller denna inställning.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf239 yrkande 12 och 2002/03:Sf334 yrkande 29.

Utskottet noterar att när det gäller etablerade förhållanden mellan makar som bott utomlands och där anknytningspersonen är svensk medborgare ställs krav på att den anhöriga skall söka uppehålls- och arbetstillstånd innan makarna reser tillbaka till Sverige. Ansökan görs via den svenska ambassaden i det land där makarna bor. Motion 2002/03:Sf223 avstyrks med det anförda.

För att en ansökan om familjeåterförening skall beviljas krävs bl.a. att sökandens identitet är fastställd och att det påstådda släktskapsförhållandet mellan sökanden och anknytningspersonen i Sverige är styrkt. Om utredningen inte kan anses tillräcklig avslås ansökan om familjeåterförening. En sökande kan i dag själv ta initiativ till och bekosta en DNA-analys för att styrka ett påstått släktskapsförhållande. Utlänningsmyndigheterna har däremot inte möjlighet att erbjuda och bekosta någon sådan analys.

När det gäller DNA-analys för att styrka ett påstått släktskapsförhållande har Anhörigkommittén med hänsyn framför allt till barns bästa föreslagit att en sådan möjlighet bör införas då det rör sig om släktskap i rakt upp- och nedstigande led. Analysen skall vara frivillig och kunna göras när tillräcklig utredning om släktskapsförhållandet inte kan tas fram på annat sätt. Var och en som undergår testet skall ge sitt skriftliga samtycke före provtagningen.

Utskottet anser att beredningen av kommitténs förslag bör avvaktas och avstyrker motion 2002/03:Sf202 yrkandena 1 och 2.

Nyligen etablerade förhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- uppskjuten invandringsprövning
- seriositetsprövning för unionsmedborgare
- registerkontroll vid nyligen etablerade förhållanden
- invandring efter fullmaktsäktenskap

Jämför reservationerna 23 (kd, v, c, mp), 24 (mp), 25 (kd) och 26 (c)

Gällande ordning

Av 2 kap. 4 § första stycket 1 UtIL framgår att uppehållstillstånd får ges till en utlänning som är gift med eller sambo till någon som är bosatt i Sverige eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning här, om makarna stadigvarande sammanbott utomlands. Av andra stycket 1 samma paragraf framgår att uppehållstillstånd också får ges utan att makarna eller samborna stadigvarande har sammanbott utomlands eller har för avsikt att ingå äktenskap eller

inleda ett samboförhållande om det framstår som seriöst och särskilda skäl inte talar mot att tillstånd ges.

Den 1 juli 2000 har genom ändringar i utlänningslagen skyddet för kvinnor i anknytningsärenden förstärkts (prop. 1999/2000:43, bet. 1999/2000:SfU9, rskr. 1999/2000:159). När det gäller anknytningar som inte bestått någon längre tid, kan ett uppehållstillstånd vid första beslutstillfället tidsbegränsas, s.k. uppskjuten invandringsprövning. Ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd eller ett permanent uppehållstillstånd får ges om förhållandet består. Uppskjuten invandringsprövning tillämpas normalt under två år innan permanent uppehållstillstånd beviljas.

Fortsatt uppehållstillstånd kan beviljas även om förhållandet upphört inom tvåårstiden för den uppskjutna invandringsprövningen, om förhållandet har upphört främst på grund av att sökanden eller sökandens barn utsatts för våld eller för handlingar som innefattar allvarlig kränkning av sökandens eller barnets frihet eller frid. Vidare kan ett första uppehållstillstånd nekas trots att förhållandet framstår som seriöst, om det finns en påtaglig risk för att sökanden kommer att utsättas för våld eller annan allvarlig kränkning i förhållandet.

En make/maka till en EU/EES-medborgare som arbetar i Sverige och har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet har rätt att ansluta sig till den som bor i Sverige med stöd av EG-regler. I dessa fall prövas inte äktenskapets seriositet. En sambos rätt att komma till Sverige prövas dock enligt utlänningslagens regler i 2 kap. 4 §. Seriositetsprövning görs således när det rör sig om sambor i nyligen etablerade förhållanden.

Motioner

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 27 att regeringen ser över lagstiftning och praxis avseende anknytningsärenden där förhållandet, på grund av misshandel, upphör före tvåårstiden för den uppskjutna invandringsprövningen. Motionärerna anför att om man finner att förhållandet inte varit seriöst eller varit kortvarigt bedöms orsaken till uppbrottet i dag som relativt oväsentlig. Kvinnans situation i hemlandet bör beaktas.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 11 begärs att riksdagen beslutar om en översyn av 2 kap. 4 § UtL. Den tidigare lagändringen till skydd för utländska kvinnor som misshandlats av sin man under den tvååriga prøvotiden begränsades till fall när det varit fråga om våld eller handlingar som innebär allvarlig kränkning. Motionärerna anser att försöket att genom lagändring åstadkomma en rimligare och humanare rättstillämpning inte har fungerat.

Johan Linander m.fl. (c) begär i motion 2002/03:Ju249 yrkande 21 ett tillkännagivande om att reglerna om uppehållstillstånd för misshandlade kvinnor bör ses över. Motionärerna anser att det inte för permanent uppehållstillstånd bör krävas att kvinnan bor minst två år med mannen i Sverige.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att skyddet för de kvinnor och barn som lever i Sverige

på grund av anknytning skall stärkas. Motionärerna menar att de ändringar som genomförts för att underlätta och förbättra möjligheten för misshandlade kvinnor att få uppehållstillstånd har fått ett minimalt genomslag i verkligheten.

Mona Jönsson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf8 yrkande 20 ett tillkännagivande om att man bör se över förändringen av skyddet för kvinnor i anknytningsärenden. Det har enligt motionärerna inte blivit särskilt mycket lättare för kvinnorna att få uppehållstillstånd och hjälp efter lagändringen. Kvinnor som innan tvåårstiden går ut lämnar sin man kan ha svårt att bevisa misshandel.

I samma motions yrkande 6 i denna del begärs ett tillkännagivande om att samma regler bör gälla för alla dem som bor i Sverige, och som vill ta hit en anhörig, oavsett om det är EU-medborgare som flyttat till Sverige eller inte. Kravet på seriositetsprövningar och kränkande anknytningsutredningar bör enligt motionärerna upphöra.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 28 ett tillkännagivande om kontroll och information i anknytningsärenden. Det bör enligt motionärerna finnas en möjlighet att göra utdrag ur register.

I motion 2002/03:A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 35 begärs ett tillkännagivande om att Migrationsverket bör ges rätt att i polisregistret kontrollera män som för in kvinnor till Sverige. Uppgifterna kan avse bl.a. hur många kvinnor mannen tidigare fört in i Sverige och om han tidigare misshandlat någon av dessa.

Även i motion 2002/03:Ju363 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att Migrationsverket bör ges rätt att i polisregistret kontrollera män som för in en kvinna till Sverige.

I motion 2002/03:Ju249 av Johan Linander m.fl. (c) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att anhöriginvandring på basis av fullmaktsäktenskap skall förbjudas. Motionärerna anger att det i dag förekommer att en flicka i Sverige gifts bort med en man i ett annat land, genom användandet av fullmakt. Eftersom äktenskapet accepteras i Sverige kan mannen flytta hit genom anhöriginvandring och flickan har då inte någon möjlighet att motsätta sig äktenskapet.

I motion 2002/03:Sf299 av Carina Hägg (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av att se över frågan om skenäktenskap och dess följder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare vid ett antal tillfällen behandlat motioner om bl.a. seriositetsprövningen vid s.k. snabba anknytningar, senast i betänkande 2001/02:SfU8.

Makar eller sambor som har sammanbott stadigvarande utomlands har rätt till uppehållstillstånd. Är förhållandet inte etablerat sedan tidigare krävs för uppehållstillstånd att förhållandet bedöms som seriöst och att särskilda skäl inte talar mot att tillstånd beviljas. Den seriositetsprövning som görs innebär

inte någon kontroll av förhållandets allmänna lämplighet eller parternas moraliska eller andra kvaliteter. Syftet är främst att förhindra att invandringsbestämmelserna kringgås och att skydda parter som riskerar att i förhållandet utsättas för våld eller annan allvarlig kränkning.

Den 1 juli 2000 infördes i utlänningslagen uttryckligen möjligheten att ge fortsatt uppehållstillstånd i vissa fall vid nyligen etablerade förhållanden. Regleringen motsvarade vad som dittills gällt i praxis. Av framför allt rättssäkerhetsskäl infördes möjligheten att ge uppehållstillstånd trots att det förhållande som grundade anknytning upphört. Regeln syftar till att avhjälpa t.ex. att kvinnor som misshandlats under förhållandet blir utvisade när förhållandet upphört. Vidare kan ett första uppehållstillstånd nekas trots att förhållandet framstår som seriöst, om det finns en påtaglig risk för att sökanden kommer att utsättas för våld eller annan allvarlig kränkning i förhållandet.

Anhörigkommittén har i sitt delbetänkande Vår anhöriginvandring (SOU 2002:13) redovisat hur seriositetsprövningen vanligtvis går till och lämnat förslag till viss ändring av dagens seriositetsprövning av nyligen etablerade förhållanden. Kommittén anger att i dag gäller att anknytningspersonen tillfrågas om eventuella tidigare brott i syfte att förhindra att uppehållstillstånd ges om det finns påtaglig risk för att sökanden kommer att utsättas för misshandel eller annan kränkande behandling i förhållandet. Vidare görs registerkontroll om det finns särskilda skäl, t.ex. om något framkommit som ger anledning att misstänka tidigare relevant kriminalitet. Migrationsverket har direktåtkomst till registren och kan kontrollera om personen dömts för brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller har meddelats besöksförbud. Anhörigkommittén föreslår att utredningens omfattning bör minskas och till viss del ersättas av att anknytningspersonens förmåga att försörja sökanden utreds. För att söka undvika att utsatta parter utnyttjas föreslås vidare att anknytningspersonens förhållanden i fråga om eventuell tidigare brottslighet och äktenskap alltid undersöks genom registerkontroll. Kommittén menar att skyddsaspekten utgör ett skäl för att införa försörjningskrav vid nyligen etablerade förhållanden. Ett försörjningskrav skulle också enligt kommittén motverka skenförhållanden.

Som anges i föregående avsnitt har utskottet tidigare yttrat sig till EU-nämnden över förslaget till direktiv om familjeåterförening (2000/01:SfU7y). Utskottet berörde frågan om bestämmelser för unionsmedborgare som inte utövat sin rätt till fri rörlighet. Vidare uttalade utskottet att det är mycket kritiskt till utformningen framför allt när det gäller möjligheten att göra en seriositetsprövning redan i samband med prövningen av det första uppehållstillståndet vid nyligen etablerade förhållanden.

Statsrådet Jan O Karlsson har i ett frågesvar den 13 februari i år angett att regeringen avser att ge Migrationsverket i uppgift att se över de regler som ändrades år 2000 i syfte att stärka skyddet för kvinnor som misshandlas.

Som angetts under tidigare avsnitt har vid möte i rådet för rättsliga och inrikes frågor den 27–28 februari 2003 uppnåtts en politisk överenskommelse om familjeåterföreningsdirektivet, KOM(2002) 225. Direktivet kommer inte

att vara tillämpligt på familjemedlemmar till EU-medborgare, oavsett om de utnyttjat rätten till fri rörlighet eller inte.

EG-förordningen 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet omfattar bl.a. make/maka, dock inte sambo till en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat och anställd i en annan medlemsstats territorium, dvs. unions-medborgare som utnyttjat sin rätt till fri rörlighet. Eftersom make/maka har rätt att ansluta sig till den som bor i Sverige med stöd av EES-reglerna prövas inte äktenskapets seriositet. Seriositetsprövning görs däremot när det rör sig om sambor eftersom en sambors rätt att komma till Sverige prövas enligt utlänningslagens regler.

Utskottet har tidigare i betänkande 1999/2000:SfU9 uttalat att uppehålls-tillstånd inte skall beviljas vid tvångsäktenskap. Därvidlag blir den muntliga utredningen av mycket stor betydelse och måste omgärdas med olika åtgärder för att säkerställa att det verkligen är parternas fria vilja som kommer till uttryck vid så kallade arrangerade äktenskap.

Utskottet anser att beredningen inom Regeringskansliet av Anhörigkommitténs förslag bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2002/03:Sf8 yrkandena 6 i denna del och 20, 2002/03:Sf239 yrkande 11, 2002/03:Sf299, 2002/03:Sf334 yrkandena 27 och 28, 2002/03:Sf367 yrkande 19, 2002/03:A242 yrkande 35, 2002/03:Ju249 yrkandena 19 och 21 samt 2002/03:Ju363 yrkande 10.

Flyktingpolitiken

Flyktingbegreppet och andra skyddsgrunder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- ett utvidgat flyktingbegrepp omfattande bl.a. könsrelaterad förföljelse
- avvísingsbeslut vid risk för tortyr
- asylsökande från Iran
- regeringens bedömning av inre flyktalternativ

Jämför reservationerna 27 (fp, kd, v, c, mp), 28 (fp), 29 (v) och 30 (kd)

Gällande ordning

FN-konventionen från 1951 angående flyktingars rättsliga ställning, Genèvekonventionen, kompletterades år 1967 med ett protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, det s.k. New York-protokollet. Protokollet innebär att staterna förbinder sig att tillämpa konventionen utan begränsning till händelser som inträffat före den 1 januari 1951 och som regel utan geografisk begränsning till händelser som inträffat i Europa.

Genèvekonventionen innehåller bl.a. en definition av vem som skall anses som flykting och föreskriver förbud mot avvisning eller utvisning av personer till ett land där de riskerar förföljelse eller till ett land där de inte åtnjuter trygghet gentemot att bli sända till ett land där de riskerar förföljelse.

I konventionen definieras en flykting som en person som ”i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför sitt hemland och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av hemlandets skydd”.

I Genèvekonventionens artikel 33 anges att en flykting inte får avvisas eller utvisas till ett land där hans liv eller frihet hotas på grund av hans ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning.

En flykting har enligt utlänningslagen en principiell rätt att få uppehållstillstånd i Sverige. Definitionen av vem som är flykting är intagen i 3 kap. 2 § UtL och har samma lydelse som i Genèvekonventionen, dock med uttryckligt angivande att denna rätt gäller oberoende av om förföljelsen utgår från landets myndigheter eller om dessa inte kan antas bereda skydd mot förföljelse från enskilda.

Utöver flyktingar har tre andra kategorier enligt 3 kap. 3 § UtL en principiell rätt att få skydd i Sverige. Det rör sig om personer som lämnat sitt land av andra skäl än av flyktinggrundande orsaker och som

1. känner en välgrundad fruktan för att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,
2. på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt behöver skydd eller på grund av en miljökatastrof inte kan återvända till sitt hemland, eller
3. på grund av sitt kön eller homosexualitet känner välgrundad fruktan för förföljelse.

Som flykting och som skyddsbehövande enligt ovanstående grunder anses även en person som är statslös och som av de uppräknade skälen befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare haft sin vanliga vistelseort, under förutsättning att personen inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit.

Enligt 8 kap. 1 § UtL får en avvisning eller utvisning aldrig verkställas om det finns skälig anledning att tro att utlänningsen riskerar dödsstraff, kroppsstraff eller tortyr eller att utsättas för annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Verkställighet får inte heller ske till ett land där han eller hon inte är skyddad mot att sändas vidare till ett land där personen riskerar dödsstraff m.m.

I 4 kap. 12 § UtL anges att när en fråga om avvisning eller utvisning prövas skall hänsyn tas till om utlänningsen på grund av bestämmelserna i bl.a. 8 kap. 1 § UtL inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att avgörandet verkställs.

I artikel 3 i FN:s konvention mot tortyr och annan omänsklig eller förnedrande behandling anges följande.

1. Ingen konventionsstat skall utvisa, återföra eller utlämna en person till en annan stat, i vilken det finns anledning att tro att han skulle vara i fara för att utsättas för tortyr.

2. För att fastställa huruvida sådan anledning föreligger, skall de behöriga myndigheterna beakta alla hänsyn av betydelse, vari i förekommande fall även skall inbegripas förekomsten i den berörda staten av ett konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Också i artikel 3 i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen, finns ett förbud mot tortyr.

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att regeringen den 11 april 2002 beslutade att en utredare skall föreslå författningsändringar som är nödvändiga för att personer som känner en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning skall kunna betraktas som flyktingar enligt 1951 års Genèvekonvention (dir. 2002:49).

I skrivelsen anges att EG-kommissionen i oktober 2001 presenterade ett förslag till direktiv om miniminormer för när medborgare i tredjeland och statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning (KOM(2001) 510 slutlig). Från svensk sida har framhållits vikten av att icke-statlig förföljelse liksom förföljelse på grund av kön och sexuell läggning inkluderas i flyktningbegreppet. Förhandlingarna pågår alltjämt och enligt slutsatserna från Europeiska rådet i Sevilla i juni 2002 skall direktivet vara antaget senast före utgången av juni 2003.

I skrivelsen anges vidare att FN:s kommitté mot tortyr (CAT) hittills har prövat 20 ärenden i sak avseende klagomål mot Sverige. Kommittén har uttalat kritik mot Sverige i nio fall. För närvarande finns i kommittén åtta öppna ärenden. En förutsättning för att kommittén skall kunna pröva klagomål från enskilda är att staten i fråga har accepterat den individuella klagorätten. Många av de 131 stater som är anslutna till konventionen har inte gjort detta. Ingen avvisning har skett i de fall där Sverige har kritiserats.

Europadomstolen är behörig att pröva klagomål från enskilda mot samtliga stater som är anslutna till Europakonventionen. I skrivelsen anges att Sverige hittills inte har fällts i Europadomstolen i något ärende avseende artikel 3 i konventionen.

Motioner

Könsrelaterad förföljelse

I motion 2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) begärs i yrkande 1 i denna del ett tillkännagivande om att vidga flyktningbegreppet till att omfatta även förföljelse på grund av kön och sexuell läggning. Motionärerna anser att den långsamma beredningen är oacceptabel.

I motion 2002/03:L249 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 23 och 24 begärs tillkännagivanden om att flyktingpolitiken bör vara generös och human inte bara i högtidstalen när det gäller förföljda homosexuella, bisexuella och transpersoner. Motionärerna anser att Sverige i internationella forum bör verka för ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen för att ge flyktingstatus även åt personer som förföljs på grund av kön, könsidentitet eller sexuell läggning.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 2 i denna del ett tillkännagivande om att flyktingbegreppet bör vidgas till att omfatta även förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning. Svensk lagstiftning bör enligt motionärerna ändras redan innan det föreslagna EU-direktivet antas.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf6 yrkande 6 ett tillkännagivande om att en utredare med uppgift att stärka skyddet för dem som riskerar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning bör tillsättas samt att beslutsunderlag och kompetens hos myndigheterna bör ses över.

Rosita Runegrund m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:U328 yrkande 17 ett tillkännagivande om att lagstiftning och praxis bör ge ett reellt skydd för den som söker asyl för förföljelse på grund av kön. Kvinnlig könsstympning bör enligt motionärerna erkännas som ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion 2002/03:Sf3 yrkande 1 ett tillkännagivande om att det omedelbart bör tillsättas en särskild utredare enligt dir. 2002:49 om flyktingstatus för personer som är förföljda på grund av kön eller sexuell läggning.

I motion 2002/03:Sf228 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs att regeringen omgående tillsätter en utredning om nödvändiga författningsändringar för en utvidgad tolkning av Genèvekonventionen. Personer som känner en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning skall enligt motionärerna kunna betraktas som flyktingar. Den som erkänts som flykting har en i flera avseenden förmånligare ställning än den som beviljats skydd med stöd av andra bestämmelser i utlänningslagen.

I motion 2002/03:Sf4 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör lägga förslag för att stärka möjligheten till asyl för de grupper som förföljs på grund av kön eller sexuell läggning.

I motion 2002/03:Sf214 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 15 begärs att regeringen ser över könsbestämmelsen i utlänningslagen. Motionärerna

anser att det är av yttersta vikt att kvinnor som får uppehållstillstånd på grund av genusrelaterad förföljelse erhåller samma rättigheter och starka skydd som den som får uppehållstillstånd som flykting.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion 2002/03:U326 yrkande 7 i denna del ett tillkännagivande om att Genèvekonventionen behöver ses över. Definitionen av flyktingbegreppet måste utvidgas till att avse även förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

Lena Ek och Jörgen Johansson (c) begär i motion 2002/03:Sf320 ett tillkännagivande om en utredning för att klargöra rättsläget vad gäller förföljelse på grund av kön som kriterium vid asylansökan. Det är enligt motionärerna möjligen rätt att unga flickor som förföljs på grund av sitt kön och riskerar könsstympning i stället skall ges skydd enligt regler om skydd undan tortyr och annan förnedrande eller omänsklig behandling eftersom Sverige då också förbjuds att återsända personen till ett land där hon kan riskera att utsättas för just tortyr eller annan omänsklig och förnedrande behandling.

Mona Jönsson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf8 yrkande 17 ett tillkännagivande om att vid t.ex. hedersmord, könsstympning eller homosexualitet bör en person ges uppehållstillstånd som skyddsbehövande i stället för av humanitära skäl.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf367 yrkande 18 ett tillkännagivande om att förföljelse på grund av kön eller homosexualitet bör inbegripas i flyktingbegreppet utan att eventuella beslut i EU avvaktas. Könsstympning skall också enligt motionärerna utgöra skäl för att erhålla flyktingstatus.

Hillevi Larsson och Börje Vestlund (s) begär i motion 2002/03:Sf319 ett tillkännagivande om att i 3 kap. 2 § UtL skall inbegripas flyktingstatus för homosexuella.

I flerpartimotionen 2002/03:Sf317 av Ulf Holm m.fl. (mp, s, fp, v, c) begärs ett tillkännagivande om att utlänningslagen bör ändras så att förföljelse på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet ger flyktingstatus. Regeringens aviserade ståndpunkt om att låta ett utvidgat flyktingbegrepp inkludera kön och sexuell läggning är enligt motionärerna inte tillräckligt eftersom transpersoner lämnas utanför. Förföljelse på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet måste föras in under 3 kap. 2 § UtL.

Övriga motioner om flyktingbegreppet

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 2 i denna del ett tillkännagivande om att Sverige aktivt bör verka för att kommissionens förslag och skyddsgrunder inte urholkas, utan i stället förbättras genom att även låta personer som flyr undan krig och svält, krigsvägrare samt personer som förföljs av annan än staten anses som flyktingar.

I motion 2002/03:Sf334 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om nödvändigheten av att snarast utarbeta en gemensam definition av flyktingbegreppet inom EU. Motionärerna pekar på att en asylsökande som

kommer till Sverige, och som här skulle ha fått flyktingstatus, enligt Dublin-konventionen kan komma att avvisas till första asyllandet där en annan tolkning av flyktingbegreppet leder till avvisning.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 8 ett tillkännagivande om att regeringen inte bör godta några inskränkningar i skyddet för flyktingar och andra skyddsökande i direktivförslaget om miniminormer för när medborgare i tredjeland skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion 2002/03:U326 yrkandena 6 och 7 i denna del tillkännagivanden om att innan EU kan gå vidare och fastställa en gemensam asylpolitik måste man vara överens om en klar och entydig definition på flykting, immigrant, asylsökande och tvångsflyttade. En gemensam asyl- och flyktingpolitik inom EU kan enligt motionärerna förhindra tävlan mellan medlemsländer. Motionärerna anser vidare att Genèvekonventionen behöver ses över. Flyktorsaker som krig och inbördeskrig, odemokratiska regimer, förtryck av minoriteter samt natur- och hungerkatastrofer innebär enligt motionärerna att de tidigare definitionerna av begreppen flykt och asyl måste utvidgas.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf367 yrkande 17 ett tillkännagivande om att bestämmelsen om övriga skyddsbehövande skall användas i betydligt mer generös utsträckning än tidigare.

Övriga motioner

I motion 2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om en samlad analys av vilka åtgärder som behövs för att Sverige inte skall fällas av FN:s kommitté mot tortyr.

I motion 2002/03:U238 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att händelserna i Iran sedan våren år 2000 innebär en kraftig försämring när det gäller mänskliga rättigheter och att den svenska regeringen beaktar detta när det gäller behandlingen av iranska flyktingars möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 20 att regeringen återkommer med ett klargörande om hur Sverige ser på asylsökande som vid utvisning hänvisas till ett liv som internflyktingar.

Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (s) begär i motion 2002/03:Sf217 ett tillkännagivande om att många upplever själva ordet främlingspass som nedvärderande varför det bör döpas om till t.ex. resepass.

Utskottets ställningstagande

UNHCR har sett över flyktingbegreppet enligt Genèvekonventionen och hållit globala konsultationer med alla 136 länder som har undertecknat konventionen. Översynen har utmynnat i en handlingsplan för internationellt skydd, Agenda for Protection.

Europeiska kommissionen presenterade hösten 2001 ett förslag till direktiv om miniminormer för när en medborgare i tredjeland och statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning, KOM(2001) 510 (skyddsgrundsdirektivet). Förslaget innehåller bestämmelser för fastställande av vilka av de personer som söker internationellt skydd som skall anses uppfylla villkoren för flyktingstatus och vilka som skall anses berättigade till subsidiärt skydd. Förslaget omfattar dock inte den som befinner sig på medlemsstaternas territorier och som medlemsstaterna fortlöpande tillåter att stanna där av skäl som inte hänger samman med behovet av internationellt skydd, t.ex. av humanitära skäl.

En av Genèvekonventionens fem grunder för förföljelse som kan leda till flyktingstatus är tillhörighet till viss samhällsgrupp. Europeiska kommissionen har ansett att denna grund bör tolkas brett och övergripande och således innefatta även förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning. Regeringen har med anledning av direktivförslaget uttalat att innehållet i förslaget i sak är bra och att bl.a. tolkningen av begreppet "tillhörighet till viss samhällsgrupp" är i linje med den svenska ståndpunkten. Förhandlingarna pågår alltjämt och enligt slutsatserna från Europeiska rådet i Sevilla i juni 2002 skall direktivet vara antaget senast före utgången av juni 2003.

Utskottet kan konstatera att frågan om internationellt skydd och om definitionen av begreppet flykting samt alternativa skyddsformer är föremål för diskussion i olika forum internationellt och inom EU. Enligt utskottets mening är frågan om definitionen av begreppet flykting och möjligheten att erhålla flyktingstatus mycket viktig och grundläggande inte minst när det gäller det övriga arbetet inom EU med att utforma en gemensam asylpolitik. Sverige har varit drivande i dessa frågor. I utlänningslagen infördes också redan 1997 bestämmelser om att förföljelse från tredje part kan utgöra grund för flyktenskap. Utskottet vill understryka vikten av att arbetet med detta grundläggande direktivförslag inte fördröjs.

Regeringen beslutade i april 2002 om direktiv (2002:49) för att se över frågan om att i utlänningslagen införa en möjlighet för personer som förföljs på grund av kön eller sexuell läggning att erhålla flyktingstatus. En utredare har förordnats från den 4 mars 2003 och i tilläggsdirektiv den 13 februari 2003 (dir. 2003:7) anges att utredningen skall ha slutfört sitt arbete senast den 1 november 2003. I direktivet anges också att utredningen skall följa utvecklingen av förhandlingarna i rådet rörande direktivförslaget.

Utskottet anser med det anförda att de motioner som rör förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning får anses i huvudsak tillgodosedda. Utskottet avstyrker motionerna 2002/03:Sf3 yrkande 1, 2002/03:Sf4 yrkande 3, 2002/03:Sf5 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf6 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 17, 2002/03:Sf214 yrkande 15, 2002/03:Sf228, 2002/03:Sf256 yrkande 2 i denna del, 2002/03:Sf317, 2002/03:Sf319, 2002/03:Sf320, 2002/03:Sf367 yrkandena 17 i denna del och 18, 2002/03:L249 yrkandena 23 och 24, 2002/03:U326 yrkande 7 i denna del och 2002/03:U328 yrkande 17.

Utskottet avstyrker även med det anförda motionerna 2002/03:Sf239 yrkande 8, 2002/03:Sf256 yrkande 2 i denna del, 2002/03:Sf334 yrkande 7, 2002/03:Sf367 yrkande 17 i denna del och 2002/03:U326 yrkandena 6 och 7 i denna del.

Flyktingar och övriga skyddsbehövande har rätt till uppehållstillstånd i Sverige. I samband med prövningen av en asylansökan skall den beslutande myndigheten ta hänsyn till eventuella verkställighetshinder. Framkommer det att beslutet inte kommer att kunna verkställas bör ett beslut om avlägsnande inte fattas. Uppstår eller framkommer hinder mot verkställighet först efter ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning finns dessutom regler om hinder mot verkställighet i 8 kap., bl.a. anges att en avvisning eller utvisning aldrig får verkställas till ett land om det finns skälig anledning att tro att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller att utsättas för tortyr. Verkställighet får inte ske till ett land där utlänningen inte är skyddad mot att sändas vidare till ett land där han skulle vara i sådan fara. Utskottet kan konstatera att verkställighetshindret i dessa fall är absolut och att svensk lag därmed till fullo överensstämmer med Europakonventionen och med FN:s tortyrkonvention. Utskottet utgår från att regeringen även fortsättningsvis noggrant granskar de fall där kritik har uttalats mot Sverige. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2002/03:Sf5 yrkande 6.

Vad gäller motionsyrkanden om avvisningar eller utvisningar till vissa länder förutsätter utskottet att vid prövningen av uppehållstillståndsfrågor en bedömning av skyddsbehovet alltid sker individuellt varvid omständigheterna i det enskilda fallet och situationen i hemlandet beaktas. Motion 2002/03:U238 yrkande 7 avstyrks med det anförda.

Under det senaste årtiondet har ett viktigt inslag i den svenska politiken varit att medverka till åtgärder för att förebygga samt, när det inte kunnat ske hantera och långsiktigt komma till rätta med flyktingsituationer i olika delar av bl.a. västra Balkan. I Daytonöverenskommelsen år 1995 bekräftades rätten att återvända till hemorterna efter kriget och fördrivningarna i Bosnien och Hercegovina samt Kroatien. Regeringen har i april 2002 i ett praxisbeslut gjort den bedömningen att normaliseringsprocessen i Bosnien och Hercegovina fortskridit så långt att det numera finns möjlighet att tillämpa principen om inre flyktalternativ fullt ut. Personer som anser sig ha svårigheter på en bosättningsort i Bosnien och Hercegovina har möjlighet att i stället välja en annan bosättningsort inom landet. Utskottet anser att någon redovisning av regeringen inte är påkallad och avstyrker med det anförda motion 2002/03:Sf334 yrkande 20.

När det gäller yrkandet om att ordet främlingspass kan upplevas diskriminerande och därför bör bytas ut har utskottet tidigare, senast i betänkande 2000/2001:SfU9, avstyrkt likalydande yrkanden med motiveringen att uttrycket främlingspass är ett väl inarbetat begrepp och att ett byte av benämning skulle kunna vara ägnat att skapa förvirring. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker motion 2002/03:Sf217.

Vidarebosättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om bl.a. redogörelse för avsatta medel för vidarebosättning

Jämför reservation 31(fp, kd)

Skrivelsen

I skrivelsen anges att under år 2001 hade 14 stater i Europa, Amerika och Afrika samt Australien och Nya Zeeland kommit överens om att regelbundet ta emot flyktingar för vidarebosättning. Under år 2001 tog dessa stater emot ca 33 000 personer. Därutöver hade 5 stater tillfälliga överenskommelser om att ta emot ett mindre antal flyktingar. Under år 2002 har UNHCR ingått avtal med ett antal länder om att ca 100 000 personer skall kunna överföras för vidarebosättning. Behovet av ytterligare platser bedöms dock som mycket stort av UNHCR.

Under budgetåren 2001 och 2002 har riksdagen anvisat medel motsvarande kostnaderna för vidarebosättning av 1 840 personer per år. Medlen har kunnat användas med viss flexibilitet. Av skrivelsen framgår att år 2001 och 2002 avsattes 10 miljoner kronor för medicinska insatser såväl i Sverige som i Bosnien-Hercegovina och i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Medlen har även använts för samverkan mellan svenska vårdgivare och medicinsk personal i f.d. Jugoslavien. När det gäller insatser på plats i Colombia för särskilt utsatta personer, som påbörjades 1998, avsatte regeringen i juni 2001 ytterligare 2,7 miljoner kronor för att projektet skulle kunna fortsätta under ytterligare ett år.

Under år 2001 överfördes 1 279 personer till Sverige, huvudsakligen flyktingar från Afghanistan, Irak och Iran. Under tiden januari–september 2002 har 713 personer överförts till Sverige. Även dessa kommer främst från Afghanistan, Irak och Iran.

Motioner

I motion 2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att det för kvotflyktingar har anvisats medel motsvarande 1 840 personer 2001. Emellertid överfördes endast 1 279 personer. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma med en förklaring till varför målen inte uppnåtts.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf6 yrkande 8 ett tillkännagivande om att regeringen bör klargöra huruvida medel avsatta för kvotflyktingar skall användas för att föra över 1 840 personer eller täcka även annat.

I motion 2002/03:U297 av Lotta N Hedström (mp) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Sverige bör verka internationellt för att en särskild kvot för afghanska flyktingar skall upprättas inom EU. Detta skulle under upp-

byggnadsåren ge särskild uppmärksamhet till innevånare i flyktinglägren i grannländerna och underlätta repatrieringsprogram samt garantera försörjningen inne i Afghanistan.

Utskottets ställningstagande

Ett viktigt inslag i migrationspolitiken är beredskapen att ta emot flyktingar för vidarebosättning i Sverige. Enligt utskottets mening är det viktigt att uttagningarna, liksom hittills, görs i samarbete med UNHCR. Utskottet kan också konstatera att de nordiska länderna har haft ett nära samarbete när det gäller vidarebosättningsarbetet. Inom ramen för samarbetet med UNHCR har Migrationsverket bistått med personal för att återföra afghanska flyktingar från Pakistan till Afghanistan. Inom EU har Högnivågruppen för asyl och migrationsfrågor, HLWG, utarbetat en s.k. handlingsplan för bl.a. Afghanistan. I en rapport från HLWG till Europeiska rådet i Nice år 2000 anges att handlingsplanerna innehåller förslag till åtgärder för samarbete på tre integrerade områden: utrikespolitik, utveckling och ekonomiskt bistånd samt migration och asyl. Viktiga delar i strategin är enligt högnivågruppen bl.a. stöd för demokratisering och främjande av rättsstatsprincipen, social och ekonomisk utveckling, lindring av fattigdom, stöd för konfliktförebyggande och försoning, samarbete med UNHCR och organisationerna för de mänskliga rättigheterna och integrering av migranter. Vidare anges i rapporten att UNHCR är en nödvändig aktör när det gäller att fastställa och genomföra en migrations- och asylpolitik, med iakttagande av skyldigheterna i Genèvekonventionen. Flyktingkommissariatet har knutits till såväl utarbetandet av handlingsplanerna som deras genomförande.

Utskottet anser med det anförda att något tillkännagivande med anledning av motion 2002/03:U297 yrkande 1 inte är nödvändigt. Utskottet avstyrker motionen.

Utskottet kan konstatera att riksdagen beslutat att för 2003 avsätta medel motsvarande kostnader för vidarebosättning för 1 840 flyktingar (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:SfU2, rskr. 2002/03:45 och 46). Utskottet, som i betänkandet uttalade att medlen även avser att täcka bidrag till lösningar av flyktingsituationer utanför Sverige också på annat sätt än genom organiserad överföring hit, delade regeringens uppfattning att medlen även fortsättningsvis skall få användas med viss flexibilitet. Utskottet poängterade vidare att det vid en massflyktssituation är viktigt att inte andra angelägna överföringar av skyddsbehövande får stå tillbaka.

Av regleringsbrevet för Migrationsverket för 2003 framgår att anslagsposterna Vidarebosättning (bl.a. schablonberäknade ersättningar till kommunerna) och Resor vid vidarebosättning m.m. inom anslaget 12:3 Migrationspolitiska åtgärder uppgår till sammanlagt drygt 261 miljoner kronor. Utskottet noterar att av dessa medel får Migrationsverket utan särskilt beslut av regeringen disponera knappt 150 miljoner kronor, dvs. motsvarande ca 1 000 överförda kvotflyktingar. I budgetunderlaget för 2003–2005 påpekar Migrationsverket att restriktionen i regleringsbrevet skapar osäkerhet för myndighet-

en, UNHCR, Integrationsverket och kommunerna i samband med planeringen av uttagning, överföring och mottagande. Härtill kommer att avräkningen mot kvoten sker, inte med antalet beslut, utan med antalet anlända. Migrationsverket har därför föreslagit en planerings- och finansieringsmodell som sträcker sig över flera år. Denna fråga tas åter upp i budgetunderlaget. Utskottet vill betona att möjligheten till vidarebosättning är en mycket viktig del i det migrationspolitiska arbetet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 3 och 2002/03:Sf6 yrkande 8.

Människosmuggling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om människosmuggling
Jämför reservationerna 32 (fp, c), 33 (m), 34 (v) och 35 (mp)

Gällande ordning

De nuvarande straffbestämmelserna för hjälp till olaglig inresa finns i 10 kap. 2 a § UtL. Fängelse i högst sex månader eller, när omständigheterna är mildrande, böter kan den dömas till som hjälper en utlänning att komma in i Sverige i strid med lagbestämmelserna. Är brottet grovt kan fängelse i högst två år dömas ut. Vid bedömning av om brottet är grovt skall domstolen särskilt beakta om gärningen utförts mot ersättning, avsett ett stort antal personer eller utförts under hänsynslösa former. Även försök och förberedelse till brottet är straffbart.

I och med Sveriges inträde som operativ deltagare i Schengensamarbetet har bestämmelsen i 10 kap. 2 a § UtL utvidgats till att även avse hjälp till olaglig inresa i övriga Schengenstater. Förändringen framgår av 10 kap. 3 a § UtL. Förutsättningen är i det fallet, till skillnad från om gärningen avser inresa i Sverige, att det finns ett vinstsyfte.

I 10 kap. 5 § UtL stadgas straff för den som i vinstsyfte organiserar resor till Sverige för utlänningar som saknar behövliga tillstånd för inresa. Enligt bestämmelsen kan den som i vinstsyfte planlägger eller organiserar verksamhet som är inriktad på att främja att utlänningar reser till Sverige utan pass eller de tillstånd som krävs för inresa till Sverige dömas till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är mindre allvarligt, till böter eller fängelse i högst sex månader. Även vissa former av medhjälp till sådana brott är straffbara.

Enligt 10 kap. 3 § UtL kan den som i vinstsyfte försöker förhindra verkställighet av ett avvisningsbeslut eller utvisningsbeslut dömas till fängelse i högst ett år.

Även denna bestämmelse har, i och med Sveriges inträde i Schengensamarbetet, utvidgats till att avse gärning som berör övriga Schengenstater (10 kap. 3 a § UtL).

Enligt 10 kap. 6 § UtL kan transportmedel som använts för att begå brott mot 10 kap. 2 a och 5 §§ UtL förverkas. Enligt 4 kap. 7 § UtL kan en utlännings utvisas ur Sverige om han eller hon döms för brott som kan leda till fängelse.

Motioner

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion 2002/03:Sf7 yrkande 6 ett tillkännagivande om att människosmuggling är ett gissel som måste motverkas och bekämpas genom bättre yttre gränskontroll och polisiära insatser mot internationella och organiserade ligor. Enligt motionärerna skulle dessutom lagliga möjligheter till arbetskraftsinvandring minska marknaden för smuggling.

I motion 2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 4 anges att debatten bör fokusera på bristerna i EU-ländernas nuvarande migrations- och asylpolitik i stället för på hur man skall bekämpa människosmuggling. Åtgärder mot smugglarna får inte användas som ett instrument för att försvåra för människor att ta sig till Europa. I motionen begärs ett tillkännagivande härom.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 14 ett tillkännagivande om att skärpta och harmoniserade straff kan vara nödvändiga för att komma åt människohandel. Det får dock under inga omständigheter införas sanktioner mot människosmugglare där vinstsyftet tagits bort. Gemensamma regler krävs också enligt motionärerna för vilka skäl som skall bedömas som tillräckliga för att bevilja asyl.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen bör begära omförhandlingar av direktivet och rambeslutet om straff för den som underlättar icke auktoriserad inresa eller vistelse i medlemsstat för att eliminera alla inslag som försvårar för dem som är i behov av asyl att ta sig till ett EU-land. Det är enligt motionärerna orimligt att låta medlemsstaterna själva avgöra om en humanitär klausul skall finnas eller ej.

Mona Jönsson m.fl. (mp) anger i motion 2002/03:Sf8 yrkande 7 att om Sveriges migrationspolitik vore generösare behövdes inte smugglingsresor. Om straffen höjs kommer troligtvis smuglingen inte att minska utan fortsätta till högre kostnader och på farligare sätt för migranterna. Redan i dag anges i brottsbalken straff för brott mot liv och hälsa. Därför behöver straffen för människosmuggling i utlänningslagen enligt motionärerna inte höjas. I motionen begärs ett tillkännagivande om detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i tidigare avsnitt betonat vikten av att EU utarbetar en gemensam asylpolitik grundad på en fullständig och absolut tillämpning av Genèvekonventionen och att Sverige i detta sammanhang bör verka för att politiken utformas i syfte att stärka flyktingars rättsliga skydd och värna humaniteten och respekten för individens mänskliga rättigheter.

Utskottet anser att det migrationspolitiska utvecklingssamarbetet för svensk del bl.a. syftar till att aktivt medverka till att i tredjeländer bygga upp en migrationspolitisk rättsordning i linje med internationella normer och konventioner. Viktiga mål för Sveriges samarbete med vissa länder är att bekämpa människosmuggling och olika former av människohandel genom utveckling av ett rättssamhälle.

I det av riksdagen godkända betänkande 2001/02:SfU6 Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m. har utskottet behandlat regeringens proposition 2001/02:37 i vilken det föreslås att riksdagen godkänner att det inom EU upprättade utkastet till rambeslut antas. Utskottet uttalade att i utkastet till direktiv fastställs i artikel 1.2 att humanitära handlingar får undantas från det förbjudna området, vilket medför att Sverige även i fortsättningen har rätt att behålla ett straffritt område för humanitära handlingar. Enligt utskottets mening hade det varit önskvärt att den humanitära klausulen i vissa avseenden varit bindande för medlemsstaterna. Utskottet kunde dock konstatera att det inte varit möjligt att enas om en sådan utformning av klausulen.

Anhörigkommittén överlämnade i augusti 2002 sitt slutbetänkande Människosmuggling och offer för människohandel (SOU 2002:69). Kommittén föreslår att bestämmelserna i 10 kap. UtL som i dag kriminaliserar hjälp till olaglig inresa i Sverige skall föras samman i en ny bestämmelse med brottsrubriceringen människosmuggling. Vidare föreslås en straffskärpning för människosmuggling till fängelse i lägst två år och högst sex år. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet, som anser att de kommande förslagen med anledning av Anhörigkommitténs betänkande bör avvaktas, avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 4, 2002/03:Sf7 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 7, 2002/03:Sf239 yrkande 4 och 2002/03:Sf256 yrkande 14.

Dublinärenden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om undantag i Dublinärenden
Jämför reservationerna 36 (fp, kd, c, mp) och 37 (v)

Gällande ordning

I den s.k. Dublinkonventionen från 1990 behandlades bestämmandet av den ansvariga staten för prövningen av en ansökan om asyl som framställts i en av medlemsstaterna i Europeiska gemenskaperna. Konventionen, är tillämplig i samtliga EU:s medlemsstater samt Island och Norge, och gäller i förhållande till Sverige sedan 1997.

Som en följd av Amsterdamfördragets ikraftträdande 1999 blev de frågor som Dublinkonventionen reglerar en del av gemenskapsrätten. I juli 2001 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till förordning om kriterier

och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i ett tredjeland har gett in i någon medlemsstat, KOM(2001) 447, den s.k. Dublin II. Den av rådet beslutade förordningen, EG nr 343/2003 med samma namn, Dublinförordningen, har trätt i kraft den 17 mars 2003 och tillämpas fr.o.m. den 1 september 2003. Förordningen bygger till stor del på samma principer som Dublinkonventionen. Ansvaret för prövning av en asylansökan (en ansökan om internationellt skydd i enlighet med Genèvekonventionen) åligger den medlemsstat som har tagit störst del i den asylsökandes inresa (genom att utfärda visering eller uppehållstillstånd) med undantag av regler om familjeåterförening. Förändringarna i förhållande till Dublinkonventionen går huvudsakligen ut på att förkorta tidsfristerna i handläggningen av ansökningar för att uppnå en snabbare asylprocess. Varje medlemsstat får pröva en asylansökan som lämnats in av en tredjelandsmedborgare även om det inte föreligger någon skyldighet enligt förordningen. Vidare får varje medlemsstat, även om den inte är ansvarig enligt förordningen, sammanföra familjemedlemmar och andra släktingar i beroendeställning av humanitära skäl. I förordningen anges att medlemsstaterna bl.a. beaktar principen om non-refoulement.

Motioner

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 13 ett tillkännagivande om att Sverige bör vara drivande för att Dublinförordningen inte medför de brister som finns i den nuvarande Dublinkonventionen. Motionärerna anser att det måste finnas större utrymme för att av humanitära skäl, exempelvis på grund av sjukdom eller familjeanknytning, låta asylprövningen ske i exempelvis Sverige. Tidsfristerna bör förkortas och reglerna förenklas. En genomresa i ett annat land än Sverige skall enligt motionärerna inte hindra att en asylansökan prövas i Sverige.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 6 ett tillkännagivande om att Sverige i större utsträckning bör utnyttja möjligheten i Dublinkonventionen att pröva asylärenden i syfte att undvika att asylsökande hamnar i stater som har en striktare lagstiftning och praxis än vad Sverige har. Motionärerna anser att det kan uppstå problem när det gäller tillämpningen av Dublinkonventionen i förhållande till principen om non-refoulement.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 16 anges att varje medlemsstat har rätt att med den sökandes samtycke pröva en asylansökan som framställs till den, även om prövningen inte åligger staten enligt Dublinkonventionen. Motionärerna anser att Sverige i vissa fall bör använda sig av den möjligheten. Ett tillkännagivande härom begärs.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) anförs att principen om non-refoulement skall vara absolut och att Sverige skall tillämpa en mer generös tolkning av Dublinkonventionen. Oaktat principen om första asylsökan bör Sverige enligt motionärerna i högre grad pröva asylskälen här, och särskilt då det gäller barn. I yrkandena 26 och 27 begärs tillkännagivanden härom.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att regeringen vid förhandlingarna om Dublinförordningen bör verka för principen att den asylsökande skall kunna avgöra i vilket land han eller hon vill söka asyl.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis peka på att Sverige liksom övriga medlemsstater i EU är bundna av folkrättsliga förpliktelser inom såväl internationell flyktingrätt som mänskliga rättigheter i övrigt. Detta innebär att viktiga hörnstenar inom flyktingrätten, t.ex. att en asylsökande inte får avvisas eller utvisas till ett land där sökandens liv eller frihet hotas på grund av hans eller hennes ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning, alltid skall följas. Detta gäller givetvis även i förhållande till Dublinförordningen och den tidigare Dublinkonventionen. Syftet med dessa är att bl.a. garantera de asylsökande tillgång i praktiken till ett förfarande för att avgöra flyktingstatus men också att förebygga missbruk av asylförfarandet. Såväl Dublinkonventionen som förordningen bygger på principen om första asylland. Detta innebär att medlemsstaterna i varje enskilt fall skall göra en individuell bedömning av om det föreligger omständigheter som gör att en asylansökan skall prövas av ett annat land än det som huvudregeln anger.

Utskottet kan konstatera att det i Dublinförordningen anges att en medlemsstat dels får pröva en asylansökan som lämnats in av en tredjelandsmedborgare, dels får sammanföra familjemedlemmar och andra släktingar i beroendeställning av humanitära skäl. Rekvisiten för vad som är att anse som humanitära skäl anges vara särskilt familjeskäl och kulturellt betingade faktorer. Genom förordningen har en, i förhållande till konventionen, effektivare och snabbare procedur skapats där bl.a. barns ställning stärks, liksom rätten för familjemedlemmar att få sina asylansökningar prövade av en och samma medlemsstat.

Vid utskottets besök vid Migrationsverket i februari 2003 angav generaldirektören att det är i få fall som Sverige gör förfrågningar i andra länder enligt Dublinkonventionen. Sökanden har oftast anhöriga i Sverige varför ansökan ändå skall prövas i sak.

Med det anförda och med hänsyn till de förbättringar som Dublinförordningen innebär avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 13, 2002/03:Sf334 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 16 och 2002/03:Sf367 yrkandena 26 och 27.

När det gäller frågan om möjligheten för en person att välja vilket land han eller hon vill söka skydd i kan utskottet konstatera att principen om första asylland fortsatt bör gälla som utgångspunkt för prövningen av en asylansökan. Utskottet avstyrker motion 2002/03:Sf239 yrkande 6.

Säkra länder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om säkra länder
Jämför reservation 38 (fp, kd)

Motioner

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 1 ett tillkännagivande om att asylrätten måste värnas i Sverige och Europa. Motionärerna anser att asylansökningar skall prövas individuellt för den enskilde på hans eller hennes egna meriter och inte som medlem i en grupp. Alla stater kan potentiellt kränka mänskliga rättigheter, och inget land kan automatiskt betraktas som säkert. EU bör inte införa begreppet säkra ursprungsländer och säkra tredjeländer.

I motion 2002/03:Sf334 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkandena 9 och 10 begärs tillkännagivanden om att en lista över ”säkra länder” inte skall upprättas respektive om EU-medborgares rätt att söka asyl. Motionärerna anför att det inte är otänkbart att situationer skulle uppstå där människor löper risk att förlora livet eller sina mänskliga rättigheter även i Europa och att det s.k. Aznarprotokollet inskränker EU-medborgares rätt att söka asyl i andra medlemsländer. Regeringen bör snarast deklarerera huruvida man kommer att verka för en ändring på denna punkt.

Utskottets ställningstagande

Enligt förslag till EG-direktiv om förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus skall miniminormer fastställas för procedurerna, det s.k. asylprocedurdirektivet, KOM(2002) 326. Medlemsstaterna ges därigenom en möjlighet att använda sig av principen om säkert tredjeland vid prövningen av asylansökningar. Fastställandet av om ett land skall anses som ett säkert tredjeland skall i sådana fall ske enligt vissa principer angivna i bilaga till direktivet. Exempelvis måste landet för den enskilde asylsökanden betraktas som ett säkert tredjeland. För att ett land skall anses som ett säkert tredjeland krävs därvid bl.a. att den asylsökande där har rätt att söka asyl, att få en rättvis prövning och inte löper risk att sändas till ett land där han riskerar att utsättas för förföljelse.

Rådet för rättsliga och inrikes frågor gjorde i november 2002 ett uttalande om säkra tredjeländer. I uttalandet angavs bl.a. att ett gemensamt europeiskt asylsystem måste grundas på Genèvekonventionen och principen om non-refoulement. Flyktingar måste garanteras ett snabbt och effektivt skydd och ett förfarande måste inrättas för att förhindra missbruk. Rådet ansåg att den skiftande lagstiftningen i medlemsstaterna är ett hinder för en väl fungerande asylpolitik i EU. Rådet uttalade därefter att de stater som är medlemmar i Efta får betraktas som säkra tredjeländer och att kandidatländerna i princip får betraktas som säkra tredjeländer från det datum de undertecknar anslutnings-

fördragen. Rådet beslutade att prioritera arbetet med hur säkra tredjeländer skall utses inom ramen för arbetet med förslaget till direktiv om asylprocedurer.

Den parlamentariska utredningen om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden (NIPU) har i sitt slutbetänkande Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16) i samband med övervägandena om en s.k. snabbprocess för uppenbart ogrundade ansökningar föreslagit en särskild ordning för vissa tredjeländer som typiskt sätt kan anses vara säkra första asylland. Kommittén menade att för att detta skall kunna tillämpas skall regeringen ha fört upp landet i fråga på en särskild förteckning.

Statsrådet Jan O Karlsson har i ett interpellationssvar den 7 mars 2003 anfört att han, när det gäller diskussionen i ministerrådet om listor över säkra länder, har gjort klart att inte ens EU:s medlemsstater i Genèvekonventionens mening är undantagna från skyldigheten att ge varje person en individuell prövning av sina asylskäl.

Utskottet har i yttrande 1997/98:SfU4y till utrikesutskottet över proposition 1997/98:58 Amsterdamfördraget beträffande det s.k. asylprotokollet eller Aznarprotokollet framhållit att Sverige alltid i internationella sammanhang lagt stor vikt vid att verka för en solidarisk ansvarsfördelning och för att stärka flyktingars rättsliga skydd. Utskottet kunde inte godta någon som helst inskränkning av Genèvekonventionen och dess tilläggsprotokoll och andra internationella åtaganden avseende asyl. Utskottet delade också regeringens uppfattning att protokollet inte inskränker medlemsstaternas skyldigheter enligt flyktingkonventionen. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 1 samt 2002/03:Sf334 yrkandena 9 och 10.

Uppehållstillstånd av humanitära skäl

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om innebörden av begreppet humanitära skäl

Jämför reservationerna 39 (fp, c) och 40 (kd)

Gällande ordning

Enligt 2 kap. 4 § 5 UtIL får uppehållstillstånd ges till en utlännings som av humanitära skäl bör få bosätta sig i Sverige.

Motioner

I motion 2002/03:Sf256 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 3–5 begärs tillkännagivanden om dels en förändring av utlänningslagstiftningen för att möjliggöra en mer generös tolkning av begreppet humanitära skäl, dels att vid bedömning av humanitära skäl skall, förutom klara medicinska vårdbehov,

även vistelsetid samt integration tas i beaktande, dels att integration och vistelsetid skall tillmätas särskild betydelse i barnärenden.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 17 att regeringen tillsätter en utredning för att se över tillämpningen av bestämmelsen om uppehållstillstånd av "humanitära skäl". Motionärerna anför att många gånger anses inte allvarliga sjukdomar eller, som t.ex. i Kosovoflyktingarnas fall, såväl psykiska trauman som risk för konflikter ha varit tillräckligt för att behandlas som humanitära skäl.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkande 2001/02:SfU8 avstyrkt liknande motionsyrkanden. Utskottet har då anfört följande. Möjligheten att få uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl fanns redan före 1989 års utlänningslag. En genomgång av gällande praxis gjordes av Invandrarpolitiska kommittén, SOU 1983:29. Där angavs att uppehållstillstånd undantagsvis skall kunna ges åt utlänningar som kan anföra mycket starka humanitära skäl för att få stanna i landet. I förarbetena till 1989 års utlänningslag anges i fråga om vilka personer som kan omfattas bl.a. personer som på grund av sjukdom eller andra personliga förhållanden inte bör nekas uppehållstillstånd här eller personer som inte omfattas av asylreglerna men där det ter sig inhumant att tvinga personen att återvända på grund av förhållandena i det andra landet, t.ex. ett pågående krig. I utskottets betänkande 1996/97:SfU5 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv angavs att något förslag till ändrad lagstiftning vad avser uppehållstillstånd av humanitära skäl inte lagts fram i proposition 1996/97:25. Enligt propositionen kommer, genom de nya skyddsregler som föreslås för andra skyddsbehövande än flyktingar, humanitära skäl i fortsättningen främst att avse dem som har renodlat humanitära skäl. I ett vägledande regeringsavgörande anges att behovet av vård skall avse en livshotande sjukdom för vilken vård inte kan beredas i hemlandet eller ett handikapp av synnerligen allvarlig art. I samband med att portalparagrafen om barnets bästa infördes 1997 betonade regeringen att de humanitära skälen bör kunna vara av något mindre allvar och tyngd när ett barn berörs. Bland annat lång vistelsetid i Sverige, barnens anknytning hit och föräldrarnas hälsa bör vägas in. Enligt ett regeringsavgörande kan även släktskap i kombination med skäl av humanitär art motivera ett uppehållstillstånd.

I yttrande över regeringens lagrådsremiss om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden uttalade Lagrådet hösten 2002 bl.a. att som bestämmelsen om humanitära skäl utformats överläts till den beslutande myndigheten/domstolen att avgöra vad som skall anses vara tillräckliga humanitära skäl för att en utlänning skall få uppehållstillstånd i Sverige. Det innebär enligt Lagrådet att en närmast diskretionär prövning överläts till migrationsdomstolarna. Trots att bestämmelsen således riktar sig direkt till den beslutande förvaltningsmyndigheten och domstolarna finns i lagförslaget även ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om bl.a. uppehållstillstånd av humanitära skäl. Lagrådet hade principiella invändningar

häremot och uttalade att i de fall en bestämmelse riktad direkt till domstolen finns i lagen bör domstolen döma efter den bestämmelsen och inte bindas av några mellankommande direktiv av regeringen. Lagrådet, som anförde att de ytterligare kriterier som skall gälla måste framgå av lagen, ansåg att detta borde övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Direktiv har nyligen antagits för en kommitté som skall se över utlänningslagstiftningen (dir. 2003:28). Kommittén skall bl.a. lämna förslag till – utifrån förarbeten och författningar samt en kartläggning av praxis – hur förutsättningarna för uppehållstillstånd av humanitära skäl skall preciseras i lag. I direktiven anges bl.a. att det knappast i lagtext är möjligt att försöka räkna upp alla de kriterier som kan ligga till grund för uppehållstillstånd av humanitära skäl. Humanitära skäl är ett begrepp som kan innehålla vitt skilda omständigheter. Det rör sig ofta om att olika faktorer vägs samman. I direktiven anges att det likväl bör vara möjligt att ange några av de omständigheter som skall beaktas. Kommittén skall lämna förslag med utgångspunkt i den lagrådsremiss med förslag till ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden som regeringen beslutade om den 6 juni 2002 samt Lagrådets yttrande från den 9 oktober 2002.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Sf256 yrkandena 3–5 och 2002/03:Sf334 yrkande 17.

Barnets bästa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om innebörden av begreppet barnets bästa

Jämför reservation 41 (fp, kd, c, mp)

Motioner

I motion 2002/03:Sf256 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att se över bestämmelserna om barnets bästa så att barnkonventionen uppfylls fullt ut även vad gäller asylsökande. Motionärerna anser att hänsynen till barnets bästa som regel måste gå före samhällets intresse av att reglera invandringen.

Sven Brus m.fl. (kd) anför i motion 2002/03:Sf334 att vid avvisning och utvisning skall barnets bästa oreserverat sättas främst och att föräldrabalkens bestämmelser om hämning vid vårdnads- och umgängestvister bör gälla. I yrkande 23 begärs ett tillkännagivande härom.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att barnkonventionens portalparagraf skall prioriteras framför samhällsintresset av en reglerad invandring.

Utskottets ställningstagande

I samband med att den s.k. portalparagrafen om barnets bästa infördes i utlänningslagen anförde regeringen (prop. 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv) att barnets bästa är en omständighet som skall beaktas bland andra intressen vid utformningen av de svenska invandringsreglerna. Många gånger måste en avvägning göras mellan alternativ som har såväl goda som dåliga konsekvenser för barnet. Avgörande vid bedömningen av barnets bästa borde enligt regeringen vara i vilken grad barnet i sin psykosociala utveckling kan antas ta bestående skada av att flytta tillbaka till hemlandet, att skiljas från de oftast tillfälliga påfrestningar som en flyttning till andra miljöer ofta innebär för ett barn. Utskottet fann i sitt betänkande 1996/97:SfU5 det mycket värdefullt att hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt, genom införandet av portalbestämmelsen, sattes i fokus och att lagen därigenom kom att genomsyras av den hänsyn som måste tas till barn vid lagens tillämpning. Utskottet betonade även hur viktigt det är att ett sådant synsätt också präglar myndigheternas arbete. Utskottet delade regeringens uppfattning att prövningen av barnets bästa inte generellt får tillåtas att ta över samhällsintresset att reglera invandringen. Utskottet finner inte anledning att nu göra annan bedömning.

I direktiven till den nämnda parlamentariska kommittén som skall göra en översyn av utlänningslagstiftningen (dir. 2003:28) anges att kommittén bl.a. skall rikta särskild uppmärksamhet på hur den år 1997 införda portalparagrafen i utlänningslagen om barnets bästa har kommit till uttryck i bedömningar huruvida tillräckligt starka humanitära skäl för uppehållstillstånd skall anses föreligga i ärenden där barn är berörda.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 6, 2002/03:Sf334 yrkande 23 och 2002/03:Sf367 yrkande 6.

Upphållstillstånd efter viss tid m.m.**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motioner om

- uppehållstillstånd efter viss tid
- uppehållstillstånd vid verkställighetshinder
- uppehållstillstånd för gömda personer

Jämför reservationerna 42 (v), 43 (kd) och 44 (fp, mp)

Motioner

Gudrun Schyman m.fl. (v) begär i motion 2002/03:Sf239 yrkande 13 att riksdagen beslutar om sådan ändring av utlänningslagen att den som väntat längre tid än 18 månader på ett lagakraftägande avlägsnandebeslut automatiskt beviljas permanent uppehållstillstånd om det inte föreligger synnerliga skäl häremot.

I motion 2002/03:Sf300 av Mauricio Rojas m.fl. (fp, m) yrkandena 2 och 3 begärs tillkännagivanden om automatiskt uppehållstillstånd då normalväntetiden sex månader i första instans överskrids och om automatiskt uppehållstillstånd när ettårsgränsen för den totala asylprocessen överskrids. Motionärerna menar att man härmed bara följer regeringens egna direktiv om att den totala väntetiden för den asylsökande bör vara högst 12 månader.

I motion 2002/03:Sf334 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 18 begärs att regeringen lägger fram förslag till tidsgräns då uppehållstillstånd måste ges i de fall verkställighet av utvisningen inte kan ske med anledning av att ursprungslandet inte tar emot sin medborgare.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 20 ett tillkännagivande om att som en unik engångsåtgärd bör gömda flyktingar beviljas amnesti. De som i nuläget sedan lång tid har hållit sig gömda sedan ett avvisningsbeslut har vunnit laga kraft bör enligt motionärerna kunna beviljas uppehållstillstånd. Vid synnerliga skäl som allvarlig brottslighet skall undantag göras.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 8 begärs att regeringen beviljar en engångsamnesti för alla barn och deras familjer som lever gömda i Sverige.

Mona Jönsson m.fl. (mp) menar i motion 2002/03:Sf8 yrkande 23 att gömda barn och deras familjer skall ges amnesti eller uppehållstillstånd av humanitära skäl. I motionen begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare och senast i betänkande 2001/02:SfU8 behandlat motionsyrkanden om uppehållstillstånd efter viss tid och då uttalat att varje ansökan om uppehållstillstånd skall prövas individuellt. Utskottet uttalade att det måste vara en rättssäker process där samtliga omständigheter och skäl för beslutet utreds. I begreppet rättssäker la då utskottet även frågan om tidsutdräkten och påtalade att självklart får handläggningstiden inte vara orimligt lång. Utskottet ansåg sig inte kunna ställa sig bakom yrkanden om att ett uppehållstillstånd skall ges enbart på den grund att en viss tid förflutit. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker motionerna 2002/03:Sf239 yrkande 13 samt 2002/03:Sf300 yrkandena 2 och 3.

Ett beslut om avvisning eller utvisning upphör att gälla om det inte har verkställts inom fyra år från det att beslutet vunnit laga kraft. Om det finns hinder mot verkställighet på grund av att utlännningen bl.a. riskerar dödsstraff, tortyr eller förföljelse av t.ex. politiska skäl eller på grund av kön eller sexuell läggning innebär det regelmässigt att utlännningen har rätt till uppehållstillstånd som flykting eller som skyddsbehövande i övrigt. Finns praktiska hinder mot verkställigheten, exempelvis då det land dit verkställighet skulle ske vägrar att ta emot utlännningen och svårigheterna inte till någon del beror på den enskildes vägran att medverka, kan det anses strida mot humanitetens

krav att verkställa beslutet om avvisning eller utvisning. Det kan i dessa fall föreligga grund för uppehållstillstånd.

Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden (NIPU) har i sitt slutbetänkande Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16) anfört att det kan finnas praktiska hinder för verkställighet, exempelvis när det land dit avvisning eller utvisning skall ske vägrar att ta emot utläningen, och att denna situation i dag inte är klart reglerad i lag. Kommittén föreslog vissa ändringar i utlänningslagen. Vidare har Riksdagens revisorer i sitt förslag om uppehållstillstånd för asylsökande påtalat att en snabbare verkställighet i vissa fall är en förutsättning för att asylprocessen skall kunna avslutas inom rimlig tid. Utskottet underströk i samband med behandlingen av revisorernas förslag vikten av att finna en lösning när det gäller utläningar som inte kan återvända hem därför att hemlandet inte tar emot sina egna medborgare (2001/02:RR16, bet. 2001/02:SfU13, rskr. 2001/02:250 och 251).

Enligt folkrätten är alla länder skyldiga att ta emot sina egna medborgare. Utskottet utgår från att regeringen i alla sammanhang arbetar för att alla länder skall respektera denna princip och att den även bör gälla personer som varit varaktigt bosatta i ett land utan att vara medborgare, t.ex. statslösa. Utskottet anser att det är mycket olyckligt med fall där en person som har erhållit ett avvisningsbeslut och som vill återvända inte kan det. Det kan emellertid handla om en person som inte vill återvända hem och som därför försvårat utredningen och verkställigheten. Utskottet vill också peka på att det i dessa fall handlar om personer som har fått sina skäl prövade individuellt och som inte har ansetts vara i behov av internationellt skydd.

Utskottet avstyrker med det anförda motion 2002/03:Sf334 yrkande 18.

Utskottet kan inte tillstyrka en ordning där personer som fått avslag på en asylansökan och som håller sig gömda för att undgå verkställighet av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut enbart på den grunden beviljas uppehållstillstånd. Prövningen av en ansökan om uppehållstillstånd skall ske individuellt i förhållande till gällande lag.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 23, 2002/03:Sf256 yrkande 20 och 2002/03:Sf367 yrkande 8.

Uppehållstillstånd vid människohandel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- uppehållstillstånd vid människohandel
- EG-direktiv om uppehållstillstånd vid människohandel
- skyddade vistelseorter för personer utan uppehållstillstånd

Jämför reservationerna 45 (fp, c), 46 (m), 47 (kd), 48 (mp), 49 (v) och 50 (c)

Skrivelsen

Ett för Sverige prioriterat inslag i all migrationspolitisk samverkan med andra länder är enligt skrivelsen att ta initiativ till samarbete för att bekämpa människohandel som syftar till sexuell exploatering, liksom att stödja offren för denna handel. Sverige kommer att fortsatt verka för att yrkesutbildning organiseras för bl.a. poliser och åklagare för att på alla sätt medverka till att stävja detta problem. I skrivelsen anges vidare att Sverige också stöder ett stort antal insatser direkt riktade mot olika aspekter av människohandeln i Central- och Östeuropa, huvudsakligen genom International Organization for Migration (IOM). Det handlar bl.a. om informationsinsatser, stöd till lagstiftningsarbete och utveckling av förmågan att lagföra förövare. Insatser sker också för att stödja människohandelns offer med rehabilitering, repatriering och återintegrering.

Anhörigkommittén har haft i uppdrag att utreda frågan om uppehållstillstånd till offer för människosmuggling och människohandel. Kommittén överlämnade i augusti 2002 sitt slutbetänkande Människosmuggling och offer för människohandel (SOU 2002:69). Betänkandet remissbehandlas under hösten 2002.

Motioner

Bo Könberg m.fl. (fp) anför i motion 2002/03:SF5 yrkande 5 att det är angeläget att lagändringar genomförs som ger möjlighet att lagföra dem som låter människor bli handelsvaror. Motionärerna anger att Anhörigkommittén föreslagit att offer för människohandel skall ges tillfälliga uppehållstillstånd. I motionen begärs ett tillkännagivande härom.

I motion 2002/03:SF6 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 5 begärs förslag som motverkar handel med människor. Motionärerna anför att målet bör vara att skydda och hjälpa offren och samtidigt upptäcka och straffa förövarna. Det bör utredas hur offren kan skyddas när de återvänder hem, och det måste finnas ett genderperspektiv i biståndet.

Rosita Runegrund m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:U328 yrkande 3 ett tillkännagivande om temporära uppehållstillstånd och riktat stöd till de genom trafficking utsatta kvinnorna. Motionärerna förordar uppsökande verksamhet så att utsatta kvinnor får stöd i de länder de sålts till och de s.k. beskyddarna åtalas och temporära uppehållstillstånd beviljas kvinnorna.

I motion 2002/03:SF239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om förändringar i förslaget till direktiv om tillfälligt uppehållstillstånd för offer för människohandel som är beredda att samarbeta med myndigheterna. Syftet med direktivförslaget är enligt motionärerna enbart att underlätta myndigheternas kamp mot människohandel. I motivtexten till direktivet sägs mycket klart att det inte har något som helst syfte att ge skydd till offren.

Mona Jönsson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf8 yrkande 8 ett tillkännagivande om att offer för människohandel skall beviljas permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl.

I motion 2002/03:Ju248 av Catharina Elmsäter-Svärd (m) yrkande 1 anförs att de utsatta kvinnorna bör ges tillfälliga uppehållstillstånd för att säkerställa att offren kan vittna om smugglarnas brottsliga handlingar. Ett tillkännagivande härom begärs.

I motion 2002/03:Sf4 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att möjligheterna att stärka tryggheten och den rättsliga ställningen för utsatta människor som vistas i landet utan uppehållstillstånd bör undersökas. Motionärerna menar att det skulle kunna upprättas särskilda enheter inom bl.a. polisen som kan hjälpa och skydda illegala invandrare från människohandlare eller smugglare. Vidare bör det enligt motionärerna finnas vistelseorter med särskilt skydd för dem som upplever hot.

Utskottets ställningstagande

I februari 2002 lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om tillfälligt uppehållstillstånd för offer för medhjälp till olaglig invandring och människohandel som samarbetar med myndigheterna KOM(2002) 71. I direktivet anges bl.a. att medhjälp till olaglig invandring och människohandel är två skilda brott i lagens ögon, men i praktiken sammanfaller de ofta. Så är fallet enligt direktivet när invandrare utnyttjas under resan för att kunna betala den, när människor hålls i skuldslaveri när de väl anlänt till resans mål eller när människor tror sig ha hittat en väg till ett bättre liv i ett mer utvecklat land men i stället utnyttjas för sexuella syften eller som arbetskraft. I direktivförslaget anges vidare att trots att de är offer för brottsliga handlingar vågar de ofta inte vända sig till myndigheterna i värdlandet av rädsla för att omedelbart skickas tillbaka till ursprungslandet. Detta är ett misslyckande ur offrens synvinkel och gör att de inte varnar andra från att göra samma misstag. Till detta kommer rädslan för repressalier från människosmugglarna, antingen direkt mot offren själva eller mot deras anhöriga i ursprungslandet. Med begreppet offer i förslaget avses personer som lidit skada, t.ex. genom att de utsatts för fara eller därför att deras kroppsliga integritet kränkts. Förhandlingar inom Europaparlamentet pågår. Europaparlamentet har i sitt yttrande den 5 december 2002 gjort en positiv bedömning och framhåller att människohandel innebär en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. Parlamentet bekräftar att offren har möjlighet att utnyttja tillämpligt asylförfarande samt försvarar frivilligorganisationernas roll när det gäller att skydda offren.

När det gäller offer för människohandel föreslår Anhörigkommittén i betänkandet Människosmuggling och offer för människohandel (SOU 2002:69) att det skall införas en särskild bestämmelse i utlänningslagen om att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får ges en utlänningslag, om det med hänsyn till genomförandet av förundersökning eller huvudförhandling i brottmål kan anses befogat. Ett kortare uppehållstillstånd föreslås också kunna ges en ut-

länning som i en akut och uppslitande situation behöver viss betänketid för att ta ställning till sin eventuella medverkan i en brottsutredning. I den mån utlänningar som beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd under sin vistelse är i behov av bistånd i form av t.ex. hälso- och sjukvård, föreslår kommittén att detta skall ges i samma utsträckning som till asylsökande. Annat eventuellt bistånd föreslår kommittén att vistelsekommunen skall ansvara för. Kommittén anser även att offren i vissa situationer skall kunna beviljas permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I ett frågesvar den 30 januari 2003 har statsrådet Jan O Karlsson angett att han avser att under våren lägga fram en proposition som utgår från Anhörigkommitténs förslag och som kommer att förbättra möjligheterna att lagföra människohandelsbrott.

Den som är offer för människohandel har utsatts för en mycket allvarlig brottslighet. Det är därför enligt utskottets mening ytterst angeläget att offrets rätt till information, skydd och vistelse i samband med det straffrättsliga förfarandet säkerställs. Utskottet finner, med hänsyn till Anhörigkommitténs förslag och det pågående arbetet i EU, inte anledning för riksdagen att nu göra något uttalande. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 2, 2002/03:Sf5 yrkande 5, 2002/03:Sf6 yrkande 5, 2002/03:Sf8 yrkande 8, 2002/03:Sf239 yrkande 10, 2002/03:Ju248 yrkande 1 och 2002/03:U328 yrkande 3.

Verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- familjesplittring vid verkställighet
- närvaro av s.k. god man vid verkställighet

Jämför reservationerna 51 (fp, c) och 52 (mp)

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att en särskild utredare tillkallats i april 2002 med uppgift att se över regler och praxis vid verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut (dir. 2002:43). Utredaren skall se över om nuvarande regler på området är ändamålsenliga, särskilt när det gäller ärenden där utlänningens identitet är oklar. Den 28 november 2002 beslutade regeringen att ge utredningen tilläggsdirektiv (dir. 2002:147) att se över vissa sekretessfrågor. Uppdraget skall redovisas senast den 20 mars 2003.

Motioner

I motion 2002/03:Sf256 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om åtgärder för att undvika att familjer splittras i samband med förvarstagning och verkställighet av avvisning.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf367 yrkande 25 ett tillkännagivande om att en god man skall närvara vid avvisning. Motionärerna anser att man därigenom kan säkerställa att allt går rätt till.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om att hålla samman familjen vid en avvisning noterade utskottet i betänkande 2001/02:SfU8 att dåvarande statsrådet med anledning av en fråga om avvisning av familj till olika länder uttalat bl.a. att utlänningslagen inte särskilt reglerar frågan om hur verkställighet av ett avvisningsbeslut skall ske. Enligt den praxis som utlänningsmyndigheterna följer skall familjer inte splittras vid en avvisning. Respekten för de mänskliga rättigheterna måste vara en ledstjärna i utlänningsmyndigheternas arbete, och i utlänningslagen stadgas att myndigheterna särskilt skall beakta barnets bästa.

Med det anförda och då beredningen av utredningsförslagen om verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut bör avvaktas avstyrker utskottet motion 2002/03:Sf256 yrkande 7.

Utskottet finner inte skäl att förorda att en s.k. god man alltid skall närvara vid verkställigheten av beslut om avvisning eller utvisning. Motion 2002/03:Sf367 yrkande 25 avstyrks.

Visering

Viseringsplikt och besöksvisum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- viseringspliktiga länder
- praxis vid besöksvisum
- norra Irak

Jämför reservationerna 53 (fp, kd, v, c, mp), 54 (fp, v, c) och 55 (v)

Gällande ordning

Av 1 kap. 3 § UtI framgår att en utlänning som reser in i eller vistas i Sverige skall ha visering om inte utlänningen är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Regeringen får föreskriva undantag från kravet på visering. Undantagen finns angivna i 2 kap. 4 och 5 §§ UtIF och omfattar bl.a. medborgare i EU-länderna.

Enligt Schengenavtalet gäller i princip att ett visum som är beviljat i ett EU-land (utom Storbritannien och Irland) eller i Norge och Island gäller för besök i samtliga dessa länder.

I förordning EG nr 539/2001 regleras vilka länders medborgare som behöver visering respektive vilka som är undantagna från viseringskrav.

Skrivelsen

I skrivelsen anges att arbetet med att öka harmoniseringen av viseringspolitiken inom EU och Schengenstaterna fortsätter. En revidering av förordningen över vilka länders medborgare som måste ha visering vid inresa i medlemsstaterna och vilka som är befriade från detta krav är under utarbetande. En enhetlig utformning av visering och uppehållstillstånd skall ha införts i medlemsstaterna under 2003.

De nya gemensamma konsulära anvisningarna skall tas i bruk senast den 1 januari 2003.

I handlingsplanen gällande olaglig invandring anges att ett europeiskt identifieringssystem för viseringar skall inrättas. Kommissionen har fått i uppdrag att lägga fram en genomförbarhetsstudie gällande dessa frågor. En delrapport planeras till början av 2003, och slutrapporten förväntas i slutet av mars 2003.

Motioner

Allmänt om visumpolitiken

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 16 ett tillkännagivande om att viseringspolitiken i dag används på ett oacceptabelt sätt för att göra det svårare för människor med skyddsbehov att söka asyl i Västeuropa och att Sverige aktivt måste verka för att korta listan över viseringspliktiga länder.

Också i motion 2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att Sverige aktivt bör verka för att korta listan över viseringspliktiga länder.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att regeringen i EU bör verka för en förkortning av listan över visumpliktiga länder och att visumkrav inte får används som medel att utestänga flyktingar och andra skyddsbehövande från EU:s medlemsstaters territorium.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion 2002/03:Sf214 yrkande 3 i denna del ett tillkännagivande om att den restriktiva visumpolitiken har gjort det svårt för människor att ta sig in i EU. Bland annat har listan över länder med visumtvång ökat.

Visum vid besök

I motion 2002/03:Sf216 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 5 anförs att om den normala viseringspolitiken för släktbesök gjordes enklare, snabbare och generösare skulle många anhöriga, inte minst åldriga föräldrar, inte se sig tvingade

att söka uppehållstillstånd i Sverige. Motionärerna begär ett tillkännagivande härom.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 31 ett tillkännagivande om rutiner och praxis vid svenska ambassader avseende besöksvisum. Motionärerna anser att samma krav skall gälla oavsett från vilket land man söker och att regelförenklingar bör genomföras.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utfärda tydliga riktlinjer så att Migrationsverkets handläggning av visumärenden genomsyras av en inställning av humanitet och icke-diskriminering.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion 2002/03:Sf214 yrkande 3 i denna del ett tillkännagivande om att personer som bor permanent i Sverige skall kunna få besök av sina anhöriga.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 24 begärs ett tillkännagivande om en mer generös linje när det gäller utfärdandet av besöksvisum. Motionärerna anser att det är diskriminerande att anse vissa länder som mer riskabla utifrån avhoppbenägenhet.

Också i motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om besök i Sverige.

Visum i andra fall

I motion 2002/03:Sf224 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden om att en restriktiv hållning när det gäller visum för utbytesstudier mellan Sverige och irakiska Kurdistan lett till att alla vägar är stängda. Utbyte skulle vara till gagn för hela regionens uppbyggnad och bör enligt motionärerna snarast möjliggöras. Vidare bör resehandlingar för kurder som lever i den autonoma zonen i irakiska Kurdistan kunna utställas av FN. Dessa personer lever under ett ständigt hot från regimen i Bagdad och kan härmed inte få tillgång till nödvändiga resedokument.

Utskottets ställningstagande

Av det av riksdagen godkända betänkandet Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv (bet. 1996/97:SfU5, rskr. 1996/97:80) framgår att det övergripande målet för den svenska viseringspolitiken är att skapa så stor frihet som möjligt för personer att röra sig över gränserna. Det är av största vikt att kontakter mellan människor i olika länder underlättas, såväl i fråga om släktkontakter som kommersiella och kulturella förbindelser på olika plan. Önskemålet om fri rörlighet måste dock ställas mot nödvändigheten av att upprätthålla den reglerade invandringen.

Beträffande förhållandet mellan viseringspolitik och möjligheten att söka asyl har utskottet tidigare, senast i betänkande 2001/02:SfU8, vidhållit den uppfattning som kommit till uttryck i proposition 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv, nämligen att viseringskrav endast i mycket liten utsträckning torde hindra människor från att söka skydd, men att det

däremot kan vara ett hinder för dem att söka asyl just i Sverige samt att det inte finns någon rätt för asylsökande att själv välja asylland. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Utskottet vill också åter nämna att genom förordning EG nr 539/2001 om vilka länders medborgare som behöver visering respektive vilka som är undantagna från viseringskrav harmoniseras viseringspolitiken fullt ut vad avser landförteckningarna, vilket i sin tur innebär att det inte längre finns några tredjeländer för vilka medlemsstaterna ensidigt får bestämma om medborgarna i dessa länder skall omfattas av viseringskrav eller inte. Utskottet vill understryka vikten av att Sverige inom EU fortsatt aktivt driver frågan om viseringsfrihet för så många länder som möjligt.

Anhörigkommittén har när det gäller frågan om viseringskrav liksom visum för släktbesök i sitt betänkande Vår anhöriginvandring (SOU 2002:13) angett att målet för viseringspolitiken, att möjliggöra kontakter och besök, uppfylls genom att Sverige beviljar en stor del – mellan 85 och 90 % – av de dryga 200 000 ansökningar i viseringsärenden som avgörs varje år. Anhörigkommittén anför emellertid att regeringens tidigare gjorda uttalanden om vikten av en så generös viseringspolitik som möjligt bör få större genomslag. Kommitténs bedömning är att det är viktigt att besöksmöjligheterna för släktingar inte begränsas mer än nödvändigt. Presumtionen vid en tillståndsprövning måste vara att det inte är fråga om en person som avser att hoppa av. Exempelvis bör en tidigare ansökan om permanent uppehållstillstånd enligt kommittén inte nödvändigtvis negativt påverka bedömningen av om tillstånd kan ges. Kommittén pekar på svårigheten att i enskilda fall försöka avgöra vad som väger tyngst, en generös viseringspolitik eller risken för avhopp. Det är svårt att utfärda mer precisa riktlinjer för var gränsen skall gå. Just den individuella bedömning som skall göras i varje fall talar enligt kommittén för att riktlinjerna måste ges ett ganska allmänt innehåll.

Migrationsverkets styrelse utfärdar riktlinjer för beslut i ärenden om visering. I varje ärende skall göras en bedömning av om det finns risk för att den sökande, på grund av personliga eller andra förhållanden, inte återvänder till hemlandet. Utskottet kan i detta sammanhang dela Anhörigkommitténs bedömning att det är viktigt att besöksmöjligheterna för släktingar inte begränsas mer än nödvändigt. En strikt viseringspolitik drabbar särskilt hårt invandrare som inte själva har möjlighet att resa till hemlandet för släktbesök. Utskottet vill framhålla vikten av att varje visumansökan noga prövas utifrån de individuella omständigheterna.

Utskottet kan konstatera att viseringspolitiken inom EU och Schengensamarbetet har harmoniserats vad avser vilka länders medborgare som skall ha visering och vilka som skall vara befriade från viseringstvång vid inresa i medlemsstaterna (för. EG nr 539/2001). Förordningen innebär inte att praxis harmoniseras. Svenska myndigheter beslutar vem som skall beviljas visering. När det gäller den praktiska handläggningen av viseringsansökningar, handböckers innehåll och utveckling av datasystem återstår mycket arbete. I maj 2001 antog ministerrådet slutsatser om lokalt konsulärt sam-

arbete som ett led i strävan att harmonisera tolkningen av det gemensamma regelverket.

En migrationspolitisk utvärdering av Sveriges tillträde till det operativa Schengen-samarbetet har genomförts (Ds 2002:64). I promemorian beskrivs konsekvenserna av deltagandet i det operativa samarbetet vad gäller bl.a. visumhanteringen.

Direktiv har nyligen antagits för en kommitté som skall se över utlänningslagstiftningen (dir. 2003:28). Kommittén skall bl.a. lämna förslag till – utifrån förarbeten och författningar samt en kartläggning av praxis – hur förutsättningarna för visering skall preciseras i lag.

Med det anförda och med hänsyn till bl.a. beredningen av Anhörigkommitténs betänkande anser utskottet att riksdagen inte bör göra något uttalande med anledning av motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 9, 2002/03:Sf8 yrkande 15, 2002/03:Sf214 yrkande 3, 2002/03:Sf216 yrkande 5, 2002/03:Sf239 yrkandena 14 och 15, 2002/03:Sf256 yrkande 16, 2002/03:Sf334 yrkande 31 och 2002/03:Sf367 yrkande 24. Motionerna avstyrks.

När det gäller frågor om visum för personer från norra Irak förutsätter utskottet att utlännings- och utlandsmyndigheterna gör en prövning i varje enskilt fall. Utskottet kan också konstatera att Sverige sedan ett flertal år ger humanitärt bistånd till norra Irak. Förra året uppgick detta bistånd, som kanaliseras via ett antal enskilda humanitära organisationer, till totalt 45 miljoner kronor. Utskottet vill även peka på att Sverige i samarbete med UNHCR tar emot personer i behov av skydd för vidarebosättning i Sverige. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2002/03:Sf224 yrkandena 1 och 2.

Visum för asylsökande och asylansökan i utlandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om visum för asylsökande och asylansökan i utlandet

Jämför reservationerna 56 (kd, c) och 57 (v, mp)

Motioner

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 5 ett tillkännagivande om att Sverige inom EU bör ta initiativ till att visumsystemet ses över samt till en undersökning av hur ”nödvisum” till asylsökande skulle fungera. I motionen anfördes att det i dag inte går att söka asyl från utlandet och att det inte heller går att få visum till Sverige för att söka asyl. Detta har till viss del medfört att alltfler människor på flykt ser sig hänvisade till illegala metoder som den växande organiserade flyktingsmugglingen.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 18 begärs att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att lägga fram förslag om en möjlighet för beskickningar att utfärda visum till skyddsbehövande antingen när dessa befinner sig i hemlandet eller i tredjeland (asylvisum). Flera stater

har redan infört olika varianter av denna möjlighet, som dock enligt motionärerna endast bör få utgöra ett komplement till det traditionella sättet att söka asyl. Praktiska problem kan vara avsaknad av en svensk ambassad i flyktingens hemland, risker för den asylsökande att besöka ambassaden, problem med sekretessen, frånvaro av möjlighet till advokathjälp m.m.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion 2002/03:Sf367 yrkande 20 ett tillkännagivande om att regeringen bör se över förslaget om ett s.k. humanitärt visum. Motionärerna anser att det bör skapas en möjlighet för presumtiva flyktingar att snabbt lämna ursprungsregionen eller transitländer genom att kunna söka humanitärt visum via ambassader, under förutsättning att personen kan göra gällande att han eller hon annars skulle utsättas för mycket grava hot till liv och frihet.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att möjligheten att införa ett s.k. humanitärt visum bör ses över.

Utskottets ställningstagande

Europeiska kommissionen har för avsikt att följa upp en studie av tre forskare om möjligheten att söka asyl vid EU-ländernas ambassader runt om i världen. Kommissionen avser att komma med ett meddelande så att medlemsländerna får diskutera denna och andra möjligheter.

Statsrådet Jan O Karlsson har i svar på en interpellation den 7 mars 2003 angett att han tagit del av studien och att argumentet för möjligheten att söka asyl vid en ambassad är att förhindra människosmuggling. Statsrådet, som till fullo stöder arbetet mot människosmuggling, menar att man i detta sammanhang måste beakta första asyllandsprincipen och att det är utlänningsmyndigheterna och inte utlandsmyndigheterna som har att pröva vem som är i behov av skydd.

Viseringsinstrumentet är inte avsett att ta till vara personers behov av skydd. Utlänningslagens bestämmelser uppfyller enligt utskottets uppfattning Genèvekonventionen i fråga om skyldigheten att ge skydd till den som riskerar förföljelse i hemlandet. Sverige tar också emot personer i behov av skydd för vidarebosättning i Sverige, genom den s.k. flyktingkvoten. Detta sker efter samråd med UNHCR.

Med det anförda och då något tillkännagivande beträffande möjligheten att söka asyl från utlandet inte enligt utskottets mening bör göras avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 14, 2002/03:Sf239 yrkande 18, 2002/03:Sf334 yrkande 5 och 2002/03:Sf367 yrkande 20.

Asylprocessen

Handläggningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- handläggningstiden i asylprocessen
- processen och handläggningen av asylärenden
- instansordningen i asylprocessen

Jämför reservationerna 58 (m), 59 (c), 60 (mp), 61 (kd, v, mp), 62 (m), 63(m, fp, kd, c) och 64 (v, mp)

Motioner

Handläggningstid

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion 2002/03:Sf7 yrkande 1 förslag till åtgärder för att motverka pass- och dokumentlöshet. Motionärerna anför att nära 90 % av de asylsökande saknade pass 2002. Detta försvårar fastställandet av identitet och därmed möjligheterna att snabbt och korrekt bedöma skyddsbehov. En förutsättning för kortare väntetider är enligt motionärerna att de som söker asyl samverkar under utredningen genom att lämna riktiga uppgifter och dokument. Människor med genuina asylskäl kan sakna pass, varför innehav av identitetshandlingar inte kan vara ett orubbligt krav.

I yrkandena 2 och 3 begärs tillkännagivanden om åtgärder för att korta väntetiderna vid asylprövning och om flexiblere anslagsanvändning för Migrationsverket. Detta skulle enligt motionärerna möjliggöra en långsiktig, fungerande verksamhet och kortare väntetider.

I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om agerande vid avvísningar. Motionärerna anser att det krävs att Migrationsverket åtnjuter förtroende och att verket alltid måste agera oklanderligt. Gränslinjen mellan verket och polisen måste bli tydligare.

Per Bill m.fl. (m) begär i motion 2002/03:Sf264 yrkande 1 ett tillkännagivande om kortare handläggningstider i asylprocessen. Motionärerna anför att det vid den förestående ändringen av asylprocessen finns en risk att själva omorganiserandet tar större tid och plats än själva kärnuppgiften, nämligen att behandla asylansökningar. Det är viktigt att det skapas en bättre ordning i den del av asylhanteringen som sköts av Migrationsverket.

I motion 2002/03:Sf300 av Mauricio Rojas m.fl. (fp, m) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att de oacceptabelt långa väntetiderna måste kortas.

I motion 2002/03:Sf214 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 6 anför att en utökad handläggningstid är nödvändig ur rättssäkerhetssynpunkt och medför att handläggarna på Migrationsverket får en verklig möjlighet att utföra en bra utredning där alla olika aspekter vägs in. Motionärerna begär därför att rege-

ringen lägger fram förslag om en bortre tidsgräns för beslut om asyl vid tolv månader från ansökningsdagen.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om nödvändigheten av att korta handläggningstiderna hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden.

Övrigt om asylprocessen

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkandena 8, 14 och 16 tillkännagivanden om möjlighet att få rättshjälp vid Dublinärenden, om att ta större hänsyn till psykologers, psykiatrikers och kuratorers intyg och om att kompetensen vid invandringsmyndigheterna och beslutsunderlaget om situationen i hemländerna för homosexuella respektive för kvinnor ses över. Motionärerna anser att flyktingars och asylsökandes hälsoproblem, fysiska såväl som psykiska, måste uppmärksammas mer och i ett tidigare skede.

I yrkandena 12 och 13 begärs att regeringen ser över frågan om asylsökandes rätt till auktoriserad tolk och/eller översättare samt att Migrationsverkets bruk av språktester bör upphöra i avvaktan på resultatet av översynen.

I motion 2002/03:A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 36 begärs ett tillkännagivande om att Migrationsverkets personal, som skall handlägga ärenden om utvisning där kvinnan kommit till Sverige för att leva med en man men där förhållandet upphört, bör ha specialkompetens.

Också i motion 2002/03:Ju363 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd) yrkande 11 begärs ett likadant tillkännagivande.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion 2002/03:Sf233 ett tillkännagivande om att regeringen i regleringsbrev till Migrationsverket bör uppmärksamma de risker som kurdiska flyktingar utsätts för i kontakter med den irakiska ambassaden angående upprättande av giltiga resehandlingar. Enligt praxis ges inte irakiska kurder främlingspass med undantag från konventionsflyktingar. Praxisändringen motiveras med att berörda flyktingar kan vända sig till irakiska ambassaden och ansöka om pass där.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkandena 21 och 23 begärs tillkännagivanden om att landinformationen måste baseras på en bred basis och utifrån flera olika källor i landet. Motionärerna anser att det bör ses över på vilket sätt Sverige får sin landinformation. Slutligen bör en auktoriserad tolk alltid användas och om så önskas en tolk av samma kön som asylsökanden.

Hans Stenberg och Agneta Lundberg (s) begär i motion 2002/03:Sf363 ett tillkännagivande om att eftersom de uppgifter som en asylsökande lämnar i den första intervjun tillmäts så stor betydelse i den fortsatta handläggningen av asylansökan är det viktigt att den genomförs med största kvalitet och noggrannhet. Det är också av största vikt att man tillser att den asylsökande inte är uttröttad efter en lång resa när intervjun genomförs.

I motion 2002/03:A270 av Hillevi Larsson (s) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att Migrationsverket skall ge alla utländska medborgare som

kommer hit som au pair information om sina rättigheter på ett språk de förstår.

Instansordning m.m.

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion 2002/03:Sf7 yrkande 11 ett tillkännagivande om att det krävs en rättssäker bedömning i utlänningsärenden. Motionärerna anser att de av Lagrådet påtalade problemen måste utredas innan en ny instansordning sjsätts. Överklagande bör ske till förvaltningsdomstol och bl.a. tvåpartsförfarande med muntlig förhandling införas.

I motion 2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utlänningsärenden skall flyttas över till förvaltningsdomstolar. Motionärerna anser att Lagrådets synpunkter från oktober 2002 bör beaktas.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf6 yrkande 1 ett tillkännagivande om en ny processordning i utlänningsärenden. Enligt motionärerna är det viktigt med rättssäkerhet och att den nya processen blir juridiskt hållbar. Motionärerna anser att Migrationsverket skall göra en grundlig utredning och fatta ett första beslut. Om det är negativt skall ärendet gå vidare till länsrätt och sedan kunna överklagas till kammarrätt.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om ovillkorlig rätt till muntlig förhandling i länsrätten i asylärenden. Regleringen i 9 § förvaltningsprocesslagen bör enligt motionärerna frångås.

Utskottets ställningstagande

Beträffande handläggningstiderna i asylärenden har utskottet vid ett flertal tillfällen tidigare påtalat att det är mycket viktigt att förkorta handläggningstiderna. Utskottet har emellertid också påtalat att utredningarna måste ske på ett rättssäkert sätt och att problem med att exempelvis fastställa någons identitet förekommer allt oftare. Utskottet har senast i betänkande 2002/03:SfU2 påpekat att det är viktigt att de medel som anvisas för migrationspolitiken används rationellt. Långa handläggningstider blir särskilt kostsamma i asylärenden, inte bara på grund av att de sökande under tiden vistas i Migrationsverkets mottagandesystem utan också på grund av den psykiska press som sökandena under tiden tvingas leva under. Vad gäller frågan om anslagsstruktur och flexibilitet inom Migrationsverket har utskottet i betänkande 2001/02:SfU13 vid behandlingen av ett förslag från Riksdagens revisorer framhållit att det är nödvändigt att anlägga ett flerårigt synsätt på resursfördelningen till migrationspolitiken. Inte minst i asylprövningen, där det måste ställas höga krav på personalens kompetens, finns det gränser för hur mycket verksamheten med kort varsel kan utökas. Utskottet delade revisorernas uppfattning att det behövs ett förbättrat underlag för bedömning av behovet av och utnyttjandet av resurser för asylprocessen. Detta gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (rskr. 2001/02:250 och 251).

Vid utskottets offentliga utfrågning om flyktingmottagandet den 13 mars i år påtalades att både Migrationsverket och Utlänningsnämnden har fått resursförstärkningar för att bl.a. kunna korta handläggningstiderna. Det framkom också att handläggningstiderna inte har blivit längre hos vare sig Migrationsverket eller Utlänningsnämnden trots den stora inströmningen av asylärenden. Genomsnittstiden ligger på sju månader för både verket och nämnden, dvs. en total genomsnittlig handläggningstid på 14 månader för ett lagakraftvunnet beslut efter överklagande till Utlänningsnämnden.

Enligt utskottets mening är det viktigt att noga följa utvecklingen när det gäller handläggningstiderna. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf7 yrkandena 1–3, 2002/03:Sf8 yrkande 19, 2002/03:Sf214 yrkande 6, 2002/03:Sf264 yrkande 1 och 2002/03:Sf300 yrkande 1.

Utskottet kan konstatera att Migrationsverket fortlöpande arbetar med att förbättra kvaliteten i asylutredningarna. Bland annat pågår utveckling inom områdena bevisvärdering och kognitiv intervjumetodik. På regeringens uppdrag har Migrationsverket utformat riktlinjer för homosexuella i asylprocessen. Det har skett i samverkan med företrädare för HomO, Statens folkhälsoinstitut och RFSL. Verket har även inhämtat synpunkter från Amnesty International och UNHCR. Riktlinjerna, som tar upp såväl utredningsfasen som bedömningsaspekterna, syftar till att uppmärksamma personalen på de särskilda omständigheter som kan gälla i ärenden där homosexualitet åberopas. Migrationsverket har också utarbetat riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov. Dessa riktlinjer skall följas upp med kunskaps- och kompetensutveckling hos personalen för att få en ökad lyhördhet för kvinnor i en så här utsatt situation. Kompetensutveckling sker också då det gäller tortyrsatta personer. Migrationsverket har genomgått av vägledande beslut, genomför praxisdagar och har kontinuerlig uppdatering av landinformatiönsystemet för att härigenom kvalitetssäkra utredningarna.

Utskottet noterar vidare att det av Migrationsverkets regleringsbrev för 2003 framgår att verket senast den 31 mars 2003 skall redovisa dels hur riktlinjerna för att kvinnors skyddsbehov bättre skall uppmärksammas i asylprocessen har genomförts, dels hur arbetet framöver skall bedrivas. Vid utskottets utfrågning den 13 mars 2003 angavs att Migrationsverket nyligen bland handläggarna genomfört fördjupningsutbildningar gällande bl.a. kvinnors asylskäl.

När det gäller frågan om utlänningsmyndigheternas bedömningsunderlag, speciellt i fråga om de s.k. länderrapporterna, vill utskottet först peka på vikten av att handläggarna och beslutsfattarna har stor kunskap om de länder som de asylsökande kommer ifrån. Det kan gälla det politiska läget, etniska konflikter, rättssystemet, tillämpning av lagstiftning m.m. Utskottet som i mars i år besökt Utlänningsnämnden har där fått en redogörelse för bl.a. informationsinhämtandet. Vid nämnden finns en speciell enhet som ansvarar för inhämtande och analys av landinformationen. Utlänningsnämnden gör också egna utredningsresor till länder varifrån asylsökande personer kommer. Vid utskottets offentliga utfrågning i mars i år anfördes att Migrationsverket kon-

tinuerligt försöker bredda och fördjupa informationsbilden. Den länderinformation som samlas in har systematiserats i datasystem som all personal som handlägger ärenden har tillgång till. Verket och nämnden hämtar sin information om respektive land från bl.a. Utrikesdepartementet, UNHCR samt från en rad olika frivilligorganisationer.

Beträffande bl.a. länderrapporter har Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden (NIPU) i slutbetänkandet Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16) redogjort för hur olika slags information inhämtas och lagras inom Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Kommittén ansåg att domstolarnas bibliotek och tillgång till informationskällor får utvecklas och kompletteras med hänsyn till de nya uppgifterna. Domstolarna bör också enligt kommittén självfallet ha enkel tillgång till de externa tillgängliga uppgifterna i Migrationsverkets länderinformationssystem. Den kunskapsupbyggnad som finns inom Utlänningsnämnden bör även tas till vara av domstolarna.

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i betänkande 2001/02:SfU8, uttalat att rätten till offentligt biträde är en väsentlig del av en rättssäker asylprocess. Det är därför av vikt att ett biträde kan förordnas på ett så tidigt stadium som möjligt och därmed bidra till att Migrationsverkets asylutredning kan påbörjas och även avslutas så fort som möjligt. Generellt gäller enligt utlänningslagen att offentligt biträde skall förordnas i ärende hos Migrationsverket om avvísning om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Beträffande tolkar angavs att utskottet utgår från att auktoriserade tolkar anlitas i första hand och att en asylsökande vid behov får en tolk av samma kön.

I ett reviderat förslag till EG-direktiv om miniminormer för förfaranden vid beviljande eller återkallande av flyktingstatus, KOM(2002) 326, berörs rätten till tolk och rättshjälp samt frågan om länderkunskap och förvarsmöjligheter.

Med hänsyn till att en rad åtgärder vidtagits i syfte att förbättra asylprocessen, exempelvis då det gäller asylsökande kvinnor, och då beredningen inom Regeringskansliet av NIPU:s förslag liksom de pågående förhandlingarna rörande EG-direktivförslaget bör avvaktas, avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Sf7 yrkanden 4, 2002/03:Sf233, 2002/03:Sf334 yrkandena 8, 12–14 och 16, 2002/03:Sf363, 2002/03:Sf367 yrkandena 21 och 23, 2002/03:A242 yrkande 36 och 2002/03:Ju363 yrkande 11.

I ett frågesvar den 12 mars 2003 av statsrådet Hans Karlsson anges att det för den som är au pair finns särskilda arbetsmiljö- och arbetstidsregler. Migrationsverket har ett informationsblad som anger kraven för att tillstånd skall beviljas, exempelvis högst 25 timmars arbetsvecka och lägsta lön. Statsrådet påtalar dock att reglerna ofta inte följs och att myndigheterna inte känner till missförhållandena, varför informationen till dem som söker som au pair om deras rättigheter skulle kunna förbättras. Motion 2002/03:A270 yrkande 3 avstyrks med det anförda.

I samband med behandlingen av betänkande 2001/02:SfU2 (rskr. 2001/02:69 och 70) gav riksdagen regeringen i uppdrag att under våren åter-

komma med förslag om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden för riksdagsbeslut före sommaren 2002. Regeringen överlämnade i juni 2002 ett förslag om ny instans- och processordning i utlänningsärenden till Lagrådet.

I sitt yttrande över lagrådsremissen uttalade Lagrådet att det är en fördel från rättssäkerhetssynpunkt om proceduren organiseras som ett tvåpartsförfarande med inslag av muntlig förhandling. De föreslagna åtgärderna rörande proceduren är koncentrerade till överprövningen av beslut som fattas i första instans. En grundläggande förutsättning för att regleringen skall ge godtagbara rättssäkerhetsgarantier är enligt Lagrådet att de materiella reglerna är utformade så att tillämpningen kan bli enhetlig och förutsebar. Lagrådet menade vidare att det måste beaktas hur denna nyordning återverkar på handläggningstiderna. Ett alldeles särskilt problem på rättsområdet är enligt Lagrådet att överklagandefrekvensen i avlägsnandeärenden är ytterligt hög. Lagrådet var vidare tveksamt till tanken på den föreslagna ordningen med att lägga ansvaret för praxisbildning på utlänningsrättens område på en kammar rätt (migrationsöverdomstol).

Den 6 mars 2003 beslutades om direktiv för utredningen om översyn av utlänningslagstiftningen (dir. 2003:28). Kommittén skall göra en genomgång av utlänningslagens materiella bestämmelser och anpassa dessa till en övergång från handläggning hos förvaltningsmyndigheter och regeringen till ett system där överprövningen sker i domstol. Kommittén skall därvid, med utgångspunkt i den lagrådsremiss med förslag till ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden som regeringen beslutade om den 6 juni 2002 samt Lagrådets yttrande från den 9 oktober 2002, utreda hur vissa materiella bestämmelser i utlänningslagen skall utformas för att säkerställa en rättssäker, förutsebar och enhetlig tillämpning i såväl första instans som i högre instans vid en reformerad instans- och processordning. I detta ligger att utredningen skall överväga hur regeringen genom bemyndiganden eller på annat sätt skall kunna påverka rättstillämpningen utan att domstolarnas oberoende roll och självständighet skall kunna sättas i fråga och lämna förslag till eventuella lagändringar.

För att inte föregripa den parlamentariska utredningen bör enligt utskottets uppfattning något uttalande i dessa frågor inte göras nu. Utredningens förslag bör avvaktas, varför utskottet avstyrker motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 2, 2002/03:Sf6 yrkande 1, 2002/03:Sf7 yrkande 11 och 2002/03:Sf239 yrkande 19.

Förvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om bl.a. förvarstidens längd
Jämför reservation 65 (kd, v, c, mp)

Gällande ordning

Migrationsverket har sedan den 1 oktober 1997 ansvaret för de utlänningar som tas i förvar enligt utlänningslagen och för de lokaler där de förvarstagna skall vistas.

I 6 kap. utlänningslagen finns regler om förvar. En utlänning över 18 år får enligt 2 § tas i förvar om identiteten är oklar, om det är nödvändigt för utredningen om hans rätt att stanna i Sverige eller om det är sannolikt att han kommer att avvisas eller utvisas. Beslut om förvar får endast meddelas om det finns anledning att anta att personen kommer att hålla sig undan eller bedriva brottslig verksamhet.

Av 4 § samma kapitel framgår att om det är nödvändigt för utredningen av en persons rätt att stanna i Sverige får förvaret vara i högst 48 timmar och i övriga fall högst två veckor, om det inte finns synnerliga skäl för en längre tid. Finns ett beslut om avvisning eller utvisning får förvaret vara högst två månader om inte synnerliga skäl finns för längre tid.

Reglerna för förvar av barn är betydligt mer restriktiva. Vidare gäller att förvar av barn får tillgripas först efter det att man prövat att ställa barnet under uppsikt. Uppsikt innebär inte något frihetsberövande men kan förenas med vissa villkor, såsom anmälningsplikt. Barn får inte hållas i förvar längre tid än 72 timmar och vid synnerliga skäl i ytterligare 72 timmar. Ett barn får inte skiljas från sin vårdnadshavare eller, om de är flera, en av dem genom att vårdnadshavaren eller barnet tas i förvar.

Skrivelsen

I betänkandet Utlandsmyndigheternas medverkan i utlänningsärenden m.m. (SOU 2001:110) som lades fram i december 2001 behandlas bl.a. frågor om användningen av tvång i samband med förvarstagande. Betänkandet har remissbehandlats och enligt skrivelsen pågår utarbetandet av en lagrådsremiss.

Motioner

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 19 att regeringen utreder frågan om tidsbegränsning m.m. avseende förvarstagande. Motionärerna anser att förvarstagande endast skall ske i undantagsfall och att det måste finnas en tidsbegränsning. Den asylsökande får i dag inget besked om hur länge hon eller han kommer att frihetsberövas. Även alternativa former till förvarstagning bör enligt motionärerna utredas och prövas. Kvinnor skall erbjudas förvar avskilt från män.

I motion 2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 17 begärs att regeringen tillsätter en utredning för att se över 6 kap. 2 och 4 §§ UtL. Att beröva en människa friheten är en ur integritetssynpunkt oerhört ingripande åtgärd. Den nuvarande regleringen i utlänningslagen ger enligt motionärerna stort utrymme för godtycke från tillämpande myndigheter. Det är inte acceptabelt att det inte finns någon tidsbegränsning av förvar om det föreligger synnerliga skäl.

Även i motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 22 begärs att regeringen lägger fram förslag om att införa en bortre tidsgräns för förvarstagande.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att det bör införas en bortre tidsgräns för förvarstagning. För att ta någon i förvar bör det föreligga synnerliga skäl, såsom att personen är kriminell. Att frånta en människa hennes rörelsefrihet är enligt motionärerna en kränkande handling. Det föreligger mycket starka skäl att inte ta vuxna med barn i förvar.

Utskottets ställningstagande

Förutsättningarna för att hålla en asylsökande i förvar regleras i utlänningslagen. Ett barn kan enligt utlänningslagen under starkt begränsade förutsättningar tas i förvar och får inte skiljas från sin vårdnadshavare genom att denne eller barnet tas i förvar. Är det tillräckligt att barnet ställs under uppsikt får förvar inte tillgripas. Utskottet kan konstatera att det, sedan nuvarande regler gällande förvarstagning av barn infördes 1993, vid ytterst få tillfällen förekommit att barn har tagits i förvar.

Utskottet kan inte ställa sig bakom yrkanden om att en absolut tidsgräns skall införas för förvarstagande av vuxna. Utskottet beaktar därvid att ett beslut om förvar fattas av den myndighet som handlägger ärendet, och beslutet kan enligt gällande ordning överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslutet omprövas inom vissa tidsfrister, och varje ny prövning av ett beslut om förvar skall föregås av en förhandling.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 2, 2002/03:Sf239 yrkande 17, 2002/03:Sf334 yrkande 19 och 2002/03:Sf367 yrkande 22.

Mottagande av asylsökande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- asylsökandes möjligheter i mottagandet
- arbetstillstånd för asylsökande
- asylsökandes ersättningar

Jämför reservationerna 66 (fp, c), 67 (v), 68 (fp, kd, c) och 69 (mp)

Gällande ordning

Under tiden som asylansökan prövas omfattas den asylsökande av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande.

Personer som väntar på beslut om uppehållstillstånd får välja om de vill bo hos t.ex. släkt och vänner eller på någon av Migrationsverkets anläggningar. De flesta anläggningarna består av vanliga lägenheter, där de asylsökande själva sköter sitt hushåll. För asylsökande som saknar medel och bor på en av

Migrationsverkets anläggningar är bostaden kostnadsfri. Den som väljer att ordna bostad på egen hand erhåller en bostadsersättning med 500 kr per månad för ensamstående och med 1 000 kr för en familj. Till de personer som inte har egna inkomster eller tillgångar utges bidrag, s.k. dagersättning, som skall räcka till mat, kläder, telefon och andra utgifter. En ensamstående vuxen får 71 kr i dagersättning. Om den asylsökande i anslutning till ankomsten inkvarteras vid ett mottagningscenter där bl.a. mat och logi ingår, lämnas en lägre ersättning. Regeringen fastställer nivån på ersättningen.

Migrationsverket har skyldighet att erbjuda organiserad verksamhet till alla vuxna asylsökande och ungdomar över 16 år. Deltagande i verksamheten är obligatoriskt. För asylsökande som utan giltigt skäl vägrar att delta i den organiserade verksamheten skall dagersättningen reduceras. Detsamma gäller för den som håller sig undan så att asylutredningen försvåras.

I det fall en utlännning utan giltigt skäl vägrar att medverka till åtgärd som är nödvändig för att ett beslut om avvísning eller utvisning skall kunna verkställas kan Migrationsverket enligt 10 § LMA sätta ned bostadsersättning och dagersättning.

Enligt 4 kap. 3 a § UtIF är en asylsökande undantagen från skyldigheten att ha arbetstillstånd i de fall Migrationsverket bedömer att beslut i ärendet inte kan fattas inom fyra månader.

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att antalet asylsökande i Sverige har ökat under de senaste tre åren.

Jämfört med övriga EU samt Norge och Schweiz, tillhör Sverige den grupp av länder som haft en relativt sett stor ökning av antalet asylsökande under de senaste åren.

I skrivelsen anges att regeringen i november 2001 beslutade att tillsätta en utredning med uppdrag att, utifrån ett helhetsperspektiv, göra en översyn av mottagandet av och introduktionen för flyktingar. Översynen skall även omfatta systemet för statlig ersättning till kommunerna för flyktigmottagandet samt i relevanta delar mottagandet av asylsökande. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 september 2003.

Motioner

I motion 2002/03:Sf226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 3 begärs tillkännagivanden om att arbete och egenförsörjning bör vara regel i väntan på uppehållstillstånd. Om den asylsökande inte kan få ett arbete på den öppna arbetsmarknaden bör subventionerad arbetspraktik och studier kopplat direkt till yrkeslivet, varvat med språkundervisning, erbjudas.

I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att det krävs åtgärder för att förbättra mottagandet av asylsökande. Riksrevisionsverket har enligt motionärerna angett att det finns brister i form av otydliga mål med verksamheten, en svag individanpassning, undermålig svenskundervisning och möjligheten

till praktik och arbete. Attityden är enligt motionärerna omhändertagande och planering inte en verksamhet där de sökande själva är delaktiga och drivande.

Gudrun Schyman m.fl. (v) begär i motion 2002/03:Sf336 yrkande 3 ett tillkännagivande om att integrationsinsatser, såsom svenskundervisning, skall börja omedelbart då en asylsökande söker asyl i Sverige och att dessa inte bör avbrytas vid avslag hos Migrationsverket. Betyg skall ekvivaleras och nödvändig kompletterande utbildning ges utan dröjsmål.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf334 yrkande 35 ett tillkännagivande om att underlätta möjligheten för asylsökande att få arbetstillstånd.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär ett tillkännagivande i motion 2002/03:Sf4 yrkande 4 om att alla asylsökande automatisk skall ges ett arbetstillstånd. Alla som önskar skall enligt motionärerna kunna försörja sig på eget arbete.

I motion 2002/03:Sf214 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om ökat samarbete mellan kommuner och berörda myndigheter vid mottagandet av asylsökande. Byråkrati och trubbiga direktiv har gjort att samarbetet varit bristfälligt. Genom ett ökat samarbete skapas enligt motionärerna en helhetsbild i ärendet, och individen ges ökat inflytande över sin situation.

Luciano Astudillo (s) begär i motion 2002/03:Ub555 yrkande 2 ett tillkännagivande om att se över bl.a. svenskundervisningen för asylsökande som är bristfällig och dåligt planerad.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att asylsökandes bostadsersättning och dagersättning bör ses över. Ersättningarna är enligt motionärerna i dag mycket låga och stämmer inte med de faktiska kostnaderna. Det bör vidare krävas starka skäl för att reducera ersättningarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i betänkande 2001/02:SfU8 behandlat en rad liknande yrkanden om mottagandet av asylsökande. Utskottet kan nu vidhålla sin mening att de fastställda målen för migrationspolitiken innebär ett tydligt ställningstagande för att hela kedjan från mottagande av asylsökande till återvändande eller integration i Sverige skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter. Utskottet utgår från att Migrationsverket i samarbete med kommuner och andra aktörer gör sitt yttersta för att erbjuda ett värdigt mottagande för de asylsökande, där vistelsen tas till vara på ett bra sätt bl.a. vad gäller svenskundervisning. Utskottet vill peka på att Migrationsverket enligt lagen om mottagande av asylsökande skall ge den asylsökande tillfälle att delta i svenskundervisning och att detta inte är begränsat till tiden för handläggning i första instans. Vid utskottets offentliga utfrågning den 13 mars 2003 framkom att numera gäller samma läroplan för undervisningen i svenska för asylsökande som vid sfi-undervisningen. Detta innebär att planeringen av innehållet i undervisningen kan samordnas bättre och övergången underlättas. Utskottet vill i detta sammanhang poängtera vikten av att egen-

försörjning uppmuntras och att individen ges ett ökat ansvar. Om Migrationsverket bedömer att ett beslut i ett asylärende inte kan fattas inom fyra månader kan den asylsökande arbeta utan krav på arbetstillstånd. Vid utskottets utfrågning angav Migrationsverkets generaldirektör bl.a. att denna regel gällt sedan 1992 men att det ankommer på den asylsökande att finna lämpligt arbete. Hon hänvisade dock till de särskilda insatser på arbetsmarknadsområdet som beslutats om i samband med budgetbehandlingen.

I budgetpropositionen för 2003 (prop. 2002/03:1 utg.omr. 13 Arbetsmarknad, bet. 2002/03:AU1, rskr. 2002/03:78) anför regeringen när det gäller insatser för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten bland invandrare bl.a. att tidiga insatser för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för dem som nyligen kommit till Sverige är av central betydelse. AMS har tillförts extra medel och skall i samverkan med bl.a. kommunerna och Migrationsverket medverka till att nyanlända invandrades och asylsökandes kompetens tidigt tas till vara på ett sådant sätt att arbetsmarknadsinträdet effektiviseras och tidigareläggs.

I regleringsbrev för Migrationsverket för 2003 anges att i utformningen och genomförandet av verksamheten skall den asylsökandes kompetens tillvaratas så att arbetsmarknadsinträdet effektiviseras och tidigareläggs så att introduktionen i det svenska samhället underlättas vid ett eventuellt beslut om uppehållstillstånd.

Regeringen har beslutat att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar (dir. 2001:87). I direktivet anges att det behövs en samlad översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar i syfte att identifiera, analysera och förklara hinder för en effektiv och individuellt anpassad introduktion. En sådan översyn bör utgå från ett helhetsperspektiv och även omfatta systemet för statlig ersättning för flyktingmottagandet och i relevanta delar den tid en asylsökande vistas i landet och väntar på beslut i asylärendet. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 september 2003. Vidare har regeringen beslutat att en särskild utredare skall ta ställning till hur rådets direktiv om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna skall genomföras i Sverige (dir. 2003:11). Uppdraget skall redovisas senast den 31 oktober 2003.

Utskottet har i betänkande 2002/03:SfU2 uttalat att Migrationsverkets organiserade verksamhet, som syftar till att ge den asylsökande meningsfull sysselsättning medan han eller hon väntar på besked om uppehållstillstånd, skall vara av värde oavsett om personen senare kommer att få uppehållstillstånd eller inte. Vidare menade utskottet att det är viktigt att de delar av aktiviteterna som är inriktade på vistelse i Sverige utformas så att de förbereder för kommunernas introduktionsprogram.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 4, 2002/03:Sf214 yrkande 4, 2002/03:Sf226 yrkandena 3 och 4, 2002/03:Sf334 yrkande 35, 2002/03:Sf336 yrkande 3 och 2002/03:Ub555 yrkande 2.

När det gäller nivåerna på asylbidraget vill utskottet hänvisa till att det ankommer på regeringen att besluta om dessa inom ramen för anvisade medel.

Enligt lagen om mottagande av asylsökande är det möjligt för Migrationsverket att besluta om nedsatt dagersättning för vuxna asylsökande som utan giltigt skäl vägrar att delta i den organiserade sysselsättningen, t.ex. svenskundervisning, som genom att hålla sig undan försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd eller som utan giltigt skäl vägrar att medverka till verkställigheten. Nedsättningen får inte avse den del som är avsedd att täcka utgifter för egen mathållning. Beslutet kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2002/03:Sf8 yrkande 9.

Barn i asylprocessen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner om

- barn i asylutredningar
- gymnasie- och särskola för asylsökande barn och ungdomar
- fördelningen av ansvaret för asylsökande barn

Jämför reservationerna 70 (kd), 71 (mp), 72 (mp) och 73 (fp, kd, c, mp)

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att Migrationsverket och Socialstyrelsen i juni 2002 redovisade uppdraget från regeringen att gemensamt och i samråd med Integrationsverket och Barnombudsmannen förbättra mottagandet av barn från annat land som kommer till Sverige utan legal vårdnadshavare. I redovisningen anges bl.a. vikten av att ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter tydliggörs. Vidare föreslås att Migrationsverket skall träffa överenskommelser med ett mindre antal kommuner om mottagande av ensamkommande barn samt att statens ersättning skall gå till den kommun som har ansvaret. Dessa kommuner bör få full täckning för sina kostnader för alla ensamkommande barn, asylsökande såväl som inte asylsökande. Dessutom föreslås införandet av ett nytt institut, företrädare för ensamkommande barn, med större ansvar och befogenheter än dagens gode män. I övrigt redovisas förslag rörande förbättrat samarbete mellan berörda myndigheter, förbättrad statistik samt förbättrad information till landsting, kommuner och berörda myndigheter.

Förslaget till förändringar av lagstiftningen rörande företrädare för ensamkommande barn kommer att beaktas inom ramen för Justitiedepartementets utredning om förmyndare, gode män och förvaltare. En särskild utredare tillkallades i april 2002 (dir. 2002:55) med uppgift att utvärdera 1995 års förmyndarskapsreform. I utredningen rörande översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar ingår bl.a. att särskilt uppmärksamma situationen för barn som kommer till Sverige utan vårdnadshavare. Utredningen kan inom ramen för sitt direktiv komma att föreslå ytterligare åtgärder.

Motioner

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf6 yrkande 2 ett tillkännagivande om att en tidsfrist på tre månader skall gälla för handläggningen av asylansökan för ensamkommande barn. Motionärerna noterar att detta redan finns angivet i Migrationsverkets regleringsbrev men att verket också måste ges resurser så att det klarar målet.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 22 begärs ett tillkännagivande om att handläggningstiden inte bör överstiga tre månader för ensamkommande barn.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkandena 5, 13–15 begärs tillkännagivanden om att alla handläggare på Utlänningsnämnden skall ha s.k. barnkompetens, att ytterligare åtgärder bör sättas in för att göra asylprocessen mer barnvänlig, att ensamkommande barn endast skall intervjuas av personal med barnkompetens och att handläggningstiden för ensamkommande barn inte skall överstiga tre månader.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkandena 10 och 11 begärs tillkännagivanden om att särskola för asylsökande ej folkbokförda barn bör genomföras som en rättighet och att alla ungdomar i gymnasieåldern, dvs. t.o.m. det år man fyller 20 år, skall erbjudas undervisning i ordinarie gymnasieskola. Undervisningen skall kunna anpassas efter de asylsökande ungdomarnas behov och kunskapsnivå.

I motion 2002/03:Sf7 av Sten Tolgfors m.fl. (m) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om ensamkommande barn. Motionärerna efterlyser ett fungerande samarbete mellan Migrationsverket, kommuner och landsting och anser att det är regeringens ansvar att se till att dessa barn inte far illa. Finns det behov av att förtydliga eller ändra lagstiftningen för att omsorgen om de ensamkommande barnen skall kunna garanteras bör förslag läggas fram.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion 2002/03:Sf256 yrkande 8 ett tillkännagivande om att socialtjänsten bör ta hand om ensamma flyktingbarn redan vid ankomsten. Kommuner och landsting bör ges särskilda resurser att ta hand om flyktingbarn på bästa möjliga sätt.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion 2002/03:Sf6 yrkande 3 förslag till inrättande av en särskild företrädare för ensamkommande barn. Enligt motionärerna är det en akut situation, och systemet med en företrädare bör inrättas snarast enligt BO:s förslag. Företrädaren skall utses inom 24 timmar och en familjehemsplacering skall ske snabbt. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att landsting och kommun måste uppmärksammas på asylsökande barns rätt till vård och skolgång.

I motion 2002/03:Sf334 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 24 begärs att regeringen lägger fram förslag till ändring av mottagandet av ensamkommande flyktingbarn i enlighet med Migrationsverkets och Socialstyrelsens förslag.

I motion 2002/03:Sf277 av Mikael Oscarsson (kd) begärs ett tillkännagivande om att socialtjänsten skall ha det entydiga ansvaret för att ge de ensamkommande barnen bästa möjliga omhändertagande i form av boende och

särskilt stöd. Socialtjänsten måste få kompetensutveckling. Migrationsverket skall enbart utreda barnets asylskäl och barnet omgående beviljas en god man som har stor kunskap om barn i utsatta situationer.

I motion 2002/03:Sf4 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att ensam barn bör placeras i familjemiljö.

Lena Ek och Jörgen Johansson (c) begär i motion 2002/03:Sf321 ett tillkännagivande om en nationell handlingsplan för behandlingen av ensam asylsökande barn. Motionärerna menar att man måste klara ut behovet av regeländringar, myndighetsstyrning och myndighetsutövning liksom frågan om samverkan mellan olika myndigheter.

I motion 2002/03:Sf8 av Mona Jönsson m.fl. (mp) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om vikten av att socialtjänsten kopplas in i ett tidigt skede i asylutredningen. Kommuner som tar emot ett flertal ensamkommande barn borde få extra resurser.

I motion 2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 16 begärs att extra resurser måste tillföras socialtjänsten i kommuner med barnenheter.

I motion 2002/03:Sf361 av Lars Ångström och Gustav Fridolin (mp) begärs ett tillkännagivande om att ett tydligt ansvar måste finnas för de barn som vistas på flyktningmottagningar i Sverige.

I motion 2002/03:Sf375 av Maria Hassan (s) begärs ett tillkännagivande om åtgärder för att förbättra mottagandet av ensamkommande flyktningbarn. I motionen anges att många av de ensamkommande barnen har grava problem i form av ångest, stark oro och depressiva symtom. De hamnar olyckligtvis i kläm mellan Migrationsverket och socialtjänsten på grund av en otydlig ansvarsfördelning.

Utskottets ställningstagande

I början av 2001 presenterade Migrationsverket rapporten Barn i utlänningsärenden. Verket för i rapporten ett resonemang kring de åsikter som framförts i Barnombudsmannens rapport Barnets bästa i asylärenden (Barnombudsmannen 2000). I Migrationsverkets rapport lämnas förslag till åtgärder mot de problem som uppmärksammats. Som ett direkt resultat av rapporten har Migrationsverket beslutat att genomföra en utbildning om bl.a. barnkonventionen och dess betydelse i utlänningsrätten, samtalsmetodik och hur barnet påverkas av en utredningssituation. Utbildningen har tillkommit i samarbete med UNHCR, Rädda Barnen, Barnombudsmannen och Universitetet i Linköping.

Rädda Barnen har i början av året kommit med rapporten Barns egna asylskäl. I studien har undersökts i vilken utsträckning ansvariga myndigheter hör barn i asylsökande familjer, om de tar reda på om barnen har egna asylskäl, eller humanitära skäl, att få uppehållstillstånd och vilken hänsyn som har tagits till barnens egna asylskäl. Enligt rapporten finns det stora brister i hanteringen. Bland annat har endast en tredjedel av barnen i familj som åberopat egna asylskäl eller humanitära skäl fått en noggrann bedömning av skälen i

Migrationsverkets eller Utlänningsnämndens beslut. I rapporten föreslås att Migrationsverket i princip skall höra varje barn. Om ett barn inte hörs personligen måste Migrationsverket höra barnets vårdnadshavare extra noga om barnets egna asylskäl. Vidare måste Migrationsverket och Utlänningsnämnden beakta barns egna grunder för asyl och göra en noggrann bedömning av barns skäl i sina beslut. Slutligen skall asylutredningar av barn ske i barnanpassad miljö.

Vid utskottets offentliga utfrågning i mars i år anförde Migrationsverket att det finns visst fog för den kritik som framförs i Rädda Barnens rapport men påpekade att de ärenden som gått igenom är ett år gamla. Sedan dess har verket genomfört ett omfattande utbildningsprogram kring barnkonventionen för all personal. Generaldirektören angav att det alltid är föräldrarna som har det yttersta ansvaret men att barnen som huvudprincip alltid bör få komma till tals. När det gäller utbildningsinsatser har flera regioner haft fördjupningsutbildningar och inom verket har ett barnnätverk bildats. De kontorsrum där barn intervjuas har anpassats till en mer hemlik miljö. Barnombudsmannen angav vid utfrågningen att myndigheten samarbetat med Migrationsverket när det gäller bl.a. utbildningsfrågor. Syftet har varit att vidga kunskaperna om barnkonventionen och att barnen alltid måste ses som individer i asylprocessen. Barnombudsmannen påpekade också att det fortfarande finns brister, framför allt för ensamkommande barn när det gäller stödet av en god man.

Utlänningsnämnden har en särskilt utsedd handläggare som bevakar tillämpningen av barnkonventionen och den särskilda bestämmelsen om barnets bästa i utlänningslagen. Enligt Utlänningsnämnden uppmärksammas barnperspektivet i varje ärende som rör ett barn.

Enligt utskottets mening bör barnkonventionens innehåll alltid stå i blickpunkten för myndigheternas agerande i olika situationer. Det får anses särskilt betydelsefullt i asylprocessen, då de barn som kommer hit som asylsökande på olika sätt kan ha varit utsatta för svåra trauman och andra umbäranden. Utskottet kan mot bakgrund av det ovan anförda konstatera att det pågår ett väl utvecklat arbete som syftar till att sätta barn och deras särskilda behov i fokus i asylprocessen. Vidare kan utskottet konstatera att beträffande handläggningstider i barns asylärenden framgår av regleringsbrev för 2003 för Migrationsverket att särskilt stöd skall ges till s.k. ensamkommande barn och att beslut om uppehållstillstånd eller avvisning skall fattas inom tre månader. Migrationsverket har också tillförts 118 miljoner kronor 2003 för att kunna minska balansen av ärenden.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2002/03:Sf6 yrkande 2, 2002/03:Sf8 yrkande 22 och 2002/03:Sf367 yrkandena 5 och 13–15,

När det gäller barns utbildning har riksdagen vid ett flertal tillfällen tidigare avslagit motioner som rör särskola och gymnasieskola för asylsökande (senast bet. 2001/02:SfU4, rskr. 2002/03:47). Utskottet redogjorde därvid för gällande regler i bl.a. skollagen, förordningen om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl. samt specialskole-

förordningen. Utskottet uttalade att genom de nya reglerna om skolgång för asylsökande barn m.fl., som trädde i kraft den 1 januari 2002, ges dessa barn rätt att delta i bl.a. obligatorisk särskola och grundskola på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Från den 1 januari 2002 höjdes även den statliga ersättningen till kommunerna för nämnda barns skolgång. Utskottet utgick från att regeringen följer frågan om kostnadsersättningen till kommunerna. Beträffande gymnasieundervisning anförde utskottet att rätt för asylsökande m.fl. barn att delta i gymnasieundervisning gäller för dem som påbörjar sina gymnasiala studier före 18 års ålder. Ungdomar bosatta i Sverige kan påbörja gymnasieskolan fram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. I samband med införandet av rätten till gymnasieutbildning för asylsökande m.fl. barn anfördes att barnkonventionen omfattar barn upp till 18 år, varför det är rimligt att rätten till gymnasieutbildning för dessa barn bör gälla om studierna påbörjas före 18 års ålder (prop. 2000/01:115, bet. 2001/02:UbU3, rskr. 2001/02:11). Utskottet såg ingen anledning att då göra en annan bedömning och påtalade också att kommunerna även har full frihet att erbjuda även asylsökande ungdomar som fyllt 18 år gymnasieutbildning. Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker motion 2002/03:Sf8 yrkandena 10 och 11.

Ett antal motioner tar upp frågor om dels kommuners och landstings resurser och ansvar när det gäller asylsökande barn, dels de ensamkommande utländska barnens situation. Den 12 mars 2002 höll utskottet, i samband med beredningen av motioner om ensamkommande barn, en sluten utfrågning med Migrationsverket, Svenska Kommunförbundet, Socialstyrelsen och Rädda Barnen. Vid utfrågningen angavs bl.a. att de barn som kommer ofta har ett större behov av vård, stödåtgärder eller sociala insatser än tidigare och att asylutredningen i dessa fall endast utgör en mindre del. Mer än hälften av dem som då var är inskrivna hos Migrationsverket bodde i eget boende, dvs. hos släkt och vänner. Rädda Barnen förordade vid utfrågningen en ansvarsfördelning där det också i praktiken är socialtjänsten som ansvarar för omhändertagandet av barnen och Migrationsverket endast ansvarar för asylutredningen. Rädda Barnen påtalade också behovet av ett ökat samarbete mellan Migrationsverket och kommunerna. Socialstyrelsen anförde att enligt socialtjänstlagen ligger det yttersta ansvaret för barnen på kommunerna. Det är emellertid viktigt att barnets bästa tillgodoses fullt ut i det praktiska utförandet.

Våren 2002 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen vad gäller ansvar för ensamkommande barn beträffande asylfrågan, boendet och hälsan (bet. 2001/02:SfU15, rskr. 2001/02:287).

En särskild utredare tillkallades i april 2002 (dir. 2002:55) med uppgift att utvärdera 1995 års förmyndarskapsreform. I utredningen rörande översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar ingår bl.a. att särskilt uppmärksamma situationen för barn som kommer till Sverige utan vårdnadshavare. Utredningen kan inom ramen för sitt direktiv komma att föreslå ytterligare

åtgärder. I ett tilläggsdirektiv (dir. 2003:23) till utredningen anges att utredningen med förtur skall behandla frågan om det rättsliga skyddet för ensamkommande barn. Utredningen skall senast den 30 juni 2003 redovisa denna del.

Migrationsverket och Socialstyrelsen har haft i uppdrag att gemensamt och i samråd med Integrationsverket och Barnombudsmannen förbättra mottagandet av de ensamkommande barnen. Uppdraget genomfördes i samverkan med Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och andra berörda organisationer. I juni 2002 redovisade Migrationsverket och Socialstyrelsen uppdraget. I rapporten om förbättringar i mottagandet av barn från annat land som kommer till Sverige utan legal vårdnadshavare föreslås bl.a. att Migrationsverket skall träffa överenskommelser med ett mindre antal kommuner om mottagande av ensamkommande barn. Statlig ersättning utgår till den kommun som har ansvaret med full täckning för kostnader för alla ensamkommande barn, asylsökande såväl som inte asylsökande. Dessutom föreslås införandet av ett nytt institut, företrädare för ensamkommande barn, med större ansvar och befogenheter än dagens gode män. I övrigt redovisas förslag om förbättrat samarbete mellan berörda myndigheter, förbättrad statistik samt förbättrad information till landsting, kommuner och berörda myndigheter. I redovisningen anges bl.a. vikten av att ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter tydliggörs. Med anledning av redovisningen gav regeringen Migrationsverket i uppdrag att, i samarbete med Svenska Kommunförbundet, undersöka förutsättningarna för att träffa överenskommelser med kommuner om att ta emot ensamkommande barn.

I november 2002 redovisade Migrationsverket regeringsuppdraget. Av redovisningen framgår att förhandlingar pågår mellan verket och Kommunförbundet om att teckna avtal med ett femtontal kommuner. Kommunförbundet har tillfrågat ett antal kommuner, samtliga ligger i geografisk närhet till barnpsykiatrisk klinik och med tidigare erfarenhet av kontakt med ensamkommande barn. Redovisningen pekar på vikten av att bygga nätverk i syfte att få tillstånd en god samverkan mellan berörda myndigheter. De kostnadsberäkningar som redovisats analyseras för närvarande inom Regeringskansliet.

Enligt överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet skall landstingen ge asylsökande m.fl. akut sjukvård samt sådan vård som inte kan anstå. Barn och ungdomar under 18 år skall ges samma vård som barn bosatta i Sverige. Staten ersätter landstingen för den vård som ges enligt överenskommelsen. Efter uppföljning i samråd med Migrationsverket, Socialstyrelsen och Landstingsförbundet har i februari 2002 träffats en ny överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet. Den nya överenskommelsen innebär främst att statens ersättning höjts för att täcka landstingens ökade kostnader för denna vård. Vidare ersätts hälsoundersökningar/hälsosamtal i särskild ordning i syfte att fler asylsökande skall erbjudas sådan undersökning.

Utskottet utgår från att de problem som bl.a. Rädda Barnen påtalat vid utskottets utfrågning år 2002 skyndsamt rättas till. Utskottet, som förutsätter att

regeringen så snart som möjligt återkommer enligt riksdagens tidigare beslut om ansvar för ensamkommande barn beträffande asylfrågan, boendet och hälsan, avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 6, 2002/03:Sf6 yrkandena 3 och 4, 2002/03:Sf7 yrkande 7, 2002/03:Sf8 yrkande 21, 2002/03:Sf256 yrkande 8, 2002/03:Sf277, 2002/03:Sf321, 2002/03:Sf334 yrkande 24, 2002/03:Sf361, 2002/03:Sf367 yrkande 16 och 2002/03:Sf375.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)

av Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf256 yrkande 9 och avslår motion 2002/03:Sf8 yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Internationella hjälpinsatser har aldrig varit tillräckliga för flyktingar i tredje världen. Det krävs därför kraftfulla åtgärder för förebyggande av flykt och ett ökat stöd till olika FN-organ. Ett ökat stöd i närområdet får dock aldrig tas som intäkt för att bedriva en mer restriktiv asylpolitik i Sverige.

2. Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkandena 1 och 3 och avslår motion 2002/03:Sf256 yrkande 9.

Ställningstagande

De migrationspolitiska målen bör först och främst ange att verksamheten skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter. Målformuleringen att den reglerade invandringen skall upprätthållas bör utgå helt. Vidare bör Sverige i EU-sammanhang verka för att bidragen till UNHCR inte på något sätt minskar.

3. Återvandring (punkt 2)

av Sven Brus (kd), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 10 och 2002/03:Sf334 yrkande 22 samt avslår motion 2002/03:Sf8 yrkande 18.

Ställningstagande

Åtgärder för återvändande måste alltid fullt ut respektera den enskildes valfrihet. Konjunkturskäl får aldrig vara orsak till att stimulera flyktingar att återvända. Det är viktigt att seriös, generös och tidig information ges om möjligheterna till stöd vid frivillig återvandring. Studier och praktik som underlättar återkomsten till hemlandet bör uppmuntras. Återvändandeprogrammen bör förbättras och formaliseras.

4. Återvandring (punkt 2)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 18 samt avslår motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 10 och 2002/03:Sf334 yrkande 22.

Ställningstagande

Det finns ett stort behov av att hjälpa till med återuppbyggnad av exempelvis krigshärjade länder för att göra det möjligt att återvända. Det är inte humant att kräva att människor skall återvända till ett hemland där det saknas förutsättningar för ett dragligt liv.

5. En kommission för att granska flyktingpolitiken (punkt 3)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03:Sf255.

Ställningstagande

Regeringen bör tillsätta en oberoende kommission för att utvärdera den svenska flyktingpolitiken.

6. EU:s flyktingpolitik (punkt 4)

av Sven Brus (kd), Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 1, 2002/03:Sf5 yrkandena 7 och 8, 2002/03:Sf256 yrkande 12, 2002/03:Sf334 yrkandena 1 och 2, 2002/03:K432 yrkande 9 samt 2002/03:U326 yrkande 8 och avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkandena 9 och 10, 2002/03:Sf8 yrkande 12 och 2002/03:U323 yrkande 4.

Ställningstagande

Det är av mycket stor betydelse att EU får gemensamma minimiregler på det flyktingpolitiska området. EU:s flyktingpolitik bör baseras på humanitet och gemensam ansvarsfördelning, fri rörlighet inom Europa och en hög kvalitet i mottagandet. Europa bör förbli en säker fristad för offer för förföljelse. Härför krävs en rättighetsbaserad europeisk flyktingpolitik med full respekt för internationella åtaganden och med Genèvekonventionen som grund. Genom att fördela flyktingströmmar mellan de europeiska länderna tvingas alla ta ansvar. Inslaget av finansiell solidaritet i EU:s flyktingpolitik bör öka. Som ett komplement till mottagandet av flyktingar i Europa bör man på plats bekämpa orsakerna till flykt och ge stöd till grannstater. Det behövs ett gemensamt agerande i EU för att undvika och förebygga flyktingkatastrofer. Vidare bör EU göra mer inom alla relevanta politikområden, såsom bistånd, krishantering, handel, m.m., för att långsiktigt bearbeta flyktingströmmarnas orsaker.

7. EU:s flyktingpolitik (punkt 4)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf7 yrkandena 9 och 10 och 2002/03:U323 yrkande 4 samt avslår motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 1, 2002/03:Sf5 yrkandena 7 och 8, 2002/03:Sf8 yrkande 12, 2002/03:Sf256 yrkande 12, 2002/03:Sf334 yrkandena 1 och 2, 2002/03:K432 yrkande 9 och 2002/03:U326 yrkande 8.

Ställningstagande

Det är lika tragiskt som oacceptabelt att Europa alltjämt är en flyktingproducerande kontinent. Genom ett gemensamt agerande i EU kan många orsaker till tragedier och flyktingkatastrofer undvikas. Diplomatskt agerande liksom

biståndsinsatser kan via den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken fungera förebyggande. Gemensamma fredsbevarande och fredsskapande åtgärder kan hindra akuta kriser och stoppa situationer som urartar. Med hjälp av säkra zoner, s.k. safe havens, kan flyktingar i krissituationer hjälpas i närområdet.

Det är nödvändigt och naturligt med en utveckling mot gemensamma regler för flyktingpolitiken. En EU-gemensam politik för mottagande av flyktingar gör att ansvaret delas av flera länder.

Det ligger i Sveriges intresse med höga miniminivåer i EU:s gemensamma regler. Det kan innebära både att fler nuvarande EU-länder tar större ansvar för flyktingmottagande och att de nya EU-medlemmarna blir asylmottagande länder av hög kvalitet.

8. EU:s flyktingpolitik (punkt 4)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 12 och avslår motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 1, 2002/03:Sf5 yrkandena 7 och 8, 2002/03:Sf7 yrkandena 9 och 10, 2002/03:Sf256 yrkande 12, 2002/03:Sf334 yrkandena 1 och 2, 2002/03:K432 yrkande 9, 2002/03:U323 yrkande 4 och 2002/03:U326 yrkande 8.

Ställningstagande

Migrationspolitiken inom EU bör inte harmoniseras utan varje medlemsstat måste få forma sin egen migrationspolitik. Det är viktigt att Sverige i EU-samarbetet motsätter sig införandet av bestämmelser som innebär att det blir svårare för människor att röra sig inom och till EU. Sverige bör inte ge avkall på sin nationella politik till förmån för en mer restriktiv EU-politik.

9. Stöd till kandidatländer (punkt 5)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf334 yrkande 3.

Ställningstagande

Att ta emot flyktingar i enlighet med EU:s gemensamma regler kan för nya medlemsländer och kandidatländer bli en svår börda, särskilt då många av dem kommer att utgöra EU:s yttre gräns till de regioner där de största flyk-

tingströmmarna finns. Unionen bör planera för stöd efter kandidatländernas anslutning till unionen genom hjälp med att bygga upp system och kapacitet för att ta emot asylsökande. Det gäller att utbilda kompetent personal vid gränskontroller och migrationsmyndigheter och att dessa får en god skolning i hur flyktmottagning i EU-länderna förväntas gå till. Tillämpningen av minimiregler som unionen kommit överens om bör ges särskild omsorg i kandidatländerna.

10. Sveriges agerande i EU (punkt 6)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf239 yrkandena 2, 5 och 7.

Ställningstagande

Inom EU-samarbetet bör regeringen inte godta direktivförslag som i allt väsentligt saknar reellt innehåll. De direktivförslag som tillförsäkrar asylsökande och invandrare rättigheter har i många fall fått en långt utdragen behandling, och resultatet har ofta blivit urvattnat. Exempelvis när det gäller direktivet om mottagningsvillkor för asylsökande har kommissionens ursprungliga förslag berövats på allt positivt innehåll. Det är tveksamt om direktivet kommer att bidra till en märkbar förbättring av miniminivån i de stater som haft de sämsta mottagningsvilkoren. Ett antagande av direktivförslaget om skyddsgrunder, som syftar till att garantera vissa miniminivåer för skyddsregler, bör prioriteras. Regeringen bör i vissa fall använda sig av veto-rätten för att stoppa repressiva förslag inom området för asyl och immigration.

11. Arbetskraftsinvandring (punkt 7)

av Sven Brus (kd), Sten Tolgfors (m), Anita Sidén (m), Birgitta Carlsson (c), Anna Lilliehöök (m), Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Sf7 yrkande 8, 2002/03:Sf8 yrkande 4, 2002/03:Sf214 yrkande 9, 2002/03:Sf216 yrkandena 1 i denna del och 2, 2002/03:A239 yrkande 26 samt 2002/03:A320 yrkande 13 och avslår motionerna 2002/03:Sf239 yrkande 16, 2002/03:Sf248, 2002/03:Sf265 och 2002/03:Sf296.

Ställningstagande

Invandring är i grunden en stor tillgång för ett land, givet att förutsättningarna som skapas för att ta till vara möjligheter för mänsklig utveckling och ökat välstånd är tillräckligt goda.

Det finns starka skäl – både ekonomiska och mänskliga – att skapa regler som möjliggör vidgad arbetskraftsinvandring till Sverige. I dag finns regler som endast medger mycket begränsad invandring av främst utländska experter.

I en globaliserad värld är det naturligt att människor kan röra sig över nationsgränser och bygga sig en ny framtid i ett annat land än födelselandet. Ett Sverige som öppnar för arbetskraftsinvandring ger människor denna möjlighet, samtidigt som arbetskraftsinvandring skulle göra Sverige till en mer dynamisk ekonomi.

När det gäller arbetskraftsinvandring från EU-länder bör enligt vår uppfattning unionens regler om fri rörlighet få genomslag så snart som möjligt. Regeringens särskilda utredare kring dessa frågor, Berit Rollén, har nyligen överlämnat ett förslag enligt vilket Sverige skulle utnyttja de längre övergångstider som avtalen med ansökarländerna medger. Utredningen remissbehandlas för närvarande, men vår bedömning är att Sverige skall besluta om att fri rörlighet skall gälla för alla medborgare i EU från medlemskapets första dag.

Sverige kommer att behöva fler som arbetar för att klara framtidens välfärd och tillväxt. I Sverige råder redan arbetskraftsbrist, samtidigt som en mycket stor andel människor är arbetslösa, sjukskrivna eller sjukpensionerade.

Att som regeringen hänvisa till att de som står utanför arbetsmarknaden först skall få arbete innan arbetskraftsinvandring medges håller inte. Det synsättet innebär ett alldeles för statiskt synsätt på arbetsmarknaden. Framtida arbetskraftsbrist riskerar att leda till lägre tillväxt och därmed till högre arbetslöshet.

I dag står en stor andel av de nya svenskarna utanför arbetsmarknaden och många kompetens tas inte till vara. Vi anser det centralt att lyckas med integrationen, men arbetskraftsinvandring står inte emot integration. Snarare tvärtom, arbetskraftsinvandring kan bidra till tillväxt och nya arbetstillfällen. Det är vidare sannolikt att arbetskraftsinvandring, genom att den medför en ökad representation av människor med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden, kan leda till förbättrad integration av de invandrare som redan lever i Sverige.

En rad rapporter från bl.a. AMS, Kommunförbundet och Svenskt Näringsliv pekar på en kommande brist på arbetskraft. De bekräftar vår bild att dagens omfattning av arbetskraftsinvandringen är för restriktiv.

Riksdagen bör därför begära att regeringen mot bakgrund av hittillsvarande erfarenheter låter utreda hur ett vidgat regelverk för arbetskraftsinvandring skall se ut. I detta uppdrag bör ingå att se över hur socialförsäkringar, sociala förmåner och arbetsrätt skall utformas. Lön, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor får inte vara sämre för arbetskraftsinvandrare än vad som gäller för svensk arbetskraft. Sambandet med asylrätten bör också

studerar, så att den inte urholkas. Ett EU-perspektiv bör finnas i utredningens arbete.

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad i reservationen anförs om tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppdrag att utreda konsekvenser av och ta fram ett regelverk som medger vidgad arbetskraftsinvandring från länder utanför EU.

12. Arbetstillstånd efter inresa m.m. (punkt 8)

av Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 5 och 2002/03:Sf216 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Det behövs ökad flexibilitet vid beviljande av uppehållstillstånd till personer som inte har tillräckliga asylskäl men som har etablerat sig på den svenska arbetsmarknaden och klarar egen försörjning. Dessa personer bör inte avvisas eller tvingas att lämna landet. De bör i stället få chansen att söka sig en ny framtid i Sverige som arbetskraftsinvandrare. Med dagens stelbenta system kan de inte anställas utan måste resa ut ur Sverige för att söka arbetstillstånd. Personer som finns i Sverige med turistvisum och som har fått arbete skall inte heller behöva åka tillbaka till hemlandet för att ansöka om arbets- och uppehållstillstånd.

13. Handläggningstider för arbetstillstånd (punkt 9)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 5 och 2002/03:Sf367 yrkande 29.

Ställningstagande

Handläggningstiderna när det gäller uppehållstillstånd på grund av arbetsmarknadsskäl är alldeles för långa. Regeringen bör se över hur de kan förkortas.

14. Gäststuderande (punkt 10)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03:Ub486 yrkande 7.

Ställningstagande

I syfte att skapa så jämlika och bra förhållanden som möjligt för utländska studenter bör samtliga gäststuderande självklart kunna jobba extra på kvällar, helger och lov. Det kan konstateras att regeringen numera har infört undantag från kravet på arbetstillstånd för gäststuderande. Det finns exempel på studenter som efter fullföljd utbildning inte tillåts stanna och arbeta i Sverige, trots att de är mycket eftersökta av landets företag och andra arbetsgivare. De som så önskar bör därför kunna få arbetstillstånd efter avlagd examen.

15. Anhöriginvandring (punkt 11)

av Sven Brus (kd), Kalle Larsson (v), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf3 yrkande 2, 2002/03:Sf8 yrkande 13 samt 2002/03:Sf334 yrkandena 25 och 26 samt bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf8 yrkande 6 i denna del och 2002/03:Sf216 yrkande 3.

Ställningstagande

Anhöriginvandringen i Sverige och EU bör vidgas. Den s.k. sista länkenbestämmelsen bör återinföras och familjebegreppet i utlänningsärenden bör utvidgas och omfatta bl.a. äldre föräldrar. Det behövs vidare en mer flexibel lagstiftning där t.ex. antalet månader man levt eller inte levt tillsammans före eller efter uppbrottet från hemlandet inte är avgörande vid prövningen av uppehållstillstånd. Det nu antagna direktivet om familjeåterförening anger endast minimivillkor varför detta inte hindrar Sverige från att ha en generösare lagstiftning.

Regeringens långsamma beredning, när det gäller ändringar i utlänningslagen för att möjliggöra en vidgad anhöriginvandring, är oacceptabel. En proposition om invandring för anhöriga utanför kärnfamiljen grundad på Anhörigkommitténs förslag i dessa delar bör därför föreläggas riksdagen under våren.

16. Anhöriginvandring (punkt 11)

av Solveig Hellquist och Erik Ullenhag (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 1 i denna del och 2002/03:Sf216 yrkande 3 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf3 yrkande 2, 2002/03:Sf8 yrkandena 6 i denna del och 13 samt 2002/03:Sf334 yrkandena 25 och 26.

Ställningstagande

Det är en rimlig human utgångspunkt att människor skall kunna träffa en livskamrat från ett annat land och att familjer som skingrats i största möjliga mån skall kunna återförenas.

Den praxis som utvecklats efter 1996 års ändringar i utlänningslagen gör att såväl ”hushållsgemenskap” som ”beroendeförhållande” skall ha funnits i hemlandet och dessutom mycket nära i tiden i förhållande till att ansökan om anhöriginvandring sker. Antalet månader man levtt eller inte levtt tillsammans före eller efter uppbrottet från hemlandet bör inte vara avgörande för om man skall bevilja uppehållstillstånd.

På EU-nivå är det synnerligen viktigt att det kommer till stånd gemensamma minimiregler för rätt till familjeåterförening. Det är ohållbart – i ett EU med fri rörlighet – att det hos medlemsstaterna finns olika definitioner av vem som är att klassa som anhörig.

17. Direktiv om familjeåterförening (punkt 12)

av Kalle Larsson (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2002/03:Sf239 yrkande 9.

Ställningstagande

Det direktiv om familjeåterförening som man nu nått politisk enighet kring torde inte stå i överensstämmelse med de principer som tidigare fastslagits av Europeiska rådet i Tammerfors. Regeringen bör verka för en grundläggande omarbetning av direktivet.

18. Försörjningskrav (punkt 13)

av Solveig Hellquist och Erik Ullenhag (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf216 yrkande 4 och avslår motion 2002/03:Sf8 yrkande 6 i denna del.

Ställningstagande

Det behövs en betydligt mer generös lagstiftning när det gäller anhöriginvandring. För dem som inte definieras som nära släktingar och för arbetskraftsinvandrare som vill ta med sina anhöriga bör det emellertid införas ett försörjningsansvar under tre år. Människor måste i stor utsträckning själva få avgöra sin möjlighet att ensam eller tillsammans med andra ta det aktuella försörjningsansvaret. En formell förhandsprövning bör således hållas så minimal som möjligt. Regresskrav torde kunna vara en rimlig sanktion gentemot den anknytningsperson som med avsikt frånträder sitt åtagande om försörjningsansvar.

19. Försörjningskrav (punkt 13)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 6 i denna del och avslår motion 2002/03:Sf216 yrkande 4.

Ställningstagande

Det förslag som Anhörigkommittén lagt fram om att en anknytningsperson i vissa fall skall ha ett försörjningsansvar, under två års tid, för anhöriga som vill bosätta sig i Sverige bör inte införas.

20. Uppehållstillstånd efter inresa (punkt 14)

av Sven Brus (kd), Kalle Larsson (v) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf239 yrkande 12 och 2002/03:Sf334 yrkande 29.

Ställningstagande

Undantag från huvudprincipen, att uppehållstillstånd skall beviljas före inresa, bör kunna göras när utlänningen har barn i Sverige eller kvinnan i förhållan-

det väntar barn eller om sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad. Intentionerna med den lagändring som trädde i kraft 2000, att en ansökan om uppehållstillstånd skall kunna bifallas trots att den i strid mot huvudregeln ingivits medan sökanden befinner sig i Sverige, torde inte ha fått tillräckligt genomslag i praktiken. Regeringen bör därför återkomma med förslag i enlighet med det anförda.

21. Upphållstillstånd före referentens hemresa (punkt 15)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf223.

Ställningstagande

Upphållstillstånd på grund av anknytning kan i dag inte alltid ges då bägge parterna befinner sig utomlands. Detta kan skapa stora problem för personer som t.ex. arbetat utomlands. Regeringen bör därför återkomma med förslag till ändring i 2 kap. 4 § första stycket 1 UtIL så att personer som levt tillsammans utomlands kan få uppehållstillstånd beviljat före referentens hemresa.

22. DNA-analys (punkt 16)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf202.

Ställningstagande

DNA-prov bör kunna utgöra grund för familjeåterförening i de fall skriftlig dokumentation saknas eller har brister. Huvudregeln bör vara att utförande av DNA-prov medges för att fastställa grund för återförening när detta begärs av enskild person. Regeringen bör återkomma med förslag enligt det anförda.

23. Uppskjuten invandringsprövning (punkt 17)

av Sven Brus (kd), Kalle Larsson (v), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 20, 2002/03:Sf239 yrkande 11, 2002/03:Sf334 yrkande 27, 2002/03:Sf367 yrkande 19 och 2002/03:Ju249 yrkande 21.

Ställningstagande

Den tidigare lagändringen till skydd för utländska kvinnor som misshandlats av sin man under den tvååriga prövotiden begränsades till fall när det varit fråga om våld eller handlingar som innebär allvarlig kränkning. Det har varit svårt för kvinnor som lämnat sin man före tvåårstiden att bevisa att misshandel förekommit. Kvinnans situation i hemlandet har inte heller tillräckligt beaktats. Försöket att genom lagändring åstadkomma en rimligare och humanare rättstillämpning har således inte fungerat. För att komma till rätta med de fortsatta missförhållandena bör regeringen se över lagstiftning och praxis avseende anknytningsärenden där förhållandet, på grund av misshandel, upphör före tvåårstiden för den uppskjutna invandringsprövningen, och snarast återkomma med förslag som på ett bättre sätt skyddar kvinnorna.

24. Seriositetsprövning (punkt 18)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 6 i denna del.

Ställningstagande

Alla seriousnessprövningar och kränkande anknytningsutredningar bör upphöra. De regler som gäller för att ta en anhörig till Sverige bör vara samma för alla som bor i Sverige oavsett om de är EU-medborgare som flyttat till Sverige eller inte. Regeringen bör återkomma med förslag enligt det anförda.

25. Registerkontroll (punkt 19)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf334 yrkande 28, 2002/03:A242 yrkande 35 och 2002/03:Ju363 yrkande 10.

Ställningstagande

Migrationsverket bör ges rätt att vid anknytningsförfrågningar begära utdrag ur brottsregistret angående vissa typer av brott samt utföra kontroll utifrån folkbokföringsregistret samt registret om tidigare anknytningsförfrågningar för referenspersonen. På så sätt kan fastställas t.ex. hur många kvinnor en man tidigare fört in i Sverige och om referenspersonen dömts för misshandel eller övergrepp mot tidigare partner. Regeringen bör återkomma med förslag härom.

26. Fullmaktsäktenskap m.m. (punkt 20)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju249 yrkande 19 och avslår motion 2002/03:Sf299.

Ställningstagande

I dag förekommer det att en flicka i Sverige gifts bort med en man i ett annat land genom användandet av fullmakt. Eftersom äktenskapet accepteras i Sverige kan mannen flytta hit genom anhöriginvandring och flickan har då inte någon möjlighet att motsätta sig äktenskapet. Denna anhöriginvandring, på basis av ett fullmaktsäktenskap, bör förbjudas. Regeringen bör återkomma med förslag enligt det anförda.

27. Utvidgat flyktningbegrepp (punkt 21)

av Sven Brus (kd), Kalle Larsson (v), Birgitta Carlsson (c), Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 3, 2002/03:Sf5 yrkande 1 i denna del, 2002/03:Sf6 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 17, 2002/03:Sf214 yrkande 15, 2002/03:Sf228, 2002/03:Sf239 yrkande 8, 2002/03:Sf256 yrkande 2, 2002/03:Sf320, 2002/03:Sf334 yrkande 7, 2002/03:Sf367 yrkandena 17 och 18, 2002/03:L249 yrkandena 23 och 24, 2002/03:U326 yrkandena 6 och 7 samt 2002/03:U328 yrkande 17 och bifaller delvis motionerna 2002/03:Sf317 och 2002/03:Sf319 samt avslår motionerna 2002/03:Sf3 yrkande 1 och 2002/03:Sf217.

Ställningstagande

Flyktingpolitiken bör vara generös och human och flyktingbegreppet vidgas till att omfatta även förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning. Den som erkänts som flykting har en i flera avseenden förmånligare ställning än den som beviljats skydd med stöd av andra bestämmelser i utlänningslagen. Bland annat kvinnor som får uppehållstillstånd på grund av genusrelaterad förföljelse måste erhålla samma rättigheter och starka skydd som den som får uppehållstillstånd som flykting. Kvinnlig könsstympning är att betrakta som ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter och bör utgöra skäl för att erhålla flyktingstatus. Vid t.ex. risk för hedersmord, könsstympning eller homosexualitet är det inte tillräckligt att en person ges uppehållstillstånd av humanitära skäl. Svensk lagstiftning bör ändras även om det föreslagna EU-direktivet om skyddsgrunder inte antagits.

Den långsamma beredningen när det gäller att stärka skyddet för dem som riskerar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning är oacceptabel. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med förslag till nödvändiga författningsändringar. Eftersom den utredare som avses i motion 2002/03:Sf3 yrkande 1 nu utsetts, får motionsyrkandet anses tillgodosett och avstyrks.

Innan EU kan gå vidare och fastställa en gemensam asylpolitik måste man vara överens om en klar och entydig definition av begreppet flykting. I annat fall kan en person avvisas från ett EU-land men inte ett annat på grund av olika definitioner av flyktingbegreppet. Det är viktigt att kommissionens förslag om miniminormer för när medborgare i tredjeland skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd, det s.k. skyddsgrundsdirektivet, inte urholkas. Regeringen bör verka för att det snarast inom EU antas en gemensam definition av begreppet flykting. Personer som förföljs av annan än staten bör också omfattas.

Flyktorsaker som krig och inbördeskrig, odemokratiska regimer, förtryck av minoriteter, natur- och hungerkatastrofer och förtryck på grund av kön eller sexuell läggning innebär att de tidigare definitionerna i Genèvekonventionen av begreppet flykting bör utvidgas. Sverige bör verka härför i internationella sammanhang.

28. Avvisningsbeslut vid risk för tortyr (punkt 22)

av Solveig Hellquist och Erik Ullenhag (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf5 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringen bör återkomma med en samlad analys av vilka åtgärder som behövs för att Sverige inte skall fällas av FN:s kommitté mot tortyr.

29. Asylsökande från Iran (punkt 23)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:U238 yrkande 7.

Ställningstagande

Utvecklingen i Iran har inneburit en kraftig försämring när det gäller mänskliga rättigheter. Detta bör beaktas när det gäller behandlingen av iranska flyktingars möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige.

30. Inre flyktalternativ (punkt 24)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf334 yrkande 20.

Ställningstagande

Regeringen bör återkomma till riksdagen och redovisa hur den ser på frågan om asylsökande som vid avvisning från Sverige hänvisas till ett liv som internflyktingar.

31. Vidarebosättning (punkt 25)

av Sven Brus (kd), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 3 och 2002/03:Sf6 yrkande 8 samt avslår motion 2002/03:U297 yrkande 1.

Ställningstagande

För kvotflyktingar har för budgetåret 2001 anvisats medel motsvarande 1 840 personer. Enligt vad som anges i skrivelsen har endast 1 279 personer dock

överförs. Regeringen bör åter-komma med en förklaring till varför målen inte uppnåtts och i vilken omfattning medel avsatta för kvotflyktingar har täckt även annat.

32. Människosmuggling (punkt 26)

av Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 4 och 2002/03:Sf256 yrkande 14 samt avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 7 och 2002/03:Sf239 yrkande 4.

Ställningstagande

Inom EU bör arbetet fokuseras på bristerna i medlemsländernas nuvarande migrations- och asylpolitik i stället för på hur man skall bekämpa människosmuggling. Åtgärder mot smugglarna får inte användas som ett instrument för att försvåra för människor att ta sig till Europa. Skärpta och harmoniserade straff kan emellertid vara nödvändiga för att komma åt dem som bedriver människohandel. När det gäller sanktioner mot människosmugglare får sådana införas endast om ett vinstsyfte kan påvisas.

33. Människosmuggling (punkt 26)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf7 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 4, 2002/03:Sf8 yrkande 7, 2002/03:Sf239 yrkande 4 och 2002/03:Sf256 yrkande 14.

Ställningstagande

Kombinationen av organiserad brottslighet som ser stor potentiell ekonomisk lönsamhet, visumregler och sanktioner mot resebolag som inte kontrollerar pass gör att människosmugglingen ökar. Detta är av många skäl problematiskt. Människosmugglingen organiseras av kriminella ligor som är mer intresserade av ekonomisk förtjänst än flyktingars väl och ve. Människosmuggling medför inte bara problem vid asylbedömningen på grund av dokumentlöshet, den skapar också problem genom illegal arbetskraftsinvandring och sexhandel.

Förutsättningen för lönsam människosmuggling är att den är illegal och att inga andra möjligheter till migration finns. Det är detta som gör att människor är villiga att betala pengar till smugglare.

Människosmuggling är ett gissel som måste bekämpas genom bättre yttre gränskontroll och polisiära insatser mot internationella, organiserade ligor. Samtidigt skulle lagliga möjligheter till arbetskraftsinvandring minska marknaden för smuggling.

34. Människosmuggling (punkt 26)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf239 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 4, 2002/03:Sf7 yrkande 6, 2002/03:Sf8 yrkande 7 och 2002/03:Sf256 yrkande 14.

Ställningstagande

För att eliminera alla inslag som försvårar för dem som är i behov av asyl ta sig till ett EU-land bör regeringen begära omförhandlingar av direktivet och rambeslutet om straff för den som underlättar icke auktoriserad inresa eller vistelse i medlemsstat. Det är orimligt att låta medlemsstaterna själva avgöra om en humanitär klausul skall finnas eller ej.

35. Människosmuggling (punkt 26)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 7 och avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 4, 2002/03:Sf7 yrkande 6, 2002/03:Sf239 yrkande 4 och 2002/03:Sf256 yrkande 14.

Ställningstagande

Med en mer generös svensk migrationspolitik skulle människor inte behöva smugglas. Om straffen för smugglarna höjs kommer smugglingen troligen att fortsätta till högre kostnader och på farligare sätt för migranterna. Redan i dag anges i brottsbalken straff för brott mot liv och hälsa. Straffen för människosmuggling i utlänningslagen behöver därför inte höjas.

36. Dublinärenden (punkt 27)

av Sven Brus (kd), Birgitta Carlsson (c), Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 36. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 16, 2002/03:Sf256 yrkande 13, 2002/03:Sf334 yrkande 6 samt 2002/03:Sf367 yrkandena 26 och 27 samt avslår motion 2002/03:Sf239 yrkande 6.

Ställningstagande

I Dublinförordningen som ersätter Dublinkonventionen måste större utrymme ges för att av humanitära skäl, exempelvis på grund av sjukdom eller familjeanknytning, låta asylprövningen ske i Sverige, särskilt då det gäller barn. Sverige bör pröva en persons ansökan om asyl i syfte att undvika att ansökan prövas i ett land som har en striktare lagstiftning och praxis än vad Sverige har. Principen om non-refoulement måste vara absolut. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

37. Dublinärenden (punkt 27)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 37. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf239 yrkande 6 och avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 16, 2002/03:Sf256 yrkande 13, 2002/03:Sf334 yrkande 6 samt 2002/03:Sf367 yrkandena 26 och 27.

Ställningstagande

Regeringen bör verka för en omarbetning av Dublinförordningen i syfte att införa principen att den asylsökande skall kunna avgöra i vilket land han eller hon vill söka asyl.

38. Säkra länder (punkt 28)

av Sven Brus (kd), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 38. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 1 och 2002/03:Sf334 yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Asylansökningar skall prövas individuellt för den enskilde på hans eller hennes egna meriter och inte som medlem i en grupp. Alla stater kan potentiellt kränka mänskliga rättigheter och inget land kan med automatik betraktas som säkert. Det är inte otänkbart att situationer skulle kunna uppstå där människor löper fara att förlora livet eller sina mänskliga rättigheter även i Europa. En lista över säkra länder bör inte upprättas. EU-medborgares rätt att söka asyl i andra medlemsländer inskränks redan i dag genom det s.k. Aznarprotokollet. Regeringen bör därför dels verka för en ändring när det gäller Aznarprotokollet, dels verka för att begreppet säkra ursprungsländer och säkra tredjeländer inte införs inom EU.

39. Humanitära skäl (punkt 29)

av Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 39. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf256 yrkandena 3–5 och avslår motion 2002/03:Sf334 yrkande 17.

Ställningstagande

Utlänningslagstiftningen bör förändras för att möjliggöra en mer generös tolkning av begreppet humanitära skäl. Vid bedömningen av humanitära skäl bör, förutom klara medicinska vårdbehov, även vistelsetid och integration tas i beaktande. När det gäller barnärenden skall vistelsetiden tillmätas särskild betydelse. Regeringen bör återkomma med förslag till ändringar i utlänningslagen enligt det anförda.

40. Humanitära skäl (punkt 29)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 40. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf334 yrkande 17 och avslår motion 2002/03:Sf256 yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Många gånger anses allvarliga sjukdomar, psykiska trauman eller risk för konflikter inte vara tillräckliga skäl för att få uppehållstillstånd på humanitära grunder. Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över tillämpningen av bestämmelsen om uppehållstillstånd av humanitära skäl.

41. Barnets bästa (punkt 30)

av Sven Brus (kd), Birgitta Carlsson (c), Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf256 yrkande 6, 2002/03:Sf334 yrkande 23 och 2002/03:Sf367 yrkande 6.

Ställningstagande

Hänsynen till barnets bästa bör som regel gå före samhällets intresse av att reglera invandringen. Bestämmelserna om barnets bästa bör ses över så att barnkonventionen uppfylls fullt ut även vad gäller asylsökande barn. Också vid verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut bör barnets bästa observerat sättas främst.

42. Uppehållstillstånd efter viss tid (punkt 31)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf239 yrkande 13 och avslår motion 2002/03:Sf300 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Utlänningslagen bör ändras så att den som väntat längre tid än 18 månader på ett lagakraftgäande avlägsnandebeslut automatiskt beviljas permanent uppehållstillstånd, om det inte föreligger synnerliga skäl häremot. Regeringen bör återkomma med förslag härom.

43. Uppehållstillstånd vid verkställighetshinder (punkt 32)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 43. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf334 yrkande 18.

Ställningstagande

Regeringen bör lägga fram förslag till tidsgräns då uppehållstillstånd måste ges i de fall verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslutet inte kan ske på grund av att ursprungslandet inte tar emot sin medborgare.

44. Gömda personer (punkt 33)

av Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 44. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 23, 2002/03:Sf256 yrkande 20 och 2002/03:Sf367 yrkande 8.

Ställningstagande

Som en engångsåtgärd bör gömda personer beviljas amnesti. Upphållstillstånd bör kunna beviljas alla barn och deras familjer som i nuläget sedan lång tid har hållit sig gömda efter att ett avvisningsbeslut har vunnit laga kraft. Vid synnerliga skäl som allvarlig brottslighet skall undantag kunna göras.

45. Människohandel (punkt 34)

av Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 45. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf5 yrkande 5 och avslår motionerna 2002/03:Sf6 yrkande 5, 2002/03:Sf8 yrkande 8, 2002/03:Ju248 yrkande 1 och 2002/03:U328 yrkande 3.

Ställningstagande

Människohandel är en modern form av slaveri där människor hänsynslöst utnyttjas. När det gäller offer för människohandel föreslog Anhörigkommittén att det skall införas en särskild bestämmelse i utlänningslagen om att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får ges en utlänning om det med hänsyn till genomförandet av en förundersökning eller huvudförhandling i brottmål kan anses befogat. Det är angeläget att lagändringar genomförs som ger möjlighet att lagföra dem som låter människor bli handelsvaror.

46. Människohandel (punkt 34)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 46. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Ju248 yrkande 1 och avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 5, 2002/03:Sf6 yrkande 5, 2002/03:Sf8 yrkande 8 och 2002/03:U328 yrkande 3.

Ställningstagande

Snara insatser bör ske för att bekämpa människohandel. Målet bör vara att skydda och hjälpa offren, oftast kvinnor, samtidigt som de ges möjlighet att medverka till att brottsliga gärningar beivras. Det bör införas möjlighet för en kvinna som utsatts för människohandel att få stanna i Sverige under den tid som behövs för att medverka i polisutredning och domstolsförhandling.

Ett stöd riktat direkt till de utsatta kvinnorna behövs. Det bör vidare utredas hur offren kan skyddas när de återvänder hem.

47. Människohandel (punkt 34)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 47. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf6 yrkande 5 och 2002/03:U328 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 5, 2002/03:Sf8 yrkande 8 och 2002/03:Ju248 yrkande 1.

Ställningstagande

Snara insatser bör ske på olika nivåer för att bekämpa människohandel. Målet bör vara att skydda och hjälpa offren, oftast kvinnor, samtidigt som de ges möjlighet att vittna om de brottsliga handlingarna så att de s.k. beskyddarna kan åtalas och förövarna straffas. En kvinna som utsatts för människohandel måste få stanna i Sverige under den tid som en rättsprocess pågår. Ett stöd riktat direkt till de utsatta kvinnorna behövs, och genom uppsökande verksamhet bör dessa få stöd i de länder de sålts till. Det bör vidare utredas om offren kan beredas ett skydd när de återvänder hem. De kvinnor som inte kan garanteras skydd vid hemkomsten bör kunna söka asyl.

48. Människohandel (punkt 34)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 48. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 8 och avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 5, 2002/03:Sf6 yrkande 5, 2002/03:Ju248 yrkande 1 och 2002/03:U328 yrkande 3.

Ställningstagande

Alltför många av offren för människohandel, oftast kvinnor, återvänder till ren misär och utfrysning och med psykiska och kanske fysiska skador som kan ge men för livet om de inte får adekvat hjälp och stöd. Det vore därför inhumant att inte bevilja personer som är offer för människohandel permanent uppehållstillstånd.

49. Direktivförslag om människohandel (punkt 35)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 49. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf239 yrkande 10.

Ställningstagande

Syftet med förslaget till direktiv om tillfälligt uppehållstillstånd för offer för människohandel som är beredda att samarbeta med myndigheterna är enbart att underlätta myndigheternas kamp mot människohandel. I motivtexten till direktivet sägs mycket klart att förslaget inte syftar till att skydda offren. Regeringen bör inte godkänna förslaget utan grundläggande förändringar som ger uttryck för att många av dem som omfattas av direktivförslaget torde uppfylla kraven på att betraktas som konventionsflyktingar.

50. Skyddade vistelseorter (punkt 36)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 50. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf4 yrkande 2.

Ställningstagande

Särskilda enheter inom bl.a. polisen borde kunna upprättas i syfte att hjälpa och skydda illegala invandrare som t.ex. utsätts för hot från människosmugglare. Vidare bör det finnas vistelseorter med särskilt skydd för dem som upplever hot. Möjligheterna att stärka tryggheten och den rättsliga ställningen för utsatta människor som vistas i landet utan uppehållstillstånd bör undersökas.

51. Familjesplittring (punkt 37)

av Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 51. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf256 yrkande 7.

Ställningstagande

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att undvika att familjer splittras i samband med förvarstagning och verkställighet av avvisningsbeslut.

52. S.k. god man vid verkställighet (punkt 38)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 52. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf367 yrkande 25.

Ställningstagande

För att säkerställa att allt går rätt till bör en god man närvara vid alla avvisningar. Regeringen bör återkomma med förslag härom.

53. Besöksvisum (punkt 39)

av Sven Brus (kd), Kalle Larsson (v), Birgitta Carlsson (c), Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 53. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 15, 2002/03:Sf214 yrkande 3 i denna del, 2002/03:Sf216 yrkande 5, 2002/03:Sf239 yrkande 15, 2002/03:Sf334 yrkande 31 och 2002/03:Sf367 yrkande 24.

Ställningstagande

Viseringspolitiken bör förändras så att utfärdandet av besöksvisum för släktbesök kan ske enklare, snabbare och generösare. Många anhöriga, inte minst äldre föräldrar, skulle därigenom inte se sig tvingade att söka uppehållstillstånd i Sverige. Beträffande rutiner och praxis bör samma krav gälla oavsett från vilket land personen är som söker visum. Personer som bor permanent i

Sverige skall inte hindras från att få besök av sina anhöriga. Regeringen bör utfärda tydliga riktlinjer så att Migrationsverkets handläggning av visumärenden genomsyras av en inställning av humanitet och icke-diskriminering.

54. Viseringspliktiga länder (punkt 40)

av Kalle Larsson (v), Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 54. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 9, 2002/03:Sf214 yrkande 3 i denna del, 2002/03:Sf239 yrkande 14 och 2002/03:Sf256 yrkande 16.

Ställningstagande

Viseringspolitiken används i dag på ett oacceptabelt sätt och försvårar för människor med skyddsbehov att söka asyl i Europa. Visumkrav får aldrig användas som ett medel att utestänga flyktingar och andra skyddsbehövande från EU:s medlemsstaters territorium. Sverige måste aktivt verka för att korta listan över viseringspliktiga länder.

55. Norra Irak (punkt 41)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 55. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf224.

Ställningstagande

En restriktiv hållning när det gäller visum för utbytesstudier mellan Sverige och norra Irak har lett till att alla vägar är stängda. Ett utbyte skulle vara till gagn för hela regionens uppbyggnad och bör snarast möjliggöras. Kurder som lever i den autonoma zonen i norra Irak lever under ett ständigt hot från regimen i Bagdad och kan inte få tillgång till nödvändiga resedokument. FN bör därför ges möjlighet att ställa ut resehandlingar för dessa personer.

56. Visum för asylsökande och asylansökan i utlandet (punkt 42)

av Sven Brus (kd) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 56. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf334 yrkande 5 samt avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 14, 2002/03:Sf239 yrkande 18 och 2002/03:Sf367 yrkande 20.

Ställningstagande

Det går i dag inte att söka asyl från utlandet eller att få visum till Sverige för att söka asyl. Detta har till viss del medfört att alltfler människor på flykt ser sig hänvisade till illegala metoder med en växande organiserad flyktmuggling som följd. Sverige bör därför inom EU ta initiativ till att visumsystemet ses över och att möjligheten att utfärda visum för personer som vill söka asyl undersöks.

57. Visum för asylsökande och asylansökan i utlandet (punkt 42)

av Kalle Larsson (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 57. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 14, 2002/03:Sf239 yrkande 18 och 2002/03:Sf367 yrkande 20 samt avslår motion 2002/03:Sf334 yrkande 5.

Ställningstagande

Det bör införas en möjlighet för ambassader och beskickningar att utfärda visum till skyddsbehövande antingen när dessa befinner sig i hemlandet eller i tredjeland. Denna möjlighet får dock endast utgöra ett komplement till det traditionella sättet att söka asyl. Flera stater har redan infört olika varianter av denna möjlighet. Praktiska problem med ett sådant system skulle kunna vara bl.a. att det inte finns någon svensk ambassad i flyktingens hemland, risker för den asylsökande att besöka ambassaden, problem med sekretessen och frånvaro av möjlighet till advokathjälp. Systemet skulle ge personer som annars skulle utsättas för mycket grava hot till liv och frihet möjlighet att snabbt lämna ursprungsregionen eller transitländer. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag i enlighet med det anförda.

58. Handläggningstid (punkt 43)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 58. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf7 yrkandena

1–3, 2002/03:Sf264 yrkande 1 och 2002/03:Sf300 yrkande 1 samt avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 19 och 2002/03:Sf214 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringen har löpande underskattat antalet asylsökande. Handläggningstiderna i asylärenden är oacceptabelt långa. Väntetiden i första instans, Migrationsverket, skall normalt inte överstiga sex månader. En flexiblare anslagsanvändning för Migrationsverket skulle möjliggöra en långsiktig, fungerande verksamhet och kortare väntetider.

Nära 90 % av de asylsökande saknade pass 2002. Detta försvårar fastställandet av identitet och därmed möjligheterna att snabbt och korrekt bedöma en persons skyddsbehov. En förutsättning för kortare väntetider är att de som söker asyl samverkar under utredningen genom att lämna riktiga uppgifter och dokument. Människor med genuina asylskäl kan emellertid sakna pass varför innehav av identitetshandlingar inte kan vara ett orubbligt krav.

59. Handläggningstid (punkt 43)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 59. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf214 yrkande 6 samt avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkandena 1–3, 2002/03:Sf8 yrkande 19, 2002/03:Sf264 yrkande 1 och 2002/03:Sf300 yrkande 1.

Ställningstagande

En utökad handläggningstid är nödvändig ur rättssäkerhetssynpunkt och medför att handläggarna på Migrationsverket får en verklig möjlighet att utföra en bra utredning där alla olika aspekter vägs in. Regeringen bör lägga fram förslag om en bortre tidsgräns för beslut om asyl vid tolv månader från ansökningsdagen.

60. Handläggningstid (punkt 43)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 60. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 19 samt avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkandena 1–3, 2002/03:Sf214 yrkande 6, 2002/03:Sf264 yrkande 1 och 2002/03:Sf300 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är omänskligt att människor skall behöva vänta ca ett år på ett beslut i första instans. Därefter kan det ta flera år innan en person slutgiltigt får veta om han eller hon får stanna eller ej. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det nödvändigt att korta handläggningstiderna hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Regeringen bör återkomma med förslag i syfte att förkorta handläggningstiderna.

61. Asylprocessen (punkt 44)

av Sven Brus (kd), Kalle Larsson (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 61. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf233, 2002/03:Sf334 yrkandena 8, 12–14 och 16, 2002/03:Sf367 yrkandena 21 och 23, 2002/03:A242 yrkande 36 och 2002/03:Ju363 yrkande 11 samt avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkande 4, 2002/03:Sf363 och 2002/03:A270 yrkande 3.

Ställningstagande

En rad förbättringar krävs för att stärka den asylsökandes ställning i asylprocessen. Bland annat bör det finnas möjlighet att få rättshjälp även vid s.k. Dublinärenden. Asylsökandes hälsoproblem, fysiska såväl som psykiska, måste uppmärksammas mer och i ett tidigare skede. Det måste också tas större hänsyn till psykologers, psykiatrikers och kuratorers intyg. Vidare bör en auktoriserad tolk alltid användas och om så önskas en tolk av samma kön som asylsökanden. Migrationsverkets bruk av språktester bör upphöra i avvaktan på den pågående översynen av dessa. Personal som handlägger ärenden om avvisning där kvinnan kommit till Sverige för att leva med en man men där förhållandet upphört bör ha specialkompetens. Generellt bör kompetensen vid utlänningsmyndigheterna och beslutsunderlaget om situationen i hemländerna för homosexuella respektive för kvinnor ses över. När det gäller landinformation bör denna inhämtas från flera olika källor i landet och utifrån så bred basis som möjligt. Regeringen bör se över dessa frågor och vid behov återkomma till riksdagen med förslag. Även praxis vid utfärdande av främlingspass bör ses över, särskilt när det gäller kurder från norra Irak.

62. Asylprocessen (punkt 44)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 62. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf7 yrkande 4 samt avslår motionerna 2002/03:Sf233, 2002/03:Sf334 yrkandena 8, 12–14 och 16, 2002/03:Sf363, 2002/03:Sf367 yrkandena 21 och 23, 2002/03:A242 yrkande 36, 2002/03:A270 yrkande 3 och 2002/03:Ju363 yrkande 11.

Ställningstagande

Migrationsverkets agerande vid avvísningar måste vara oklanderligt för att verket skall åtnjuta förtroende. Gränslinjen mellan Migrationsverket och polisen måste bli tydligare. Regeringen bör återkomma med förslag härom.

63. Instansordning (punkt 45)

av Sven Brus (kd), Sten Tolgfors (m), Anita Sidén (m), Birgitta Carlsson (c), Anna Lilliehöök (m), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 63. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 2, 2002/03:Sf6 yrkande 1 och 2002/03:Sf7 yrkande 11 samt avslår motion 2002/03:Sf239 yrkande 19.

Ställningstagande

För att bibehålla tilltron till flyktingpolitiken krävs att bedömningen i utlänningsärenden sker på ett rättssäkert sätt. Regeringen har nu beslutat om direktiv för en parlamentarisk kommitté att göra en översyn av utlänningslagstiftningen. Kommitténs arbete måste ske skyndsamt så att riksdagens beslut om en ny instans- och processordning så snart möjligt kan genomföras. Det är viktigt att de problem Lagrådet påtalade i samband med lagrådsremissen om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden därvid beaktas. Innan en ny instansordning kan sjösättas måste det stå klart att den nya processen är juridiskt hållbar. En ny instansordning måste bygga på ett tvåpartsförfarande med ökad möjlighet till muntlig förhandling och med överprövning i de allmänna förvaltningsdomstolarna.

64. Instansordning (punkt 45)

av Kalle Larsson (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 64. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf239 yrkande 19 samt avslår motionerna 2002/03:Sf5 yrkande 2, 2002/03:Sf6 yrkande 1 och 2002/03:Sf7 yrkande 11.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att vid en ny instansordning i utlänningsärenden frångå regleringen i 9 § förvaltningsprocesslagen och i stället införa en ovillkorlig rätt till muntlig förhandling i asylärenden hos länsrätt när yrkande härom framställs av den asylsökande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

65. Förvar (punkt 46)

av Sven Brus (kd), Kalle Larsson (v), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 65. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 2, 2002/03:Sf239 yrkande 17, 2002/03:Sf334 yrkande 19 och 2002/03:Sf367 yrkande 22.

Ställningstagande

Att beröva en människa friheten är en ur integritetssynpunkt oerhört ingripande åtgärd. Den nuvarande regleringen i utlänningslagen ger tillämpande myndigheter stort utrymme för bedömningar. För att ta någon i förvar bör det föreligga synnerliga skäl. Förvarstagande bör således ske endast i undantagsfall och det måste finnas en tidsbegränsning. Den asylsökande bör få besked om hur länge hon eller han kan komma att frihetsberövas. Mycket starka skäl finns för att inte ta vuxna med barn i förvar, och kvinnor skall erbjudas förvar avskilt från män. Alternativa former till förvarstagning bör utredas och prövas. Regeringen bör utreda frågan om tidsbegränsning och alternativa förvarsformer och därefter återkomma med förslag enligt det anförda.

66. Mottagande av asylsökande (punkt 47)

av Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 66. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf214 yrkande 4 och 2002/03:Sf226 yrkandena 3 i denna del och 4 samt avslår motionerna 2002/03:Sf336 yrkande 3 och 2002/03:Ub555 yrkande 2.

Ställningstagande

Omfattande åtgärder krävs för att förbättra mottagandet av asylsökande, som idag har brister i form av otydliga mål med verksamheten, en svag individan-

passning, undermålig svenskundervisning och få möjligheter till praktik och arbete. Arbete och egenförsörjning bör vara regel för asylsökande som väntar på beslut om uppehållstillstånd. Om den asylsökande inte kan få ett arbete på den öppna arbetsmarknaden bör subventionerad arbetspraktik och studier kopplade direkt till yrkeslivet, varvat med språkundervisning, erbjudas. Verksamheten måste präglas av att de sökande själva är delaktiga och drivande. Byråkrati och trubbiga direktiv har gjort att samarbetet mellan kommuner och berörda myndigheter varit bristfälligt. Genom ett ökat samarbete skapas en helhetsbild i ärendet, och individen ges ett ökat inflytande över sin situation.

67. Mottagande av asylsökande (punkt 47)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 67. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf336 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03:Sf214 yrkande 4, 2002/03:Sf226 yrkandena 3 i denna del och 4 samt 2002/03:Ub555 yrkande 2.

Ställningstagande

Integrationsinsatser, såsom svenskundervisning, skall börja omedelbart då en asylsökande söker asyl i Sverige. Dessa insatser bör inte avbrytas vid ett beslut av Migrationsverket om avslag på ansökan om uppehållstillstånd. Vidare bör betyg ekvivaleras och nödvändig kompletterande utbildning erbjudas den asylsökande utan dröjsmål.

68. Arbetstillstånd för asylsökande (punkt 48)

av Sven Brus (kd), Birgitta Carlsson (c), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 68. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 4, 2002/03:Sf226 yrkande 3 i denna del och 2002/03:Sf334 yrkande 35.

Ställningstagande

Möjligheten för asylsökande att få arbetstillstånd bör underlättas. Alla asylsökande som önskar försörja sig på eget arbete bör kunna få ett arbetstillstånd.

69. Ersättningar (punkt 49)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 69. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkande 9.

Ställningstagande

Asylsökandes bostadsersättning och dagersättning är i dag mycket låga och stämmer inte med de faktiska kostnaderna. Det bör också krävas starka skäl för att reducera ersättningarna. Regeringen bör se över reglerna för reduktion av ersättningarna och nivån på dessa.

70. Barn i asylutredningar (punkt 50)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 70. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf6 yrkande 2 samt avslår motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 22 och 2002/03:Sf367 yrkandena 5 och 13–15.

Ställningstagande

I dag är handläggningstiderna för asylansökningar långa. Detta drabbar inte bara vuxna asylsökande utan även barn. Även om det understryks att barnen skall ha förtur i hanteringen kan det ta upp till åtta månader innan ett barn får ett första beslut från Migrationsverket. Regeringen har nu i regleringsbrev för Migrationsverket angett att handläggningen av asylansökan för ensamkommande barn inte bör överstiga tre månader. Det är dock av största vikt att Migrationsverket nu även får resurser för att leva upp till detta mål.

71. Barn i asylutredningar (punkt 50)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 71. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf8 yrkande 22 och 2002/03:Sf367 yrkandena 5 och 13–15 samt avslår motion 2002/03:Sf6 yrkande 2.

Ställningstagande

Trots att Migrationsverket vidtagit åtgärder för att stärka barnkompetensen bland sin anställda fungerar det fortfarande inte tillfredsställande. Alla hand-

läggare, inte bara särskilt utsedda, vid verket och Utlänningsnämnden bör vidareutbildas och ges särskild barnkompetens. Asylprocessen behöver göras mer barnvänlig och samtliga ensamkommande barn intervjuas av personal som har särskild kompetens att tala med barn. De ensamkommande barnen måste i första hand behandlas som barn och inte som asylsökande. De bör när de kommer till Sverige genast beviljas en god man eller särskild företrädare som har kunskap om barn i utsatta situationer. För ensamkommande barn bör handläggningstiden inte överstiga tre månader. Dessa asylärenden måste ha högsta prioritet.

72. Särskola och gymnasieskola (punkt 51)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 72. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:Sf8 yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Särskola för asylsökande ej folkbokförda barn bör genomföras som en rättighet. Vidare bör alla asylsökande ungdomar i gymnasieåldern, dvs. t.o.m. det år de fyller 20 år, erbjudas undervisning i ordinarie gymnasieskola. Undervisningen skall kunna anpassas efter de asylsökande ungdomarnas behov och kunskapsnivå.

73. Ansvar för asylsökande barn m.m. (punkt 52)

av Sven Brus (kd), Birgitta Carlsson (c), Mona Jönsson (mp), Solveig Hellquist (fp) och Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 52 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 73. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Sf4 yrkande 6, 2002/03:Sf6 yrkandena 3 och 4, 2002/03:Sf8 yrkande 21, 2002/03:Sf256 yrkande 8, 2002/03:Sf277, 2002/03:Sf321, 2002/03:Sf334 yrkande 24 och 2002/03:Sf367 yrkande 16 samt avslår motionerna 2002/03:Sf7 yrkande 7, 2002/03:Sf361 och 2002/03:Sf375.

Ställningstagande

När det gäller asylsökande barn i familj och ensamkommande barn är det helt avgörande att det finns ett fungerande samarbete mellan Migrationsverket, kommuner och landsting. Kommuner och landsting bör uppmärksammas på

asylsökande barns rätt till skolgång och vård. De måste också ges särskilda resurser att ta hand om barnen på bästa möjliga sätt.

Socialtjänsten bör ha det entydiga ansvaret för de ensamkommande barnen redan vid ankomsten och bör ges möjlighet till särskild kompetensutveckling härför. Barnen måste få bästa möjliga omhändertagande i form av boende och särskilt stöd. En särskild företrädare bör utses inom 24 timmar enligt BO:s förslag. I vissa fall kan en familjehemsplacering vara det bästa för barnen. Migrationsverket bör endast ha ansvar för att utreda barnens asylskäl.

Våren 2002 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen vad gäller ansvar för ensamkommande barn beträffande asylfrågan, boendet och hälsan. Vid utskottets utfrågning den 13 mars i år angav Migrationsverket och Svenska Kommunförbundet att man för närvarande avvaktar besked från regeringen beträffande de avtal som avses slutas mellan Migrationsverket och ett antal kommuner om mottagande av ensamkommande barn.

Regeringen bör snarast återkomma med förslag till ändring av mottagandet av asylsökande barn enligt vad som anförts och vad gäller ensamkommande barn i enlighet med Migrationsverkets och Socialstyrelsens förslag.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilka punkter i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Humanitära skäl m.m. (punkterna 29, 30, 31, 45 och 52)

av Sten Tolgfors, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m).

Ensamkommande barn

Det råder oklarhet kring ansvaret för de barn som anländer ensamma till Sverige. Vi efterlyser därför ett fungerande samarbete mellan Migrationsverket, kommuner och landsting. Ytterst är det dock regeringens ansvar att se till att dessa barn inte far illa och att de ges samma möjligheter till utbildning och vård som andra barn. Vi förväntar oss förslag från regeringen för det fall att det finns behov av att förtydliga eller ändra lagstiftningen, så att omsorgen om de ensamkommande barnen skall kunna garanteras.

Översyn av utlänningslagen

Vi har hävdat och sedermera fått regeringens stöd för att en ny instansordning kräver en förändrad utlänningslag.

En del av utlänningslagen som behöver ses över inför en ny instansordning är regleringen av humanitära skäl. Lagen är oklar om vilka skäl det är frågan om.

Det bör vidare ses över hur FN:s barnkonvention får genomslag i hanteringen av asylärenden.

Länderkunskapen finns inom Migrationsverket, som även fattar beslut som första instans i asylärenden. I andra instans kommer Migrationsverket i en ny instansordning att vara part i målet. Tillgång till kunskap och underlag riskerar därmed att bli ojämnt mellan parterna. En lösning som skulle kunna prövas är om länderunderlag kan tas fram av en från parterna skild, särskild verksamhet.

Regeringen har inte gjort någon bedömning av hur handläggningstiderna kommer att förändras med ny instansordning. Eftersom en ny instans läggs till instansordningen kan tidsutdräkten i utlänningsärenden förväntas öka enligt Lagrådet. Resurserna för hantering av utlänningsärenden kan bedömas behöva öka.

I lagöversynen bör också uppmärksammas hur nya ansökningar från personer som fått avslag på tidigare asylansökningar skall hanteras. Utgångspunkten skall vara att asylärenden prövas en gång, men att utrymme för undantagssituationer måste finnas i lagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2002/03:28

Regeringen har till riksdagen överlämnat skrivelse 2002/03:28 Migration och asylpolitik.

Följdmotioner

2002/03:Sf3 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättande av en särskild utredare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framläggande av en proposition grundad på Anhörigkommitténs betänkande.

2002/03:Sf4 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Sveriges hävdande av en generös och humanistisk asylpolitik i EU:s beslutsfattande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om undersökning av möjligheterna att stärka tryggheten och den rättsliga ställningen för utsatta människor som vistas i landet utan uppehållstillstånd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flyktingstatus för personer förföljda på grund av kön eller sexuell läggning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om automatiskt arbetstillstånd åt alla asylsökande under handläggningstiden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad flexibilitet vid beviljande av uppehållstillstånd till personer utan tillräckliga asylskäl som har etablerat sig på arbetsmarknaden och klarar egen försörjning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att placera ensamkommande barn i familjemiljö.

2002/03:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den långsamma beredningen av förslaget om en vidgad anhöriginvandring är oacceptabel

samt att regeringen snarast bör tillsätta den tidigare utlovade utredningen om att vidga flyktbegreppet till att omfatta förföljelse på grund av kön och sexuell läggning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att utlännings- och medborgarskapsärenden, med beaktande av Lagrådets synpunkter från oktober 2002, snarast skall överflyttas från Utlänningsnämnden till förvaltningsdomstolar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om s.k. kvotflyktingar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot människosmuggling.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om offer för människohandel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall återkomma till riksdagen med en samlad analys av vilka åtgärder som behöver vidtas för att Sverige inte i framtiden skall fällas av FN:s kommitté mot tortyr.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en human gemensam europeisk flyktingpolitik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige skall vara ett flyktingpolitiskt föredöme inom EU.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att aktivt verka för att korta listan över viseringspliktiga länder.

2002/03:Sf6 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en ny processordning i utlänningsärenden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handläggningen av asylansökan för ensamkommande barn.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett förslag till inrättandet av en särskild företrädare för ensamkommande barn.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att landsting och kommun på lämpligt sätt måste uppmärksammas på asylsökande barns obestridliga rätt till vård och skolgång.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag som motverkar handel med människor, i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättandet av en utredare som har till uppgift att stärka skyddet för dem som riskerar förföljelse på grund av sexuell läggning och/eller kön, samt att se över beslutsunderlag och kompetens hos invandringsmyndigheterna.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om kvotflyktingar bör förtydligas.

2002/03:SF7 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till åtgärder om hur pass- och dokumentlöshet skall motverkas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om åtgärder för att korta väntetiderna vid asylprövning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om flexiblare anslagsanvändning för Migrationsverket.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Migrationsverkets agerande vid avvisning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om åtgärder för att motverka människosmuggling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ensamkommande barn.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetskraftsinvandring.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av gemensamma minimiregler inom EU vad gäller asylärenden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gemensamt agerande i EU för att undvika och förebygga flyktingkatastrofer och för att arbeta fredsskapande och fredsbevarande.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rättssäker bedömning i utlänningsärenden.

2002/03:SF8 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av de migrationspolitiska målen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förvar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om UNHCR.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning gällande arbetskraftsinvandring.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handläggningstiderna vad gäller uppehållstillstånd på grund av arbetsmarknadsskäl.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anhöriginvandring.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om människosmuggling.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om människohandel.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av bostadsersättning och dagersättning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gymnasieskolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om harmoniseringen av migrationspolitiken inom EU.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa generösare regler vad gäller familjeåterförening.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att införa ett s.k. humanitärt visum.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besök i Sverige.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Dublinkonventionen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om övriga skyddsgrunder.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återvändande.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att korta handläggningstiderna hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av förändringen av skyddet för kvinnor i anknytningsärenden.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att socialtjänsten kopplas in i ett tidigt skede.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handläggningstiden inte bör överstiga tre månader för ensamkommande barn.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge gömda barn och deras familjer amnesti.

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:Sf202 av Sten Tolgfors och Henrik von Sydow (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att DNA-prov skall kunna utgöra grund för familjeåterförening, i fall där skriftlig dokumentation saknas eller har brister.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att huvudregeln bör vara att utförande av DNA-prov medges, för att fastställa grund för återförening, när detta begärs av enskild person.

2002/03:Sf214 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för humanare visumregler.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat samarbete mellan kommuner och berörda myndigheter vid mottagandet av asylsökande och flyktingar.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en bortre tidsgräns för beslut om asyl vid tolv månader från ansökningsdagen.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett regelverk som underlättar för arbetskraftsinvandring.
15. Riksdagen begär hos regeringen en översyn av könsbestämmelsen i utlänningslagen (1989:529) i enlighet med vad i motionen anförs.

2002/03:Sf216 av Bo Könberg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öppna Sverige för arbetskraftsinvandring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som klarlägger behoven av vilka förändringar i regelverket som krävs för att möjliggöra en mer omfattande arbetskraftsinvandring.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en flexiblare lagstiftning i Sverige och EU när det gäller anhöriginvandring.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett försörjningsansvar för anhöriginvandring som går utanför den invandring som i dag sker på denna grund.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en enklare, snabbare och mer generös besöksviseringspolitik.

2002/03:Sf217 av Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främlingspass.

2002/03:Sf223 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i 2 kap. 4 § 1 utlänningslagen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:Sf224 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om visum för utbytesstudenter från irakiska Kurdistan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utställning av resehandlingar.

2002/03:Sf226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbete och egenförsörjning för nyanlända asylsökande och invandrare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra mottagandet av asylsökande.

2002/03:Sf228 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen omgående tillsätter en utredning om nödvändiga författningsändringar för en utvidgad tolkning av Genèvekonventionen.

2002/03:Sf233 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i regleringsbrev till Migrationsverket bör uppmärksamma de risker som kurdiska flyktingar utsätts för i kontakter med den irakiska ambassaden angående upprättande av giltiga resehandlingar.

2002/03:Sf239 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inte bör godta direktivförslag som i likhet med det som behandlar mottagningsvillkoren för asylsökande i allt väsentligt saknar reellt innehåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör begära omförhandlingar av direktivet och rambeslutet om straff för den som underlättar icke auktoriserad inresa eller vistelse i medlemsstat för att eliminera alla inslag som försvårar för dem som är i behov av asyl att ta sig till ett EU-land.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör använda sin vetorätt mot ytterligare represiva förslag inom området för asyl och immigration innan direktivförslag som syftar till att garantera vissa miniminivåer för skyddsregler och mottagningsvillkor antagits.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen vid förhandlingarna om Dublinförordningen

- kraftfullt bör verka för principen att den asylsökande skall avgöra i vilket land han eller hon vill söka asyl.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkor för regeringens stöd för förslaget till direktiv om mottagningsvillkor för asylsökande.
  8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inte bör godta några inskränkningar i skyddet för flyktingar och andra skyddsökande i det direktivförslag kommissionen lade fram den 12 september 2001 om miniminormer för när medborgare i tredjeland skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd.
  9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om grundläggande omarbetning av familjeåterföreningsdirektivet för att bringa det i överensstämmelse med de principer som fastslogs av Europeiska rådet i Tammerfors 1999.
  10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar i förslaget till direktiv om tillfälligt uppehållstillstånd för offer för människohandel som är beredda att samarbeta med myndigheterna.
  11. Riksdagen beslutar om en översyn av 2 kap. 4 § utlänningslagen.
  12. Riksdagen begär förslag hos regeringen om sådan ändring i 2 kap. 5 § andra stycket utlänningslagen att intentionerna i lagändringen 2000 får genomslag i praktiken.
  13. Riksdagen beslutar om sådan ändring av utlänningslagen att den som väntat längre tid än 18 månader på ett lagakraftätagande avlägsnandebeslut automatiskt beviljas permanent uppehållstillstånd om det inte föreligger synnerliga skäl häremot.
  14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för en förkortning av listan över visumpfiktiga länder och att visumkrav inte används som medel att utestänga flyktingar och andra skyddsbehövande från EU:s medlemsstaters territorium.
  15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utfärda tydliga riktlinjer för Migrationsverket att dess handläggning av visumärenden skall genomsyras av en inställning av humanitet och icke-diskriminering.
  16. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning om behovet av en framtida arbetskraftsinvandring och hur denna lämpligen bör regleras.
  17. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att se över 6 kap. 2 och 4 §§ utlänningslagen i enlighet med vad i motionen anförs.

18. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att lägga fram förslag om en procedur för att söka asylvisum.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ovillkorlig rätt till muntlig förhandling i länsrätten i asylärenden.

2002/03:Sf248 av Henrik von Sydow (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en ny immigrationspolitik.

2002/03:Sf255 av Gustav Fridolin (mp):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en kommission om flyktingpolitiken i enlighet med intentionerna i motionen.

2002/03:Sf256 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att värna asylrätten i Sverige och Europa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett vidgat flyktingbegrepp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förändring av utlänningslagstiftningen för att möjliggöra en mer generös tolkning av begreppet humanitära skäl.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vid bedömning av humanitära skäl skall, förutom klara medicinska vårdbehov, även vistelsetid samt integration tas i beaktande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att integration och vistelsetid skall tillmätas särskild betydelse i barnärenden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över bestämmelserna om barnets bästa så att barnkonventionen uppfylls fullt ut även vad gäller asylsökanden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att undvika att familjer splittras i samband med förvarstagning och verkställighet av avvisning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omhändertagande av asylsökande barn.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för förebyggande av flykt och återvändande.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att all återvändandepolitik fullt ut måste respektera den enskildes valfrihet och att konjunkturskäl aldrig får vara orsak till att stimulera flyktingar att återvända.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att samordna EU:s medlemsstaters minimi-ansvar på det flyktingpolitiska området.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara drivande för att Dublin II inte medför de brister som den nuvarande Dublinkonventionen har.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den enda rätta vägen att bekämpa människosmuggling är att tillämpa en mer human europeisk flyktingpolitik.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att aktivt verka för att korta listan av viseringspliktiga länder.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att som en unik engångsåtgärd bevilja gömda flyktingar amnesti.

2002/03:Sf264 av Per Bill m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kortare handläggningstider i asylprocessen.

2002/03:Sf265 av Per Bill (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att möjliggöra en svensk motsvarighet till Green Card.

2002/03:Sf277 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förbättra stödet till ensamma flyktingbarn.

2002/03:Sf296 av Anna Grönlund (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att göra Norrbotten till försökslän för arbetskraftsinvandring.

2002/03:Sf299 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att se över frågan om skenäktenskap och dess följder.

2002/03:Sf300 av Mauricio Rojas m.fl. (fp, m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om väntetiden i asylprocessen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om automatiskt uppehållstillstånd då normalväntetiden sex månader i första instans överskrids.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om automatiskt uppehållstillstånd när ettårsgränsen för den totala asylprocessen överskrids.

2002/03:Sf317 av Ulf Holm m.fl. (mp, s, fp, v, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra en ändring i utlänningslagen så att förföljelse på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet ger flyktingstatus enligt Genèvekonventionen.

2002/03:Sf319 av Hillevi Larsson och Börje Vestlund (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flyktingstatus för homosexuella införs i 2 § flyktinglagen.

2002/03:Sf320 av Lena Ek och Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning för att klargöra rättsläget vad gäller förföljelse på grund av kön som kriterium vid asylansökan.

2002/03:Sf321 av Lena Ek och Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationell handlingsplan för behandlingen av ensamma asylsökande barn.

2002/03:Sf334 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en mer generös och rättighetsbaserad europeisk flyktingpolitik med full respekt för internationella åtaganden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka inslaget av finansiell solidaritet i EU:s flyktingpolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hjälpa kandidatländerna att bygga upp system och kapacitet för att ta emot och hantera asylsökande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör ta initiativ till att visumsystemet ses över samt till en undersökning av hur "nödvisum" till asylsökande skulle fungera.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om problemet med Dublinkonventionen och principen om non-refoulement.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snarast utarbeta en gemensam definition av flyktingbegreppet inom EU.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet att få rättshjälp vid "Dublinärende".
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lista över "säkra länder" ej skall upprättas.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU-medborgares rätt att söka asyl.
12. Riksdagen begär att regeringen utreder frågan om asylsökandes rätt till auktoriserad tolk och/eller översättare, i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen begär att regeringen utreder Migrationsverkets bruk av språktester.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om psykologers, psykiatrikers och kuratorers intyg.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kompetensen vid invandringsmyndigheterna och beslutsunderlaget om situationen i hemländerna för homosexuella respektive för kvinnor ses över.
17. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att se över tillämpningen av 2 kap. 3 § första stycket 5 utlänningslagen om "humanitära skäl", i enlighet med vad som anförs i motionen.
18. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en faktisk tidsgräns avseende verkställighetshinder för utvisningsbeslut, i enlighet med vad som anförs i motionen.
19. Riksdagen begär att regeringen utreder frågan om tidsbegränsning m.m. avseende förvarstagande, i enlighet med vad som anförs i motionen.
20. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett klargörande om hur Sverige ser på asylsökande som vid utvisning hänvisas till ett liv som internflykting, i enlighet med vad som anförs i motionen.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förbättrat och formaliserat återvändandeprogram.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnperspektivet vid utvisning och avvisning samt att barnets bästa oreserverat skall sättas främst i utlänningsärenden.
24. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av mottagandet av ensamkommande flyktingbarn, i enlighet med vad som anförs i motionen.
25. Riksdagen beslutar återinföra sista länken-bestämmelsen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett vidgat familjebegrepp i utlänningsärenden.
27. Riksdagen begär att regeringen ser över lagstiftning och praxis avseende anknytningsärenden där förhållandet, på grund av misshandel, upphör före tvåårstiden för den uppskjutna invandringsprövningen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontroll och information i anknytningsärenden.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undantag från huvudprincipen, att uppehållstillstånd skall beviljas före inresa, skall göras när utlänningen har barn i Sverige eller kvinnan i förhållandet väntar barn eller om sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rutiner och praxis vid svenska ambassader avseende besöksvisum.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta möjligheten för asylsökande att få arbetstillstånd.

2002/03:Sf336 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att integrationsinsatser skall börja omedelbart då en asylsökande söker asyl i Sverige och att dessa inte avbryts vid avslag hos Migrationsverket.

2002/03:Sf361 av Lars Ångström och Gustav Fridolin (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett tydligt ansvar måste finnas för de barn som vistas på flyktingmottagningar i Sverige.

2002/03:Sf363 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den första intervjun vid asylansökan.

2002/03:Sf367 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla handläggarna på Utlänningsnämnden skall ha en s.k. barnkompetens.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnkonventionens portalparagraf skall prioriteras framför samhällsintresset av en reglerad invandring.
8. Riksdagen begär att regeringen beviljar en engångsamnesti för alla barn och deras familjer som lever gömda i Sverige.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ytterligare åtgärder sätts in för att göra asylprocessen mer barnvänlig.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ensamkommande barn endast skall intervjuas av personal med barnkompetens.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att för ensamkommande barn skall handläggningstiden inte överstiga tre månader.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om extra resurser till socialtjänsten i kommuner med barnenheter.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bestämmelsen om övriga skyddsbehövande skall användas i betydligt mer generös utsträckning än tidigare.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att könsstympning skall utgöra skäl för att erhålla flyktingskap.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyddet för de kvinnor och barn som lever i Sverige på grund av anknytning skall stärkas.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över förslaget angående ett s.k. humanitärt visum.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvaliteten på landinformation.
22. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att införa en bortre tidsgräns för förvarstagande.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av tolk.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mer generös linje när det gäller utfärdandet av besöksvisum.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att god man skall närvara vid avvisning.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att principen om non-refoulement skall vara absolut.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall tillämpa en mer generös tolkning av Dublin-konventionen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förkorta handläggningstiderna för arbetstillstånd.

2002/03:Sf375 av Maria Hassan (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra mottagandet av ensamkommande flyktingbarn.

2002/03:K432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för ökad solidaritet och öppenhet gentemot omvärlden genom den gemensamma asyl- och flyktingpolitiken samt utvecklings- och biståndspolitiken.

2002/03:Ju248 av Catharina Elmsäter-Svärd (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att de utsatta kvinnorna borde få tillfälliga uppehållstillstånd för att säkerställa att offren kan vittna om smugglarnas brottsliga handlingar.

2002/03:Ju249 av Johan Linander m.fl. (c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anhöriginvandring på bas av fullmaktsäktenskap skall förbjudas.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över reglerna om uppehållstillstånd för misshandlade kvinnor.

2002/03:Ju363 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Migrationsverket rätt att i polisregistret kontrollera män som för in en kvinna till Sverige.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialkompetens hos personal som skall handlägga utvisningsärenden av kvinnor som kommit till Sverige för att leva med en man, vilka trots anmälan om misshandel utsätts för utvisningshot.

2002/03:L249 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den svenska flyktingpolitiken rörande förföljda homosexuella, bisexuella och transpersoner.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen,

2002/03:U238 av Lars Ohly m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att händelserna i Iran sedan våren år 2000 innebär en kraftig försämring när det gäller mänskliga rättigheter och att den svenska regeringen beaktar detta när det gäller behandlingen av iranska flyktingars möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige.

2002/03:U297 av Lotta N Hedström (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av särskild afghansk flyktingkvot.

2002/03:U323 av Bo Lundgren m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU:s flyktingpolitik skall baseras på humanitet och gemensam ansvarsfördelning.

2002/03:U326 av Maud Olofsson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en klar och entydig definition på flykting, immigrant, asylsökande och tvångsflyttande bidrar till en rättvis och koherent politik.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Genèvekonventionen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är viktigt att Europa förblir en säker fristad för offer för förföljelse och att Europa erbjuder skydd för människor som har fått sina mänskliga rättigheter kränkta.

2002/03:U328 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om temporära uppehållstillstånd och riktat stöd till de genom trafficking utsatta kvinnorna.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen och praxis innebär ett reellt skydd för den som söker asyl på grund av förföljelse på grund av kön.

2002/03:Ub486 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utländska studenters möjlighet att få arbetstillstånd.

2002/03:Ub555 av Luciano Astudillo (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översynen av mottagandet av och introduktionen för flyktingar.

2002/03:A239 av Margareta Andersson m.fl. (c):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om regelverk för en mer generös arbetskraftsinvandring.

2002/03:A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Migrationsverket rätt att i polisregistret kontrollera män som för in kvinnor till Sverige.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialkompetens hos personal som skall handlägga utvisningsärenden av kvinnor som kommit till Sverige för att leva med en man, vilka trots anmälan om misshandel utsätts för utvisningshot.

2002/03:A270 av Hillevi Larsson (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att alla utländska medborgare som kommer hit som au pair skall få information på ett språk de förstår från Migrationsverket om sina rättigheter.

2002/03:A320 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetskraftsinvandring.

BILAGA 2

Offentlig utfrågning om Migration och asylpolitik

Datum: torsdagen den 13 mars 2003

Tid: 09.00–12.00

Lokal: andrakammarsalen

Program:

Inledning

Socialförsäkringsutskottets ordförande Tomas Eneroth

Vilka söker asyl i Sverige?

Lena Häll Eriksson, generaldirektör, Migrationsverket

Charles Westin, professor, Centrum för invandringsforskning (Ceifo) vid
Stockholms Universitet

Hur tas de asylsökande emot?

Lena Häll Eriksson, generaldirektör, Migrationsverket

Kent Andersson, kommunalråd, Malmö stad

Per Östberg, chef för invandraravdelningen, Sundsvalls kommun

Följande myndigheter och organisationer deltog vid utfrågningen:

Migrationsverket

Lena Häll Eriksson

Torsten Torstensson

Anna Wessel

Jan Larsheim

Clas Lind

Kjell Ekfeldt

Centrum för invandringsforskning (Ceifo)

Charles Westin

Malmö Stad

Kent Andersson

Sundsvalls kommun

Per Östberg

Saleh Dirawi

Utrikesdepartementet, enheten för migration och asylpolitik

Nils Eliasson

Christina Sandqvist
 Björn Berselius
 Tommy Arwitz
Utlänningsnämnden
 Håkan Sandesjö
Barnombudsmannen
 Lena Nyberg
Rikspolisstyrelsen
 Per Löwenberg
 Hans Rosenqvist
 Kenneth Edholt
Svenska Kommunförbundet,
 Qaisar Mahmood
Utredningen om mottagande av och introduktion för flyktingar
 Birgitta Ornbrant
 Wiwi Samuelsson
Svenska Röda Korset
 Brita Sydhoff
 Rickard Olseke
 Eva Ulfvebrand
Svenska flyktingrådet
 Maria Appelqvist
Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar,
 Anders Sundquist
 Maja Rajs Lundström
 Bo Johansson
Sveriges Kristna Råd
 Misha Jaksic
 Margareta Björn
Caritas
 George Joseph
FARR, Flyktinggruppernas och asylkommittéernas Riksråd,
 Michael Williams
 Sanna Vestin

Inledning

Ordföranden Tomas Eneroth (s): Hjärtligt välkomna hit till socialförsäkringsutskottets utfrågning om asyl- och migrationspolitik. Särskilt välkomna hit till riksdagen och andrakammarsalen är förstås de inbjudna talarna och andra inbjudna gäster.

Det är socialförsäkringsutskottet som är ansvarigt i riksdagen för asyl- och migrationsfrågorna. Det är ju ett ständigt aktuellt och omdebatterat område både i den politiska debatten och i medierna och bland allmänheten. Kanske är det just därför som det är angeläget för oss att öka våra kunskaper om det

aktuella läget men också faktiskt att avslöja en del myter som förekommer i debatten om asyl- och migrationspolitiken. Jag tror också att det är viktigt att ha en sådan här utfrågning för att kunna bedöma förutsättningarna för framtida förändringar i politiken. Vi vet alla att det pågår debatter om ny instans- och processordning och andra förändringar. Då är det viktigt att vi får den avstämning som en utfrågning kan innebära.

I socialförsäkringsutskottet håller vi just nu på att behandla regeringens skrivelse om migrations- och asylnpolitik. Det är högaktuellt för oss att få en uppdaterad information om läget inför utskottsbehandlingen.

Vi har valt att dela in utfrågningen i två delar. Vi inleder med att fokusera på vilka det är som kommer till Sverige, men också vilka som kommer till vår omvärld och hur strömningarna och rörelserna faktiskt ser ut. Jag tror att det är viktigt att vi gör internationella jämförelser och att vi får en bild av vilka skäl man anför i sina asylsökningar och hur många som faktiskt får uppehållstillstånd. Till vår hjälp i den diskussionen har vi dels Migrationsverkets generaldirektör Lena Häll Eriksson och också Charles Westin, som är professor vid Stockholms universitet och arbetar vid Centrum för invandringsforskning.

Den andra delen handlar om själva mottagandet, och då inte minst om kommunernas planeringsförutsättningar. Det är en fråga som har varit högaktuell det senaste året och som jag tror att det finns skäl för oss att belysa. Där ger vi också generaldirektören för Migrationsverket, Lena Häll Eriksson, en möjlighet att inleda. Därefter får en företrädare för Malmö kommun, Kent Andersson, som är kommunalråd där, och dessutom Per Östberg, som är chef för invandraravdelningen i Sundsvalls kommun, möjlighet att ge sina perspektiv och sin bild av kommunernas planeringsförutsättningar.

Frågor till talarna och till inbjudna gäster och företrädare för organisationer och myndigheter ställs i första hand av utskottets ledamöter, men givetvis finns det också möjlighet för er andra att begära ordet och ställa frågor i mån av tid.

Det här är en utfrågning som sänds direkt i TV. Den sänds dessutom på webb-TV. Går man in på www.riksdagen.se kan man säkert se oss även där. Vi kommer att ha stenografer som dokumenterar utfrågningen. Vad vi säger kommer att finnas med i riksdagens handlingar.

Vi kommer att ha en liten paus om fem minuter mellan de båda avdelningarna. Jag beräknar att den kommer att vara ungefär vid kl. 10.30. Ambitionen är att hela utfrågningen avslutas ungefär kl. 11.50. Klockan tolv har vi en aktuell debatt i kammaren som jag vet att många är engagerade i och vill delta i eller lyssna på. Av det skälet avslutar vi utfrågningen ungefär tio i tolv.

Varmt välkomna allihop! Med denna korta inledning tänkte jag ge ordet till Lena Häll Eriksson. Varsågod!

Vilka söker asyl i Sverige?

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Tack, herr ordförande! En kraftig ökning av antalet asylsökande de senaste tre åren har ställt stora krav på svenska migrationsmyndigheter och kommuner. Regeringen har dock ökat

anslagen till Migrationsverket, och vi har anställt mer personal. 25 % av vår personal är anställd under det senaste året. En sådan kraftig ökning av arbetsstyrkan tar mycket tid och kraft. Därför är jag särskilt glad över att vi hela tiden har lyckats erbjuda alla asylsökande ett rimligt boende och försörjning.

Jag är också väldigt stolt över att vi förra året klarade av att fatta hela 27 000 beslut i asylärenden mot bara 16 500 året innan. Det är en mycket kraftig ökning av vår kapacitet. Men tyvärr räcker inte detta goda resultat för att nå regeringens mål för handläggningstider i asylärenden.

Den stora rekryteringsomgång som jag nämnde påbörjades 2001 och accelererade förra året. Den gör att vi ändå kan se ljuset i tunneln det här året, om nu inte antalet asylsökande fortsätter att öka. Jag vill passa på att nämna att högen med öppna ärenden för första gången på flera år sjönk lite grann i februari. Låt oss hoppas att det är ett trendbrott – men det vågar jag inte vara säker på förrän jag har sett några månader till. Men jag blev oerhört glad över de siffrorna. Vi har hittills i år gjort ett gigantiskt jobb och fattat över 5 000 beslut i asylärenden på två månader.

Under förra året genomförde vi en stor satsning på kompetensutveckling både på bredden och på djupet. All personal – och då talar jag om 2 700 personer – har till exempel fått en dags förvaltningsjuridisk utbildning. Många har ju det sedan tidigare, men den typen av utbildning behöver upprepas, och kunskaperna behöver aktualiseras. Vi har samordnat våra introduktionsutbildningar i regionerna så att vi ger alla samma introduktion. Hundratals handläggare och beslutsfattare har fått fördjupningsutbildning inom flera sakområden, till exempel om barnkonventionen och om att utreda barn, om kvinnor och om att utreda kvinnors asylskäl samt om tortyrskador. Vi har haft intervjueteknik och samtalsmetodik på schemat, liksom väldigt mycket annat utvecklingsarbete inom ärendeprövningen. Det här är en utbildningsatsning som kommer att fortsätta. Vi har startat Migrationsverkets högskola – det vi kallar migrationsprogrammet. Utbildningspaketet kommer att fortsätta för all personal.

Exempel på utvecklingsarbete är helt nya sätt att jobba med ärenden, där advokater spelar en aktivare roll än i dag. Kvalitetssäkring och bättre styrning genom en mer enhetlig organisation är ett annat exempel. Alla dessa insatser tillsammans med löpande uppdateringar av länderkunskap och annan omvärldsbevakning tror och förutser vi kommer att leda till en smidigare och ännu bättre handläggning och prövning av både asylärenden och andra tillståndsärenden. Detta kan vi se resultatet av i och med att vi har fått upp produktionssiffrorna till en så bra nivå.

Ökningen av antalet asylärenden gör att vi inom kort kommer att öppna två nya transitenheter. Vi har tre i dag – i Malmö, Mölndal och Stockholm – och vi öppnar nu en i Norrköping och en i Gävle. Det gör att det blir fler enheter som tar emot asylansökningar och gör den första utredningen av asylärenden. Det här kommer på sikt att ytterligare förbättra situationen både för de sökande och för personalen, som får en rimligare arbetssituation.

Som jag nämnde inledningsvis är det många som söker asyl i Sverige. Förra året kom det drygt 33 000 personer, 10 000 fler än året innan. Den ovanliga ökningen vi har sett de senaste åren är inte kopplad till något krig eller någon akut kris i vårt närområde, som under Bosnien- eller Balkankrigen. De konflikter som finns i bakgrunden är Tjetjenien och Västbanken/Gaza, men det är inte lika stora konflikter som då. Trafiken över Öresundsbron och det faktum att vi öppnade våra gränser mot Schengenområdet är nog de tydligaste skälen till att vi har en ökning av sökande i Sverige.

(Bild 1) Detta mönster är däremot inte typiskt för Europa. Några länder hade en klar minskning av antalet asylsökande förra året. För hela EU var antalet sökande i stort sett oförändrat. De röda pilarna visar de länder som har haft en minskning, och de blå pilarna visar länder där antalet asylsökande ökar. Ni kan se att Sverige är det land som har den kraftigaste ökningen procentuellt, om man bortser från Finland. Finland hade en mycket låg nivå när man fick en kraftig inströmning av 1 600 romer från Östeuropa. Det slog igenom högt om man ser till procent, men ni ser att det är ganska låga tal det handlar om.

Länder som har stora minskningar är Danmark, Nederländerna och Spanien. Siffrorna talar för sig själva. Det är intressant att se att inströmningen till EU:s länder – listan innehåller också några länder som inte är EU-länder, nämligen Schweiz och Norge – inte har ökat eller minskat. Den ligger på en ganska konstant nivå. Så var det 2000 också. Det sker alltså omfördelningar inom och mellan EU:s medlemsstater. Det är intressant och kan väcka en del frågor.

Förra året kom de flesta asylsökande till Sverige fortfarande från Irak och Jugoslavien – det som då hette Förbundsrepubliken Jugoslavien men nu heter någonting annat. Det kom drygt 5 000 personer från vardera landet. De senaste åren har vi märkt en tydlig ökning av sökande från länder i forna Sovjetunionen. De sökande som kommer därifrån åberopar en mängd olika skäl, till exempel att de saknar skydd från staten mot trakasserier eller att de förföljs av maffian.

Sökande från afrikanska länder har också ökat. Exempel på länder i Afrika som inströmningen ökar ifrån är Burundi och Somalia. Där åberopar man framför allt motsättningar mellan etniska grupper eller klaner. Andra länder är Nigeria, där man hänvisar till religiösa motsättningar, och Algeriet, där man hänvisar till islamiskt förtryck. Från Libyen har vi också haft ökad inströmning. Där åberopar man rädsla för regimen sedan man deltagit i aktioner som varit negativa till Qadhafi. Eritreaner uppger att de har deserterat och riskerar hårda straff vid återkomst till hemlandet.

Vi kan också konstatera att kandidatländer till EU fortfarande genererar många asylsökande till Sverige. Det är mycket ovanligt att några av dem har asylskäl. Det är många som tillhör den romska minoriteten, och deras skäl för att söka asyl är att de hoppas på ett bättre liv än det de har i dag i de forna östeuropeiska länderna. Man talar alltså om arbete och bostad som skäl till att man söker asyl.

(Bild 2) På den här overheadbilden ser ni de tendenser jag pratar om. Det är en kraftig ökning från före detta Sovjetunionen och från Jugoslavien, där det ju inte pågår någon konflikt längre. Från kandidatländerna i Östeuropa är det framför allt romerna. Vi ser en liten minskning från Mellanöstern och en ökning från Afrika. Tendenserna är väldigt tydliga. Av de 33 000 personer som sökte asyl förra året var majoriteten män och pojkar. 37 % var kvinnor, och knappt en tredjedel var minderåriga under 18 år. Det handlar då framför allt om barn i familj. 550 minderåriga sökte asyl utan att ha sin vårdnadshavare med sig, även om många kom i sällskap med släktingar eller landsmän.

Vi prövar naturligtvis varje asylärende för sig, oavsett varifrån människor kommer. Det gäller även ogrundade ansökningar, även om vi där satsar på en snabb utredning för att om möjligt minska belastningen i vårt system och få tid för andra sökande, vars skäl behöver prövas grundligt. Den totala ökningen av antalet sökande, liksom ökningen av antalet ogrundade ansökningar, har påskyndat vår satsning på att utreda ärenden så tidigt som möjligt. Vi har tillfört nya resurser till inledningskedet av asylprocessen. Förra året avgjordes 33 % av alla asylärenden inom tre månader. Det är så kallade korta ärenden.

Det är intressant och glädjande att handläggningstiderna trots den stora inströmningen inte har ökat vare sig hos oss eller hos Utlänningsnämnden. Vi klarade 77 % av alla ärenden inom tio månader. På den nivån har vi legat de senaste åren. Så trots den stora ökningen och all kraft som har gått åt till att bygga ut systemet håller vi ställningarna. Vi skulle naturligtvis vilja komma ännu längre när det gäller handläggningstiderna.

Sedan 1999 har vi ansvaret för att personer som får avvisningsbeslut lämnar landet. Vi tycker att det är rätt ordning att vi har ansvar för det. Vi lyckas motivera många att åka hem utan att ta till tvångsåtgärder, men det är ett tungt arbete eftersom de flesta sökande saknar rese- och identitetshandlingar. Vi behöver ofta den sökandes aktiva samverkan för att ambassaden ska utfärda nya handlingar. Förra året var det 88 % av dem som sökte asyl som saknade handlingar. I dag är det flera tusen som är inskrivna hos oss med lagakraftvunna avvisningsbeslut, men där vårt återvändandearbete drar ut på tiden, liksom polisens arbete gör i de fall vi har överlämnat ärenden till dem. Det beror väldigt ofta på bristen på handlingar, men det beror också på att vissa hemländer vägrar ta tillbaka sina medborgare.

(Bild 3) Jag har en bild som visar på vilka grunder människor fick uppehållstillstånd förra året. Vi avgjorde 27 000 asylärenden, som jag sade tidigare. Bara 5 500 hade sådana skäl som ger uppehållstillstånd. De flesta fick uppehållstillstånd av humanitära skäl. Det är den gula delen av staplarna. 900 ansågs ha skyddsbehov. Det är det röda fältet på staplarna. Det blå fältet längst ned är de som har asylskäl, alltså skäl enligt flyktingkonventionen. Det ljusblå fältet är kvotflyktingarna.

Som ni ser är det en väldigt liten andel som har asylskäl i konventionens mening. Merparten får uppehållstillstånd på humanitära grunder. Med "humanitära skäl" avses här i allmänhet politiskt humanitära skäl. Det handlar

alltså inte om sjukdom eller liknande. Däremot får till exempel alla irakier från Bagdadkontrollerat område uppehållstillstånd av politiskt humanitära skäl.

Helt nyligen presenterade Rädda Barnen en rapport där man har tittat på 87 minderårigas ärenden och hur deras asylskäl hade utretts av myndigheterna. I den rapporten kritiseras våra utredningar för att alltför få barn har blivit hörda. Nu talar vi inte om ensamkommande barn utan om barn i familj. Alltför få har blivit hörda om sina egna skäl. Den kritiken har Rädda Barnen ett visst fog för. Förra året genomförde vi emellertid, som jag sade tidigare, ett utbildningsprogram om barnkonventionen för all personal. Vi genomförde även annan utbildning med inriktning på barnärenden. Därför är jag förhoppningsfull och övertygad om att alla barn som kan och vill bli hörda nu blir det. De ärenden som Rädda Barnen har tittat på är ett år gamla. Nu har vi fått en annan ordning.

När det gäller barn måste man dock komma ihåg att det alltid är föräldrarna som har det yttersta ansvaret. Om inte föräldrarna vill att barnen ska höras kan vi inte kräva det. Det kan också vara en förklaring till att inte tillräckligt många barn anses bli hörda. Föräldrarnas mening har varit en annan. Det tycker jag också är viktigt att notera i sammanhanget.

Ordföranden: Tack för det. Vi går direkt vidare till Charles Westin. Sedan finns möjlighet att ställa frågor med anledning av Lenas och Charles anföran- den, både till talarna och till andra inbjudna, och att komma med reflexioner om det som har sagts. Varsågod, Charles Westin från Stockholms universitet.

Charles Westin (Ceifo): Tack, herr ordförande. Jag blev ombedd att ge forskningsperspektiv i dag. Jag var lite osäker över vad det innebär. Rent allmänt kan man säga att forskares frågor inte nödvändigtvis är de frågor som politiker ställer. Forskare är ofta intresserade av de större sammanhangen, av längre tidsperioder och teoretiska aspekter. Jag ska inte gå in på teori här, men jag vill ge en viss överblick tidsmässigt.

Under andra världskriget och tiden strax därefter tog Sverige emot hundratusentals flyktingar från grannländerna. Det känner vi alla väl till. Men vi tog inte emot flyktingar från Jugoslavien, som också i allra högsta grad var indraget i andra världskriget, eller från Grekland, Nordafrika eller Vietnam, som alla var krigsskådeplatser under andra världskriget.

Under det kalla kriget fram till 1970-talet tog Sverige emot kvotflyktingar genom samarbete med FN, men under vissa perioder – Ungern 1956, Polen och Tjeckoslovakien 1968–1969 – kom det flyktingar i lite större mängder. Vad vi inte tänker på är att det under hela perioden från andra världskriget fram till 1970-talet också kom flyktingar som arbetskraftsinvandrare från Jugoslavien och Grekland. De behövde inte ansöka om asyl utan kom som arbetare, rekryterade av den svenska industrin. Att de var flyktingar uppmärksammades inte.

I och med att arbetskraftsinvandringen upphörde kom allt större fokus att riktas just mot flyktinginvandringen och flyktingskälerna, eftersom detta var det sätt på vilket man kunde komma in i Sverige. Samma sak gällde andra länder

i Västeuropa. De införde ungefär samtidigt samma förändring av arbetskraftsinvandringen, som upphörde då. Under 1970-talet kom utökade kvoter av indier från Östafrika, som jag själv har studerat. 1973 kom det många chilennare, och den invandringen fortsatte sedan. Det kom syrianer, assyrier och under slutet av 1970-talet vietnameser, kurder och in på 1980-talet iranier. Att jag nämner just dessa grupper beror på att de har varit föremål för forskning. Vi vet lite grann om hur det gick, för de har varit tillräckligt länge i Sverige. Forskare vet inte så mycket om vad som har hänt med till exempel de irakier som har kommit något av de senaste åren. Det har gått för kort tid.

Sammanfattningsvis kan man säga att globaliseringen har förändrat hela situationen. Hela världen har blivit grannländer på sätt och vis – som Danmark, Norge, Finland och Baltikum var under andra världskriget.

Jag vill också fästa uppmärksamhet på att de kvotflyktingar som Sverige tog emot under 1950-, 1960- och 1970-talen var ganska få. Det var inga större grupper. Men när det gällde exempelvis romer från Östeuropa och indier från Östafrika gick Sverige in för att satsa på grupper – individer och familjer – som på något sätt var handikappade. Kanske fanns det någon förståndshandikappad eller fysiskt handikappad person i familjen, eller så var det stora familjer. Skälet till att Sverige gjorde på det viset var att andra mottagande länder hade en mer krass syn. Man ville ha folk med utbildning eller pengar. Sverige anförde ett slags humanitär och humanistisk grundsyn som jag tycker är värd att uppmärksamma och som det är viktigt att vi håller fast vid.

De stora flyktingsskarorna i världen finns förstås i Afrika och Asien, i tredje världen. Det handlar om miljontals människor i länder som Pakistan, Iran, Tanzania och så vidare. Flyktingströmmarna mot västvärlden är i det perspektivet små, nästan försumbara. Ändå lägger vi givetvis stor vikt vid det som händer i vårt eget land och i Europa. Ur forskningsperspektiv, bland forskare, har dock de globala strömmarna i Afrika och Asien rönt mest uppmärksamhet.

Om vi tar det land i Europa som i dag har största antalet asylsökande – jag såg på Lenas siffror att det var Storbritannien – finner vi att det är en ganska ny företeelse. Storbritannien har visserligen under lång tid varit ett invandringsland, men det har varit fråga om postkolonial invandring. Det har handlat om folk från före detta kolonier, inte flyktingar från Irak eller Afghanistan.

I Storbritannien verkar man nu vara lite vilsen. Man söker efter förebilder och modeller och tittar bland annat just på Sverige eftersom man uppfattar att vi i Sverige har lång erfarenhet av flyktingmottagning. Det vi gör här är alltså viktigt och kan också påverka vad som sker i andra länder inom EU och i vårt grannskap.

Jag var nyligen på en konferens om migrations- och integrationsfrågor i Sydney. Under en lunch frågade en svensk ambassadtjänsteman vad jag ansåg om den australiska flyktingpolitiken. Jag kände inte till den så väldigt väl men sade att den är väldigt tuff, och att det är den i Europa och Sverige också. Det är tuffa beslut som måste fattas. Han blev lite konfunderad, funderade en kort stund och sade sedan att han inte höll med mig. Jag pratade vidare om detta

med honom och därefter med australier. Ni känner säkert redan till att Australien har en mycket tuff politik på så sätt att man i princip internerar asylsökande, och de har inga rättigheter. En del kritiker menar att det som pågår där nästan är ett brott mot mänskliga rättigheter.

Med detta vill jag säga att bara för att Australien missköter sig stort i det här fallet betyder det inte att vi ska slå oss till ro och tycka att det är bra här. Vi måste fortsätta att vara kritiska och uppmärksamma det som inte har fungerat bra. Det är glädjande att höra att framsteg nu görs när det gäller långa handläggningstider. Det är mycket positivt. De väldigt långa handläggningstiderna har varit en black om foten just med tanke på hur individer mår.

När det gäller en del av den forskning som bedrivits kring flyktingfrågor i Sverige kan man grovt säga att det finns en inriktning på juridiska frågor i ett internationellt sammanhang, alltså hur man ska utforma regler och system för att kunna hantera flyktingkriser i världen. Bland annat bedrivs sådant arbete vid Wallenberginstitutet i Lund, och av jurister och statsvetare.

En annan inriktning är mera politisk. Man söker hållbara lösningar i framför allt tredje världen för hur man ska hantera flyktingfrågorna. En stor del av forskningsintresset är också riktat mot medicinska frågor, hälsofrågor, psykologiska frågor när det gäller flyktingkriser i tredje världen. Det handlar om hur man ska undsätta svältande barn och kvinnor, motverka epidemier och få fram hjälp i rimlig omfattning. Det handlar bland annat om logistik.

Men det finns också en medicinsk, psykiatrisk, psykologisk dimension, eftersom många flyktingar och asylsökande i dag har drabbats av psykiska trauman genom tortyr, politiskt våld och krigserfarenheter. I Sverige har vi behandlingsenheter som bland annat Röda Korset står för, och vi har också CTD vid Karolinska Institutet, som både forskar om och verkar för rehabilitering.

Det är viktigt att komma ihåg att kraven och skälen för att få uppehållstillstånd har skärpts, eller tolkningen av vad som gäller har skärpts, vilket nog är ganska klart åtminstone om man ser tillbaka till 80-talet. Det innebär att en större andel av dem som kommer hit också har traumatiska erfarenheter. Det i sin tur har visat sig vara problematiskt när det sedan gäller integrationen.

Det är också viktigt att påpeka att trauma, krigserfarenheter, tortyr inte är det enda problematiska i sammanhanget. Det är inte den enda förklaringen, utan det spelar också stor roll för hur människor med sådana erfarenheter kan komma in i samhället. Arbetslöshet, diskriminering och rasism bidrar i allra högsta grad till att förstärka och ytterligare försvåra integrationen.

Det handlar om ett komplext sammanhang. Jag tror att forskningen nu framför allt uppmärksammar barnens situation. Det gäller inte bara de ensamkommande flyktingbarnen, utan också de barn som växer upp i familjer där föräldrarna inte mår bra efter trauman och uteslutningsprocesser i samhället. Forskare vid min institution, bland annat psykologen Vysse Linde, bedriver studier kring detta.

Ordföranden: Vi tackar för detta. Det finns givetvis möjlighet att ställa frågor såväl till Charles Westin som till Lena Häll Eriksson och övriga inbjudna gäster.

Vice ordföranden, Sven Brus (kd): Ordförande! Lena Häll Eriksson har fokuserat på en av de centrala frågorna i den flyktingpolitiska debatten, nämligen handläggnings tiderna i asylärenden. Under en debatt i höstas aktualiserade vi det krav som Rädda Barnen hade fört fram när det gäller de ensamkommande barnen och menade att dessa barn borde garanteras en handläggningstid på högst tre månader. Verkligheten pekade då mot att handläggningstiden låg på mellan åtta och nio månader, vilket naturligtvis är helt oacceptabelt. Kravet skulle också skrivas in i utlänningslagen, men i avvaktan på det har ministern – berättade han alldeles före jul – skrivit in i Migrationsverkets regleringsbrev att dessa barn ska garanteras högst tre månaders handläggningstid.

Jag skulle vilja fråga generaldirektören, Lena Häll Eriksson, vilka möjligheter det finns för verket att komma ned till denna handläggningstid. Det är ett tufft beting, men jag förutsätter att Migrationsverket naturligtvis gör allt som är möjligt för att leva upp till det tuffa kravet. Jag vill gärna be generaldirektören kommentera frågan om de ensamkommande barnen och handläggningstiden på tre månader.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: För det första tycker vi att det är väldigt bra att vi har fått ett så tydligt mål för handläggningstider när det gäller just gruppen ensamkommande barn.

För det andra har vi satsat på att utbilda särskilda barnhandläggare så att varje region, varje asylenhet, nu har särskilda barnhandläggare som utreder bland annat de ensamkommande barnen, men som självklart också kan göra utredningar med barn i familj. Det är en kraftsamling på just den ärendekategorin.

För det tredje förändrar vi vårt arbetssätt. Tidigare har utredningarna av de ensamkommande barnen i hög grad varit inriktade på att hitta föräldrarna, vilket man börjat med redan i inledningsskedet. Och att hitta föräldrarna kan ta lång tid. Man gör det i allmänhet, men det kan ta väldigt lång tid. Nu får vi i stället vända på hela arbetssättet och göra en ordentlig utredning av asylskälen. Om vi då konstaterar att det finns asylskäl blir det ett uppehållstillstånd. Kan vi konstatera att det inte finns det blir det ett avslag. Därefter påbörjar arbetet med att hitta föräldrarna. Alltså först beslut i ärendet, och sedan i steg två återföreningsproblematiken. Det tror vi ska vara sättet att nå målet för handläggningstiderna.

När det gäller återföreningsarbetet kan det komma att bli så att kommunerna – i samverkan med oss – får bidra till att hitta föräldrarna till de barn som får uppehållstillstånd.

Anne-Marie Ekström (fp): Charles Westin nämnde att när arbetskraftsinvandringen upphörde sökte fler personer asyl. Likaså nämnde Lena Häll Eriksson att många av dem som kommer hit i dag saknar asylskäl. De kommer hit för att få arbete och bostad.

Jag tror inte att de är lycksökare, som medarbetare på Migrationsverket kallar dem, men när man av olika skäl inte kan försörja sig och sin familj gör man allt för att hitta en utväg. Då är ett alternativ att komma hit som arbetskraftsinvandrare, naturligtvis utan att urholka asylrätten.

Jag skulle därför vilja fråga Lena Häll Eriksson om hon tror att antalet asylsökande skulle påverkas om det fanns möjlighet att komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Nej skulle mitt korta svar kunna vara, men jag ska motivera det också. Nej, jag tror inte det eftersom det inte är utbytbar. Det handlar inte om samma människor. I så fall beror det också på hur möjligheten att invandra som arbetskraft kommer att se ut.

De grupper jag nämnde tidigare var från Östeuropa, och de säger att de kommer till Sverige just för att de vill ha arbete och bostad. Det är människor med låg eller ingen utbildning alls. De skulle i så fall bara kunna gå in på arbetsmarknaden i arbeten som kräver icke-kvalificerad arbetskraft. Det är i och för sig arbetsmarknadsmyndigheternas sak att bedöma behovet av arbetskraft, och vilken typ av kompetens som behövs, men min bedömning är att vi inte behöver den typen av arbetskraft. Vi behöver framför allt kvalificerat och utbildat folk.

Den arbetskraftsinvandring vi har i dag, som inte är så liten, är framför allt i den senare kategorin. Det är fråga om kvalificerad arbetskraft: läkare, sjuksköterskor, specialister på tekniska områden och så vidare. Därför tror jag inte att en ökad arbetskraftsinvandring skulle få några effekter för just den grupp som i dag söker asyl som en möjlighet att få ett bättre liv.

Göte Wahlström (s): Tack för två intressanta föredragningar. Lena Häll Eriksson gav oss två bilder av situationen i Europa under de senaste två åren. Vi har haft en ganska stabil migrationsström in i Europa under dessa två år.

Om vi tittar på några av de länder som beskrivs kan vi konstatera att tre av Europas länder tar emot ungefär 180 000 asylsökande. Nu vet vi att några av de länderna har fattat beslut, eller står i begrepp att fatta beslut, om begränsande åtgärder. Eller också har de en situation som gör att de kommer att vidta åtgärder. Det innebär att strömmarna in i Europa är konstanta, men kommer att gå till andra länder.

Kan vi för de kommande åren göra en bedömning av vad detta kan innebära för Sveriges del? Det gäller exempelvis Storbritanniens beslut att försöka halvera inströmningen till just Storbritannien.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Vi gör prognoser över hur vi bedömer antalet asylsökande till Sverige och väger in den typen av faktorer. Det är alldeles uppenbart att de länder som vidtagit åtgärder i sina mottagnings system också fått effekter i form av minskad asylinströmning, medan Sverige, som fortfarande har ett i europeiskt perspektiv generöst system, fått en kraftig ökning. Det finns alltså en samvariation här, men det är svårt att peka på vad exakt det är i systemen som bidrar till detta.

Man kan dock misstänka att om fler länder i Europa skärper sina system, och Sverige inte gör någonting, kommer vi att få ytterligare ökning. Stor-

leksordningen är naturligtvis svår att sia om, men det är i någon utsträckning fråga om kommunicerande kärll.

Kjell Ekfeldt, Migrationsverket: Jag vill bara nämna att till exempel Storbritannien har vidtagit ett antal åtgärder, eller aviserat ett antal åtgärder, för att försöka få ned antalet asylsökande. De kommer att ändra lagstiftningen för sådana ansökningar som motsvaras av våra humanitära skäl. De har alltså som målsättning att minska antalet asylsökande med ca 50 % jämfört med den högsta siffran de hade, som var i oktober förra året och låg på ca 10 000 sökande. Det kan givetvis få vissa effekter. Man har också ändrat bidragssystemen för de asylsökande, liksom rätten att arbeta.

Annika Qarlsson (c): Herr ordförande! Jag skulle lite grann vilja ta upp den grupp som kommer från det forna Jugoslavien. Trots att det inte är krig där i dag kommer stora strömmar därifrån. Jag har hört ryktas om och förstått att många av dem som flydde kriget och då befann sig på andra håll i Europa har, när de efter freden återvänt hem, betraktats som paria. De har inte kunnat etablera ett normalt liv utan har återigen gett sig ut på flykt. Efter vad jag har förstått har många sådana kommit till oss. Hur hanterar man dessa grupper? Här är det ju inte fråga om en krigs- eller konfliktsituation, men situationen i hemlandet är omöjlig för dem.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Det är delvis en praxisfråga varför Utlänningsnämnden kanske också vill säga någonting om detta. Om man tittar på hela före detta Jugoslavien domineras inströmningen därifrån av två grupper. Den ena gruppen är romer från Kosovo, och vi bedömer att romer från Kosovo fortfarande har skyddsbehov. De är förföljda på grund av sin etnicitet och får alltså uppehållstillstånd i Sverige.

Den andra gruppen är bosnier, och jag förstår att det kanske framför allt var dem som frågeställaren tänkte på. Det är helt riktigt att dessa bosnier har varit på flykt i Europa tidigare, kanske inte just i Sverige men i andra europeiska länder som Tyskland och så vidare. En del personer har rört sig i Europa under kanske tio års tid, och många mår mycket dåligt.

Vi ger en del uppehållstillstånd till den gruppen av humanitära skäl, men det faktum att man får det svårt med bostad och sitt sociala liv på grund av att man betraktas som paria är inte skyddsbehovsgrundande. I de allra flesta fall blir det alltså avslag och återsändande till Bosnien.

Håkan Sandesjö, Utlänningsnämnden: Jag vill bara tillägga att regeringen tog ett beslut när det gäller Bosnien. Det innebär att man kan utnyttja internflyktalternativet när det gäller personer från Bosnien-Hercegovina, vilket naturligtvis gör att väldigt många inte får tillstånd.

Karin Enström (m): Herr ordförande! Jag har en fråga med anledning av det som Charles Westin talade om, nämligen kvotflyktingarna. Dem pratar vi ganska lite om. Charles sade att vi tidigare hade en policy att framför allt ta hand om utsatta familjer, när det var fråga om handikapp i familjen eller när familjerna var väldigt stora.

Jag vet inte riktigt vem som kan svara, men mina frågor är: Har vi ändrat den policyn, och hur väljs kvotflyktingarna ut? Är det Migrationsverket eller Utlänningsnämnden som väljer ut vilka kvotflyktingar vi ska ta emot, och hur går det till?

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Det är svårt att kort svara på frågan, men Migrationsverket är ansvarigt för flyktingkvoten. Det är ett uppdrag som vi har från riksdag och regering.

Arbetet går till så att vi gör en avstämning med FN:s flyktingkommissarie kring behovet av bosättning i andra länder än de länder som flyktingarna befinner sig i. Med ledning av den avstämningen bestämmer vi till vilka flyktingläger vi ska resa för att ta ut flyktingar i lägren. Vi gör det utifrån en prioritering som innehåller flera olika faktorer. Dels försöker vi hitta personer som har anknytning till Sverige. Det kan handla om personer som är släkt – kanske nära släkt – och vi väljer ut dem eftersom det är bra av flera skäl. Det kan vara bra för dem som redan bor i Sverige, och det är också bra för de kvotflyktingar som ska komma hit.

Vi väljer ut kvinnor som har särskilt behjärtansvärda skäl. Det kan vara ensamma kvinnor med barn som skulle få det mycket svårt om de återvände till sina hemländer, och som också har det svårt i flyktinglägren. Vi väljer också i viss utsträckning ut sjuka och handikappade. Ungefär så går det till.

Vi försöker ta hela familjer i den mån det finns hela familjer att ta, alltså inte bara delar av familjer, och familjebegreppet kan vara ganska stort. Det är så vi jobbar.

Dessutom håller vi undan ett par hundra platser varje år för att kunna ta emot akutfall. Det kan till och med handla om människor som finns kvar i sina hemländer men som löper stor risk att bli mördade eller fängslade av regimerna. Vi kan då göra akutsatser och snabbt lyfta ut dem inom ramen för de platser som vi håller undan. Av de kvotländer som finns är Sverige det enda land som har sådana platser, och UNHCR är mycket glad för just den verksamheten.

Mona Jönsson (mp): Jag skulle vilja ställa en fråga om anhöriginvandring. Vi har ju en regel som säger att anhöriginvandring ska gälla barn upp till 18 år. Jag vet att vi inte kan diskutera enskilda fall, men det finns exempel på familjer som har blivit splittrade i kriget i Jugoslavien. Familjemedlemmar har kommit till olika länder, och först i efterhand har de kunnat hitta varandra. Och vid det laget har barnen blivit över 18 år. Det har varit problem med detta i flera fall, och jag undrar hur ni hanterar det.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Vi är tvungna att följa utlänningslagen, och om vi ska göra det kan vi inte ge uppehållstillstånd till de barn som har hunnit bli äldre än 18 år. Då är man enligt Barnkonventionen inte heller att betrakta som barn, och utlänningslagens gräns går vid 18 år. I så fall måste det finnas beroendeförhållande och hushållsgemenskap. Det finns också inskrivet i utlänningslagen. Det kan i den typen av fall som beskrivs vara högst sannolikt att hushållsgemenskap och beroendeförhållande till

föräldrarna föreligger, och på den grunden kan man då få uppehållstillstånd i Sverige. Det är den möjlighet vi har i dag.

En kommitté har tittat på lagstiftningen och haft synpunkter och förslag på förändringar i den. De är ännu inte genomförda, och i den delen kanske det snarast är en fråga för departementet.

Håkan Sandesjö, Utlänningsnämnden: Jag ska bara göra ett litet tillägg. När det gäller åldersgränsen 18 år tillämpar man alltså utlänningslagen vid det tillfälle då man fattar beslutet. Detta gör att det kan få sådana här effekter. Det finns andra länder som tillämpar lagen så att det är åldern vid ansökningstillfället som är det gällande. Men så har vi det inte i Sverige.

Anita Jönsson (s): Anledningen till den här hearingen är bland annat att vi vill försäkra oss om att den lagstiftning som vi har fattat beslut om i riksdagen får ett rättssäkert och humant tillämpnings sätt ute i verksamheten.

Ibland dyker det upp uppgifter i medierna om att den ansökande inte tycker att myndigheterna vet tillräckligt om det land som det hänvisas till. Min fråga gäller den länderkunskap som Migrationsverket har. Den ansökande åberopar skäl och känner samtidigt att han eller hon inte blir rätt behandlad eftersom myndigheterna inte riktigt har samma uppgifter som den ansökande om det aktuella landet.

Därför undrar jag hur Migrationsverket utvecklar sitt arbete för att skaffa sig så goda kunskaper som möjligt om de länder som människorna kommer ifrån. Det var den ena frågan.

Den andra frågan vill jag ställa till Svenska Röda Korset. Jag fick i morse med posten en rapport från Integrationsverket som handlar om ensamkommande barn. Som ni förstår har jag inte hunnit läsa igenom den utan bara skummat lite. Vi har från utskottet tagit olika initiativ eftersom vi behöver utveckla vårt arbete med att ta emot just ensamkommande barn.

Vad jag bland annat kan se i rapporten är att i de åtta kommuner som man frågat under 2002 har det skett en klar förbättring. Det hänvisas bland annat till att man utvecklat samarbetet med Röda Korset. Eftersom vi nu har den möjligheten vill jag höra om även Röda Korset har den uppfattningen.

Jan Larsheim, Migrationsverket: Frågan om länderkunskap är kanske enkel att ställa, med det är lite komplicerad att ge en totalbild av den. Informationsinhämtningen är ju inte en engångsföreteelse, utan det handlar om en kontinuitet. Växlingarna på den politiska scenen i olika länder varierar kraftigt. Det gäller Balkanområdet och framför allt utvecklingsländerna i Afrika. Vi har komplicerade problem i många länder, inte minst i Afrika.

Vi följer upp detta så långt det går. Vi har våra utlandsmyndigheter, som tyvärr inte finns i alla länder. Vi har nära kontakt med internationella organisationer, humanitära organisationer och NGO:er. Vi har Internet, som väsentligt ökat möjligheterna att få fram en både djup och bred allmäninformation. Vi har också våra ambassadanställda, alltså migrationstjänstemän som tjänstgör vid vissa ambassader.

Totalt sett försöker vi så gott det nu går att både bredda och fördjupa informationsbilden och kontinuerligt följa upp den. Men i vissa lägen, och när

det gäller vissa länder, är det svårt. Inte minst är det tidskrävande. Det är svårt även för ambassaderna att komma till olika platser för att göra objektiva utvärderingar. Den är ett av de bidragande faktorerna till att utredningstiderna i vissa ärenden kan dra ut på tiden. Vi anser dock att det är rimligt att i dessa fall lägga ned den tiden för att få en hög grad av rättssäkerhet genom att så noga som möjligt kolla upp läget.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Jag vill bara göra ett kort tillägg. Den länderinformation som vi på olika sätt samlar in, antingen genom ambassadrappporter eller rapporter från frivilligorganisationer och på annat sätt, har vi systematiserat i ett datasystem, ett länderinformationssystem. All personal som handlägger ärenden och arbetar med återvändandeärenden har tillgång till det. Tillgängligheten till den kunskap vi har är alltså mycket god ute i verksamheten. Det är en viktig faktor i sammanhanget.

Brita Sydhoff, Svenska Röda Korset: Tack för frågan. Svenska Röda Korset har naturligtvis uppmärksammat att väldigt många barn – 550 barn är alldeles för många – kommer utan vårdnadshavare. Detta har vi särskilt uppmärksammat för att vi tror att vi kan hjälpa till.

Svenska Röda Korset har 30 000 frivilliga som arbetar i Sverige. Vårt ungdomsförbund har framför allt ägnat sig åt dem som är något äldre, dock fortfarande under 18 år, genom att helt enkelt vara en medmänniska. Det handlar om att ha aktiviteter med dem, som att spela schack eller fotboll, så att deras väntan inte ska bli så odräglig och menen på deras psyken inte så stora.

Vi har också gjort en appell till våra Röda Kors-medlemmar att komma och ställa sig till förfogande som gode män eftersom vi vet att det är svårt att få tag på gode män till dessa barn. Vi står också i begrepp att ha en utbildning med Flyktingrådet, just för att utbilda fler gode män, för det är där jag tror att det ligger en stor brist. Men hur sedan detta ska hanteras i framtiden är fortfarande en öppen fråga.

Kalle Larsson (v): Jag tackar för inledningarna och vill börja med att rikta mig till Lena Häll Eriksson. Min fråga gäller kvinnors asylskäl. Möjligen finns det också anledning för Håkan Sandesjö från Utlänningsnämnden att kommentera detta.

Jag skulle vilja veta hur man använder de riktlinjer som man för ett par år sedan tog fram på Migrationsverket för att särskilt väcka uppmärksamhet runt utredning och bedömning av kvinnors asylskäl. Vi har till utskottet inför den här utfrågningen fått ett brev från Terrafem, en organisation som har god kunskap om kvinnors asylskäl. Man menar att praxis ännu inte har förändrats på den här punkten och att det fortfarande finns oerhört mycket att göra.

Det är ju viktigt med utbildning, och efter att ha besökt flera mottagningsenheter – för några veckor sedan den som är belägen i Flen – har jag ställt frågan om kvinnors asylskäl. I alla fall har det inte nått fram till de mottagningsenheter jag har besökt att det finns möjlighet att få utbildning om kvinnors särskilda asylskäl. Man har inte hört talas om den här utbildningen från ansvariga på plats. Därför vill jag veta hur det går med de satsningarna.

Min andra fråga riktar sig till Micael Williams och Sanna Vestin från Flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd. Jag skulle vilja veta hur ni bedömer humanitära skäl. Vi såg ju tidigare under föredragningen att så mycket som 70 % ungefär av dem som beviljas uppehållstillstånd får det av humanitära skäl. Då är det ju viktigt att veta vilken bedömning man egentligen gör av vad som är humanitära skäl. Ni företräder en organisation som har nära kontakt med många av de människor som, skulle jag vilja säga, drabbas av asylprocessen i dag, och därför är jag intresserad av att veta er syn på det.

Vi står förhoppningsvis inte inför ett krig mot Irak, eftersom vi är många som kommer att göra vad vi kan för att förhindra ett sådant, men det är ändå ett tillfälle att rikta särskild uppmärksamhet mot vad som behöver göras om ett sådant krig skulle utbryta. Jag skulle därför vilja höra, också det från FARR, hur man ser på verkställigheten i dag när det gäller asylsökande från norra Irak som redan befinner sig i Sverige och vad man anser behöver göras för att förbättra situationen för dessa. Också här riktar jag frågan till FARR därför att man har en nära koppling till de människor som faktiskt berörs, och det är av avsevärd betydelse för oss som sysslar med frågorna att känna till hur verkligheten faktiskt artar sig för människor.

Ordföranden: Vi börjar med den första frågan som var riktad till Migrationsverket om kunskap om övergrepp etcetera.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Som jag sade i min inledning gör vi stora satsningar på utbildningar. Vi gjorde det under förra året, och det kommer att fortsätta. Det här med att utreda kvinnor och kvinnors asylskäl är en del av det. Men det tar tid att utbilda 2 700 anställda, så alla har inte fått gå igenom utbildningen än, men den kommer. Exakt hur region Mitt ligger i sin planering för Flen kan jag inte svara på, men där ska man också ha den här utbildningen. Det rullar alltså på.

Men av det faktum att handläggare i mottagningsverksamheten och asylverksamheten får utbildning och lär sig använda de riktlinjer som finns i vår utlänningshandbok på vårt verksnät kan man däremot inte dra slutsatsen att det leder till förändrad praxis i ärendena. Det sambandet finns inte där tydligt. Hur praxis ser ut beror ju på vilka skäl man finner att människor har i utredningarna. Så om man förväntar sig att riktlinjerna i sig ska leda till förändrad praxis så tror jag att man kanske har förväntningar som inte riktigt kommer att motsvaras i verkligheten.

Ordföranden: Då gäller det de andra frågeställningarna om humanitära skäl och verkställigheten när det gäller norra Irak till FARR.

Sanna Vestin, FARR: Vi möter ju en viss kategori av de asylsökande. Vi möter i stor utsträckning dem som har bedömts inte ha några skäl över huvudet taget, varken humanitära eller andra, och den del av dem som i alla fall inte klarar av att återvända. Det är en speciell kategori. Vi anser nog ändå att vi genom mötena med dem kan påstå att bedömningen av såväl asylskäl som humanitära skäl har skärpts. De som vi möter har berättelser, upplevelser och erfarenheter från bedömningen i Sverige som är så att säga värre än vad de

kunde vara för några år sedan. Det finns ju vissa mätbara saker, som till exempel den tid som räknas som anknytning till Sverige för ett barn, som alltså har ökat under några år från ett år till uppemot fyra år för att räknas som anknytning. Vi upplever nu också att man bedömer anknytning omvänt: Har ett barn bott i Sverige i två tre år och fungerar i Sverige – har kamrater och fungerar bra i skolan – så är det ett skäl *mot* uppehållstillstånd, vilket bidrar till den väldigt destruktiva effekt som asylprövningen har på en del familjer, nämligen att det blir något slags drivkraft att man måste må dåligt för att få uppehållstillstånd.

Bland dem vi möter är det ofta så att de humanitära skälen, det vill säga hur dåligt man mår, är något som har sin grund i upplevelser i hemlandet. Det kan i och för sig vara många år sedan, som har sagts här vad gäller bosnier till exempel. Det handlar alltså om sådant som att pappa har suttit i koncentrationsläger, mamma har blivit våldtagen, man har själv sett människor dödas och sådana saker. Nu talar jag alltså fortfarande om barn, därför att vi just har gjort en praxissamling om barn, så jag har det aktuellt för mig.

Under asylprocessen i Sverige, som redan innan man har fått ett slutligt besked, alltså den ordinarie processen, kan vara ett par år, förvärras de problem man har genom den utdragna osäkerheten. Det finns alltså, som vi kan se, mycket starka humanitära skäl för många som ändå till slut får avslag därför att de inte uppfyller kravet på att man ska befara någonting mer eller mindre livshotande när man kommer hem.

Michael Williams, FARR: Vad gäller norra Irak menar vi att man omedelbart borde införa beslutsstopp, och om jag är rätt informerad så har det skett under de senaste dagarna både vad gäller Migrationsverket och Utlänningsnämnden, och det gläder vi oss åt. Men redan har många människor från norra Irak fått avslagsbeslut. De är kvar i Sverige och får inte rätt att arbeta. Barnen får inte rätt att gå i skolan. Vi tycker att det snart, om det värsta inträffar, borde vara läge att överväga att ge dessa grupper tillfälliga uppehållstillstånd så att den tid som de tvingas vistas kvar i Sverige kan bli mer meningsfull än nu. De bryts ju ned av den tillvaro de tvingas leva i när de har fått verkställbara avvisningsbeslut. Vi tycker också att det är fel om myndigheterna utövar påtryckningar på dem att återvända genom att minska deras dagbidrag. Det borde man sluta med omedelbart.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Jag reagerar när Michael Williams talar om att införa beslutsstopp. Du får inte säga sådant om JO hör på, för vi får nämligen inte lägga beslutsstopp på ärenden. Det strider emot förvaltningslagen. Däremot är det riktigt i den meningen att vi just nu faktiskt avvaktar med handläggningen och väntar på vad som sker. Ett viktigt skäl för det är att vi har hört rykten om att den turkiska gränsen är stängd, och vi försöker få det bekräftat. Om det är sant går det ju inte längre att verkställa avvisning av personer till norra Irak, och då får vi ett helt nytt läge som vi måste ta ställning till hur vi ska hantera.

När det gäller reducering av dagbidrag, som Michael var inne på, sker det i enlighet med lagen om mottagande av asylsökande. Men det ska ju göras för

personer som vägrar medverka till sitt återvändande, och går det inte att verkställa så får vi ju också en ny situation i den delen som vi måste ta ställning till.

Birgitta Carlsson (c): Jag har en fråga till Charles Westin, och den gäller forskning om de människor som kommer till Sverige. Jag kommer själv från en kommun där vi hade väldigt stor arbetskraftsinvandring, eller rättare sagt: Flyktingar kom och fick direkt bostad och arbete. De kom ena veckan och började arbeta kanske veckan därpå. Det ser ju helt annorlunda ut i dag.

Frågan är hur hälsotillståndet var hos de människor som kom till Sverige vid den tiden. Det måste ni ju nästan ha kunnat forska på, för det var ju 60- och 70-talen. Hur klarade de av den omställning som det var att komma till ett främmande land med ett helt annat språk och direkt gå ut i arbete? Frågan gäller om det finns forskning på detta och om man tar del av det på Migrationsverket. Jag ställer då frågan till Lena Häll Eriksson. I dag får ju människor förvaras alldeles för länge på flyktingförläggningar, tycker vi, och det tar alldeles för lång tid för människor som kommer hit innan de får chansen att arbeta och genom det, tror vi, få bättre hälsa. Att bara vänta och vänta gör ju att människor bryts ned ganska fort.

Charles Westin, Ceifo: Arbetskraftsinvandringarna och de som var flyktingar – de flesta var inte flyktingar – var ju relativt unga personer i tjugoårsåldern. Det normala vid migration är att det handlar om unga personer. De hade alltså god hälsa när de kom. Sedan var givetvis omställningen ganska svår för en del. Man kom direkt ut i arbete, och på den tiden, på 50- och även 60-talen, var det ju inte fråga om till exempel språkundervisning. Det fick man lära sig i jobbet.

Nu efteråt har det ju visat sig att väldigt många av arbetskraftsinvandringarna har dålig hälsa nu som äldre. De har förslitningsskador och andra typer av skador. Det var ju ett väldigt hårt arbetsliv som de kom ut i inom industrin och i städbranschen och andra tunga jobb. På lång sikt har de alltså fått betala ett ganska högt pris i form av försämrad hälsa.

Jag tror dock att modellen att så snart som möjligt komma ut i arbete var en bra modell, därför att arbetslivet är den kanske viktigaste arenan där människor kan integreras i samhället vid sidan av utbildning. Frågan är hur man ska åstadkomma det när det inte längre finns samma behov av okvalificerad arbetskraft. Samhället har ju ändrats mycket. Det finns ju ingen återgång till det som gällde på 50- och 60-talen, men likafullt är det viktigt att sikta mot arbete så snart som möjligt.

Håkan Sandesjö, Utlänningsnämnden: Jag skulle vilja backa tillbaka till den förra frågan. Det är närmast en kommentar till vad Sanna Vestin och även Charles Westin har sagt om att det har skett en skärpning av praxis. Det är inte rätt. Det finns inget som helst vetenskapligt stöd för att det har skett. Däremot har vi under årens lopp fått ändrad lagstiftning på väldigt många olika punkter och förändrad praxis genom till exempel så kallade amnestiförordningar. Skärpningen vad gäller anhöriginvandringen för några år sedan har gett väldigt negativa resultat för dem som söker.

Vad gäller frågan om humanitära skäl påstår Sanna Vestin att något slags tidsregel har förändrats från ett år till fyra år när det gäller barn. Det är en totalt felaktig historieskrivning. Vad som finns beträffande tidsregler och barnfamiljer är två stycken praxisbeslut från Utlänningsnämnden från 1996 och 1997, där man säger att har man vistats i Sverige i fyra år och har barn som är över tre år så får anknytningen till Sverige anses vara så stark att det finns skäl att bevilja uppehållstillstånd av humanitära skäl. Några andra tidsregler finns inte.

Det åberopas också att det finns ett slags treterminsregel. Den regeln fanns en gång i tiden. Den infördes av regeringen och togs bort av regeringen 1992 i november.

Det gäller för FARR att hålla sig till sanningen.

Ordföranden: Det finns nog skäl att återkomma till det senare, ser jag på några handuppräckningar. Men först vet jag att Lena Häll Eriksson också vill kommentera Birgitta Carlssons fråga.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Vi var inledningsvis inne på några myter som finns inom migrationsområdet, och jag skulle vilja ta upp myten om de långa handläggningstiderna. Jag sade i min inledning att vi klarar knappt 80 % av alla ärenden inom tio månader. Tittar man på de genomsnittliga handläggningstiderna ligger vi på sju månader. Utlänningsnämnden har också sju månader i genomsnitt, och det innebär 14 månader totalt, alltså lite drygt ett år om man inte får uppehållstillstånd i första skedet utan överklagar till nämnden. 14 månader är lång tid, förvisso, men det är inte extremt lång tid. Extremt långa tider får vi i ärenden där det inte har varit möjligt att verkställa ett avvisningsbeslut, antingen därför att hemlandet inte tar emot eller för att den sökande själv inte medverkar utan i stället lämnar in nya ansökningar gång efter gång och på så sätt förlänger processen.

Myndigheterna har i dag inte extremt långa handläggningstider – det är en myt. När man talar om långa handläggningstider handlar det ofta om att den sökande inte accepterar avvisningsbeslutet och söker på nytt om och om igen. Jag lägger ingen värdering i det, utan jag berättar bara att det är så processen ser ut.

Solveig Hellquist (fp): Jag tänkte ta upp fall från verkligheten. Jag träffar många människor som har kontakt med människor som kommer och söker asyl hos oss. Det som är gemensamt för dessa är att alla tar upp just barnens situation. Det är barn som själva har utsatts för övergrepp. Det är barn vars föräldrar mår så dåligt, så i princip är barnen så att säga föräldralösa – de är som föräldrar till sina egna föräldrar. Det är barn som inte får erforderligt stöd av socialtjänsten. Det är barn som inte heller får erforderligt stöd i skolan, och det kan vara kö till barnpsykiatri.

De människor jag kommer i kontakt med åberopar alltid barnkonventionen, barns bästa och barnperspektiv. Min fråga går först till Utlänningsnämnden, och jag önskar ett förtydligande om den roll barnkonventionen spelar eftersom den alltid förs fram i debatten. Vilken roll spelar barnkonventionen de facto?

Sedan vill jag gärna ha respons från Röda Korset och Barnombudsmannen om den verklighetsbild jag har och om barnens situation i dag.

Håkan Sandesjö, Utlänningsnämnden: Egentligen är det inte särskilt lätt att svara på det här. Självklart beaktar vi barnkonventionen och portalparagrafen i utlänningslagen genom att väga in barnens situation i varje enskilt ärende. Men det innebär ju inte att man därigenom ska bevilja uppehållstillstånd i alla situationer, utan man får väga in situationen för barnen och ta hänsyn till de uttalanden som gjorts.

Lena Nyberg, Barnombudsmannen: Tack för frågan, och tack för att jag fick komma hit! Jag kan börja med att säga så här: Rent generellt har vi från Barnombudsmannen haft samarbete framför allt med Migrationsverket, och där har vi också varit med i en del av de här diskussionerna om att utbilda personalen om barnkonventionen och kunskap kring barnkonventionen. Vi har just nu ett väldigt spännande projekt tillsammans med regionen i Stockholm där vi är med när man ska utbilda handläggare i hur man bättre kan samtala med barn. Vi har också haft kontakter med Utlänningsnämnden och diskuterat hur man kan jobba med att vidga kunskapen om barnkonventionen, men framför allt hur man kan tänka om de här fallen. Barnkonventionen är ju varken en lag eller en handledning, utan det handlar väldigt mycket om att hela tiden ha ett perspektiv i det beslutsfattande som ska ske.

Min bild är att det ser väldigt blandat ut. Jag får också indikationer som liknar dem du beskriver, och inte minst känner jag en väldigt stor oro för psykiatrin, där vi vet att det är väldigt många barn som står i kö och inte får den behandling som de behöver ha. Där vet vi att den här gruppen barn finns med i rätt stor omfattning. Man kan också konstatera att det finns – tycker vi – brister framför allt för de ensamkommande barnen när det gäller stöd i sådana sammanhang som till exempel det här med god man. En god man har ju mer ett ekonomiskt och juridiskt ansvar. Det vi ser är att man också måste ha mer av vårdnadshavarens ansvar, och det är en av de frågor som vi har fört fram i de diskussioner som har förekommit mellan Socialstyrelsen och Migrationsverket där Barnombudsmannen har varit med.

Det finns, tycker jag, en ambition och en intention som vi kan se hos både Migrationsverket och hos alla andra myndigheter som träffar de här barnen att ha ett barnperspektiv, men det är självklart så att på det individuella planet finns det ju inte alltid det goda bemötande som skulle behövas. Bristerna finns i att de här barnen behöver bo så hemlikt som möjligt, att gode männen inte har det uppdrag som de behöver ha när det gäller ensamkommande flyktingbarn och att man inte stöttar barnen vad gäller den psykiska hälsan. I synnerhet vad gäller de ensamkommande barnen är det ju fullständigt självklart att ett barn som har gett sig av från både sin familj och sitt hemland och kommer själv till ett nytt land behöver ha hjälp för att kunna ha bra psykisk hälsa.

Det vi har fört fram är vikten av att man verkligen ser barnen, oavsett om barnen är själva eller kommer med en familj, så att de får den information som de behöver – att barnen får information på ett språk och ett sätt som är

tillgängligt för dem. Man måste se barnet som en egen individ i de här sammanhangen. Vi tycker att man måste se behovet av introduktion och information särskilt för barnen.

Göte Wahlström (s): Charles Westin gav oss en historisk bild av rörelser i Europa och mot Sverige, och Lena Häll Eriksson beskrev att det i dagsläget är helt andra strömningar som sker och helt andra personer som kommer till Sverige. I medierna får vi en bild av det historiska perspektivet, och det är ganska kort. Här vid dagens utfrågning har vi FARR som säger att praxis bestämt har skärpts. Det sker alltså förändringar över tid.

Därför skulle jag vilja fråga: Bedömer exempelvis Röda Korset att det har skett en skärpning av praxis under senare år och det senaste året? Är det er bedömning av hur det ser ut just nu?

Brita Sydhoff, Svenska Röda Korset: Det där är oerhört svårt att svara på. Jag kan faktiskt inte svara så generellt om praxis har skärpts. Jag tror att problematiken är så mycket större än vad vi anar. Vi talar om personer som är asylsökande, men där många är migranter av andra skäl, och eftersom jag inte har överblick över de ärenden som finns på Migrationsverket kan jag inte svara på om praxis har blivit hårdare.

Det vi däremot från Röda Korset starkt har framhållit i Europa är att vi behöver en ordentlig migrationspolitik som gör att inte alla behöver söka asyl. Det är väl där som jag ser en brist i Sverige: Vi har inte ett system för dem som faktiskt önskar sig ett bättre liv och som har sociala, ekonomiska och kulturella skäl för att lämna sitt land.

Jag avstår från att göra den bedömning som efterfrågades.

Anita Sidén (m): Min fråga är delvis densamma som Solveig Hellquist från Folkpartiet ställde. Lena Häll Eriksson nämnde de akuta fallen. Här fanns ju stora familjer, och inom dem finns naturligtvis barn i alla olika åldrar. De svårigheter som de barnen går igenom tror jag att man knappast kan tänka sig i sinnevärlden.

Vad kan vi göra för att förbättra situationen för de här utsatta barnen och för alla andra barn? Är det någonting i lagstiftningen som behöver förändras för att ge dem en bättre tillvaro? Den här frågan kan likaväl rikta sig till Barnombudsmannen, Rädda Barnen eller Röda Korset som till Lena Häll Eriksson.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Det är alltså inte flyktingkvoten det handlar om, utan det är asylsökande i Sverige du tänker på. Det är naturligtvis massor av saker som kan göras. Självklart har handläggningstiderna betydelse. Jag sade att genomsnittet är 14 månader. Det uppdrag vi har tillsammans med Utlänningsnämnden är 12 månaders handläggningstid, så där finns det ett par månader till att ta.

Det är självklart viktigt att barnen också får komma till tals i asylärendet, och att skolan fungerar för barnen. De måste ha stöd från andra vuxna när de vuxna runtomkring dem inte riktigt orkar vara vuxna.

Just nu genomför vi konferenser över hela landet tillsammans med landstingen om just sjukvårdsfrågorna och inte minst psykiatri – det finns stora brister där – och där diskuterar vi med landstingen hur vi ska kunna förbättra samarbetet och samverkan oss emellan. Tyvärr är det väl så att landstingen – trots att den här ordningen har gällt i flera år – inte riktigt är klara över att det är de som har ansvaret för sjukvård också för asylsökande. Landstingsledningarna vet nog det, men det finns brister i deras organisation när det gäller kunskapen om vilket ansvar de har. Det finns inte heller resurser. Resurserna räcker ju inte för barn som är bosatta i Sverige heller, och det drabbar naturligtvis också de asylsökande barnen. Jag kan räkna upp säkert 20 områden där det finns anledning att utveckla och förbättra arbetet, och det här var några.

Brita Sydhoff, Svenska Röda Korset: Jag skulle vilja understryka det Lena Häll säger om landstingens ansvar för dessa barn. Röda Korset har ju också fem centrum för torterade och krigsskadade personer. Vi kan med glädje säga att genom att vi har fått ett bidrag från Allmänna arvsfonden, men framför allt ett bidrag från EU, så kan vi nu arbeta med barn och ungdom på ett helt annat sätt, och det är viktigt.

Det andra är att de här personerna när de har fått sin behandling måste komma ut till någonting som är så bedrövligt att de blir sjuka igen. Ofta handlar det om att det nätverk som vi i Sverige vanligtvis har inte finns. Därför är det återigen så att många inom Frivillig-Sverige kan göra en väldigt god gärning bara genom att vara medmänniska. Många landsting har inte velat ge till exempel Röda Korsets center för asylsökande något stöd, och jag hoppas att det här kommer att ändras.

Lena Nyberg, Barnombudsmannen: Den stora förändring som håller på att ske, men som inte är helt klar än, är ju att man faktiskt ser barnen. De här barnen har inte varit sedda i familjerna förut när de har kommit. Nu lyssnar man till dem och förstår att man faktiskt *måste* ta hänsyn till dem som individer, inte bara som en del av ett kollektiv, nämligen familjen.

Mona Jönsson (mp): Jag hade tänkt ställa en del frågor som jag redan har fått svar på om traumabehandling av barn och vuxna. Ni säger att ni har fått bättre resurser just nu. Är det tillfälligt eller ser ni att det är långsiktigt? Jag skulle också ville höra lite om behovet. Frågan riktas dels till Lena Häll Eriksson, dels till Röda Korset. Det handlade om samarbetet med landstingen och om de frivilliga organisationerna. Det är viktigt att både vuxna och barn får tillgång till det här eftersom det har bäring på hur man klarar sig senare i livet.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Jag vet inte om jag är rätt person att svara på den frågan. Det kanske är utskottets ordförande som ska svara, eller regeringen. Jag hoppas naturligtvis att den resursförstärkning som vi har fått i år inte är tillfällig. Vi har begärt resurser på motsvarande nivå både för nästa år och för året därpå. Men det är ju statskassan och slutgiltigt riksdagen som bestämmer hur mycket pengar vi ska få.

När det gäller resurser till sjukvård är det inte vi som har bristande resurser utan det är ju i landstinget resurserna brister. Det kan tyvärr inte jag bidra till att göra något åt.

Ordföranden: Det är alldeles sant. Huvuddelen av resursfrågan är en budgetfråga. Vi får vänta ett tag till innan vi så småningom får höra sanningen om detta. Ville Röda Korset också kommentera Mona Jönssons fråga?

Brita Sydhoff, Svenska Röda Korset: Jag skulle snarare vilja komplettera. Det gäller inte just dem som har starkt behov av psykisk hjälp, men Röda korset har ställt upp med ett erbjudande till Migrationsverket just när det gäller ungdomar. Det handlar om att vi på vår folkhögskola ska kunna ta hand om större grupper av ungdomar som sitter ganska sysslolösa och bara väntar. Väntetiderna är möjligtvis inte så långa, men 14 månader är i alla fall alldeles för länge för en ung människa. Jag tror att vi måste se på tiden i Sverige och använda den. Vare sig detta barn eller denna ungdom ska stanna eller inte så får vi inte bryta ned människor. Jag tror att vi alla får försöka hjälpas åt där.

Mona Jönsson(mp): Jag vet mycket väl att det är vi som har hand om pengarna, men vi behöver också signaler om hur det ser ut. Hur mycket är tillfredsställt av behovet, hur mycket ser ni behövs? Det var mer något åt det hållet jag tänkte mig.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Det här finns i vårt budgetunderlag som är inlämnat till regeringen den 1 mars. Vad vi säger är att vi behöver ha kvar den här resursförstärkningen vi har begärt i år under de kommande två åren. Sedan är vi i fas med handläggningstiderna. Det är inte 14 månader hos oss utan det är 14 månader totalt om man överklagar vårt beslut, om det blir ett avslag hos oss. De analyserna finns och det underlaget är alltså gjort och finns tillgängligt på Regeringskansliet.

Kalle Larsson (v): Jag tänkte begränsa mig till en snabb fråga som möjligen kräver ett lite längre svar. Det gäller Utlänningsnämndens nedläggning. Jag ska börja med att instämna i den bild som FARR här tidigare gav om svensk praxis, eftersom den hårt attackerades. Vi är många som är eniga om att vi ser en bild i Sverige där praxis förändras och skärps, och vi är oroliga för det. Vi har också en enig riksdag som har ställt sig bakom att Utlänningsnämnden ska läggas ned. Jag skulle vilja fråga Håkan Sandesjö: Hur går det med förberedelserna för nedläggningen?

Håkan Sandesjö, Utlänningsnämnden: Det är inte en fråga som du ska ställa till mig. Ställ den till regeringen!

Ordföranden: Det är alldeles rätt. Det är i huvudsak en fråga som regeringen och sedan riksdagen har att hantera. Vi har ju från utskottets sida varit på Utlänningsnämnden och fått information om förutsättningarna för det arbete som pågår.

Då tänker jag göra så att jag utnyttjar detta tillfälle till att få en paus i utfrågningen på sju minuter.

Hur tas de asylsökande emot?

Ordföranden: Hjärtligt välkomna till utfrågningens andra halva. Som ni vet, och som jag inledningsvis sade, kommer vi att använda denna andra halva åt själva mottagandet. När vi gjorde upp detta i utskottet var inte heller tanken att titta på de riktigt långsiktiga integrationsaspekterna. Det finns det andra tillfällen att göra. Nu är det mer mottagandet som sådant det gäller, och inte minst kommunernas planeringsförutsättningar. Det är av det skälet som vi inte bara ska låta Migrationsverkets generaldirektör inleda utan även två företrädare för kommunerna. Det får gå på rad, och sedan har vi samma princip för frågorna därefter. Jag försöker fördela dem så jämnt det bara går. Jag börjar med att ge ordet till Lena Häll Eriksson igen. Varsågod!

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Tack så mycket! Jag har ju tidigare berättat om att människor kommer till Sverige i stora antal, kanske med förhoppningen om ett tryggare liv, kanske för att de har hört att Sverige tar emot asylsökande på ett bra sätt. Vårt mottagande har ju ställts på ganska stora och svåra prov det senaste året med den tydliga ökningen av antalet asylsökande som har varit. Vi har nu drygt 40 000 sökande inskrivna hos oss. Av de personerna valde ungefär 47 % att ordna sitt eget boende förra året. Resten, alltså drygt 50 %, bor i bostäder som är hyrda av oss.

Frågan om var de sökande ska bo i väntan på att asylansökan prövas är fastlagd i lag sedan 1994. Då ansåg riksdagen att alla människor, även asylsökande, har rätt att välja var de vill bo i Sverige. Vi på Migrationsverket har inte, och inte någon annan heller, gjort någon större uppföljning av det egna boendet. Därför har vi inte heller något underlag för att säga vad som är att föredra, eget boende eller boende i av oss hyrda lägenheter, varken för den sökande eller utifrån en administrativ horisont.

De senaste åren har andelen sökande som väljer att använda våra bostäder ökat från 44 % till 53 %. En orsak kan vara att släkt, landsmän och vänner som man har bott hos tidigare inte längre räcker till för att erbjuda boende till de stora grupper av asylsökande som har kommit den senaste tiden. En del släktingar och landsmän kan också vara avskräckta av tidigare erfarenheter med personer som varit inneboende i långa perioder i små lägenheter. Det tär på relationerna. En annan orsak kan vara att det kommer nya grupper av asylsökande som inte har släkt och landsmän här och inte heller någon vidare djup kunskap om hur vårt samhälle fungerar. Det är svårare för dem att välja eget boende.

Jag är inte emot principen om eget boende, och det är sannolikt bra för dem som är nyanlända om de kan landa en kortare tid i en bekant omgivning. Det finns en trygghet i att bo tillsammans med människor som man känner. Men boendetiden blir ju ofta för lång beroende på överklaganden och upprepade nya ansökningar. Därför är det inte ovanligt att de sökande vill byta boendeform, och då erbjuder vi plats hos oss.

Vårt så kallade anläggningsboende består i dag huvudsakligen av vanliga lägenheter i vanliga bostadsområden i vanliga hyreshus. Det är ett ganska spritt boende. Vi har gått in i många kommuner som har haft tomma lägen-

heter. Det har passat vår ambition för boendet att sprida det så mycket som möjligt. Det har också gynnat kommunerna, som har minskat sina utgifter för tomma lägenheter.

Alla asylsökande får inte en egen lägenhet, utan principen är två personer per rum och att en familj ska kunna stänga dörren om sig. Alla sköter sitt dagliga liv själva, det vill säga det här med tvätt, städning och matlagning. Det är också ett sätt att fylla väntetiden med meningsfulla aktiviteter och att förbereda sig för det fortsatta livet i Sverige. Dagbidraget på 71 kronor per dag för en vuxen person räcker ju inte heller till att äta ute och till att köpa tjänster. Den sökande får alltså leva precis som alla vi andra med att handla själv och planera sin vardag.

En övergripande idé med att låta personer bo på egen hand och klara sitt vardagsliv är att vi ser den sökande som en person med vilja och förmåga att ta ansvar för sin vardag. Då behövs inte personal ständigt, dygnet runt, där det bor vuxna eller familjer. Däremot kan verkets personal kontaktas på dagtid precis som alla andra stödfunktioner i samhället som de sökande får information om när de kommer till Sverige. Ensamkommande barn och ungdomar har självklart personal hos sig dygnet runt om de bor på våra grupphem.

Under förra året fick vi allt större svårigheter att hyra tomma lägenheter. Därför har vi också hyrt några turistanläggningar, bland annat på Gotland, men med fortsatt inriktning på självhushåll i alla fall.

Ju fler som kommer desto större blir också spridningen över landet. Mottagandet i Norrland har mer än fördubblats på två år. I dag finns asylsökande i 260 av landets 290 kommuner, och verket har verksamhet eller hyr bostäder i ett nittiotial kommuner. I Stockholm bodde 9 % av de sökande, i Göteborg 5 % och i Malmö 4 %. Det säger jag för att indikera att merparten av de asylsökande inte finns i storstäderna utan på helt andra ställen i landet.

Vår ambition är att göra mottagandet för asylsökande så normalt som möjligt. Synen på den sökande har ändrats ganska rejält under de 20 år som vi har haft ansvaret för mottagandet. Under 80-talet försökte vi hjälpa de sökande med allt. Jag måste säga att vi inte visade någon större tilltro till deras egen förmåga att ordna saker. Följden av det blev passivitet.

I dag har vi en tydlig vision för arbetet. Vi sätter den sökande i centrum och ser honom eller henne som en vuxen person som kan ta ansvar för sig själv och sin familj och fatta sina egna beslut. Vår uppgift är att erbjuda boende och viss sysselsättning, och självklart också att pröva asylansökningarna. I övrigt ska deras liv fungera som för andra boende i svenska kommuner. Landstinget svarar för hälso- och sjukvård, som vi har varit inne på tidigare. Den kommunala skolan svarar för barnens undervisning. Det är polisen som beivrar brott, biblioteken som lånar ut böcker och så vidare. Så är det även för asylsökande.

Vi har i uppdrag att ordna sysselsättning under väntetiden, och trots den snabba ökningen av antalet inskrivna har vi lyckats hålla en stor andel sysselsatta. Vid det senaste uppföljningstillfället, i höstas, var det 27 214 personer som var mellan 16 och 65 år bland de inskrivna. 81 % av dem bedömdes

kunna delta i någon form av verksamhet. Resultatet av den här uppföljningen visade att de deltar 27 timmar per vecka och person. Jag tycker att det är ett jättebra resultat med tanke på omständigheterna. Man är alltså sysselsatt mer än halvtid.

Rätten för de asylsökande att arbeta finns sedan 1992, men myndigheterna har inte aktivt sökt arbete för sökande, varken vi eller arbetsmarknadsmyndigheterna. I dag är det bara 2 % av de asylsökande vuxna som har eget arbete. Kraven på vad vi kan åstadkomma för asylsökande i förhållande till arbetsmarknaden måste vara realistiska både vad gäller yrkesrelaterad praktik och arbete under väntetiden. Det är först i år som AMS har fått pengar i sin budget och ett uppdrag att arbeta med asylsökande som målgrupp. Det arbetet ska nu hitta sina former. När det gör det kan de sökande, med erfarenhet från arbetslivet, naturligtvis få bättre förutsättningar som de kan ha nytta av om de sedan får uppehållstillstånd men också om de återvänder hem.

Jag vill peka på hur vår verklighet ser ut i det här sammanhanget. Drygt 7 000 personer flyttade ut till en kommun för fortsatt liv i Sverige förra året samtidigt som verket arbetade med att verkställa avvisningsbeslut för nästan 17 000 personer. Var och en förstår ju då att den delen av vårt arbete tar mycket tid och kraft. Det gör det komplext för våra anställda att satsa helhjärtat på integrationsbefrämjande åtgärder, särskilt som vi inte fick några nya resurser för att klara återvändandearbetet.

Vi har inte heller något uttalat uppdrag att arbeta för asylsökandes integration i samhället under väntetiden. Vårt uppdrag är att erbjuda aktiviteter som gynnar de sökande oavsett om de ska stanna i Sverige eller återvända till sina hemländer.

Ordföranden: Tack för det, Lena! Det var en utmärkt inledning från Migrationsverkets sida. Då går vi över till Malmö stad och Kent Andersson, som är kommunalråd där. Han ska få möjlighet att ge oss det sydliga perspektivet på dessa frågor.

Kent Andersson, Malmö stad: Tack så mycket, herr ordförande! Jag tackar för möjligheten att få komma hit och ge en lokal bild av något som diskuteras väldigt mycket. Förhoppningsvis ska jag klara av att ge en flerdimensionell bild av någonting som väldigt ofta diskuteras i termer av antingen–eller när det i själva verket borde vara mycket mer både–och. Jag ska försöka sätta in det här i ett perspektiv, det som sker och det som vi ser från vår horisont i Malmö.

(Bild 4) Där har vi gått igenom en väldigt dramatisk utveckling näringslivsmässigt och demografiskt. Tittar vi näringslivsmässigt för Malmös del förlorade vi i början av 90-talet vart fjärde jobb på tre och ett halvt år. Och det var efter varven, efter textilindustrin. Under den här nedgången under perioden ökade naturligtvis vår arbetslöshet något alldeles oerhört. Vårt näringsliv växer i dag. Det ser inte alls likadant ut som då. Omställningen är mycket svår för många människor som förlorade sina arbeten, men det handlar också om möjligheten att få tillämpa den kunskap och kompetens man hade med sig hit. Den omställningen var väldigt stor.

(Bild 5) Parallellt med detta har Malmö förändrats demografiskt. Vi har haft två linjer de senaste 30 åren. Vi minskade vår befolkning med 35 000 människor från 1970 till 1985. Det är ungefär som ett Trelleborg, lokalpolitiskt, som flyttar ut. Från 1985 till år 2000 har ungefär 35 000 fler blivit Malmöbor. Men det är naturligtvis inte samma människor.

(Bild 6) I samband med det här utbytet har det skett flera saker som är intressanta. Tittar vi på det här med sysselsättning och arbetsmarknad så har vi väldigt hög arbetslöshet. Men det är också så att många av dem som valde att flytta till Malmö hade varit kort tid i Sverige. Väldigt många hade lång väg till arbetsmarknaden. Förvärvsfrekvensen sjönk då dramatiskt. Tittar vi på utvecklingen ser vi att mellan 1990 och 1995 sjönk förvärvsfrekvensen i Malmö från 78 % till 60 %. Sedan fortsatte den att sjunka för att därefter, de senaste åren, krypa uppåt igen.

(Bild 7) De här förändringarna sker samtidigt som det sker en rad andra förändringar i omvärlden. För vår del innebär detta att vi i dag har ett läge där väldigt många nya Malmöbor har sina rötter i andra länder och att vi har en väldigt internationellt sammansatt befolkning. I dag är det ungefär 40 % av Malmöborna som har utländsk bakgrund. Nästan var fjärde är född utomlands. Det är drygt 100 000 Malmöbor som har utländsk bakgrund. Vi har 165 nationaliteter representerade i Malmö stad.

Det här har förstärkts av dem som har valt att flytta till Malmö. Jag lägger nu på en overheadfigur som visar nyanlända till Sverige som har valt att flytta till Malmö. Det är den översta kurvan. Nästa kurva visar andelen som är flyktingar. Den första kurvan tar slut. Det var på den tid då vi hade ett avtal med staten, på den tiden Invandrarverket, om hur många som skulle flytta till Malmö. Som ni ser fanns det ingen stor samstämmighet med det som i själva verket hände. Den gröna kurvan visar dem som väljer eget boende och som då väljer att stanna i Malmö. Det är en växande grupp, och där har vi haft synpunkter.

I Malmö har vi i själva verket ett läge, tack vare den befolkningsinvandring som beskrivs i Sydsvenskan, en stor Malmötidning, förra året, där, som Charles Westin påpekade, yngre människor flyttar mer än äldre. Vi har ett läge där 52 % av Malmöborna under 19 år pratar ett annat språk än svenska i sitt hem. Vi har en situation i skolorna där vi väldigt ofta har tio eller tolv språk närvarande i varje klass. Det enda språk man inte delar är det som läraren har.

Det här skapar speciella situationer. Det skapar situationer som vi har ganska lite kunskap om, och som det faktiskt också finns ganska lite forskning om.

(Bild 8) I den här förändringen, det här snabba flödet, har vi ett antal bekymmer. Och det finns också ett antal möjligheter. Ett av bekymren är att vi i den kommunala världen ibland tycker att de statliga strukturerna definierar bort människor. Det här är en bild som visar utrikes födda och deras situation på arbetsmarknaden i Malmö. Den visar dem som arbetar. Så visar den dem som är arbetslösa, det är den lilla biten i mitten. Så visar den dem som bor i

Malmö som är i yrkesverksam ålder och som inte har arbete men som inte heller är arbetslösa på grund av definitionen att man ska stå till arbetsmarknadens förfogande.

Det här är naturligtvis ett stort bekymmer när det gäller att se till att ge människor de redskap de behöver för att göra sitt inträde på arbetsmarknaden. Det ser vi till exempel också i försäkringskassans verksamhet. Människor som inte har gjort inträde på arbetsmarknaden är inte heller klassade, eller de är så kallade nollklassare. Då kommer man inte heller i åtnjutande av exempelvis rehabilitering även om det skulle vara det nödvändiga steget för att få arbete. Denna diskrepans i definition och grupper som vi har att arbeta med är ett bekymmer. Det är ett bekymmer för kommunen, och det är ett bekymmer för kommuninvånarna.

Avslutningsvis skulle jag vilja peka på ett par saker. Den ena är att vi har ett bra samarbete i dag med väldigt många statliga myndigheter. En viktig grund för det är det storstadsarbete som riksdagen med sitt beslut har lagt grunden för och som ger möjligheter till och utrymme för en ny typ av samarbete mellan stat och kommun.

En annan sak att peka på nu när vi hört så mycket berättas om problemen är det positiva. Människor är yngre, och de rör sig mer än vi andra. Det innebär att vi i Malmö inte har ett av de stora problemen i Sverige och Västeuropa. Vi har en ung befolkning.

(Bild 9) Det här är en kurva som visar utvecklingen i åldersgruppen 20–34 år i Malmö och i riket. Den visar att vi har en väldigt stark ökning. Det innebär tillväxt och möjlighet att klara en generationsväxling. Det är en tillgång om vi förmår att utnyttja den.

För att vi ska klara det krävs det att vi hittar samarbetsformer men också att man från statligt håll accepterar att Sverige inte ser likadant ut i olika delar. En strategi för Sverige som tillämpas i alla kommuner som går ut på att den här åldersgruppen faktiskt minskar kommer att misslyckas i Malmö. Därför måste vi hitta medel för att kunna klara flera strategier som bygger på lokala förutsättningar. Det är oerhört viktigt för kommunvärlden.

Vi har tagit ett initiativ och haft synpunkter på eget boende. Som ni förstår förenklas debatten ibland. Det har sagts att det är ett sätt att stänga Malmö eller bygga murar. Om ni kommer ihåg föregående bild hade ungefär en fjärdedel av dem som väljer att komma till Malmö eget boende.

Vi är inte emot att människor flyttar till Malmö, oavsett var de är födda. Vi är emot systemet som förenklat bygger på tre parter: Staten, som har en nationell strategi, individen, som har ett fritt val, och kommunen, som står för möjligheter. I systemet för eget boende i dag är en av parterna inte med, och det är en orimlig situation. Tack.

Ordföranden: Tack för det, Kent. Vi går direkt över till Per Östberg, som är chef för invandraravdelningen på Sundsvalls kommun. Vi får nu höra också Sundsvalls perspektiv. Varsågod, Per.

Per Östberg, Sundsvalls kommun: Tack, herr ordförande. Jag vill börja med att säga att Sundsvalls kommuns förhållande till Migrationsverket är gott. För

Sundsvalls del är det bra att Migrationsverket finns i kommunen. Alla verksamheter som är viktiga för människan finns i Migrationsverkets verksamhet, förläggingsverksamhet, tillståndsprövning och asylprövning. Det finns en geografisk närhet till besluten för de människor som är beroende av besluten.

För kommunen är det viktigt att verksamheten är balanserad och välskött och att man bedriver god information i närsamhället. Det är också viktigt att man samråder med kommunen vid förändringar. Vi tycker nog att samarbetet fungerar väl i vardagen. Det är bra dialoger, och det är bra lösningar. Vi är inte alltid överens, men det ska man heller inte alltid vara.

Långsiktighet i etableringen, ömsesidiga erfarenheter och tydlig rollfördelning är viktiga ingredienser för god samverkan. Antalet asylsökande i en kommun är alltid relativt. Strävan är att resurserna i närsamhället måste vara i balans och tillräckliga för att ge de asylsökande ett bra mottagande och en god miljö.

För Sundsvalls del är det positivt att invandrare och flyktingar väljer att bosätta sig i vår kommun. Den kommunala planeringen förutsätter också att Sundsvall växer. Kommunen arbetar därför med flera strategier samtidigt varav en gäller nya sundsvallsbor med invandrar- och flyktingbakgrund.

Tillgången till bostäder är för det mesta den förutsättning som leder till att Migrationsverket etablerar sig på en ort. Men endast bostäder räcker inte. Det måste till mycket mer. Det är där kommunen kommer in.

För Sundsvalls del är det viktigt att man som asylsökande också trivs i kommunen. Det kan kanske låta lite patetiskt. Det handlar om att den kommunala servicen kommer asylsökande till del. Jag tänker på bibliotek, fritidsgårdar, kultur, bad och sporthallar.

Det är viktigt att barnen trivs i skolan och får en bra skolgång. Det ger också föräldrarna trygghet för sina barn. Trivs man i kommunen är chansen också stor att man väljer att bosätta sig i Sundsvall om man får uppehållstillstånd.

Jag är medveten om att förhållandena i landet är olika. Alltför ofta blir storstadsperspektivet allenarådande. Sundsvall är inte för litet och inte för stort, vilket jag tror bidrar till bra förutsättningar.

En av frågorna till utfrågningen var om det ska vara anläggningsboende eller eget boende. I Sundsvall finns det inte särskilt många i eget boende. Det beror naturligtvis på att de som kommer till Sundsvall väljer att bosätta sig hos Migrationsverket.

Migrationsverket erbjuder flera kontraster i boendet i vår kommun. Det är dels boende med mer stöd inbyggt och närhet till personal, dels utspritt normaliserat boende i vanliga bostadsområden. Jag tror att variation i boendet är en förutsättning för en väl fungerande verksamhet. Det finns ungefär 700–800 asylsökande varav ungefär en tredjedel är barn.

En självklarhet i sammanhanget är också att det finns god tolkservice. Här är det viktigt med tillgång och kvalitet. Här medverkar vi i kommunen med vår kompetens. Vi har också en lokal överenskommelse med arbetsförmedlingen kring utveckling av introduktionen.

Vi håller nu också på att utveckla en överenskommelse med Migrationsverket där vi ska arbeta tillsammans med asylsökande som har bristyrkesutbildningar, spetsutbildningar eller bristyrkeserfarenheter. Vi behöver bagare i det här landet, säger vi. På det här sättet kommer också den kompetensen till nytta under asyltiden. Då skulle vi också kunna erbjuda svenska för invandrare för dem som finns i målgruppen.

Kompetens är ofta en färskvara och bör underhållas och förbättras. Vinsten blir med det en förbättrad integration. Man börjar tidigare. Kompetensen kan också bibehållas och utvecklas så att återvändandet underlättas för dem som blir avvisade.

Sundsvalls gymnasieskola bedriver ett program för nyanlända. Det kallas för IREK-programmet. Det är ett individuellt förberedelseprogram innan man går in på de nationella programmen. Där deltar även de asylsökande ungdomarna.

De ungdomarna är inte aktiva på riktigt samma sätt som svenska ungdomar är. Fritiden blir ofta ett problem för de ungdomarna. Skolan är den naturliga förankringen i tillvaron. När skolan tar ledigt blir ledigheten ett bekymmer. Tio veckors sommarledighet kan upplevas som en katastrof. Många frågar om de inte får komma till skolan i alla fall.

Till sommaren planerar skolan och Migrationsverket en sommarskola för dessa ungdomar med inslag av specialstudier, praktiska ämnen och fritidsaktiviteter. Likaså är satsningen på bra skolgång och förskola för de yngre asylsökande barnen viktiga inslag.

En obalans just nu är att den statliga ersättningen inte räcker till. Numera ska kommunerna också erbjuda samma timtal som för svenska barn. Det gör att det inte räcker med det statliga marginalkostnadsresonemanget. Det håller inte längre.

I sammanhanget är det också viktigt med en aktiv kommunal socialtjänst så att barn och unga som far illa under asyltiden får nödvändig hjälp och stöd. Här har Migrationsverket och kommunen tillsammans bedrivit ett gemensamt utvecklingsarbete för asylsökande ungdomar på glid för att stödja dem att klara boende och skola på bättre sätt.

Det finns många viktiga utvecklingsperspektiv på området som Migrationsverket och socialtjänsten skulle kunna samverka mer kring, till exempel metodutveckling för nätverksbyggandet till stöd för familjer och barn i krissituationer.

I ett bostadsområde som vi har, Nacksta, bor många asylsökande. Det finns en aktiv bogrupp som tar temperaturen på området och kan fungera som ett tidigt varningssystem. Vi har problem med ersättningen till kommunerna där staten inte ersätter utredningskostnaderna i samband med anmälningar.

En fråga som var uppe här för en stund sedan var frågan om psykiatrin. Jag får rapporter från psykiatrin om den obalans som har uppstått med anledning av att asylsökande som sviktar på grund av asylbesluten söker sig till psykiatrin. Här menar företrädare för psykiatrin att det för det mesta handlar om förtvivlan över avslagsbeslut och inte om psykiatriska sjukdomstillstånd. Man

begär intyg och uttalar självmordshot. Landstinget försöker nu möta behoven genom att flytta ut psykiatrisk och barnpsykiatrisk kompetens till asylverksamheten.

I Sundsvall finns ett antal aktiva frivilliga organisationer som i sina aktiviteter bidrar positivt i tillvaron även för asylsökande, ingen nämnd och ingen glömd. Det är många som bidrar. Men det är en organisation som jag vill nämna där det här arbetet genomsyrar vardagen. Det är Sundsvalls boxningsklubb.

Skärningspunkten mellan stat och kommun brukar för det mesta reduceras till att bli en fråga om transfereringar. Jag har valt att tala mer om verksamhetens problem och bekymmer, och möjligheter, och hur vi försöker att lösa dem. Ändå är asyltiden en statlig angelägenhet som påverkar kommunen på många sätt.

Kort sagt måste också kommunen kompenseras rätt utifrån statens uppdrag till kommunerna inom detta område. Tack för ordet.

Vice ordförande, Sven Brus (kd): Den här utfrågningen har hittills handlat ganska mycket om barnens situation. Det tycker jag är bra. Det är angeläget. Jag ska vara konsekvent med min fråga på området och också uppehålla mig kring barnen.

Jag skulle gärna vilja att både Migrationsverket och gärna Svenska Kommunförbundets representant kommenterar läget och om man kommit överens om ett förhållningssätt när det gäller de ensamkommande barnen. Vi vet att det finns ett uppdrag att förhandla med ett antal kommuner om att stärka kompetensen och möjligheterna att hantera just de svåra situationerna.

Vi har här tidigare talat om att kommunerna har ansvaret att utse god man. Men god man är ett mycket begränsat uppdrag i det här sammanhanget. Det barnet behöver är en person att identifiera sig med, ett slags vårdnadshavare, som kan ställa upp för barnets totala behov och trygghet. Jag skulle kunna tänka mig att man kan hitta andra lösningar, familjehemsplacering i någon form eller annat.

Jag vill gärna höra Migrationsverket, Kommunförbundet och kanske gärna också någon annan kommentera detta förhållande. Hur långt har man kommit, och hur löser man problemen?

Anna Wessel, Migrationsverket: Först till frågan om överenskommelse med kommunerna. Migrationsverket fick i slutet av juli ett uppdrag att räkna på kostnaden för de förslag som lades fram i vår och Socialstyrelsens skrivelse från juni om ändrat mottagande av ensamkommande barn. Vi lämnade den rapporten till regeringen den 11 november.

Vi har ännu inte fått regeringens reaktion på det förslag som vi lade fram. Det väntar vi idogt på. Så fort som vi får ett svar från regeringen kommer vi att tillsammans med Kommunförbundet gå vidare, men vi väntar alltså på regeringens svar.

Du ställde också en fråga om ställföreträdarskap för ensamkommande barn. Lena Nyberg berörde också detta. Det är en fråga som vi inte äger. Men jag vet att den särskilde utredaren som utvärderar 1995 års förmyndarskapsre-

form har fått ett uppdrag att se över ställföreträderskapet för ensamkommande barn, och han har också fått i uppdrag att särredovisa denna del av sitt utredningsuppdrag. Det ska vara klart till den sista juni. När jag sist talade med sekreteraren i den utredningen beräknade man att hålla tidsplanen.

Qaisar Mahmood, Svenska Kommunförbundet: Jag instämmer med Anna Wessel från Migrationsverket. Migrationsverket lämnade i samråd med oss en rapport under november månad. Vi väntar fortfarande på att regeringen ska reagera på den rapporten, eller snarare det förslaget.

Göte Wahlström(s): Herr ordförande! Det var en ganska bred bild av mot tagandet som vi fick. Det är en bild som också ibland lanseras i medierna och som vi får i olika doser.

Frågan om eget boende och anläggningsboende är naturligtvis central för många kommuner. Vi såg också här olika bilder presenteras av kommunföreträdarna. I ett perspektiv av det vi tidigare diskuterade under förmiddagen om ett eventuellt ökat mottagande är min fråga: Vad gör man för bedömningar av möjligheterna att hantera frågan? Vilka bostadspolitiska åtgärder behöver vidtas för att vi skall kunna hitta en infallsvinkel som gör att vi klarar situation? Frågan är kanske i första hand ställd till Migrationsverket men naturligtvis också till kommunföreträdarna.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Till att börja med kan jag glädja både mig själv och andra med att säga att vi just nu har en ganska hygglig balans i vårt mottagningssystem. Vi hade det väldigt besvärligt i höstas med att få fram nya platser eftersom inströmningen ökade kraftigt.

Med hjälp av de nya resurser vi fick vid halvårsskiftet förra året har vi nu fått en väldig skjuts på beslutsfattandet. Det gör att inströmningen i systemet just nu korresponderar mot utströmningen. Vi har för närvarande ett ringa behov av att utöka vårt platsantal. Det känns väldigt bra att det är fart på beslutsfattandet. Det är det viktiga.

Självklart kan det komma att inträffa situationer som gör att vi kommer att behöva fler platser i mottagningssystemet. För det har vi kartlagt och haft kontakter med nästan samtliga kommuner i landet i frågan. Vi känner oss tillfredsställda med att veta att det i norra Sverige finns en stor reserv av tomma lägenheter och också en väldigt positiv hållning från kommunerna. De är villiga att ta emot oss som hyresgäster när det behovet uppstår.

Ska vi hålla oss till södra Sverige, och jag talar då om någonstans från norr eller söder om Stockholm, ser situationen helt annorlunda ut. Där finns ingen tillgång till bostäder, och kommunernas hållning är inte heller lika positiv. Även om vi hittar andra typer av anläggningar är det inte säkert att kommunerna vill ha oss.

Vi är glada för Norrland. De tar emot oss med öppna armar. Jag känner mig ganska lugn på den punkten för närvarande.

Annika Qarlsson (c): Herr ordförande! Jag tyckte att det var väldigt intressant att få bilden även från verksamheterna i kommunerna.

Jag har suttit med och lyssnat på olika seminarier, bland annat seminariet om hederskulturer och liknande. En av frågorna som kom upp då var: Vad ger man för introduktion från början? Vilken ingång får människor i det svenska samhället vad gäller lagar och regler men också koder? Det är de saker som kanske inte finns på papper och på prânt.

Jag antar att man på något sätt informerar. Följer man upp och arbetar med de sakerna under den första tiden som dessa människor befinner sig i Sverige? Jag vet inte vem som kan svara på det. Det får den som besitter kunskapen och känner sig manad göra.

Jag satt också med på ett seminarium i går som handlade om de kommersiellt sexuellt exploaterade barnen. Man säger i dag att det inte finns ett så stort antal bland de ensamkommande flyktingbarnen som hamnar i dessa situationer. Men man har sett runtomkring i Europa att de som exploaterar barnen använder sig av flyktinganläggningar och dessa barn.

Har man från till exempel polisen och Migrationsverket några planer och strategier för hur man ska se till att vara vaksam och se dessa saker så att det inte utvecklar sig så i Sverige, om man nu säger att det inte finns i dag? Jag vill även lite grann höra om Barnombudsmannen finns med i dessa frågor och tittar på dem.

Sedan tyckte jag att det var roligt att höra hur man även arbetar med fritiden. Förutom arbetet, som är ett viktigt integrationsinstrument, har vi en mängd olika ideella organisationer och föreningar runtomkring i landet. Det skulle vara ett väldigt bra instrument både för föreningarna själva att utvecklas men också för att få ungdomar och vuxna att få en naturlig kontakt med samhället runtomkring.

Finns det något mer arbete, förutom det jag hörde från Sundsvall, och konkreta planer för hur man arbetar med de frågorna för att integrera den vägen?

Anna Wessel, Migrationsverket: När det gäller introduktionen om lagar, regler och koder i vårt samhälle är det en fråga som man tar upp för nyanlända asylsökande. Hur man väljer att arbeta metodmässigt ser lite olika ut beroende på om de anlända väljer att bo i eget boende eller på förläggning. Frågan tas upp i den information som ges till nyanlända asylsökande.

Anna Qarlsson (c): Sker det en gång och inget mer, eller följer man upp det? Det handlar om en process.

Anna Wessel, Migrationsverket: Det tas upp med asylsökande. Det tas också upp i svenskutbildning, som är en del av utbildningen. Det följs upp. Men våra metoder kan säkert utvecklas och bli bättre. Jag tror säkert också att det följs upp i samband med introduktionen när en person har fått uppehållstillstånd. Men även där kan vi säkert utveckla metoderna mer.

Sedan var det också en fråga om hur vi samarbetar till skydd för de utsatta barnen. Vi fick en beskrivning från Sundsvalls kommun av hur man från kommunens sida samarbetar med Migrationsverket. Motsvarande samarbete finns på de orter där vi är etablerade. Det är ett samarbete med polismyndigheten, socialtjänsten och så vidare. Det är det sätt som vi kan arbeta på till skydd för barnen.

Även där kan vi utveckla metoderna. Vi har i dagarna fått in en ansökan från Upplands Väsby kommun där man söker pengar ur Europeiska flyktingfonden och vill utarbeta metoder för utredning av just ensamkommande barn som har särskilda behov. Det är vi jätteglada för. Där kommer vi att fortsätta utvecklingsarbetet tillsammans med kommunerna.

Lena Nyberg, Barnombudsmannen: När det gäller information och introduktion till barnen tycker vi att det finns väldigt mycket kvar att göra. Barnen behöver själva få reda på vilka rättigheter och kanske också en del av de skyldigheter de har i Sverige och vilka möjligheter, vilken hjälp och vilket stöd de kan få.

Det som egentligen inte är mitt uppdrag men som jag ändå möter i mycket stor omfattning är vuxna som säger att de inte har fått den introduktion som de behöver i egenskap av föräldrar. Föräldraperspektivet finns inte med tillräckligt mycket. De frågor som du snuddade vid är väldigt mycket värderingsfrågor.

Det handlar oerhört mycket som att försöka påverka föräldrar i tidigt skede och att föräldraskapet kanske ser annorlunda ut i Sverige än i det land de kommer ifrån. Där tror jag att det finns mycket att göra.

I det gemensamma förslag som lades fram från Migrationsverket och Socialstyrelsen förra våren fanns det också med ett förslag om att vi skulle ta fram särskilt material som introduktion till barnen. Det har vi inte fått någon respons på.

Brita Sydhoff, Svenska Röda Korset: Tack för ordet. I mycket vill jag hålla med Barnombudsmannen. Jag vill också peka på det viktiga i att det inte bara är myndigheter som sköter information och introduktion.

Detta är levande människor som behöver träffa vanliga människor av annan karaktär som bor i Sverige. Röda Korset har ökat sitt arbete just med introduktion i det svenska samhället. Jag tror att det är väldigt viktigt att påpeka att det inte bara är myndigheter som ska kontakta nya människor i Sverige.

I övrigt vill jag hålla med Barnombudsmannen. Jag upprepar mig inte där.

Per Östberg, Sundsvalls kommun: Det finns mycket att göra. Det är alldeles riktigt. Traditionellt är introduktionen väldigt vuxenfokuserad. Tanken är att man bidrar med verktyg till vuxna och föräldrar som kommer barnen och ungdomarna indirekt till del.

Det vi försöker att göra inom ramen för introduktionen är ett arbete för att synliggöra barnen på ett kanske lite nytt och annorlunda sätt. Det gör vi just för att förbättra deras introduktionsplaner, följa upp dem och hitta nya metoder. Det är ett arbete tillsammans med många andra aktörer.

Utgångspunkten är det förebyggande perspektivet. Synliga handikapp ser man, men inte de bekymmer som ligger på insidan. Vi har sådana saker som läxläsningsprojekt med den stora fotbollsklubben, samhällsinformation inom sfi och sådana saker. Det finns otroligt mycket att göra. Tack.

Anne-Marie Ekström (fp): Lena Häll Eriksson nämnde i sin inledning Migrationsverkets vision för hur man ska jobba. Där står det väldigt många fina ord. Man ska värna mänskliga rättigheter, stå för humanitet, respekt, rättssäkerhet och engagemang. Man ska arbeta med empati och sätta den sökande i centrum.

Tyvärr har det uppdagats alldeles för många händelser som inte stämmer med detta. Det är asylsökande som lurats, asylsökande som placerats på landet utan hjälp och blivit hänvisade till vänliga grannar – tack alla frivilliga organisationer – och det har varit negativa attityder hos personalen.

Detta tror jag har lite att göra med att man har de dubbla roller som Lena Häll Eriksson också var inne på. Man ska både utreda asylärenden och stötta de människor som kommer hit i deras dagliga liv.

Hur ska man jobba för att få asylsökande att känna förtroende för Migrationsverket? Hur ska man i framtiden klara av de dubbla rollerna? Ska man kanske dela på de två rollerna? Jag vore intresserad av att få höra Migrationsverkets åsikter och kanske även någon annans.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Egentligen är det en politisk fråga. Det är inte jag som bestämmer vilket uppdrag verket ska ha. Min bestämda uppfattning är att det vore mycket olyckligt att dela på mottagning och asyl. De är båda delar i samma process.

Det vi har gjort under de senaste åren är att vi har satt den sökande i centrum. Metoden för att sätta den sökande i centrum är att vi har utvecklat ett processorienterat arbetssätt där man samverkar och samarbetar mellan mottagningsverksamheten och asylprövningen för att få den sökandes väg genom systemet att gå så smidigt som möjligt och för att klara återvändandearbetet för dem som inte får uppehållstillstånd. Det är nämligen mottagningsverksamheten som svarar för den delen av uppdraget. Det har visat sig att vi har varit väldigt lyckosamma i att få människor att återvända frivilligt och självmant i stället för att överlämnas till polisen för verkställighet.

Den bild du ger av Migrationsverket har du väl hämtat i tidningarna, miss-tänker jag. Den stämmer väldigt dåligt med den bild jag har av min verksamhet, som jag reser runt i väldigt mycket. Det har påståtts att vi har lurat människor. När man tittar på vad som faktiskt har hänt är det inte sant. Vi har haft lite otydligheter i regelverket, men vi har i princip skött oss enligt skolboken.

Jag känner inte igen detta med människor på landet utan hjälp. Vi betraktar asylsökande – och det står också i våra värderingar – som människor som har förmåga och vilja att ta ansvar för sin egen situation. Det var jag också inne på tidigare.

Jag såg något TV-inslag där det påstods att de asylsökande inte hade tillgång till en telefon. Femton av dem som bodde på den enheten hade mobiltelefoner. Det fanns gott om telefoner.

Det är den bild jag har av verkligheten. Medierna ger ofta en annan bild därför att det finns ett intresse av att framhålla asylsökande som hjälplösa. Så ser inte verkligheten ut.

Sven-Erik Sjöstrand (v): Jag tror att en av de viktigaste uppgifter som Migrationsverket har, och kanske vi andra också, är ambitionen att göra mottagningen så normal som möjligt. Det tror jag att Lena Häll Eriksson framhöll i inledningen.

Jag vill ge lite exempel på ett anläggningsboende. Jag har varit runt på ganska många mottagningsenheter. Det finns ett anläggningsboende i Hässleholms kommun, Finjabacken. Det ligger väldigt nära min hemkommun. Därför har jag varit därute ganska ofta.

Mottagningsenheten startade i höstas. Den har nu ungefär 270 asylsökande. De bor alla på en plats. När man besöker enheten får man uppgift om att kanske sex personer lever i ett rum på 20 kvadratmeter. Ibland är det åtta på 24 kvadratmeter, och så vidare.

De ekonomiska villkoren är att en vuxen har 24 kronor per dag. Små barn har 6 kronor och lite större barn 12 kronor. Med det ska man köpa kläder, hygienartiklar, godis, cigaretter med mera. Många är väldigt oroliga för det.

Det som oroar många mest är att man inte har råd att ta sig ifrån mottagningsanläggningen. Det tycker jag är ett mycket stort problem. Det passificerar. Barn behöver till exempel gå på olika aktiviteter och besöka kulturinrättningar. Det behöver vuxna också.

Därför vill jag i första hand ställa en fråga till Migrationsverket. Borde inte Migrationsverket undersöka möjligheten att ordna gratis transporter från anläggningarna? Finns det uppgifter på hur många asylsökande som får dessa lägre belopp? Det är inte rimligt. Jag tror inte att många kan klara sig på 24 kr. 71 kr är också lite pengar. Hygienartiklar och sådant kostar mycket pengar.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Jag är rädd för att jag blir lite långrandig. Frågan kräver en ordentlig beskrivning av hur vårt system fungerar.

När man kommer till Sverige och söker asyl vänder man sig i dag till en av våra transitheter. Som jag sade förut finns det en i Malmö, en i Stockholm och en i Mölndal. En är på gång i Norrköping och en i Gävle. De öppnar under våren.

Man lämnar in sin asylansökan på transitheten. Där görs också den första utredningen. Principen är att tiden där ska vara fem dagar, men den kan bli längre när vi finner att det är en uppenbart ogrundad asylansökan och det ska ske en snabb verkställighet. Det kan bli längre tider i enskilda fall, dock inte längre än ett par tre veckor.

Du nämnde Finja. Den är en del av transitheten i Malmö. Man var tvungen att utöka antalet boendeplatser genom att hyra en anläggning i Hässleholm.

Under tiden man bor på transitheten får man tre mål mat om dagen. Systemet är då sådant att man ska bara ha 24 kr i fickpengar för att klara utgifterna för godis, cigaretter eller vad folk nu har för behov av den arten. I den mån man behöver vinterkläder får man pengar till vinterkläder eller vinterkläder genom frivilligorganisationernas försorg. Tanken är att när man sedan flyttar vidare ut i systemet till en ordinarie mottagningsenhet får man det höga

dagbidraget. Då har man resurser för att klara detta. Det är skälet till varför det ser ut på det sättet.

När vi finner att det är fråga om ett ärende som inte är en uppenbart ogrundad asylansökan som kan leda till omedelbar verkställighet flyttar man vidare till en mottagningsenhet. Där bor man när asylärendet handläggs. Är det ett uppenbart ogrundat ärende försöker vi att fatta ett snabbt beslut. Vi klarar 33 % inom tre månader, och man får lämna landet.

Sten Tolgfors (m): Min fråga går till Röda Korset. Jag vill veta hur ni ser på sambandet mellan behandling av tortyr- och traumaskador och möjlighet till integration och hur ni ser på att vården i allmänhet klarar av att hjälpa personer som har upplevt tortyr, trauman, våldtäkter, försvinnanden av närstående och så vidare. Hur förmår myndigheter att ha bra kontakt med dessa personer? Hur klaras kombinationen fysisk och psykisk vård som kan behövas vid tortyrskador?

Jag har flera gånger besökt er verksamhet vid centret för tortyrskador, och jag har imponerats mycket. När man är där uppstår några speciella frågor.

Hur fungerar kunskapsspridningen från dessa center till sjukvården och övriga myndigheter? Finns det ett nationellt uppdrag för detta, eller borde det finnas ett tydligare nationellt uppdrag för den kunskapsspridningen?

Jag vet att verksamheten periodvis har haft en ansträngd finansiering, trots att behovet är skriande. Mycket har byggts på lokal eller regional finansiering. Finns det, eller borde det finnas, en nationell finansiering av den typen av verksamhet?

Sedan var det dimensioneringen. Har man möjlighet att hjälpa alla dem som behöver den typen av speciell hjälp för att komma vidare i livet?

Sedan är det den organiserade verksamheten. Riksrevisionsverket har gjort två utvärderingar av dels den organiserade verksamheten, dels det kommunala mottagandet av människor. De är mycket kritiska. Jag ska inte gå igenom hela rapporten. Den kan var och en läsa. Men den går ut på att det är för lite individualisering och att det är för dålig samordning mellan organiserad verksamhet och det som sedan sker i kommunerna. Till exempel pekar de på svenskundervisningen. Man får börja om med sfi när man kommer ut i kommunen, och ingen bryr sig om att följa upp vad man kan och har lärt sig innan. Planerna för undervisningen är inte heller koordinerade, vilket gör att många tröttnar. Det är lite allvarligt med system som inte är koordinerade med varandra, vilket förlänger och försvårar introduktion. Hur gör vi för att få ett enhetligt fungerande system tidigare?

Brita Sydhoff, Svenska Röda Korset: Tack för dina goda omdömen om centret i Stockholm, som jag förmodar att du har besökt.

Röda Korset driver fem center för torterade och krigsskadade i Sverige. Centren har oerhört långa väntetider. Behovet är stort. Vi kämpar enormt med att få ekonomisk täckning. Alla center har avtal med landstingen, men det har funnits landsting som inte har velat ersätta asylsökande. Vi behandlar både asylsökande och personer som har fått uppehållstillstånd. Efter det att vi nu har fått bidrag från Arbetsfonden och EU prioriterar vi barn och ungdom.

Vi satsar mer på att utveckla vår egen verksamhet genom bidraget vi har fått. Vi kommer att ha en nationell konferens i november i år. Där ska vi framför allt ta upp situationen i Sverige och vad vi kan vidareutveckla, till exempel hur samarbetet mellan Röda Korset och landstingen kan utvecklas. Vi har en kunskapsspridning. Vi har arbetat tillsammans med Migrationsverket när det gäller utbildning av Migrationsverkets egen personal. Det kan säkert utvecklas ytterligare. Så mycket personalen hinner på dessa center försöker man undervisa i kommuner och där efterfrågan finns. Vi prioriterar behandlingen. Vi skulle önska att vi kunde göra mycket mer. Vi kan göra mycket mer. Det som hindrar oss är naturligtvis ekonomin.

Du frågar om vi vill ha ett nationellt uppdrag. Vi skulle kunna öppna fler center om vi hade mer pengar. Det som är viktigt är att vi kompletterar landstingens vård, och det vi kan erbjuda, som ett landsting inte kan erbjuda, och som är värt något mer, nämligen att vi genom frivilligrörelsen också kan ta hand om människor efter det att vården är färdig. Även om du har fått vård för ett svårt krigstrauma tar det inte slut när behandlingen är över, utan du behöver någon typ av nätverk efteråt. Det är det som vi strävar efter att utveckla i Svenska Röda Korset. Jag hoppas att jag på detta sätt har svarat på dina frågor.

Kent Andersson, Malmö stad: Först var det frågan om människor med traumatiska upplevelser. Vi ser långt i processen. I Malmö har vi gjort ett utvecklingsarbete tillsammans med Röda Korset, framför allt på grundval av de erfarenheter som finns. Vi har upptäckt att trots att det har gjorts en lång rad insatser som i sig är adekvata och individualiserade tar det ändå stopp någonstans. Man går inte vidare i utvecklingen. Då finns det anledning att misstänka att det finns en grupp som bär på upplevelser som kräver den extra insatsen.

Problemet är naturligtvis finansieringen, framför allt landstingens bristande resurser när det gäller psykiatri. Vi har gjort utvecklingsarbetet tillsammans med europeisk finansiering. Vi mäktar som kommun inte med att själva bära den delen av ansvaret, och det ligger inte heller inom vårt uppdrag.

Hur löser vi det här? Jag har en bestämd uppfattning att all form av individualisering bygger på att vi klarar myndighetssamverkan, att vi faktiskt klarar av att allokera resurser så att de leder vidare för individen. Vi har ett utvecklingsarbete i Malmö kring arbets- och utvecklingscenter, där arbetsförmedling, försäkringskassa och kommun sitter runt samma bord och möter en person och gör en individuell handlingsplan. Arbetet utvärderas nu, och vi ser mycket goda resultat, både i möjligheten till individualisering men också i att vi klarar att på handläggarnivå skapa lösningar som vi inte klarar på systemnivå. Det finns hinder i strukturerna mellan myndigheter som vi inte alltid kan lösa upp utan att gå till riksdagen och ändra lagar och förordningar. Men lagstiftningen ger handläggarna möjligheter att hitta individuella lösningar lokalt. Det är ett viktigt framsteg framöver.

Per Östberg, Sundsvalls kommun: Det var bra frågor. Jag vill kort säga något om övergång. Det är en utvecklingsfråga för Migrationsverket att titta på vilket underlag som ska presenteras för kommunerna. Jag upplever ofta att det är alltför övergripande. Den enskilde kan tycka att vi ställer samma frågor igen. Det borde inte vara nödvändigt.

Den individuella uppläggningsen av sfi är otroligt viktig. Det ska finnas preparandkurser, kurser för analfabeter, för psykiskt sköra, normalkurser och så vidare.

I Sundsvall har det blivit en effekt, och 70 % av dem som har slutat under de senaste åren har fått godkänt betyg. En trend är att 60 % av dem som slutar utan godkänt betyg får arbete.

I vår överenskommelse med Migrationsverket tänker vi oss att detta måste ses över.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Det var frågan om informationen till kommunerna. Vi håller på att utveckla det vi kallar för individplan, och vi ska se till att bättre dokumentera den information som finns och som kan föras vidare, om den enskilde så önskar. Att information går vidare från oss till en kommun måste ske med den enskildes godkännande.

RFV har i sin rapport inte tagit särskilt mycket hänsyn till det utvecklingsarbete som pågår på Migrationsverket. Bland annat har den här frågan inte tagits upp där.

När det gäller svenskundervisningen har vi ett uppdrag som härrör från en proposition från 1993/94 om mottagande av asylsökande. Där gör regeringen bedömningen att asylsökande bör erbjudas svenskundervisning i annan form än sfi, det vill säga genom Invandrarverkets försorg – som vi hette då. Det uppdraget har vi följt, men vi har inte tyckt att det har varit särskilt bra. För något år sedan tog vi kontakt med Skolverket och efterhörde om inte den läroplan som hade tagits fram för sfi kunde anpassas till asylsökande. Det har verket gjort, och vi genomför svenskundervisning enligt den läroplanen, vilket ger helt nya förutsättningar för en fortsättning i kommunerna.

Vi har skrivit på en överenskommelse med AMS, Integrationsverket med flera. Det är inom ramen för den överenskommelsen som vi nu ska skriva avtal med Sundsvalls kommun och många andra kommuner i landet om hur vi ska kunna få en bra övergång för dem som får uppehållstillstånd till den svenska arbetsmarknaden. AMS har också fått pengar för detta i år. Mycket är på gång.

Charles Westin, Ceifo: Jag är medlem av styrelsen för Röda Korsets center i Stockholm sedan 1989, och jag har följt verksamheten nära.

Kunskapspridningen och kunskapsutvecklingen är ett centralt uppdrag hos dessa center, men resurserna har inte varit tillräckliga. Som Brita Sydhoff nämnde är köerna långa, och personalen har mycket att stå i när det gäller behandling.

Under några år hade Socialstyrelsen ett särskilt kansli för trauma- och tortyrskadade. Där fanns möjlighet till visst utvecklingsarbete. Jag understryker vikten av att stödja kunskapsutveckling på området.

Mona Jönsson (mp): Jag uttryckte mig tydligen dåligt förra gången. Jag fick nu svar på frågor om trauman. Dessutom hade jag tänkt att ställa frågor om sfi.

Den grupp som vi i Sverige över huvud taget inte tänker på att den finns är analfabeterna. Jag skulle vilja höra lite om hur ni hanterar den gruppen i svenskundervisning och annan stöd- och hjälpverksamhet.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Alla erbjuds svenskundervisning. För analfabeter är det en anpassad undervisning. De får använda sig av andra metoder för att lära sig språket.

Mona Jönsson (mp): Är det ett förhållandevis stort antal analfabeter som kommer? Hur ser problemen ut i kommunerna för den gruppen? Det handlar om att de ska gå vidare i livet. Alla ska, som bekant, så småningom anmäla sig till arbetsförmedlingar och så vidare.

Lena Häll Eriksson, Migrationsverket: Jag kan inte svara på några antal eller procentsatser. Visst finns det en andel analfabeter. Jag tror inte att i första hand vi har så stor andel av dem. Många kommer som anknytningar till personer som har fått uppehållstillstånd av asylskäl. Det är till exempel vanligt att från norra Irak kommer mannen först och familjen sedan. Där finns ofta analfabeter.

Självklart finns det analfabeter i vår verksamhet också. Det finns kurser för analfabeter. Man erbjuds speciell undervisning.

Kent Andersson, Malmö stad: Det finns två perspektiv. Ja, det kommer analfabeter. Vi upptäcker att vi tvingas att utveckla nya metoder och ett nytt sätt att tänka. Det sker på flera ställen i Sverige, också i Malmö. Skolverket är en aktör och är med och utvecklar detta gemensamt. Det sker mycket utveckling.

Vi har byggt en strategi i enlighet med Kunskapslyftet. Vi har byggt en strategi kring livslångt lärande. Det finns ett bekymmer med människor som kommer hit till Sverige eftersom de inte passar in i den struktur vi ser framför oss: alla ska ha gått nio år i skolan, nästan alla ska ha gått tolv år i skolan. Sedan finns det ett vuxenutbildningssegment. Vi upplever att många av dem som kommer till Malmö är antingen eller. Det är människor som är analfabeter eller har tre fyra års skolgång, eller 18–20 års skolgång. Det finns också högutbildade. Det gör att de inte passar in i den allmänna vuxenutbildningsstrategin. Det är ett problem på flera ställen i Malmö.

Ronny Olander (s): Med tanke på tiden ska jag fatta mig kort. Min fråga vänder sig till kommunföreträdarna, främst till Kent Andersson från Malmö stad. Han nämnde en av kärnfrågorna, nämligen de tre benen: den nationella strategin, individens egen önskan och att kommuner i Sverige ska ta emot.

Vilka förväntningar har egentligen Malmö stad på just staten att försöka se perspektivet – vilka krav har ni på staten?

Jag noterar också att storstadssatsningen har varit positiv. Det är glädjande med tanke på den intensiva debatt vi har haft i riksdagen.

Kent Andersson, Malmö stad: I grunden är allting en resursfråga. Vi har en ganska stor grupp som kommer till Malmö som ligger inom ramen för scha-

blonbidraget. Vi upplever i kommunen att resurserna inte är tillräckliga för att nå målen om självförsörjning.

Det andra är planeringshorisonten. Vi vill ha mycket bättre och närmare samarbete med statliga myndigheter, avlämnande myndigheter. Vi utvecklar i dag modeller med Migrationsverket, men vi har fortfarande bekymmer med eget boende såtillvida att även om Lena Häll Erikssons siffror är rätt när det gäller eget boende är det fråga om en person. När man får permanent uppehållstillstånd är det fem-sju som kommer till kommunen. Hos oss blir de automatiskt bostadslösa och hamnar inom ramen för en annorlunda verksamhet än vad vi skulle vilja ge människor som ska introduceras till det svenska samhället. Vi måste se helheten i det sambandet. Bättre samarbete och mer kunskapsöverföring är nycklarna.

Avslutning

Ordföranden: Vi tackar för det. Det innebär att utfrågningen närmar sig sitt slut. För att betona den ofta breda politiska enigheten i dessa frågor tänker jag låta avslutningen genomföras av vår vice ordförande, Sven Brus.

Vice ordföranden, Sven Brus (kd): Vi har kommit till slutet på de tre förmiddagstimmarna. Det har varit mycket spännande, givande och berikande för utskottet – för oss alla. Tack till alla som har medverkat, kanske främst till de huvudtalare vi har bjudit in.

Lena Häll Eriksson från Migrationsverket har haft en huvudroll denna förmiddag. Tack för din medverkan. Det gäller också Charles Westin från Stockholms universitet, Kent Andersson från Malmö stad och Per Östberg från Sundsvalls kommun.

Tack alla ni som har kommit från myndigheter och organisationer och berikat denna förmiddag med er medverkan. Tack till utskottets ledamöter för kloka frågor.

I socialförsäkringsutskottet har vi fyra utgiftsområden. Dit hör migrationsfrågorna. Det är förvisso inte vårt största utgiftsområde ekonomiskt sett, men det är ett av de mest centrala politikområdena både i utskottet och i den allmänna samhällsdebatten. Vi lever ständigt med behovet, värdet och vikten av att förmera våra kunskaper och bredda våra perspektiv. Jag upplever att den här förmiddagen har berikat oss, givit oss vidare perspektiv och ökat våra kunskaper. Det var huvudsyftet med att mötas vid denna utfrågning.

Varje ord har dokumenterats och bevaras till eftervärlden. Mycket klokt har sagts. Både ordföranden och jag får sammanfatta med ett citat av Charles Westin: Hela världen har blivit grannländer. Det är i den världen vi lever, i den världen vi ska gå ut och göra något bättre.

Lycka till allesammans, och tack för denna förmiddag!

Bild 1

	jan-dec 02	jan-dec 01		
EU-land	Totalt 2002	Totalt 2001	%	
Belgien	18768	24527	- 23 %	↓
Danmark	5947	12403	- 52 %	↓
Finland	3129	1650	+ 90 %	↑
Frankrike	51004	47260	+ 8 %	↑
Irland	11634	10325	+13 %	↑
Nederländerna	18667	32579	- 43 %	↓
Norge	17480	14782	+ 18 %	↑
Schweiz	26125	20633	+ 27 %	↑
Spanien	6179	9219	- 33 %	↓
Storbritannien	109548	90244	+ 21 %	↑
Sverige	33016	23515	+ 40 %	↑
Tyskland	71127	88287	- 19 %	↓
Österrike	32543	24513	+ 33 %	↑
TOTALT	405167	399937	+ 1 %	↑

Bild 2

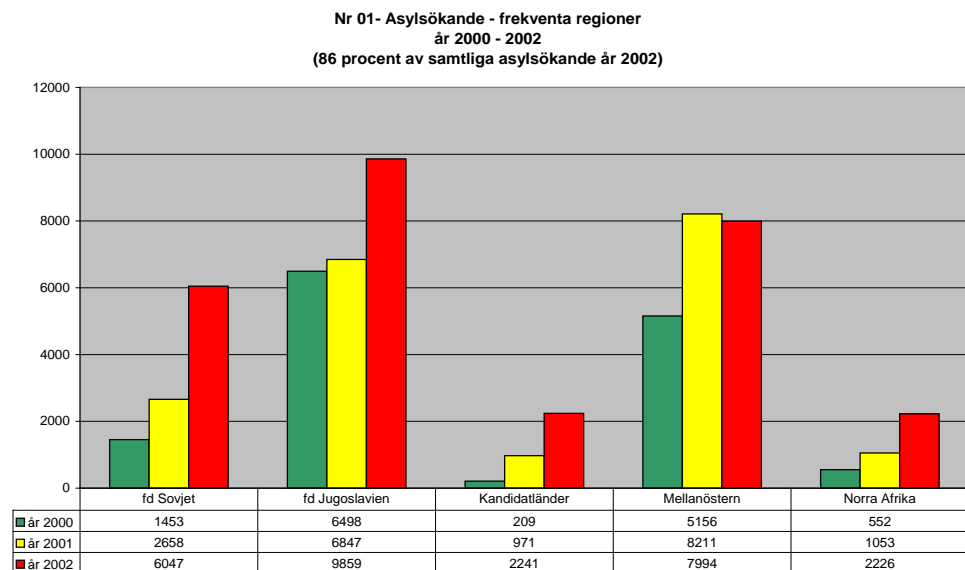

Bild 3

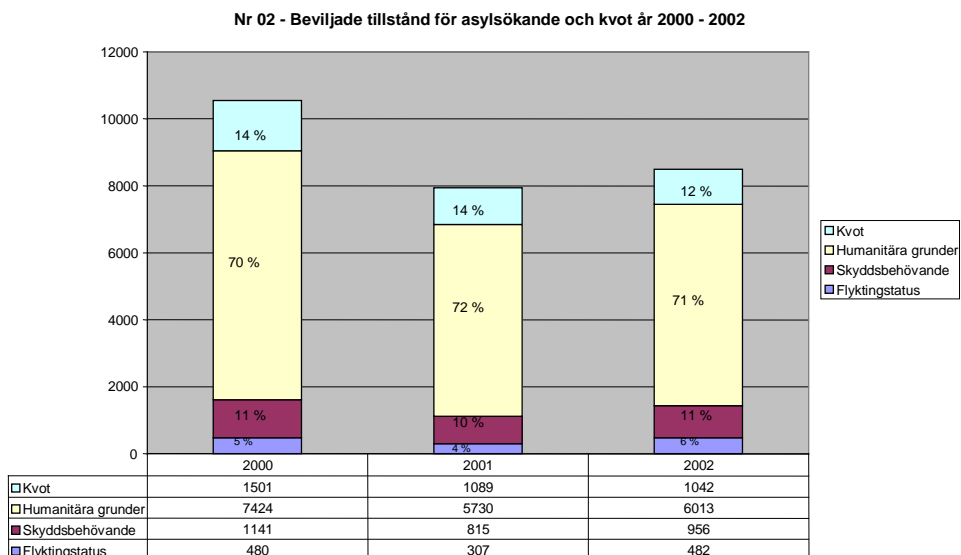

Bild 4

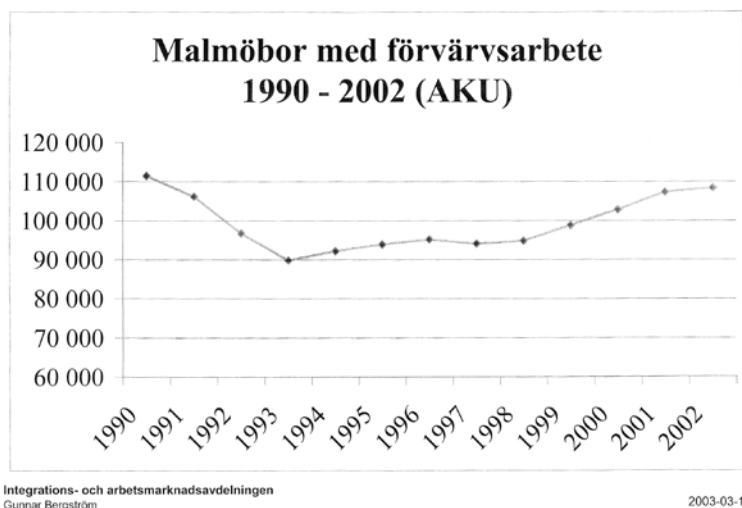

Bild 5

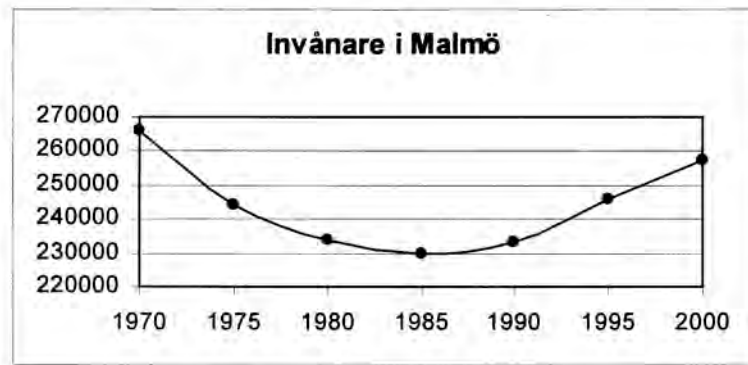

Bild 6

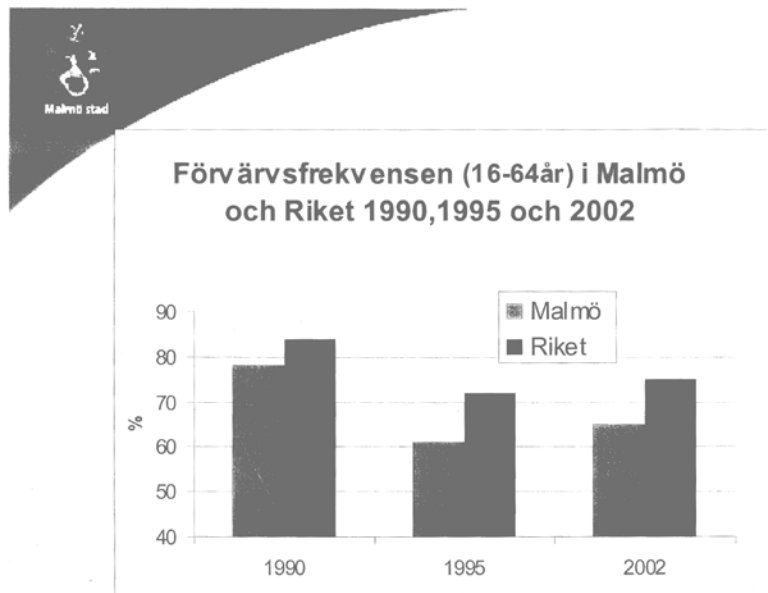

Bild 7

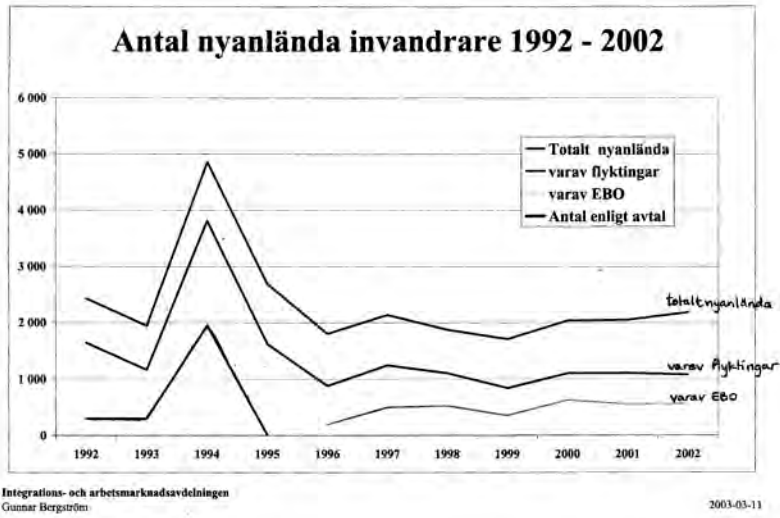

Bild 8

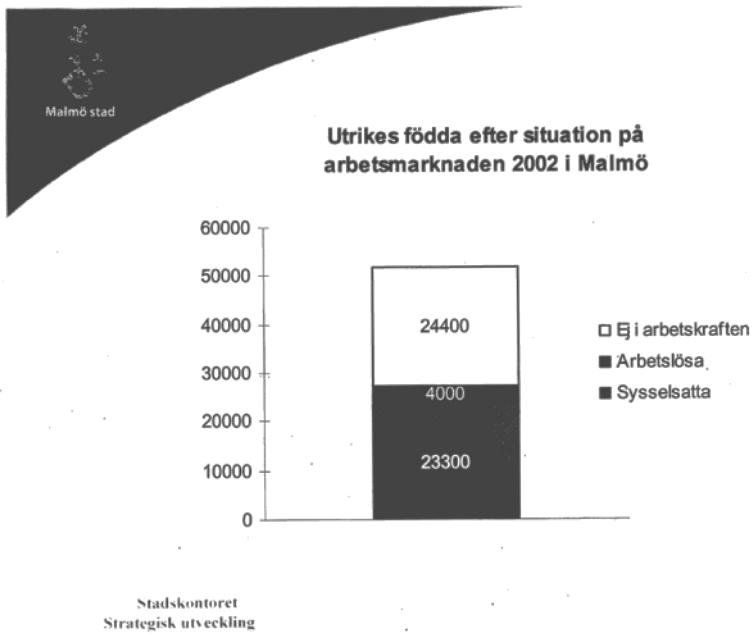

Bild 9

